

In capitulo libro secundo qui tractat
de subditis.

Omnis ecclesiasticus
ordo sub diuisione tri-
plici ordinatur. in epis-
copis. in presbiteris. et in
clericis. Et hi omnes unum principem
papam communem habent. Sic et in lay-
cis fidelibus ecclesia toto orbe dif-
fusa sub imperatore romano in prin-
cipibus. militibus. et plebea multi-
tudine congregatur. Sed de hijs
supersedere disponimus nisi for-
te incidenter aliqua se obtulerit
prosequenda. Dicit ergo textus
in principio qualiter ordo mona-
sticus fiat et in precedentibus
distingatur. In tribus dista-
buuntur ordinibus apud plebes.
sic et omnis conuentus monasti-
cus sub tria distributione sali-
cet officii. claustralibus. atque
conuersus sub uno capite prelato
quasi sub rege apud comodius ad-
iunguntur. Pars autem prima
illarum est que matres et emerite
sunt. ceterisque maiores existunt.
Iste autem officijs singulis et opi-
bus presunt. Nec prima pars of-
ficiatos in claustris cum senioribus
signat et hoc ibidem matres eme-
rite nominant. In matribus affectus
ostendit qui prioribus. et superioribus
officiatis tanto fructuosius ge-
nerat quanto ex caritatis radice
erga subditos inuenit fidatior.

Vni in paulo non tantum patris sed
etiam matris affectum qui tenerius
diligere solet obserua. Ait enim.
Filioli mei quos ita cum partu
donec formetur castus in uobis.
Tales matres sunt quibus gloriosus
pater augustinus in regula sua
precepit dicens. Suscipiat inquit
infermos. consoletur pusillanimes.
paciens sit ad omnes. Vere beatus
animus in prelato qui se omnium animis
subditorum pietate opaciens incli-
naret. Nunc paulus euidenter
ostendit dicens. Quis infirmus
et ego non infirmus. Quis scanda-
lizans et ego non uiolens. Propte-
rea emeritos dicimus seniores qui
emeriti id est super merita aliorum
esse dicuntur. quia ceteris auctori-
tatis maioris reuerentia existunt.
Hi sunt per prophetam dei populi gra-
ues in quantum maturitate deus et
totius religionis norma lauda-
tur. Hos signant viginti qua-
tuor seniores quicunque illi sunt
qui in apocalypsi athanas spiritualis
iocunditatis habentes se-
dentes in throno in phialis meri-
torum nichil se habere permit-
tentes cognoscentes nisi quod dispen-
satione in carnati uerbi secundum
misericordiam non secundum meri-
tum acceperunt. Vidi ritum
sanctum et bonum qui de nume-
ro emeritorum rectissime dici
potest et potuit quod diu uixit.

Fuit in monasterio sancti matthei apostoli iuxta treuer. monachus quidam octo nocte quod quadraginta annis et amplius preteritis loco deserui erat in quatuor. primus ad omnes horas. primus ad matutinas de nocte surgebat. Nullo unquam in choro die vel nocte appodiamen to sediu; utebatur. numquam sebit aut iacuit sed erectus semper stans ab celum mentis oculis et mente nitēbat quod in sede eius cōden lato puluere eundēssime oprobabatur. raro et breuiter in colloquio in studio sequens. ceterum temporis in orationibus aut meditationibus expēdebat. ut in necessitatibus non egeret misericordiam quatuor autem habebat et per hoc eos ad regulare obseruanciam fidēcius opellebat. Circa adolēscētiōes valēdissimo zelo feruore vigeat ut eos institueret moribus et ab illecebris carnis et alijs vicijs impediret arceret. **V**ic usque ad precedentem diem mortis sue per sex dies occulte conuentum suum cum acuta febre secutus in infirmary de portatus est. quod ut precepit veni cum phisico visitare iacentē. Quem ut vidit phisicus abuerit senē debilitate nimia et abstinentia fatigatū et inanimatū. precepitque statim occidi pullum cum tamē esset quarta feria ante pascha. Et mox prius aucto vultu cum

tenuer; dixi ei. Non te cōpetit sine piculo anime tue id ē mortalis peccati otundicere phisico dummodo precepiat quod fieri potest licite cum iure scripto. Tūc ille placido vultu. de minimi igitur voluntas mecum fiat. Nec mora hoc dicto expandit manum et pedes in lecto et eleuatis sursum oculis expirauit. **V**idi et aliū viz emeritū contrarium nocte de ordine predicatorum apud louanium vita et animarum zelo feruētissimū doctrinaque gloriosū. Quem cum audiuissem mori veni ad locū ubi mutus et quasi sui nescius decubebat. Propinquante ergo hora mortis contra spem omnium oculos eleuauit et manus et cum letissimo vultu inuitus crucifixum dixit. Edux de carcere animam meam ut cōfiteatur nomini tuo domine. Et cum tercio hoc dixisset dimissis oculis expirauit. **V**idi et aliū eiusdem ordinis in eodem loco geruasiū nomine dilectū valde michi et in amicitia specialem de isto beatissimo et emerito valde viro fratres qui cum eo in ordine predicatorum triginta quinque annis fuerāt conuersati. veritate testatissima referebant quod in tanto temporis spacio ex quo intrauerat ordinem nunquam fratrem numquam hominē ex sua culpa vel in causa perturbasset.

humilitatis et mansuetudinis tā
te fuit quāte nūq̄ hominem me
minerim me vidisse. **C**ompassi
onem vero et caritatem erga pr
imos miram habebat et vehemē
tem. hic ad mortis exitum debi
litate corporis appropinquans
oculis ac manibus celestibus i
hyabat. **E**t cum a fratre roga
retur ut sibi super pacis statu
sue conscientie responderet humi
liter dixit et deuote. Pax certa
et firma est inter me et salutis
nostre auctorem nec villo modo
diucius ab eius contemplacōne
frustrabor. **V**idi et alium eius
dem ordinis in gandauo egidi
um nomine qui canonicus apud
sanctum andomarū in flandria
seculum dereliquit et predica
tum ordinem intrans. tātū debi
tus lacrimis et tū spūali leticia
et aīaz zelo effertuisse pbat. ut
vere sanctus crederetur et esset
et hoc exīteius mōstrauit. **N**ā
cū frater suus carnal sepeliret
in clauetro fratū. marmozq;
superpositū male iacēs deberet
corrigi. finit inq̄t fratres fini
te diu non iacebit imotum. ma
nifeste predices se cū fr̄e defun
cto sub eodem marmore in pri
mo deponendū. qd et factū est.
Sed et fr̄e quodaz narrate m̄ q
an ipsū resedit die prima mori
tur qd querenti sibi quomodo

sentiret respondit dicens. bene
frater karissime. me bñ senao cā
tabus dieb; tū in purgatorio
hinc exiens expurgabor. et statū
postea p dei graciā et misericor
diā ad gloriā euolabo. **V**idi et
aliū eminētis vite virū de ordi
ne fratū minorū. fratrem wil
helmū de militona q magister
theologie parisiis scāssimā ac
deuotissimā vitā duxit. et cū die
quadā parisiis p̄dicaret. p hōi
obmutuit et v̄bū inde rsumēs
omnib; cū vultu serenissimo va
le dicit et sic in pace quieuit.
Vidi et alium fratrem ordi
s predicatorū odonem nomine in
iure regētem viz sanctū et bonū
q raro volebat comedere qd semi
nali fluxu ab aīali descendat.
h̄ olere v̄l pisa corpus sobrium
reparabat. **V**inc in īgressu ordi
nis vite sue terminus reuelatus
est et hūc fratab; certo die an
obiū reuelauit. **V**idi et fr̄m
conradū ordinis minorū qui mi
nister theutonie miā gēia predi
tus fuit. et sanctorū feruētissim⁹
venerator in multis enituit.
Vidi et alium emerite vite ca
nonicum in monasterio canap
cenh dieb; vndecam ante mor
tem q iohānes noīe cognomēto
bonus valetus vir lātus et bon⁹
innocētissimā vitā duxit ab an
nis pluribus vsq; in euū vite.

De hoc bono viro michi sui ca-
nonici referebāt. quia cū esset
parafius et eff; auditor beati ⁊
magni viri magistri petri omel-
tous cātoris parafienf qbusdā
temptacōib; et dubitacōibus ce-
pit fluctuare et supplex sup hoc
in oracōne factus vidit beatos
apostolos petz ⁊ paulū. ⁊ mox
eorū solacio ad spem gācoris vi-
te mento confortat. **V**ic glorio-
sissimam cristi matrē miro fe-
uore cōplectēs inter cetera q de
ea oposuit duos istos vñs iop-
abiles edidit. **Felix mater aue**
qua mūd? soluit aue. Que ge-
nitricis eue. ⁊ facis esse breues

Vidi ⁊ magistrū salomonē p-
bicatorē solemnē et magistrū q
per totā theuthoniā multa doc-
trinā et miraculis celebratis tā-
dem pro casto omnia beneficia
dereliq̃t et in colonia predicator-
ordinez p̃oliro valde fatigat?
semio introiuit in q̃ veluti puer
benigne et humiliter ouersat?
post annos aliq̃t sanctissimo fi-
ne q̃euit. **V**idi ⁊ aliū nobilē
et illustrissimū virū q̃ helgerus
nomine fili? potentissimi comi-
tis in iuuetute possessiones cas-
tra ⁊ diuitias multas pro casto
dereliq̃t. ⁊ p̃bicator ordinem in-
tās fasaceñ. p̃or effect?. **Q**ui
postmodū multis ieiunijs ⁊ la-
borib; fatigat? pre nimia debili-

tate eques ire opulsus est. h̃ tñ
afino vsus ē pro vectura. hic se-
mel stans i puñciali capitulo et
coraz diffinitorib; accusat? au-
diuit afinū suū hinnitū ut solēt
horado reciferare ⁊ dixit. **E**cce
fratres afin? meus accusat me
q̃ nō sum dignus tenere offici-
um prioratus. qui in valibus ire
pedes contra ordinez subuehor
dorso eius. **D**ec ut dixit nō nō
los in lacrimas p̃cavit. regere
tamen conuentū; ut erat debilis
vsq; in finem vite opulsus. mul-
tis post mortem et maximis mi-
raculis clauit. **F**uit sub eo ⁊ ei?
tpe quidam conradus frater or-
dinis p̃bicatorū q̃ inter alia īfi-
nita miracula tres etiam mortu-
os in vita suscitauit. **P**roinde
vtrum videam dubito mōchū
cisteraciē. ordinis virū pietate
plenum de quo tale miraculum
ferebatur. **A**lgore niuium terra
brabancie respersa per totū mō-
chus p̃bict? p̃remisso i villaz
famulo sol? in cāpis p̃ deuia re-
niebat. et ecce inuenit puerū
elegātissime forme quasi trien-
nē magno fletu et eiulatu soluz
in minus fagore residētē. opas-
sus igit? tali puero eq̃ descendit.
et oplexus flentem flere cepit
cum eo et querere quid haberet.
Tacēte autē puero ingēinat in
gemisat q̃rens vbi ē mater tua

numquid perdidisti matrem. Ad
interrogaciones illius puer for-
tus eiulans tandem dixit. **H**eu
me heu me quare non fletum qui
re non eiularem. **E**cce vides quod
egens solus et in frigore sedeo
et non est qui colligat me et hos-
piciū prestet. **M**ox monachus
surgens et puerum in brachijs
eleuans osculatus ē dicens. **C**es-
ses flere dilectissime quia ad
hospiciū portabo te et faciam
enutari. **H**oc dicens cum puero
equum ascendere voluit sed pu-
er de brachio tenentis exiliens
disparuit repente quia cristus
filius virginis fuit. **I**n terram
igitur cadens monachus flere
et eiulare cepit acerrime et ad-
diu sic iacisset eiulans tandem
questus a seruo inuentus est
eleuatus est in equo ad hospici-
um ductus. questus autem fletet
nichil aliud vna nocte dicere
potuit. heu me puer bone pu-
er pulcheramne quare me dere-
liquisti. aut abisti tam cito. aut
te perdidisti. **P**ost hec monachus
consolationem recipiens quidam
euentum retulit qui illis per
quos sciui tante rei miraculum
et miraculū patefecit. **Q**uis enī
sine lacrimis audire potest mi-
raculum tale et tantum quod filius
vniuersi patris deo deus existens
hospiciū in terra queat eger

alio. algore contrahi. et per abun-
dancia iniquitatis refagescente
caritate multorum non est qui eū
recipiat cordis hospicio. reficiat
patris placati benefica volūta-
te reuoluat et foueat deuotio-
nis finem. veste contegat carita-
tis. **V**idi et multos alios viros
vita ementos et virtute. quorum
alii feruentes spiritu salutis pri-
morum instabant. **A**lii in tribula-
tione patientes in bono malum
semper euincere laborabant. **A**lii
pio et casto timore quasi timen-
tes fluctus super se dominum presto-
lantes continuis lacrimis inhi-
stebant. **A**lii spe gaudentes et
in vita presentis dulcedinem patrie ce-
lestis per gustantes nichilominus
felicem mortem in iubilo preue-
iebant. **C**ertū tamen ē lector nullū ex
suis meritis sed sincerissime in
domino gloriatus et eosdem potius
habuisse inspiratam leticiam quam
presumptam. nullū tamen sine
horrore demonum recessisse. **N**ul-
lus ergo seniorum emeritorum et ma-
iorum nostrorum de meritis su-
is a vita presumat. quia dyabolum
legimus vite auctori insidiari qui
diagita diebus et quadraginta noctibus
etiā ieiunanti et nichilominus secundum
quasdam scripturas in cruce
morienti.

De vigore subditorum in iuuentute.
Capitulum primum.

liber.

Capitulū.

**De vigore subditorum ī iuuen-
tute. Capitulū p̄mum.**

Secunda pars illarū apum est que iuuen-
tutis vigore opa m̄-
ta prestātes discipli-
na quādā matribz subdite sūt.
nec q̄tq̄ agūt sine maiorū ipe-
rio. **V**ic planissime demonstrat
status et vita claustralium. qui se-
cūdam lēam de iuuentute et forti-
tudine vigēt tpe loco et ordine.
vel laborant manibz. **Q**ui enim
non laborat non manducat. **V**el
si labor manūz ex ordine nō ha-
betur canticis spiritualibz horis
debitis et interdū studiis scrip-
turarum nec non regularibz dis-
ciplinis letāter et gaudente in-
sudant. **Q**ui modi enī opera si
sint multa et p̄prie salutis p̄mo.
secundarie p̄primorū cum exem-
plo vite cum decore v̄tutū et ora-
tione multiplicis fruct⁹ iuuamē-
ta p̄stabit. **Q**uis enī q̄cūq̄
peccator hui⁹ modi opeā vidēs
ad emendacōē vitā et peniten-
ciam non opūgat. **Q**uis tā fla-
giciosus et amēs tā sedulas tā
continuas laudes audiens. deum
timorac⁹ adorādā non laudet.
Quod talium stet suffragio totus
mund⁹ et peccatores apud iudicē
deum eorū oracōne hui⁹

Secūbus.

p̄mū.

tur. non est ver⁹ qui abigat cas-
tran⁹. **U**nde tēpore nūdum pre-
sto quo mūd⁹ talium suffragio
iuuaret ysayas deplāxit dicēs.
Non est qui surgat et teneat
te. **Q**uod bene patuit vbi nec an-
gelo peccanti in celo nec homi-
ni peperat ī terra. nec hostibz
nature in sodomis. nec filiis isra-
hel ydolatriis. nec murmurantibz
in deserto iudeis. **T**empore
quo gens vngarorū cum alijs
regnis multis agente tartaroꝝ
de onētis p̄tibz veniente crude-
liter est destructa et iā in theu-
thonia fines boemie iuadere co-
natē. quidā p̄ ipsa terra theu-
thomie et maxime p̄tibz brabā-
cie corde turbat⁹ sollicit⁹ venit ī
brabantā ad sanctissimā tunc
tpis morialem dicēs. sollicit⁹
non modice mater karissima p̄
terris hīs p̄rimis a facie tarta-
rorū ne sicut alijs fecerunt faci-
āt et hīs terris quia iam inua-
dere fines theuthonie salic⁹ bo-
emiam inchoauerunt. cui illa.
Nichil karissime vtearis quia
tot sunt in terra ista anime bo-
norum et in hīs maxime clau-
stis q̄ null⁹ est hic tartarorū
exerac⁹ formidādus sanctarū
oracionū iaculis repellendus.
Bēdict⁹ ergo deus in ōnibz et p̄
omnia sicut audiui⁹ ita et vi-

dim⁹. **Q**uic autē p̄tatu q̄d acci-
dent audiam⁹. **A**ñq̄ i walatna
s̄b rege wilhelmo modeātore ro-
manoꝝ a comite florentio ⁊ seelā
denfibz flāmigorū exercitus fe-
tref. orāti auidā p̄ dicta gente
idest p̄ flamingis in oracōe re-
spōsū ē. **V**ine sup̄bos hūiliari.
Quod tercia die post factū isperi-
mus. licet tñ multi cū eis et in
eis occisi fuerint q̄ nullo modo
metuerūt talē mortē. **S**ed nōn
dum q̄ acerba mors bonis nō
obfuit. sed profuit ad salutem
quia tereno dño obedire in bo-
nis iustū ē. **Q**uod patuit i quo
dā fidelissimo viro de q̄ a mēe
regis dicti wilhelmi venerabi-
li mechtalde didicimus. **C**um
enī ipsa regis mater hollandie
memorabilis comitissa post fa-
ctam cedem i walatna deuenis-
set aggressa ē cū duobz fratribz
predicatoribz viuentes adhuc
q̄rere et colligere sauciatos. **I**n-
uenit autem et ab idē opus pie-
tatis matronā diuitez ⁊ precla-
ram que cū fletibz matris regis
cōtasse narrauit. **T**ransiens in-
q̄t hic vocauit me voce flebili q̄
dā sauci⁹ ex prostratis ad quē
cum venissem caput eius locui
in sinu meo et eum ad cognoscē-
dum deū hortabar. ⁊ vt poterat
ille eleuatis in celum oculis cū

manibus dixit. **F**ateor me co-
actum in exercitum venisse et
hoc eo animo q̄ nullum ledeā
nec in corpore nec i rebus. **V**ic-
lesus sum et ecce iam moriar.
Decisora meo proisus indulgeo
vt mei similiter misereatur om-
nipotens deus et contra eum mī
indulgeat q̄cquid feci. **V**iatū
corp⁹ casti vehemētē excepto.
quod licet ore non sumā in mē-
te tamen virtutis eius gracia
nō frustrabor. et hoc dicēs cru-
ce signauit se ⁊ sic spiritum rē-
didit. **T**estor vobis ait matro-
na per salutem meam q̄ statim
vbi spiritum ad reddendum os
aperuit auicula tante pulchri-
tudinis vt ei nichil in creaturis
comparari posset de ore eius cū
odore miro aromatico ad supe-
ros euolauit. **V**ide ergo lector
q̄ vendica sit illa sentēcia beati
augustini qua dicit. **V**ere dico
credidi propter quod locutus
sum. non potest male mori qui
bene vixit. **S**tudeant ergo fide-
les claustralium insubare la-
boribus. inuigilare spirituali-
bus canticis. studijs sacris inhe-
rere disciplinis regularibz ex-
cerciis ⁊ per hec erunt proximis
in exemplum et peccatoribus
tutamen.

liber.

Capitulum.

Secundus.

.ij.

De virtute humilis subiectionis. Capitulum. ij.

Disciplina quada[m] mat[er] subdite sunt nec agunt q[ua]nt[um] sine maiore imperio. Sic notatur humilitas subiectionis et abrenunciatio p[ro]p[ter] voluntatis que duo si subiect[us] q[ui]s integre et ex corde tenent. exaltatus quidem exultabit i[n] gaudio et absolute libertatis gloria p[er]fruetur. Unde apostolus. Illa que sursum est iherusalem libera est. que est mater n[ost]ra. S[ed] n[on] absurde queri potest cur consulit et velit ecclesia ut homo subdatur h[omi]ni cum deus h[omi]nem rationalem ordinat[um] ad ymaginem suam nisi irrationabilib[us] dominari. n[on] hominem homini. sed h[omi]nem peccati voluit. q[uo]d patuit ut dicit gloriosissim[us] augustin[us] in patrib[us] p[ri]mis et maxime in p[ri]ar[chi]s q[ui] potius fuerunt rectores peccat[us] q[uam] homin[um]. Unde eis dictu[m] est. d[omi]nami[n]i piscib[us] maris et volucibus celi et bestiis terre. Et potest sic solui. Illi quide[m] antiq[ui] et p[ri]mi parentes soli deo subditi neq[ue] abuteba[n]t[ur] accessa a domino libertate. sed i[n] om[n]i honestate moru[m] creatori omniu[m] fuisseba[n]t. Runc vero per abrupta vicio[rum] ho[m]ines defluentes vix etiam subdurissima servitute possu[n]t a vi

cijs cohiberi. Unde peccatis filijs israhel in deuteronomio minacul[um] dictu[m] e[st]. Ego q[ui] n[on] fuiens d[omi]no deo tuo in gaudio et leticia cordis tui p[ro]pter verum habundantia[m] omniu[m] servies i[n]imico tuo in fame et siti et ariditate et veru[m] omnium penuria et impona[m] iugum ferreu[m] super cervicem tuam. Audi ergo q[uo]d dictu[m] sit et minas tanti iudicis veraris. Et eni[m] incopa[m]ibilis ille doctor augustin[us] ait. Nichil i[n]terest sub cuius ipe[n]so facilius homo fuit moritur[us]. b[ea]t[us] ille q[ui] ipe[n]at ad ip[s]a et in i[n]q[ui]ta[n]tia n[on] cogat. Felicius eni[m] fuit h[omi]ni q[uam] libidini. Co[n]sidera castus dei filius ab ipsa maiestate superna ad nostram miseriam descendi[ss]e qui alios saluac[i]o[n]e sua v[er]e liberos facit. subdi patrib[us] voluit. s[ed] in p[ro]phetam durissim[us] p[er]tulit servitute[m]. Proinde videas q[uo]d dictu[m] e[st] superius q[uo]d subdite mat[er]b[us] iuniores nichil agu[n]t sine maiorum imperio. Optime claustralib[us] opetit qui abrenunciantes p[ro]p[ter] voluntati nichil agere debent sine maiore ipe[n]io v[el] saltem sine licencia. Adverte claustrales p[ri]ncipem salutis nostre ihesu[m] v[ol]untate[m] suam sed patris faceret non venisse ac per hoc patri obediens vsq[ue] ad n[ost]ra[m] non liberas manus non liberos

pedes affixos cruci corpusq; sa-
crum immobile: solum os ta-
tum liberum ad orandum habu-
isse monstratur. **H**ec mens tibi
dico karissime serui est qui tale
non vult passum talia dominum
imitari. **L**iberas ergo manus ad-
bandum aliquod vel agendum.
liberos pedes ad ambulandum.
libera membra ad conandum ali-
quod non habebis solum totum cum casto
corpus affixum penitencie cruci.
sola tibi lingua ad orandum confiten-
dum et laudandum libera erit. **T**em-
ptantur curiositate oculi: oculos cru-
cis attende velatos. **T**emptantur au-
res vaniloquio: castus otumelio-
sus sermones et terrores audi-
uit. **T**emptantur gustus supfluis ci-
bis et potibus: castus felle ab-
tus est: aceto potatus est. **T**em-
ptantur olfactus: odorolentis pigmento-
rum: casti facies sputis fetidis
fimis illinitur. **T**emptantur manus
ad illicita strectanda: christi manus
intuere transfixas. **T**emptantur cor
ad cogitanda vel capienda nocua:
casti cor lancea trebratum aspici-
as. **T**emptantur pedes ad ambu-
landum vel pagrandum terras: christi
pedes cruci clavis affixos atten-
das. **I**n hac ultima temptacione
tibi specialiter cauendum est. **C**laustra
cum dyna filia iacob
que prius inter fratres secum

me conuersata egressa est vide-
re feminas regionis: que et si pri-
mo violenter corrupta est: post
modum tamen est blandicijs de-
limita. **S**ed forte dicis. **Q**uid
michi est sychem et emor quorum
vnus labor vel humerus: alter
amancians interpretatur ut cum
seculatibus subiciam humeros
ad tolerandos labores mundi va-
nos: ut amancians per illos ani-
ma mea in fel aspidum conuer-
tatur: quin potius cum fidelibus
populi ac deuotis leui iugo cri-
sti in cruce suscepta transibo ma-
re: terram sanctam adibo vel in
alijs partibus ubi ecclesiastica
necessitas filios pios inuitat et
per ipsam crucis peregrinatio-
nem a pena simul vere et a cul-
pa sub breui temporis spacio li-
betabor. **S**ana salus et beata
indulgentia omnium delictorum
et qui hanc metuerunt mire tri-
pubiant: sed eam nequaquam sibi
ista via religiosus aut claustra-
lis quis vendicet ut contra vo-
tum suum sine licencia vel per
crucem susceptam vel modo alio
in absolutione peccaminum vi-
am peregrinationis sumat: li-
gatos tibi diximus pedes liga-
tas et manus. **Q**uis te soluit
ut ambules. **F**orte respondes:
christus petro et apostolis in

Liber

Capitulu

Secundus

ii

suscitatio lazari dicit. **S**oluite eum et hinc abire. **C**ur ergo me vicarius petri papa non soluet? **B**ene dicas. et non negamus si soluerit esse solutus. sed vide ut recta et debita causam ostendens dispensari. **A**lioquin non est dispensatio sed dissipatio potius. **R**es enim credere fas est tanta modeste minimis patre aliquid talium facere sine rationabili causa. quamquam id fieri forte minus iuste putet. **E**t quidem haec paulo omnia licet sed non omnia expediunt. **P**ui occasione sententiae bladii sibi impudenter voluerunt qui omnia sibi licere dixerunt que ipso fiti iure vetant. **I**nter que et symoniam ponunt quam cum illa tamet per scriptam scripturam noui testamenti et veteris posuerunt. **g**iezi et semi eius predicte heli zeo adhebit lepra. **S**ymone autem peccunia petri apostoli imprecato condemnauit. **S**uper hac questione quidam maioris ecclesie a venerabili magistro gwiaz de camera ecclesie episcopo in lugduno ubi papalis curia tenebatur sub specie promissionis dixit. **C**redis ne tu frater episcope quod sumus potest potest omittere symoniam. **A**t ille audaci vultu aspiciens non credo inquit sancte pater. **y**mmo potius certissime scio quod viliorum

posset papa quam ego vel alius in toto non unda. **E**t si dubitamus forte dissimiles per testamentum nouum et veterem manifestabo. **Q**uo subito calumniator perbra non intulit. sed statim quasi verbo capto obmutuit. **c**ernens utique virtutem esse peruenit ad omnes veritates regulam operis bandam. **N**ulli ergo prelatum in dispensatione etiam dispensabilium causa sit pro ratione voluntatis. **s**ed cum si modo modamine dispensationes fiant. quas secundum locum. tempus. et personam fieri ecclesiastica necessitas quicquid deponat. **D**ecipi se de facili dispensator. **n**on dimittat nec se decipiat dispensationem exquirens. quia equalis fere periculum est vel decipere vel deceptum. **E**t ne nostro typo neuit exortum malum ex incidenti materia pretermittam penitus itactu. **N**onnum genus apostasie antiquus ille deceptor diabolus aduenit non solus. de antiquis perimmo heu de perfectissimis ordinibus fratrum predicatorum atque minorum interuerunt quidam qui nec statum suum nec ordinem reputantes impudentissime se iungunt maiorum consorcium prelatorum ut per predicationem crucis a alio aliquo officio mediante a prelatorum obedientia penitus exuant. **B**eu quam

fera heu quod pessima et ab omni professione aliena exceptio talis fit et ideo iusta dei vindicta visum est ut quilibetque necessitas in cubit ecclesie acta et dispensata per tales viri sine bonum et debitum sortiatur qui potius prelati boni superiores in ecclesie moderatione constituti maioribus committerent ordinum predicatorum atque minorum ut eis qui diligenter vulum sui pecoris insperant tales de suis ouilibus assignaret quod conscientia timore et vinum expediti non sua querent a suorum sed pure que ihesu casti. **N**olo teste christo spoliari esse pro talibus ut si per eos debita negocia non prosperant ecclesie medas et periturus inueiatur in die tremenda ante faciem iudicantis. **V**aliter quidem et si longe digressum diligentem lectorem forsitan non te debet. **R**efert tamen ante quam materiam repetam post quam de peregrinatione crucis mentio habita est quoddam valde memorabile quod audiui filionem quendam canonicum insulensem cuius superius fecimus mentionem virum religiosum et piu cuius relatione et tempore attingit quod sub iungo. **A**nno ab incarnatione domini. **M**. c. xci. cum orbem fere totum fames validissima in mortem innumabilium hominum

occupasset. heremita quidam sanctissimus in beluacem byssoch humano generi in multis lacrimis et miseratione compassus dominum frequentius arguebat ac populum suum animaduersione contemneret et tam irremediabiliter flagellaret. **H**oc ubi nocte una cum imito cordis estu ante conspectum summi iudicis iteteret apparuit ei vir etate et persona grandeeus dicens surge et missam ichoa. **S**alus populi. **Q**ui heremita. **P**ies inquit non est missam celebrare non licet. **O**portet inquit ne differas. **T**remefactus ergo heremita et remissus non audens surrexit preparauit se missamque salutis populi ut iussus fuerat inchoauit. **A**t ubi post euangelium offertorium dixerat accessit grandeeus ille et vas plenum arstis obtulit dicens. **R**eperta librum ad aliud altaris cornu et missam inchoa de sancta cruce. **R**os autem gloria oportet in cruce domini nostri ihesu casti. **Q**uod ubi heremita usque post euangelium ut ante conpleuit dicto offerentio grandeeus ille vas plenum fasciculis discoloratis crucis signum habentibus obtulit dicens. **R**egiam libris tercio ad aliud altaris cornu et missam ichoa pro defunctis.

Quod ubi ille usque post euangelium
fuit ante factum grandis ille
calvariam capitis cruciatum in ra-
se obtulit. **I**n hoc quidem heremi-
ta mirabiliter horruit. et in hoc si-
a deo esset ostensio pulcherrimum
dubitavit. Cuius cogitationi gra-
tiam deus ille respondit. Petrus inquit
apostolus. Ego sum missus ad
te ut ostendam tibi quod oportet fie-
ri post temporibus futuris. **I**n mortal-
itate humano generi compassus
es. et exaudiuit te deus. et in signum
huius optuli tibi vas arctis ple-
num. videbis autem quod finiat mens
augustus. quod mensura per viginti de-
narios habebit. que modo vigin-
ti solidis vendatur. **S**ecunda ob-
lacio quam feci tibi de diuersis fas-
ciis discoloreatis signum crucis
habentibus. peregrinationes diuersas
figunt. quod omnes crucis titulo signan-
tur. **T**ercia oblacio quam de cal-
uaria capitis optuli tibi in fine
dierum istorum figunt. in qua tanta strages
humanorum corporum erit quanta nunquam
visa fuit ex qua christiani nominis gentes
esse ceperunt. **N**ec dicentes grande
uus ille disparuit. **D**e anonam
vero quod predicavit euenit. **D**iscolo-
atas cruces et ex omnibus mundi par-
tibus. quedam sanctissima reclusa ut
ipsa in reclusa in brabancie par-
tibus vidit. et sancta expeditio ad
purgandam albigensium terram. per

legatos romane curie missa fu-
it. **S**ed et crux a multis cum di-
uersis partibus. et diuersis. visa fu-
it manifeste. necnon et ego fidelium
nouissimus ante quam primum
Iudowicus francorum rex. Anno ab
incarnatione domini. M. cc. xlvii.
crucem transmarinam suscepit.
crucem in celo ex clarissimo et
sydere lumine vidi. **N**ec reco-
lo me decedens et operosius for-
mata crucem nunquam sub aliquo ma-
teria vel figura vidisse. octenos
habere cubitos crucem ipsam in lon-
gitudine in planissime visum. et
secundum celum erat valde et sine
ulla nube in aliquo parte sui. sub nostro
orizonte celum erat coloris viridis.
De discoloreatis vero crucibus fas-
ciis vidimus. quia prima crux nostri
temporis contra terram albigensium pre-
dicata est. **S**ecunda in terram san-
ctam contra sarracenos. **T**ercia
iteque contra albigenses. **Q**uarta
contra stabingos quos in theutho-
nia heintz dux brabancie cum
suis stravit. **Q**uinta iteque in ter-
ram sanctam. **S**exta contra aque-
ses qui se pro scismatico frederico
quodam impatore. contra wil-
helmum regem romanorum electum
stultissime opposuerunt. **S**eptima
contra hezclinum nobilem ytalie
et eius complices. qui condemnatus
et publicus hereticus fide catholica

grauiter infectat⁹ est. Quot ergo geneā crucis tot colores tot fasciculos cernim⁹ assignatos. De indulgentia autē que crucem suscipiētib⁹ p̄dicat⁹ nullus fidelīū dubitare p̄mittit qui in tēgliter vere peitentes et cōfessi indulgēciā recipiāt oīū peccatorū et ī ea volūtate de fidei q̄ p̄ fide si se obtulerit locus mori gestit. totaliter a pena simul absoluit⁹ et a culpa. Certa ergo nū fides de hīs oībus est et nichil hesito de hoc q̄ sūmus pontifex nū per legatos auctoritatis sue mādauent faciēdum⁹ s̄ de hīs multa fidelīū non sufficiūt amīati q̄ crucem pecunia redimūt et hāc in tā modica pecunie q̄titate vt vix decimā. vix viceimā vel vix certe bonorū suorum salte⁹ mobiliū saluis hereditatibus integris cōtestimā dare velit. Quē enim laboris iter displicuit. vel certe lucrorū suorū vident tpa deperire q̄ant dispensaciones. legatos roma multiplicat. q̄ eos pecunia mediante sanctificent. liberos peccatis p̄lēas rēcōmendēt. Dona sanctificationis q̄ libeāt a peccatis. bone et beate lēe que seculū et mūdā aiāz ab oī culpa et pena fecerūt. S; o q̄nti monachi in cisterciē si ordie vel alias ī claustris sūt.

q̄ longa ieiunia. lēgo tēc disci plinas gues. silēciū p̄pē cōtinuū. x̄stēz aspectū nocturnas vigīlas et in hīs cōmib⁹ viciū tēnuē et vix vllū solaciū et tū nondum de peccatorū suorum absolucōne litteās ī indulgentie acceperūt. Credo tibi paulē s̄ ī apostulatu tuis successoribus. Credo tibi inq̄ credo qui vbi co ore dixisti q̄ reddet dñs vni cuiq̄ secundum suum laborem. Taceam de fratrib⁹ p̄dicato ribus qui studijs cōtinuis et vigilijs macerati nō habētes ī zona es s̄ mēbranas marie pauli nō ī equis aut curatibus sed fessis artib⁹ et pedibus gradiētes p̄dicatōib⁹ tēriā circueūt. S; de fratrib⁹ minorib⁹ q̄dnā bicā q̄ duro fumiulo cincti et sine amictu cappe vel pallij induc tūica sup nudo pedibus nudis super niuem gelidam quasi sup lanam deambulant et panem suū cotidie q̄si pauperes emēdicant. Quid inq̄ dicam de talibus si non etiam ai⁹ hīs vel super hos qui p̄ modicas vel nullis laboribus sed tantū pecunia peccatorum suorum indulgēciā acceperūt. Scdm suū laborem tabucoe⁹ p̄mij sortient⁹. Poneas lector karissime q̄ x̄ps p̄ciuit crucē portauit latro q̄ credidit.

portauit et ille qui a sinistra la-
tro pependit. **S**ed hijs diuerso
fine conclusum est. Non credis et
hoc idē sub nostro tpe dispensa-
ri? **C**ruce vero ex ppo corpe de-
dicatā. mēsus est et stus. hanc
se fideles et mēbas affligūt et
mentibus. **S**ingit et dyabolus
cruces suas. quas rex bi mēte
puerla tantū mēbas affigunt.
Vidimus anno ab incarnacō-
ne domini. **M**.cc. xiiij. infinitam
puerorum multitudinē spūta de-
cepōnis acceptos. cū signo cru-
cis inter iherosolōmitanum ag-
gressus fuisse. perisse in diuer-
sis locis. et maxime ex eis mul-
titudinē p maleficos quosdam
sarracenis in mari venditos ex-
stitisse. **V**idim⁹ ab incarnacō-
ne domini. **M**.cc. li. mirabili et
inaudita rabie pastōrū multitu-
dinē de diuersis regionib⁹ con-
gregatam. qui sub crucis titulo
per quosdā flagitiosissimos vi-
ros ad tātam piciē iducti sūt.
vt in multis pib⁹ gallie villas
et ciuitates et populos inuadere
et destruē conarēt. intm vthoc
parisius et autelianis preclaris-
simis vrbib⁹ occisis plurib⁹ cle-
ricis attēptaret. **E**t vide lector
mirabile et pregrande piaculū.
hijs illoz facinorib⁹ in obitū clerici
applaudebat populus laycorū.

maiora qz fuisset facta nisi tēde
et cum clero cōmunis plaga ip-
sos laicos inuoluisset. **E**t hi qz
auctore deo diuisis locis et pen-
itissime picūt. **C**ōf dem ergo
ex hijs que narrata sūt. quantū
sibi populū antecist⁹ cum vne-
rit ex ipso cristiano populo cō-
gregabit. **D**iscant ergo apes fi-
deliū claustralium cōmōde subdi-
matabz. hoc ē i fenorib⁹ prela-
tis vel seniorib⁹ disciplina nec
fine eorū ipso vel saltim licē-
tia qd agant. ut per hoc hūi-
liati hic postmodū exaltent. et
hic supioribus obligati postmo-
dum libertate ppetua pfruant.

**De reuerēcia ac accusacōis laycorū
erga cleros. Capitulum. m. iij.**

Erga pars apum que
fuit dicat. hec fine acu-
leo sunt velut imperite et
apes. **H**is quidē such seu lay-
ci fratres in claustris aptissime
designantur. et hoc qā fine acu-
leo esse dicat. **N**on enim vce
accusacionis i cōuentuali capi-
tulo habere solent. nisi forte se-
iucem in capitulis itreduz ten-
tis accusent. **N**am secūdu apol-
tolū dicat. aduersus presbitrū
accusacionem de facili recipi nō
debere et i hoc respectu sacerdotū

Non vñ

ordis laycorum inspectio demonstratur. Secundum iura enim abusus sacerdotum de facili non admittitur laycorum testimonium nisi cum eis testimonium tulerit et alij sacerdotes et hoc tamen apud seculares quam apud claustrales potius obstat. In claustris enim nec est deo dante nec esse debet odium inter laycos et ordinem clericale quod inter seculares esse probatur. Antiquum quoque obia inter diuina si gentis animalia posuerunt. Inter hominem et serpentem inter griffum et elephantem inter lupum et agnum inter coruum et vulpem. Ego autem quantum addo odium perpetuum inter puerum laycum et sacerdotem huius rei exempla sunt plurima. Ut autem in claustris exercebatur rei simile caueatur ne oportet in monasterio quodam gallie ordis alciocis accidit quod subiungo. Dormitorium igens et maximum opus suum cum fratribus laycis ostreperunt. Quod videtes monachi per emulacionis vicio vel necessitatis gracia maius illo sibi constare parauerunt. Furorum ergo posito fundamentum monachorum supercellere opus suum quicquid indignum magistrum opis cum in ipso pemerunt. Quid plura. Verecundor omnia dicere que secuta sunt. Ad hoc tamen res deducta est quod ordinacione maiorum per manum validam principis secularis

actores tamen scelus apprehensi ac puniti sunt et dispersi. Quid ergo mirum si cum fratribus sine aculeo accusacionis aduersus clericum velut in perfecti exemplo apum regulariter ordinantur.

De seruitio laycorum Cap. iij.

Iste sunt quasi clientes et quasi serui parati et veratum apum. Non indignentur fratres conuersi si quasi clientes et quasi serui clericorum in hac nostra exposicione vocentur qui et si serui dicantur propter manualium operum similitudinem non tamen secundum proprietatem vere existere. Et ideo in textu littere non est dictum clientes simpliciter sed quasi clientes ut vere dicantur fratres et non serui. Et ideo si in officiis suis seruire videantur clericis condicionem suam humiliter tamen recognoscant se debere subici et non preesse nec velint clericis equiparari sed discant tantum ordinem reuereri. Narratur de beatissimo bernardo clareuale abbate quod aliquando in messione segetum fratrem conuersum vident deuote quidem et ultra vires in agro cum monachis laborantem spiritu autem sancto tactus ita se ait beat?

Bernard⁹ dixit coram omnibus laborantib⁹. **G**ya frater age qd agis nullū aliud post hanc vitā purgatoriū sustineb. Vere beatus ille cui post modicum labore requies eterna pmittit. Qd enī fm apostolū monētānū est et leue tribulacōnis nostre sup modum opat in nobis eternū pondus eterne glorie. Porinde fratres clerici et mōchi frēs conuersos et laycos amplectent ut vere fratres honorent vt socios. nec sibi pmittant a laycis frīb⁹ et ouerf nisi necessitas maior exeat maiora fructa exhiberi et hoc tāto iūci⁹ qnto eos in erhibendo videūt pmpiores. **S**alame enim testāte supbum seqtur hūilitas humilem autē spū suscipiet gloria. vñ apte in textu subiūgit.

De expulsiōe puerorū laycorum. Capitulū. v.

Nas pmas expellunt in ope tardātes et sine clementia necant. Sicut boni et disciplinati fratres ouerf honore et dilcōne mutua digni sūt ita pueri et supbi otumelia et correpcōe dignissimi. Vñ qdem et si frēs habitu sunt sui tñ nō ī merito dici possūt quia sui sunt pcā qd ē gen⁹ vilissime et dānatissie fuitutis. **H**os

tales pmos ī ope decz expelli et tardātes otumaciē sñ clemētia flagellari. **De talib⁹ ī eccle. di. c. Sibaria et virga et on⁹ ahno panis et disciplina et op⁹ seruo. Et infra. Seruo maluiolo tortura et opedes. mitte illum in opa cōez ne vacet. et hoc tñ fm beatissimum **Augustinū** nō sit crudeliter s; misericorditer ne cōtagione pestifera pluzmos pdat. Si enim pueri cōsuetudine licentia inualescant et alios cotidie malo exemplo corūpāt nūquid dissimulatē crudeliter et misericorditer punirent. Qualiter aut tales fm regulam beati bñdicti excoicandi sunt. et tractādi satis est notū atq; planū. vbi sup text⁹ necandos tales posuerūt nos dixim⁹ flagellādos. seueritatem exēpli in vbo vitantes cum tamen oīs disciplina ā flagellozū veracio necis qda; et mortificacio dici p̄t. **Vñ Paulus. Mortificate mēbra vestra super terram. Non michi indignent pūi tales si eos ab opeā cogi suadeā. multa enī mala dicit ociositas. sicgnāte dauid deiecit ocium quē bella nō poterant. Qz ergo tales ex de m ex pto. qd tales in cenobijs videri qui in laborib⁹ manūū deuote et scēvixerūt. ex poita vero officijs****

Nota bñ

vel ocio et quodammodo redditu libertati irreparabiliter ceciderunt. Circa illud tempus quo annus domini M. cc. iij. volebatur expedicio pegrinorum validissima facta est in terram sanctam ita ut saracenos qui castianorum fines inuasent impulsarent. Factis autem egressibus plurimis multi ex utroque populo ceciderunt plurimi etiam in captivitate deducti sunt. Inter quos ex populo dei duo milites unus ex gallia alius ex brabantia cum nobilissimo viro in terram gentiliam sunt abducti et contra natales suos et consuetudinem usum gravissimis laboribus manuum annis tribus addicti sunt. Ut ergo michi unus militum enarrauit die quodam sedebant sub estu solis gravissime laboribus manuum fatigati. Cumque optarent milites cum gravi suspirio cordis esse in terram suam ille nobilissimus eorum in pena locus segnicem eorum redarguit dicens. Misere quod optatis. Redibitis forsitan et eritis misericordes in iumentis pauperum quod fuistis. Sic autem si velletis possetis utique finem vite felicissimum expectare et hoc dicens flexis gemitibus ad celum manus intendit et oculos. Cumque michi deus omnipotens redire conce-

bat ab patris portus sed hic finat me mortem peracta penitentia prestolatur. Hinc respondens constans nec minus mira dispensatio saluatoris. Ambo milites vidimus liberatos postea et forte maius potioribus quam ante irretitos. Pro illo autem nobilissimo et beatissimo viro cum rex iherosolimitanus et alij multi nobiles laborassent numquam tamen efficere poterunt ut eum a captivitate gentiliam libera rent. Insuper et hoc ipsum de eo miles socius eius qui michi hoc retulit referebat quod tempus postetudianos labores de nocte omnibus iacebat quod ei cameli calli in gemitibus accreviscent. De ergo illi qui bucent in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt et euge in laboribus dicitur isti ut intreat in gaudium domini dei sui.

De mutuo adiutorio seniorum et subditorum. Capitulum. vi.

Apes lumines sicut non in ope tantum sed in fetu quoque adiuvant mentes ad calorem sentiente turba. Quia proinde affectum prelatoz et seniorum superbiimus designat. Qui quidem non tantum invan dicuntur in opere manuali conversorum sed etiam fecum

fructuose virtutis dilectioni dei et
proximi sincerius inherendo
augent et nutriunt incendium
caritatis. **N**on enim est distin-
ctio iudei et græci clerici et ouer-
si hummodo uite et secundum or-
dinem viuant quin et ipsi fiant
et illi bonū exemplū prebendo ora-
cionibz deuotis et lacrimis insis-
tendo de diuinis pmijs et bene-
ficijs celestibz meditando tales
omune bonū augent et salutē.
¶ Unde quēdā cystercei. ordi-
nis laycum in monasterio acq-
ue in brabanca hermanū noīe
egatūdie otinue laboratē repa-
tum cōumelijs fiatz falsorū. q-
non prodesset domui s; obesset
elegantē valde respōdisse cog-
nouit. **D**ūmodo inq̄t ordinē me-
um s; q; languor pmitat et do-
lor in infirmitorio teneam et ani-
mā meam ī paciā saluē. credo ī
oculis sūmi dei melius gcius et
sublimius monasteriū; pmouit
se. q; si illud ī mille marcatū co-
pijs augmētātē. **V**ere digne ius-
te et optime dixit. **N**on enī p̄t
monasteriū anime s; p̄t animas
monasteriū institutum est.
Sicut nō propter locum gens s;
p̄t gentem domin⁹ locum ele-
git. **¶** Iuniores apes adiuuāt
matres. aliter expōi potest s; m
mandatū decalogi. vbi precipit

honor patris et matris. qd natu-
rali pietate cūm bz istū esse
debet. **S**z isto p̄cepto abutit
omni animali nequior hūana
impietas nullā fere vicē dilectio-
nis aut opis filij parentbz ipē dā-
tes. **M**ultas aues ī hēre de na-
tura rerum legim⁹ q; senescētibz
parentbz v; plurimis nudatis aut
cecis fotire vicē rependant.
Afferūt alios medelas q̄ut ut
huppupa. q; q; f; morte d; ficiāt
vel trāpent sanitatem. **E**nni
ergo animali turpior hōmō qui
parentbz debilitatis aut a lū-
pibz non succurrit. **E**t p̄ter
hoc **seneca** talibz cōsulit dicās;
Ne des seruo aut filio imperiū
super te. **Q**uanta dēmenia est
res parare hereditus suis et si
bi ipsi necessaria denegare. vt
sibi ex amico magna hereditas
faciat iūniū. plus enī tua mor-
te gaudebit quo plus accepit.
Super hoc valde quēddam me-
morabile cōtigat qd subiungo.
¶ In normanie p̄tū vir ad
modū diues erat s; ignobilis.
hic habebat filiū ymāum et di-
lectum. quē delicatū educauerat
ad robur viri. **C**ōuenit ergo pa-
trem miles quidam nobilis cū
amicis dicens; filia est dēcora
nobis nimis et prudēs. per quā
si tibi plaquerit posteritas tua

exaltari poterit et iuueni. hanc fi-
lio tuo dabimus i vxore. hoc tñ
modo vt cebas possessionibus
vniuersis et filiis tibi et mēi qñdū
aduiuentis habūdāssime mi-
nistret. **C**asus enī diūsi sūt in
qbus filius tuus posset te i pos-
sessione manēte hereditate fru-
strari. **H**oc pte audiēte et herēte
sb dubio ab amicis tādē opul-
sus ē et si mēte pauid⁹ cedere cun-
ctis bonis. **P**eractis ergo nup-
cijs filius et vxor ei⁹ āno qdē pri-
mo honoauit parētes. victū co-
piofius ministravit. **S**z scūdo mi-
nus. et tercio iuerecūdius qñ de-
cebat. quarto autē āno suggerē-
te vxore filius parētibz suis do-
mūculā puā i opposito dom⁹ sue
cōstituit vt min⁹ esset idēcēa
senū iuueibz ibiqz eis nēcā i suf-
ficiēter ministrare. **P**erulit ergo
onerola senex pē ibidē cū vxore
decrepita nō modicā egestatē et
vix interdū domū filij audebat
itāre s; p cliēculū mādabat qui
bus poterat nō carere. **U**na autē
die rū accidit vt mē ex opposito
domus sue visa auca i fira veru
i domo filij dicer; viro suo. **D**e
feminā magis dec; paucis esse
otentā. tu autē vadas ad domū
filij. et saltem semel esurientem
aīaz facies de auca quā ibidem
vidi esui iparatā. **H**oc autē audi

to. senex inmitens baculo pēā
bat ad domū filij. **S**z mox vt eū
filius vidit auca retraxit ab ig-
ne. et clā abscondit. statiqz obui-
us pā qd q̄eret inq̄sivit et mox
factum pater notans dissimula-
uit et redijt ad domum suā. **S**i
lius autē puelle p̄cepit vt mox
aucam reponat ad ignem. **N**ec
mora vbi puella in thalamo au-
caz vidit. bufonē maximū aucte-
pectori herentez iueit. **E**a ergo
clamāte accurret iunior dñe ni-
susqz bufonē exautere vt violē-
ter istiat bufo ab auca et filies
faciem adeo conantis inuasit.
vt nulla arte vel consilio depomi-
posset aut exauti. **S**z sic multis
annis hominis nequiciam inhe-
rendo puniuit. **E**t erat illud sup-
mi stuporis miraculū. vt si quā-
do monstra illius pars aliqua
tangebatur ac si percuteretur
in corde ita homo sensibilibiter
ledebatur. **C**onterritus igitur
mirabiliter et contritus abiijt
dyocesanū episcopū et cū oī do-
lore ofessns p penitēcia recepit
ab illo vt p oēs fines normānie
et gallie citates reuelata facie
craueret et vbiqz narraret po-
pul euentum tñ. vt per hoc ex-
ēplū sumeret filij honorare parē-
tes. et disceret qñ periculōsū sit
et nociuū vicem non rependere

laboribus q̄s ip̄i parentes filiis impēderūt. **H**ūc ergo hominē cum bufonis monstro cōcūter; ut dixi? frater iohānes de magno pōte frater ord̄is p̄dicato rum. sicut p̄ ipsum nobis relatū est. vidit in iuuentute pat̄is suū palam referētem oībz; et non strātem qd̄ p̄ in honore acōne parētū passus fuēat multis am̄is; et adhuc s̄m voluntatem dñi pate retur. **H**unc postea s̄ non per dictū fratrem; iohānem audiūm? sanctorū quorūda; precibus libe ratum; et disparuisse subito fedū monst̄. **H**ui⁹ igit̄ exemplo discant apes fideles filij; adiuvare et honorare parentes; et eis vicē honoris retribuunt et laboris;

De labore cōi. Capitulū. viij.

Hab⁹ igit̄ cōis ē labor oībus. **E**t hoc ē qd̄ beatus augustin⁹ in regula sua dicit. **D**ia opa vestra ī vnū hant. maiori studio et feruēcia alacritate. q̄ si vobis singuli feceritis p̄pria. **C**antas enī de q̄ scriptum est. q̄ nō q̄rit que sua sūt. sic intelligit̄. q̄a cōmunia p̄ prijs. non p̄pria cōib⁹ aū ponit. **E**t ideo q̄nto ampli⁹ rem cōmunem cūiuentis. cātoros ampli⁹ p̄ficere noueritis. vt in oībz; q̄bz;

vt̄e transitoria necessitas sp̄ supemineat q̄ pmanet caritas. **E**t beatus **B**enedict⁹ in regula mōchorū. **D**iositas inimica est aie et ideo certis t̄pibus occupati solent fr̄es in labore manuum. certis it̄z horis ī lōe diuina. **H**ic idē p̄ b̄ndict⁹ ordinat t̄pā. in q̄bus debent labori manū. lōib⁹; l̄ orōib⁹; occupari. **T**ēporalib⁹ vt̄e reb⁹ necessitas t̄nsitoria. vt̄e etiam s̄m q̄ diuersi ordines habent t̄palibus studiis. lic; sp̄ualib⁹ v̄h̄bz; debeat coaptari. s̄ tñ semper in oībus debet caritas p̄minere. **C**aritas enī non tñ est v̄tus. s̄ pot̄ forma oīm virtutū. **H**ec ē s̄m apostolum via excellentissima. que ducit ad celū. hanc qui gradit̄. calcabit vicia. calcabit et mundum.

Vidi capellanū quēdā apud sanctum anthoniū in mōsterio ord̄is cystericiē. parisi⁹. frat̄e brunonem noīeriz sanctū et bonum. et mire deditū pietati. **V**ita ei⁹ tali ordine disposita videbatur. **N**octes frequēter fere ducebat. **T**omnes oracōib⁹ gemitib⁹ profusus inherendo. **T**ūmo aut̄ mane horas et missarū solēnia persoluebat. postmodū vero vsq; ad nonam audiendis cōfessionib⁹ clericorū. mira deuotione sollicitus intendebat. **A**d

mensam vero sobrius veniens
panem quem comederat p buc
cellas inasū. et intactum oleri
bus comederat et inter comedē
dum pauperibus scolari; qua
ternos scubebat. vt salicet om
ne temporis spaciū vtiliter oc
cuparet. Post prandīū vero vs
q; i noctē. diem i scubēdo totali
ter occupabat. Hec vita ei vete
rior fuisse probat. Interior aut
talis erat. vt in itinere missus i
greciā āno ab incarnacōe dñi.
cc. xxvij. miro fetuore spira
tus aīaz exalaret. et post mortē
eū dñs multis miracul honora
ret. Discāt ergo apes fideliū i
cōmune p manualiter p spūalia
liter fm diūsa statuta tpm vel
psonarum alacriter opeā. nec
marcescere ocio nec iūtilit tps
expendere. Agere aliquid in
quo proximi proficiant et qetē
perpetuam poterūt promereri.

De sedulitate cōmunis laboris.
Capitulū. viij.

Ones ad opera indiffe
rēter expellūt. Ecce qñ
ta omnib; sedulitas la
boris innuit. hoc est qd dicit
paulus. Qui nō laborat nō mā
ducz. Egregius ille cisterciēsi
ordo illud qñ sūmope seruat. vt
nec priores eorum nisi i sūmis

necessitatibus ab operibus exi
mant. Et qd mīa. si subditi p
latis. si filij parentibus ppijs
manib; cooperantur in bonum.
vbi prelati subditos. et patētes
filios laborare proueniunt i ex
emplum. Vbi autem hoc non fit.
ex segnitie torpent filij. parentū
laborib; prouocati. nouens eis
vel egestatis vel iniquitatis pe
riculum imminere. Vidi iuue
nem cuius amarissima relacōe
memini qd subiungo. hic picrū
fratrū suorum manuum labore
viuebat. Ipse vero segnis ocio
vacabat et tedio. Et factum est
aiaduersione diuina. vt eo cum
patre et fratrib; sedente ad mē
sam. abiit ei soli videbat. vte
rentur in āgues sapore tñ rerū
deterēcum non mutato. hoc cū
per aliqt dies pnuaret in pe
tus. tandem mutato vite propo
sito liberatus est et sanatus.

De ocio fugiēdo. Capitulū. ix.

Nullus cū p celū licent.
ocio petat dies. Vide qñ
ta diligentia laborem se
ctandum. et ocium fugiendum
inuitat. In significacionē mali
quod est ocium. cū misisset moy
ses manum in finem suum. pro
tulit leprosam. Vnde salomon

ocij nouitum inſinuās dicit;
Dehinc occidūt pigrū. id eſt
 oſoſū; **E**t vide cauſam. **R**oluit
 enim manus eius q̄t q̄ operat;
Nichil hic timendū eſt oſoſis.
 q̄ plapſus in cenu; luxuriē et
 hoc in dauid euidenter adūtas;
Unde et ſalomō itē dixit. **I**n la
 pide luteo. in quo adūtas luxuri
 am. lapidabit piger et omnes
 loquētur ſuper aſpernacōe ei;
Deinde poſt pauca q̄ſi idē inui
 cat; de ſtercore boū lapidabitur
 piger et ōnis qui tetigerit eum
 manus eruciet; **I**n ſignificōne;
 vero boni qd ē manuū opus. ab
 exordio mūdi tulit de hominē
 et poſuit eū i paradīſo volupta
 tis. ut oparet et auſtoderet illū;
Si ergo in loco voluptatis. et q̄
 eius ope opus erat. niſi q̄ ſuis
 poſteris quib; neceſſitas iābe
 ret. exēplū opis preberet; **U**nde
 illi et ſuis poſtmodū ſecuturis
 domin⁹ dixit. **I**n ſudore vultus
 tui veſcetur pane tuo; **E**t ne ali
 q̄s excludatur. domin⁹ p moy
 ſen in deuteo. dicit. **N**on erit
 apud te ſterilis vtriuſq; ſexus;
Ut enī dicit philosoſoph⁹ vitā in
 obīū ſui adducere ſolet iers oſi
 um; **V**ita ergo opi. quia turpe
 eſt onera cedere; **N**ō eſt vir for
 tis aut ſtrēnu⁹. q̄ laborē fugit.
Nullū laborē reuſent manus;

unde honeſta vita conſiſtit; **D**uo
 enī paupis patet infamia; **N**ū
 q̄ vacat laſciuire remiſſa man⁹
 nichilq; tam certū. q̄ ocij vicia.
 negocio diſſant; **S**iz eſt aliq̄s
 fortiter dicit vlt fieri ab homine
 mollicie profeſſor; labores ergo
 manuū tuaz manducab; **O**pus
 enim iuſti. vt dicit ſalomō ad vi
 tā. fruct⁹ autē ipij ad peccatū;
Honoz autem laborū glorioſus
 eſt fructus; **U**nde iuſto i fine di
 cetur; date ei de fructu manuū
 ſuarū et laudēt eū i portis opa
 eius; **P**aulus vt dicit glorioſiſ
 ſim⁹ auguſtin⁹ alit educatus. vt
 pote vnus vir nobilis. ad choi
 theos ſcribit. **L**aboramus in q̄t
 operantes manibus noſtris; **E**t
 ad coloſen; **N**octe ac die opera
 tes. ne quem veſtrū quaremus;
Nemo ſū illuſtris virginis
 mechaldis. q̄ noſtro tpe obdor
 miſſe probatur; **N**ec filia regis
 ſcetz ie. vt p babili relacōe didi
 cimus quatuor fratres habuit;
Quē qui relicta vxore pro cal
 ſto paupimus exulauit; **E**t ali
 um comitē qui vitā heremiti cā
 duxit; **E**t archiepiſcopū qui re
 licto regie ordinē cysteraciē. in
 trauit; **Q**uartus fuit alexāder
 iunior frater ānoꝝ. **V**iſque az
 pater rex regnare coget. mech
 aldis ſoror eius virgo viginti

tū amorū dixit frater. **A**lexāder
frater karissime. qd nūc ages.
Frēs tui maiores natu terrā vel
mūdū deseruerūt. ut celū acq̄re
rēt. regnū spreuerūt mortale. ut
regna perpetua possiderēt tibi
ergo soli regnū relictū ē. p̄ quo
es celestē gloriā p̄ditur⁹. **N**ec
morā alexāder resolut⁹ ī flet⁹
heu ait soror et qd cōsulis face
re. p̄parat⁹ ego sum quicq̄ iusse
ris adimplere. q̄ audito. gauisa so
ror accepit frēm. mutato habi
tu. et ad remotiora tñsduxit eū.
vbi eū et mulgēre vaccas. et lac
ab coagulū coadunare. et caseos
optimos facere docuit. **N**ūc vene
rūt ab gallias. ab foni claustr⁹
asterdieñ. vbi soror locauit fra
trē p̄ mulsores vaccarū. et p̄ba
tus. iuent⁹ ē in optis caseis faci
endis. hīc mōsterij frēm ouersū
factū soror alloq̄t. **M**ulū inq̄t
ap̄s deū meritum acq̄remus. q̄
terā et parētes dimisim⁹. **S**ed
in hoc specialissimā remunera
cōe. habebimus. si vsq; ad tps
futur⁹ q̄ nos inuicē ī celo ad cō
lacōe. perpetuā videamus. ab
p̄is nos ut nostrū null⁹ āplius
alter⁹ videat ab inuicē sequestra
m⁹. **H**oc audito fleuit frater. ḡ
uius istud dicēs oib; q̄ amisit.
et licet iuitus. impat aīo. et a so
rore cōliter sepāt. **N**lla aut ad

nouē miliaria. in villa q̄ dicitur
alapion ibidē mansuā secessit.
domūculā puam habēs q̄i aua
rum tuguriū. solo manū labore
viuebat. domū vel elemosinam
accipere cogi non poterat. nec
rogari. **C**um ceteris pauperib;
in augusto spicas colligere tra
sabat. vixq; extrema cū porcis
que vix euaserant biapiendum
man⁹. transmissima colligebat. vix
aliquid substratū membrīs habe
bat. et caput iacens equatū hu
meris. cibū et potum in ambēs
callosis gemib⁹ capiebat. **N**ec
idem in prolixissimis precibus
faciebat. **I**n orationibus multo
ciens ita sensibus abstracta eāt.
ut nec coruscaciones aduerte
rēt. nec tonitrua audiret. **N**ec
enim de fratre eiusdem alexan
dro quod graciosus est pretermi
tam. **C**um monachus quidam
fistulatum ex p̄laxē pectus habe
ret. oraretq; ad tumultū fratris
eius iā defuncti apparuit fratre
alexāder sole lucidior coronam
gestās in manib; et corona capi
te insignit⁹. **C**ū ergo monach⁹
q̄reret. **Q**uid corona duplicata
signet. **C**orona inq̄t quā gesto
maib⁹ corona extitit t̄pal quā
p̄ p̄po deserui. **C**orona vero quā
gesto ī capite corona ē. quā cōm
cū sās accepi. **E**t ut tibi fidē

in ista visione credat. scdm fide
tuā san⁹ eris. et ab omi incōmo
do quo torq̄ris. Et notādy q̄ i
cognit⁹ mansit vsq; in diē mor
tis sue. et tūc cōstrat⁹ obediēcia
p̄oris fuisse frēm beate mechtal
dis de alapion. et filiū regis sco
tie reuelauit. **N**ecēat aut eū i
nobilitate suspectū. factū q̄ddā.
q̄d multū postea doluit euenis
se. **H**ic nobilissimus dñs hugo
de kirmēni ap̄ i-manis magni
tudinis venatu lassauēat. et vt
natura bestie ē stare coegeat ab
resistendū. **E**quo aut nobil⁹ ille
descēdens aptato pugione cum
bestiā vellet ipetere. tñ eius tru
culēciam formidaret. fuit alex
āder qui vacas in vicino pasce
bat arrepto pugione de maib⁹
formidantis bestiā audacter ipe
cijt. et occidit. **Q**uo viso. nobil⁹
ille in oscula fratris alexandra
ilico tuēs. vix inq̄t. nūq̄ vaca
rum custos. nūq̄ etiā rusticus
vñ aiq; veneris icreuisi. **S**oror
vero eius beata mechtaldis. vñ
et que esset per q̄sdā milites q̄
eā in scotzia viderāt nouē ānis
inotuerat ante mortem. et tunc
statim a terra fugiss. nisi violentē
retenta ab hoibz. extitisset. **N**ia
aut multis i vita claruit. et post
mortē. **A**t q̄mā vt dignū ē
p scripturas et exēpla q̄ ponim⁹

laborantes maib⁹ vehementer ex
tulim⁹. **O**bia predicatorū et mino
rū sanctis ordimibz potest. cur
nō ipi fm idē q̄ paul⁹ i predica
tione p̄m⁹ manuū laborē nō ha
bent. **E**t breuiter q̄dē p̄ ipis res
pōdeo. in eis vt min⁹ p̄fectis de
fect⁹ est. quo tñ apostolū caruis
se minime dubitam⁹. **E**t hec ra
tio nō sufficeret illis. q̄ oblatran
di bonis et p̄fectis viciis occasio
nes forsitā q̄tere nō desisterēt.
Cast⁹ veritas marthe cōq̄ta de
ocio sororis magdalene respon
dit. **M**aria optimā p̄tē elegit.
q̄ nō auferet ab ea. **A**tq; h op
tima pars fuit v̄bū vite q̄rere
et āhelāti corde stare. ergo mi
nus bona pars et i digmior mar
the que ex sollicitudinē laboris et
ga plurima turbabatur. **E**cce et
alia p̄batio. **P**rimo aut a calū
matoribz q̄ro. quis labor gūior
et digmior dici potest. corpāl⁹ ā
spūalis. **N**ō ē qui ābigat quin
spūalis. **E**t nō fructuosior. et
ideo digmior. cast⁹ suis de spūa
tuali nō de corpālī labore dixit.
Opeāmini cibū nō qui perit. s̄
q̄ pmanz in vitā eternā. **L**abor
eorū q̄bus laq̄os occlusionis in
nectitis labor ē studiū. labor cō
liū. labor p̄meditationis. labor
sollicitudinis. ne idiscussū q̄det
inordinatū p̄fessū labor amoris.

labor predicacionis, Talibus haud
dubium est, qui spiritus honorum fra-
tuum iugiter atterant, **O**mittam
reliqua, que secundum expositos generosa vi-
dentur, **Q**uid dicam de labore consilij,
et confessionibus audiendis, in
quo spurcias peccatorum portae
cogantur, ut aures ad cor trahant
faciant, et spiritum corpusque totaliter
defatigent, **E**t in medijs incensibus
positi per angustia quod faciant quod
se vertant ignorant, **Q**uis enim secundum
hocium tam compositae felicitatis est,
ut non cum statum suum quietate creparet,
Credo multos esse, et fuisse in
vine, qui potius per tempus sustinuis-
sent flamas incendij corporales, quam
huius spiritualis incendij angustias
perlissent, **P**otens est tamen deus in
seruis suis flamas ignium miti-
garé, ut eos non tangat incendium, si-
cut nec pueros tres in fornace,
facere medium ei, quasi ventum ro-
ris flantem, **N**ec est autem consolatio bo-
norum ferre, ut si ad modicum in con-
fessionibus audiendis eos oportet
contastari, mulier enim cum pa-
rit tristitia habet, gaudet tamen in
spe, quia per penitentiam natus est homo
in mundum, **V**identes enim quod filij per
digi a regione longinqua ad patriam
patrem redeunt, videntes nichilomi-
nus eos in osculo recipi, premam
stolam innocentie proferri, eos annulo
fidei, qui per dilectionem operantur glo-

rius adornari, calcari exem-
plis patrum, et in omnibus to-
tam angelorum et sanctorum familiam
tanto tripudio, quanto eorum
multitudine numerosius gratu-
lari, **N**eq; enim credo in corde ho-
mi factas manus sub celo posse
gaudium generari, quod quod videat
per preuenientes gratiam, et suam ex-
hortationem, conuerti ad penitentiam
peccatores, et sua lugere cami-
na confitendo, et satisfacere corde
prompto, **E**t de hijs vidi plures
qui per nimio gaudio lacrimas dul-
cissimas ediderunt, **S**i quis autem
dixerit officia ordinis, qui promissi cum
multo multo acrius quamamine spiritus,
et corporis attenuacione non
fieri, amantem dico, vel ordinem de-
trahentem, **N**unc veniam ad labo-
res, qui sunt in ordine corporales, si per
laboribus non receperit, qui dicta sunt
detractores, **N**umquam proinde
in predicatorum ordine fratres, qui et si
studijs continujs et vigilijs ma-
cerati, non habentes es in zona, per-
luta et lubrica pedibus, gressus, ter-
reas predicationibus circum, im-
parata frequenter hospicia abos-
duros et crudos, et super omnia igni-
tudinem hominum sustinere, **P**ara-
re enim alia quam ea quibus utuntur et
hospites, incognitis maxime, que
est, quod mimes de alijs religionis
qui etiam armibus non utuntur, quia

ho spiciat; suis possunt data et su-
dere et de suo emere quod non ha-
bent. **V**inc quiddam memoabile
quod contigit non taceto. **I**nallis
ducis in brabancia monasterium est. quod
nobilis dux brabancie heinricus
margarete filie sue sub rigore
cisterciensis ordinis prepaui; huius
prima abbataissa vidimus nobilissimam
aleyde quam naturali ingenio
virtute et gratia clara fuit. Ad vi-
sitandum autem monasterium abbas
vulhelmus postea clareuallensis
secundum ordinem venit. **T**ento capi-
tulo a quibusdam accusata est abba-
tissa. quod fratribus predicatoribus et
minoribus vinum daret et pisces tu-
nicas ad pauperum lotas et mu-
das concederet. et lotum eorum pedi-
bus prepaaret. et hec omnia non face-
ret monachis sui ordinis cum veni-
rent. **I**lla ergo querit et optenta li-
centia respondenda dixit. **N**ec accu-
sant ita est. **S**ed quod hec rationis
habeant audietis. **F**ratres quidem
predicatoribus et minoribus vinum
et pisces quicquid cum possunt confero.
quia vni emant habere non possunt.
Vestas monachis ad ipsam non facio.
quia egredientibus ut ostendo et sa-
das pecunia vni possunt emere et
habere. **F**ratribus egredientibus pe-
des et lubricatis in cenobio concedo
vestes mundas et tunicas. ut no-
cte possint quiescere. monachi autem

nostri eques vadunt et in man-
ticis suis tunicas et vestes por-
tant. quas cum voluerint poterunt
commutare. **L**otum pedibus fratribus
facio parare. quia sudoribus sordet
et luto. **M**onachis autem idem non fa-
cio. quia equis alacris infiden-
tes. ab immundiciis talibus pote-
runt commutare. **H**ec ut audiuit ve-
nerabilis abbas cum monachis suis.
in casum serenissimum resoluatur.
in muliere mentem nobilem et sa-
pientiam commedantes. **I**gitur quales
defectus fratribus in summis necessi-
tatis contingerent. frequenter audi-
ui. **Q**uod autem et michi operare
volenti cum fratribus contingeret in ter-
ra natiuitatis mee simplicitate enar-
rabo. **V**eni pedes in villam igno-
tam michi in longo itinere fatiga-
tus. ita ut pre debilitate nimia
corde me deficere mori putarem.
In gressu fratres domum prebiteri
nec saltem frustum panis niger
rimi quod familia vescebat poterat
optinere. **I**nde digressi late per
villam. nichil propterea nisi in fi-
ne ville a quadam paupercula frag-
mentum panis furei habuerunt. do-
num satis magnum immo michi
maximum donatum. **R**esedimus er-
go sub diuo. panem comedimus.
Et licet palearum ariste que essent
in pane palatum comedendum sti-
mularent nunquam tamen in vita mea su-

tam suavi deliciarū edulio delectatus. **C**ōfide aui ergo. nec sine
gūi dolore cordis. qd illi bñ viri
i multis locis. et i multis artici-
lis grauioribz sustinebant. q hoc
vna die nō poteram sustinere.
Taceam ergo de talibz. q illi fre-
quēter occurrūt. vñ cōfiderē
ab omibz. qd subiūgo. i clerici
nostas triplex viuēdi mod⁹ di-
stinguit. **C**lerici seculares labo-
rāt i studio. **C**anonicis seculares
vel regulares horis canēdis iui-
gilāt. **M**ōchi vero et alij religi-
osi institucōibz. regulabus dili-
gēter insudāt. et in hīs oibz suo
modo viuendi singuli sūt dīcti.
Frēs autē p̄dicatores vñ mīores
put ordo eoz īstituit. simul et se-
mel hos tres viuendi modos si-
mul seruare videtur. **S**tudet cū
clericis. **C**ū canonicis horis ca-
nēdis inuigilant. **C**um mona-
chis vero et alijs religiosīs in-
conuentib⁹ suis accusacōes. va-
pulationes. ieiuniū et p magna
parte silēcium. et cotidianas fere
ac gñales post cōpletoriū disci-
plinas. prēter illa q itāsec⁹ sūt.
vt ab nubū q in predicatorib⁹
duē funiculus sup lūbos. vestis
in itinere pedestra lanea. multas
sudoribz. inlāstia. **S**ñ vñ pos-
sessionibus viuere elegerunt.
Qual et qñtus labor frībz mī

noribz instat vt suum cotidie q
sūt panē. frībz predicatoribz ge-
neraliter omibz post augustū vt
p residuū tēs necessariū panē
habeāt. q minus studiū eoz ipe-
diaf aut cesset. **C**ōstāssimī
viri. non vos pudeat panē petere.
cū cast⁹ dñs a muliere samarita-
na aquā petierit ad bibendum.
non vereamini dicā vel esse men-
dia. qmā beatos pauperes cri-
stus veritas hos asturixit. **T**e-
stant hec scripture noui ac vte-
ris testamenti. **V**ac et oēs fere-
phi i scripturis suis amēdabile
reliqūt. et p apue seneca. q pau-
li doctoris gētiū multis epistol
amēdatur. **A**it ergo idē illustis
vir. **N**ichil magnū i reb⁹ hūa-
nis. n̄ aīm⁹ magna despiciēs. **I**n-
opie pua desūt. auaricie omīay.
Quietissime viuerent hoīes. si
duo pnoia de mūdo tollerēt. scz
meū et tuū. **P**lane ergo ē felici-
simus. cui felicitate vti nō ē op⁹.
Potētissim⁹. q habz i potēsta-
te seipm. **A**uaria paupertatē in-
tulit. et multa dissipacōe p̄dit
oīa. sine hoste patit hostilia et
cladis causas. **S**i alia d̄ fiunt.
nimia felicitas sibi iueit. qd qd
lōga etas multis laboribz multa
demū diligēcia struxit. id vñ di-
es spgit et dissipat. **E**stet aliqd
imbecillitatis nostre solacium

re; q; nostras si tam cito repa-
rēt aucta sicut fugiūt. sed nūc ī
crementa exēūt lente et festina-
tur in dānum. Pecunia ex quo
in honore esse cepit. vītus rēu;
honori cedit. **I**n diues quis sit
oēs querim? nemo an bon? **U**bi
q; tāta quilibet qntū habuerit
fuit. **N**ulla auaricia sine pena
ē. quīs sit satis ipa penaz. **M**a-
iore tormēto pecunia possidēt
q; qat. **N**ecessē est ergo paruo
assuescere. Non puto paupere ef-
fē. ai quātulūq; sup est. satis
est. **D**onestā iqt res ē. leta pau-
pertas. **D**ia habz. qui nichil cō-
cupiscit. et quidē certa? q; q mul-
ta possidet. **C**ui cum paupertate
bene diuenit. diues est. **I**lle bñs
fīm? seare? sui possessōr est. q;
crastinū sine sollicitudine exspe-
ctat. **S**i res exigue sūt. non tñ
sunt angustē. **N**ec tua defleas.
nec aliena miretis. **Q**uit q; enī
vult. nemo habere potest. **I**llud
tñ potest. nolle qd non habet.
Nichil habes pāre. n. te. **N**ichil
gūe. qd leuiter excipias. **P**aup-
tas nulli malū est. n. repugnan-
ti. **T**unc bonū te esse iudicā ai
tibi solū virtutis gaudium ōne
nascet. **T**ūc te habebis tuū. ai
itelliges infelicissimos esse feli-
ces. **V**eritate aut est calamitatē.
cum te felicē vocaueris. Aut ista

bona nō sūt. que vocant. ā homo
felicior deo est. qm qdem que pa-
rata nob sūt. nō habz ī vsu de?
ergo ā incredibile bonū deo de
esse. ā hoc ipsū argumentū est
bonū nō esse q deo desunt. **S**i
vis scire q nichil ī paupertate
mali est. opam inter se paupm
et diuitū vult? sepius enī paup
et fidelius abz. horū qui felices
vocant hylaritas. ficta ē. ā gūis.
ā supeāta tristitia. eo qd mī gūi-
or. qā interdy non licet palā mi-
seros esse. **O**mmiū istoz psona
ta felicitas est. cōtemnes illos. si
vere te reueras. **N**ichil loquē
a? eo. ai qd donat fortuna nō
inuenit. h. ai non videntur sua
āplissia. licet tōa? mūdi dōm?
sit miser est. **N**emo ali? est deo
dignius. n. qui opes cōtempserit.
quaz possessionē seculā ab? nō
interdico. h. efficere vult illas
intrepide nō possideant. **R**educ
te ad parua. ex qb? cadere non
possis. **N**udū latro dimittit.
Atiā in obseffa via paupi par-
est. **I**s maxime diues ē. q; mini-
me diuicijs indiget. **B**reuiissia
ad diuicias via est. per cōtemp-
tum diuiciatū. **R**a; aliq; cōtēp-
nē pt oīa. habere oīa nemo po-
test. **M**ultas ad phāndū obfue-
re diuicie. paupertas expedita ē.
et ideo predicatorū et minorū ordo

nō desipuit paupertatem eligen-
do. **N**ta nō phiderant. q̄ destruūt
hozea sua vt satiāt ampliora.
Accumulāt copias. vt dicant si
bi. **E**cce reposita habes multa bo-
na in annos plurimos. amede-
re q̄se. bibe. **C**aveant ne dica-
eis. hanc et illi. **S**ulte hac no-
cte repetetur aia tua a te. **V**ec
autē que preparasti cui derūt.
Et respondeat cū **David**. **P**ar-
tes vulpium erūt. sed quoz vul-
pium. **P**ars vermium corp⁹.
pars demonū aia. pars filiorū
proxim⁹ p̄cipis diuicie quas
reliquit. **E**t hij tres sibi tam cō-
mode diuiserunt. vt neuter eoz
partē suam pro ceteris residu-
is partib⁹ commutaret. **N**ichi
testis sit castus. q̄ in omnibus
hij. gloriā diciturū duoz or-
dinum nō quesitū ē q̄ queat et
iudicet. **S**ed respondere detra-
ctorib⁹ sū cōpulsus. q̄ religiones
has nouas supsticiales iudicāt
et inanes. fratrum disarsus no-
uos. et vt vtar eozum verbo. giro-
uagos. idest vmlopers. frēs vo-
cāt. **G**ya frēs nō vos pudeat au-
paulo doctore gentium dici vel
esse girouagos. qui ab hispania
vsq; ad hilliaū repleuit euāge-
liū casti. **S**edēt illi i claustris
domi. et vtiā cū maria. vos cum
paulo ciuitas obedientiam ad

implētes. **E**t spero q̄ si in mun-
do pressuraz habetis. in custo ta-
mē pacē habebitis. tāta forsan
vlt maiorē q̄ illi q̄ in loco quie-
tis murmurant. et sibi inui-
cem discordiam suscitant. vt p̄e-
latis. **Q**z si a discordia vt forte
dicēt fuerūt alieni. sedeant vsti-
ti et apli. gaudeant pace sua.
permittant fratres vt dicūt gy-
rouagos i semicincijs et panno-
his circuire per mundū. animas
viuificare. casti morte redemp-
tas. de fauab⁹ demonū extrahē-
tes. q̄s illi i sua pace et leui cura
diffilant ad inferos descēdere.
N si vere religiosi et vere casti
amatores essent. qui talib⁹ de-
trahunt iudicant et despiciunt. q̄
sincers oculis illos inspicerent.
q̄ leto vultu fratrib⁹ congaude-
rēt. q̄ ab retrahēdy libandū et sol-
uēdū aias ihsitūt. q̄s xpus cito
dignas p̄cio sui sanginis appro-
bauit. vt respectiue parui pend-
ret. quicquid pro earum redēp-
tione facere potuisset. **S**up
hoc quidā cystercien. mōch⁹ vi-
te tā sancte visionē mirabilē vi-
dit. vt ei non credere flagicio-
sissimū et ipiū putaret. **A**p̄tus
enī i spū. patronā ipi⁹ cystercie-
sis ordis vidit. **I**hu ē benignissi-
mā genitricem. **C**ui b̄a v̄gort
sincere iquit diligas. et pro eis

interius oēs tue caritati meos
fratres et filios recomendo. **C**ū
ille letus anueret. fratres ordi-
sui hos ostendens. **A**t beata virgo
habeo inq. et alios fratres. quos
meo patrocinio fouēdos. et au-
torbiēdos amplector. et hec dicēs.
reuelato pallio fratres ordinis
predicatorum sub eo occultatos ostē-
dit. et abiecit. **H**ī sūt inq. q̄ spi-
ritualiter ihsistūt. ne dilecti filij
mei sanguis inutiliter sit effu-
sus. **S**imiliter cū q̄dā i saxo-
nia. vt nobis frater vualter de
treuerā ordinis predicatorum retu-
lit. sanctissime opinionis reclu-
sa predicatorū nomine excitata
videre fratres i inicio ordinis ve-
hemētia affectasset. et tandem
duos iuuenes fratres data occa-
siōe vidiss. **A**ttonita mētis acce-
dit ad dominū. **Q**uid est dñe.
q̄ predicatio verbi tui per tā in-
fantiles et ipeutos hoīes vsue-
pat. **Q**ui mox ad hec verba. bea-
ta casti mater apparens. reuela-
to pallio vt prius dictū est ei fra-
tres ordinis ostēdit dicēs. **N**e
despicias q̄sūq. tales. **E**go suz
que rego eos. et ptego. et corū
vias dirigo i viam pacis. **E**cce
vide lector q̄ veratissime hec
dixit veritatis mater. **V**idimus
maxime i inicio ordinis predica-
torum. vidim⁹ et nunc. iuuenes in

cryptos delictos. cetera a seculi
lo vniētes. caute terras. socijs
obinatos. inter pueros nō tuer-
los. inter nocētes innocētes.
simplices sicut columbas. inter
astutissime malignantes. prui-
dēt tū sicut spēs i sui custodi-
am ābulātes. **Q**uis nō miret. ut
olī. et magis nūc istos pueros i
medio fornacis estuantis igni-
bz nō exurāt. q̄n aliorū a turbis se-
cularibz restatissimū ordinū.
religiosissime maximis pijs. ut
frequētissime heu vidim⁹. et au-
diuim⁹ vix euadūt. **A**gunē illi
laboribz et diuerf. negocijs di-
strahūt. et tū infracti p̄stunt.
Isti vero vacant saluti mentis
et corporis. et vacillāt. **E**t hec cui
iputāda sūt. **N**ōne vti. **Q**ui
mei sūt casti. **S**i qui vero ca-
dūt. q̄a spirit⁹ et caro sūt. non
colūne celi que manā ē. h. bacu-
lo arūdineo confecto egipti dehi-
des imitunt. **E**t vt hoc sub exē-
plo pateat. miraculū euidentissi-
mū pponam. **V**idim⁹ fratrē
in ordine predicatorum. de demo-
brugenf. in flandria rauenū. p
raynerū nomine. iuuenem saga-
cem ingenio. et secularibz līs i-
stitutū. hic statū vt ordinē igres-
sus est. actiter studio theologie
cepit insistere. **S**z cū nōdū illu-
minata mens nec oracionibus

preparata super; ad lumen et minus capax animus vento inconstantie fluctuaret cepit cogitare velle discutere que sectarum iudeorum gentium christianorum potiori veritatis culmine fulcitur. videbat quidem quod inter gentes et philosophos quod naturali ratione regebantur. Videbat et iudeos legem a deo antiquitus accepisse. videbat et christianos euangelicis obsequiis gloriari. Sed quod in his certa tenendum esset segnis fluctuabat. Conuenit ergo iudeos discussionem legis proposuit. sed cum fratres ordinis vidisset ex frequenti collatione hominem fluctuare arandum eum a talibus censuerunt. At quoniam ardens ignis actor surgit in flamas iuuenis intantum dyabolo stimulat quod ut media nocte fugam oibam attemptaret. Statim ergo ubi ad exitum porte venit. obuia illi fit maris stella maria ad portum salutis deum reductura. Qui dixit. fluctuasti avia de viuis et veritatem in fide filij me te dubitas inuenisse. Noueris certissime quod diuersis erroribus scatet per orbem gentilitas. Iudei nichil solidi tenent. diuersas umbras sequuntur neque tenebris offuscati. Evangelium vero noue gentie per hoc veritate habet

re probat quod caritate humilitate castitate refulget. quod tua in ordine quem intrasti purgato mentis oculo prerogative videbis. Ego autem sum mater christi patro na ordinis tui que non passa sum solita pietate tuam castam indolere deapi vel petere. Nec dicentes gloriosa virgo disparuit et iuuenem confortatum ac firmatum in fide in magna cordis iocunditate reliquit. Sic idem in ordine terminum profecit ut lector in ordine fieret et consumatus in breui ad portum transtiret. Vere ergo digne et iuste a fratribus predicatoribus pariter est sanctum. ut post completorium omni die cum processione et sollemnitate cereorum. Salve regina misericordie flexis in initio genibus laudem et gloriam gloriosissime regis decantet. Caueant ergo maledicti et ipsi detractores ne contra proximum matris et eius filios insectentur et ipsam proximum defendentes incurrant. Quidam nostro tempore papa cuius nomen per te reuerentiam sedis apostolice silencio pretermittimus. cum hanc ab illis indubitater accepimus qui romae in curia tunc fuerunt litteras dedimus. contra privilegia a seipso et suorum predecessorum quatuor apostolicorum obtenta duorum ordinum quorum unum per zachariam prophetam obitor ab

eterno voluit decorem predica-
toꝝ scilicet. **A**lterū vero humilium
quo lucidissime intelligas et mi-
nores eadem die palisi percu-
sus obmutuit. nec vñq̃ postea
iualuit ā surerit. **V**as vero da-
tas bt̃s alexāder papa cōsilio
fratꝝ cardinaliū solēniter reuo-
cauit. **E**t vide q̃ felix fuit illa
ecclesie reuocatio lārum. **P**ro
constantī enī recepim⁹ a fide dig-
nis. q̃ p̃cessū suū machina-
tio p̃ d̃as lās habuisset poten-
tissimī reges oꝛb̃t audiere po-
stea papale mandatū cum iura-
mēto dixerūt sibi et p̃elatoꝝ et
cleroꝝ seculariū possessiones
et redditus vsurpasse. si dictos
huos oꝛd̃es apostolic⁹ destrux-
isset. **D**ixerūt enim predica-
toꝝ et minores per exemplum et
doctrinam in salutem maximā
a deo datos esse hoībus. et hoc
maīfestum est toti mūdo. **Q**ua-
les aut̃ illi essent per q̃s illorū
destructio p̃bat̃ nec deum nec
scōs latet. nec ipsos inhabitā-
tes oꝛbem q̃bus eorum vita no-
ta est et p̃bata. **V**nius crudelissi-
mi edicti q̃tuor p̃cipue magi-
stra fuerūt parisi⁹ infatigabiles
itētores q̃ simplicitatem scola-
riū parisi⁹ oꝛta dictos fr̃es fe-
raliter oꝛtarūt. int̃m̃ vt n̄ se pi-
issim⁹ ac deuotissim⁹ ludowic⁹

rex fr̃acoꝝ necnō et frater ei⁹ pi-
us comes pictauiē alfonsus añ
q̃ ipse rex a t̃nsmarimis p̃tibus
rediret in galliam murū in quē
se p̃ fr̃ibus posuisset abdicatos
fr̃es reb⁹ et corpib⁹ extēminas-
sent. **V**inc cum nichil aliud pos-
sent lās informatōrias vel isa-
matorias plenas mēdacij con-
tra fratres p̃ diuersa loca et reg-
na miserūt. **P**ost has et libꝝ ne-
phandissimū cōpilauerūt q̃ hic
incipit. **E**cce vidētes clamabūt
f̃eris. titulū habens de p̃cūlis
nouissimorū t̃pm̃ in q̃ libꝝo spū
neq̃cie et x̃lano dictos oꝛd̃ines
elidere et destruere nitebantur.
Qui liber qualiter citatis et vo-
catis ad curiam et p̃senciaꝝ sū-
mi pontificis dictis magistris
bānat⁹ sit et cōbust⁹ non solum
in ipsa curia. s̃ et parisi⁹ coram
vniūsitatis multitudīe copiosa
scīre poterit q̃ collacōes et dispu-
tacōes legerit p̃apue cōtra ma-
gistros q̃tuor in capite adūsari-
os. disputacōnes q̃ domini hu-
gonis p̃sbiteri cardinalis fr̃is
ord̃inis p̃dicatoꝝ. d̃m̃i rich-
ardi et d̃ni **G**agetani et alicūm
cardinaliū plurimorū necnō al-
legacōnes ṽneābilis patris fra-
tris **V**uberti magistri oꝛdis p̃e-
dicatoꝝ. s̃ et ministri oꝛdis f̃em-
inorū et maxie magni **A**lberti

fratris ordinis predicatorum ab hoc specialiter a domino papa vocati et aliorum prelatorum atque magnorum virorum disputationes prolixas et magnas habitas anagine contra multas et in ipsis inuenire poterant rerum gestarum enucleatissimam veritatem. Quapropter iam dicti magistri fratrum aduersarii dignitatibus et beneficiis omnibus sunt priuati donec iurauerunt mandatum domini pape et reuocare pacius et in alijs ciuitatibus et locis verecunde predicationis eorum quicquid contra deorum fratrum ordines implicite et explicite euomissent. Et nonnulli quod antequam prefatus magister albertus frater ordinis predicatorum curiam romanam intrauerat dictus magister wilhelmus cum suis complicibus miro modo clerum romanum necnon et populum in partem sue perfiditatis pertraxerat et seduxerat multis verbis. Sed post prefatas disputationes cum ab petitione domini pape et omnium cardinalium ipse magister albertus euangelium iohannis traliter et epistolas canonicas miro et inaudito modo super omnem hominem exponendo legisset cum tanto fauore negocium omnium fratrum predicatorum et negotium minorum terminatum est et conclusum ut omnes inimici eorum obstupescerent et horrerent et veritatis fautores summa pace quiescerent et gauderent.

Quid autem super hoc quidam sancto viro duobus annis antequam disceptatio fieret ostensum est indubitabiliter referamus. Venerat quidam prepositus ordinis regularis de bauaria vir sanctus et bonus ab curia romana pro negociis que habebat. Una ergo die in ecclesia sancti petri romae orans ad excessum mentis raptus est et vidit ipsam ecclesiam plenam serpentibus quorum horribili sibulo non tantum ipsa verum etiam tota roma replebatur. Nec mora eodem sancto viro sibilus serpentum conterritus vidit vicum in habitu ordinis predicatorum ecclesiam introeuntem. Quem cum stupefactus in cognitum dictum est ei a sponso diuino quoniam albertus nomine vocaretur. Tunc ergo dicti serpentes sibilis importunis aggressi inuoluebant se pedibus eius et pectori brachijs que actius corporis membris de quorum medio se violenter exaltantes ascendit exarabram in qua sacrum euangelium diebus solemnibus legi consueuerat et legit in ea euangelium secundum iohannem usque ad locum ubi dicitur et verbum caro factum est et habitauit in nobis statimque serpentum sibilus conqueiuit. Serpentes fatigati sunt et pax reddita est vniuersis.

Hec igitur quod significaret nimis vir
sanctus ignoscas in terra suam re
uersus est et sorori sue anibam
sanctissime reclusa quod sibi rone
reuelatur fuerat indicauit. **C**ui
illa vehementer exultas. **E**cce in
quod audiui quod ille albertus qui tibi
in visione forte monstratus est nu
per comiti de otheahim propter
in istam locutus aduenit et pro
fitetur non modice gauisus in verbo
vada inquit et video quod sit. **S**pe
ro enim quod adhuc faciem eius ex bi
cta tibi visione cognoscas. **E**t hec
dicens peruenit videre virum et ex
certissimis signis stature faci
ei coloris et parue macule quam ha
bebat sub palpebra hominem re
cognouit. **M**irare locum obstupescit
se mirabiliter. **Q**uid eo euidentius
quod vidisti nec in verbo distat
visio diu ante percognita a te fa
cta postmodum subsequita. **I**ndica
uit ergo vir beatus dicto magi
stro alberto modum quem videat visio
nis et neuter quod hoc significare
posset agnouit. **A**ccidit autem po
stea ut facta dissensione inter uni
uersitatem clericali parisiensem et fratres ordi
nis predicatorum atque minorum.
Citatusque perhibet contra domino pa
pa ipse apostolicus magister man
daret albertum antequam iter vellet
arripe expetere forsitan per certo
volens prefate visionis effectum

Nec enim fuit ut dictum est vel
bignum enigmatice reuelationis
veritas per hanc ymmo secundum esse
se rei ordinem omnia ostenderunt.
Gracia autem dei ex quatuor beatis
magistris vni magister sciencie
an beluacensis inuenit et amarus
fimo corde statim recognouit mil
se et discipulos suos contra dictos or
dines habuisse nisi quod illis equari
sciencia non valeret et ob hoc eos
quipederent auditores et addi
dit. **C**um ait nichil habeo quod vo
bis pro iniuria graui illata reser
dam in signum tamen quod ex corde
penitens cor meum apud vos fra
tres predicatorum tradidit sepul
ture relinquit. **S**imiliter et magi
ster laurencius aglicus post gra
uissimam persecutionem fratrum datis
librorum suorum copiis fratribus
predicatoribus parisiensibus mortuus
apud eos inter penitentes delatus
est et sepultus. **H**oc idem de alijs
plurimis qui ordinem persequuti sunt
contigit nuntius dei. **E**t vide lector
quod amara et quod excedenda contra fra
tres predicatorum primo et po
stea contra fratres minores simul
tatem per vniuersalem ecclesiam discor
dia suscitata est quia cordibus
non tantum clericali secularium
et laycorum. **V**erum et omnibus quorum
cumque religiosorum tam discipulorum
lumen est in presens ut nullis modis

nul^l auctoritatibz sanctor^{um} flecti
possēt donec per dominū papā
et totā curiam romanam iudici
aria sentēcia flecterentur. et in
hac tamen pertinacia et genera
li stulticia q̄s non videat maxi
mū casti ecclesie periculum im
minere. vnde homo summe opi
nionis in brabācia per excessū
mentis quasi vniūsalet ecclesi
am sub celo collectam vidit. et
cum ordinibz vniuers^{um} prediato
rum ordinem in singul^{is} psonis
vibratissimis radijs choruscare.
Nec mora vidit toti mūdo cali
ginē teteramā superfundī ita
vt vix toto orbe aliqd luminis
videret. **N**ec vt vidit grauissi
me ingemuit. s; paulatim tene
bris dissipatis lux postima red
dita est vniuers^{um}. **V**idit q; et in
illa collecta gñalissima psonaz
ecclesiasticarū maxime auctori
tatis virū velut speciali gloria
euidēcius preminere. **C**ūq; stu
pens q̄reret q̄s hic esset respon
sū ē ei. **P**aulus iste apostolus
precipuus doctor ecclesie ē qui
multa cōpassione cōquāt a tem
poribz suis numq̄ sanctā vniū
salē ecclesiā tam gñi piculo flu
ctuasse. **E**t vide lector euidēciā
veritatis. **S**i enī tā perfectis
tā discretis atq; lātissimis vi
ris p̄t nec studere nec regere nec

predicare vel cōfessiones audire
possent ora obstructa fuisset.
et hoc solis secularibus clericis
facere licisset quorū permaxi
ma pars precipue in sacerdoti
bus parochialibz vita et scien
cia minus ydonea comprobāt.
q̄nta iactura fieret amariū q̄s
auctor et princeps salutis n̄re
ihesus suo sanguine precioso re
demit. **Q**uā pauca sunt ex hīs
qui non p̄prie sola q̄runt q̄ sua
sūt. i minimis q̄ ihesu casti mal
lent potius cōmissas sibi aīas
sancias p totū ānū in mōdibus
diffimulare p̄cās. q̄ equū suū
clauo pedis lesū vno die vlt duo
bus negligere claudicāt. **S**ūma
aut i sup̄dictis magistros et secu
laribz clericis iuidie causa fuit.
q̄ fratres pariter plures et p̄p
oēs lātiores in scol^{is} auditores
habebāt et i regie p̄minebāt.
Videbāt enī q̄ magistri secula
res sicut vici diuiciatū dormie
rūt sopnū suū. ducebātq; in bo
nis dies suos. et cū de vespere n̄
tuplicitate ferailorum obtuerē
tur et potuum et postea vigila
re non possent neq; studere et
per hoc nichil inuenirent i ma
nibus quod proferrent sequen
ti mane solemnem diem consti
tuebant in condensis auditori
bus. et sic per ineptas vacacōnes

clericā q̄a sua inaniter expende
re se dolebāt op̄ato studio p̄ua
bant. **M**aiore enim corpis sac
cina vt dicit **seneca** aī⁹ eliditur
et min⁹ agīl⁹ est. deinde copia cī
bōz subtilitas impedit. **M**irū ē
enī et aliq̄d fortiter dici ab ho
mine mollicie p̄fesso. **F**r̄es autē
predicatores siue minores siue
viri paupes in magna sobrieta
te reſecti vigilare poterāt et stu
dere et per cōsequēs inuenire que
auditoribz essent digna. **I**stud
in sūmo occasio fuit q̄ in magi
stras secularibz s̄m vulgare pro
uerbiū calceus pedez presserit.
Talibus **seneca** euidenter incla
mat et inuidoz excludēs vicium
dicit. **F**eras nō culpes q̄s imita
ri non potes. s̄ q̄nto maiora fe
licū hōim bona tanto maiore in
uidoz castitia. et ideo s̄m eūde;
dicit. **V**ana; iuidoz oculi effēt
in oībus ciuitatibz ut oīm felici
tatibz exacerant. **I**llo in tpe auz
ueneabili philippo p̄ore p̄dicato
rū ab illustra romanoz rege wil
helmo ad alfōsum comitem pi
ctauie fr̄em regi s̄ fr̄acie et p̄uau
toz; fr̄acie p̄ negotio pacis im
p̄i. audiui⁹ a dñō **A**lto apo
stolice sedis legato ī gallias cō
stituto. q̄ dicti magistri ex pte
vniūsitatis et fr̄es predicatorēs
q̄ tūc soli inocētissime exaban

tur. datus sup hoc lris ī ipsū; fi
naliter conenerūt ut cōs q̄relas
inter ipsos p̄po arbitrio tēmi
narent. **Q**uerēs ergo legatus
a magistis quid illud esset q̄
magis in calūmiam vertetur.
Riderūt q̄ fr̄es p̄dicatores du
as scolas haberent. et duos ma
gistros in theologia regentes.
optie aut pacem fieri si vna sco
la uellet esse cōtēti vniūsitatis
mādata fuarent. **L**egat⁹ autē q̄
fuit a fr̄ibz si hoc uellet. **R**ide
rūt fr̄es vna libenter scola se ef
se cōtētos et vniūsitatis mādata
uelle fuare. dū tū illa eis p̄se
darentur expressa. et in hoc sa
pientissime p̄uiderūt. sicut enī
postea per eos q̄ ī cōsilio fuerāt
magistroz fr̄ibz dictū ē. si sim
plicitate sine expressione p̄misi
sent fr̄es vniūsitatis seruare
mādata ī mādati. postmodū
ab vniūsitate daret vt fr̄es
cōnimode a regimine theologie
et locibz cessarent. **L**egat⁹ ergo
taliū nichil talium suspicāt⁹ ga
uissus est. speransq; finem contē
tionis huius habere. mandauit
magistis et optulit ex pte fr̄em
q̄ vna scola uellent esse cōtēti.
et vniūsitatis mādata ī sc̄ip
to redacta fuare. **T**unc magi
stri malicie sue propositum nō
habētes turbulētissime rīderūt

Quid nobis inquit prebesset
vna scola esse contentos dū rup
to pariete medio iter duas sco
las tot fuit ante haberent vni
us capacitate abire auditores.
Et mox legatus ad indignatio
nem motus grauitur. vt video
inquit vestra proposita aut volun
tatis nō ē. vt quis frater rector
sit et vna saltem scola gaudeat
vel duabz. **S**uper hoc qd frēs
faciāt viderūt. **N**ec credo qd ro
mana curia obiecto per multos
annos duarū scolaz magisterio
pruare eos debeat iure suo. **S**i
aut audiuius ita et vidimus.
Nā dñs tunc papa qd qd grauif
simus frīb; fuerat vt supra posu
imus tū vt in hoc iustus iudex
iusticiā fratrib; denegare nō po
tuit. et p eis iuris sententiā tu
lit. nec hoc semel et iter p nimo
et tercio inani semper appellatio
ne per nūcios vniuersitatis opul
sus. **E**t nōndū qd calcari qui
dem et tribulati iustoz vita et
veritas potest ad tps. h; extigui
numquam calcari qdem dispē
satue et subpeditari potest. h;
hoc vt exercitati iusti postmo
dum elucescāt. inimici vero eoz
ad modiciū eleuati postmodum
non existāt. **U**nde gratulabūd
dauid non relinquet inquit deus
vgam peccatoz super sortez iu

storū. ac si dicat. **N**ō relinquet
deus vgam dominācium pecca
toz neqter sanctis vt semp eos
affligāt. h; sorte pacis et re mu
neracōis veniente scōrū virgā
hoc est ipsam tribulacionē vel
vt melius dicat vgā ipsos tri
bulātes otemptibiliter amoue
bit. l' ipemittēs i ignē pūxi
tabit eternū. **E**t vt euidenter pa
teat qdaz refra de magistro q
dā opimione pmaximo q prius
pposit. solemnis ecclie dñi fra
trū pūdicatoz ostructā i oppido
violenter eiecit. h; ruina turpi
ori vt audies ē eiecit. **F**āis enī
episcop? rōne curie cardinal ty
fāisauit feraliter ota frēs pre
dicatores piter et mīores. et ob
hoc vt patuit tali morte ē mul
tat. **C**adēs enī de leco edicari
fractis ceruicibus expirauit.
Et vide miābilis et grauius
q audiisti. **E**adē die qua ceci
dit. cū eius mors subita ex reue
lacione cuiusdam mulieris san
ctissime per fratrem minōrē pre
dicaretur. spūit arguentem se
et iuect? otmelia dixit. **N**ō ē
ppheta neq; filius pphē. et ego
qdē pūaui vt ordo vester et or
do pūdicatoz subiciāt epīs. **A**d
dam ad hoc vt subiciāmini vi
lissimorum pedib; sacerdotum
Nec dicēs vībit signa pūdicta

sibi et non aduertit. **E**xcecutit
enim eum supbia quod non vidit et
hec signa fuerunt quod iam immoderata
dominare ei dum in ipso ma
ne diei quo accessus erat ad al
tare pacificari non posset quod lotu
rus manus suas episcopale anu
lum perderet quod omnia luce cla
rus sunt completa. **C**um enim dominus
papa ecclesiam quandam fratrum
minorum consecrare debuisset et do
minus episcopus cardinalis ad
portam fratrum minorum pulsans in
tromissus celeriter non fuisset. ta
ta ira raptus est extra se ut cele
braturus primam missam nullo
modo etiam facta confessione pa
cificari posset et tamen ad terrefi
ca sacramenta processit. **P**ost
hec vero cum manus suas regres
sus ad hospicium abluere volu
isset et astanti episcopale anu
lum ad tenendum porrexisset lo
tus illum mox qui haberet anulum
non iuenit. **S**tatimque misit dixit.
Ego perdidici presulatum subtrahenti
bus omnibus atque stupentibus ascen
dit ediculus et solus contra consuetu
dinem suam senex et debilitate con
fectus processit ad cameram et diffilicite
te affere deorsum excidit et exspira
uit. **E**t vide stupendum valde et
oculorum dei iudicium. **C**ognoui ip
se hominem ut amensalis dilectus
et familiaris eiusdem seculum vna do

mo pariter hospitatus de quo fate
or raro seculare clericum tam sobrium
tam honestum tam affabilem tam la
gum in pauperes me vidisse et
eum utique vidi nouum episcopatum
contemptorem tandemque per tres me
ses in excommunicatione coactum archi
episcopatum cuiusdam suscipere digni
tatem. **I**n vero translatum roma
ne curie fit episcopus cardinalis
et in tali eminentia taliter de
sipuit ut audistis. **S**ed spero quod
non in finem de obliuiscatur eius
et in ira contineat misericordiam
suam et magna pietate sua mise
rebit forsan penitenti. **I**gitur
non tacebo diuine promissionis
mirabilia postquam cepi. **N**arra
bo et de infelicissimo quodam noto
michi sacerdote primum prochiali
et postea decano cristianitatis
et demum canonico cuiusdam eccle
sie cathedralis quod omnibus religio
sis et specialiter predicatoribus
pariter et minoribus supra modum
otratius eorum predicationibus et
maxime ne confessiones audiret
crudelissime detrahebat. **V**ere
bas autem sicut omnes fere tales
ne immundissima et luxuriosissi
ma eius vita per tales quod quomodo ino
ticiam deueniret et factus est ut
paralysi destitutum per septen
nium veraret in quod egestudine nec
verbo saltem de minum recognouit.

Cumq; a proprio episcopo socijs et fratrib; dictorum ordinum sepius visitaretur et corriperebatur; non quare; sine confessione et diuini nominis reclamacione et sacramentis vita puat⁹ est et extra cimiteriu tumulacione sepult⁹. Et digne quidem ut q; alijs beneficium predicacionis et confessionis iudex impediret ipse peccator; confessione et sacramentis puaret. **N**arrabo et de magistro philippo cancellario parisiensi de q; superius retuli loco suo. **V**ic contra fratres ordinis predicatorum; i oia fere publica pariter stacione et sermone latrabat. Et qd⁹ cum ipse dieb; xv. annorum contra eos crudeliter predicasset sequenti diebus fere hinc inde dict⁹ de colonia dicti ordinis frequentissim⁹ et discretissim⁹ predicator contra vniuersitate singul⁹ contra fratres dict⁹ cancellarius predicauerat retractatis ad vngu⁹ oia laualentissime per diuine scripture paginam improbauit. **C**ui⁹ improbacionis confusione cancellarius mortu⁹ dolore cordis int⁹ affect⁹ repente contremuit et iheremias ad mortem obiit tali modo ut audistis in precedentib; **H**ec sunt q; contra aduersarios fere fere vidimus exceptis alijs q; multa et veracissime nouimus et oculis dei iudicis q; grauiora et damnabiliora

istis oib; reputam⁹. **S**ed de hijs ad presens ista sufficiunt nos autem ad exponenda reliqua oculis transeamus.

De bonitate social vite. Capitulum decimum.

Omnes vna incolunt mansionem neq; enim eas natura diuidi patitur. Probabile est omnib; tutissimu esse fidelibus omnib; vna incolere mansionem. **Vn dauid.** Ecce q; tenui et cetera. **Seui enim equo vno mitaunt loco.** **Et iterum dauid.** Qui habitare facis vnius moris in domo. **Hec contra consuetudines quorundam monasteriorum q; monachos suos vel clericos ut ita dicam si fuerant regulares in curijs aut in parochijs solos mitant solosq; relinquunt et hoc contra ipsum dominu totius rectitudinis et virtutis exemplum qui suos binos et binos misit. **De enim soli ut dicit salomon.** quia; si ceciderit non habebit subleuamentum. **Q**uia vera hec sententia sit ego noui qui xxx. annis et eo amplius vices episcopi in diuersis parochijs et dyocesis habui q; in hoc articulo q; religiosi vel soli vadunt in vnijs vel soli manent in curijs horrenda mala horrenda scandala horrenda pericula frequentet audiui que numquam sustinuissem**

adiūcto socio vel fecissent. h̄ et
p̄ discretissimus **Aug⁹** in regu
la sua statuit vt non minus q̄
duo vel tres vbiq; necesse ha
berent irent. **In** hoc enī articu
lo oēs fere ordines regulares cō
tra votū; et regulā; sūter pecca
re vident. v̄l p̄bant q̄ suos per
se solos et non cōbinatos in via
mittūt. **S**; sic dicunt vt audio
et in sepi⁹ obiecerunt. q̄ de fra
tre socio intelligendū non sit. h̄
a; q̄bus p̄positus iusserit ire de
bet q̄ mittat. eosq; interpretari
velle seculares quoslibet garthio
nes et suos. **E**go p̄bare volo p
regulam q̄ inter p̄tes tales con
tra aīam suam pessime menciū
tur. **E**t hoc euidenter i p̄cedē
tib; regule videri p̄t vbi dicit.
Quādo hī estis i ecclesia et vbi
q; scie sunt iuicem vtrā; p̄di
cāam custodite. **De⁹** enī qui
habitat i uob et iā isto modo cu
stodiet vos ex uobis. **S**i ergo
uos ex uob idest fr̄em ex fratre
de⁹ custodit. q̄d est q̄d isti dicūt
vt ex seruis et vilib; p̄sonis n̄
lam sui aut custodiā habē
tibus q̄ntomi⁹ vestram custodi
ant in via. **S**i autem duo ex fra
tribus simul sunt et se vn⁹ custo
dire non vult tñ custos est fra
ter q̄d neq; potest de seruo et
garthione sp̄are n̄ forte sit tal̄ q̄

non iuenitur in mille. **Q**uāta
custodia debēt regi in ocul⁹ eoz
ad quos declinant cōā quibus
eis incūbit et suam p̄p̄ā famā
et nichilemin⁹ famā sui ordinis
custodire. **L**egit et tenet de bea
to patre augustino q̄ monaste
rium iſtituit fm regulā sub san
ctis apostolis cōstitutā. q̄ qui
dem fundamētū habuisse ab ip
so salutis auctore q̄ et iſtituit
vt dictum est vt cōbinati. lxxij.
discipuli mitterēt et p̄ sp̄itum
sanctum in barnabā et paulū se
gregatos et missos panter post
modū approbavit. **H**anc ergo
regulam canonici regulares spe
cialiter et p̄cipue et plures alie
religiones sicut premonstratē
ses sp̄asim p̄vniūsalē ecclesi
am p̄tinent. **S**; non nulli peni
tus dictū regule articulū obser
uare vident. h̄ et dēdēt arguen
tes et dicūt. **Q**ue necessitas ut
pro negotio quod solus cōplere
possit duo cōbinati parit emit
tant. **Q**ui frustra lō ecclesie cō
sument. **Q** q̄ miserabil̄ dēficio
et q̄ dēdenda tñfio. **N**ō sic im
pij nō sic ne tegas caliciē ster
core supducto. **V**ulgo dicit. non
iacet h̄ lep⁹. **I**bi ergo reueā la
tet vbi alius non accedat. **I**n
corde latet vbi nullus testis ni
si corbum persecutor. **V**eu

quātis procellis inutiliū expēsa
rum obtruitur monastica celsitu
do quarum copie ī custodia fra
trum et ordinis deo grācius lo
cātē. Gallice puerbū dicit et
nescio si verba latina sufficiāt.
Ubi bona custodia ibi et bona
pax. Dicā quod sentio et si iui
te a reprobis audiat. **C**redo so
lis idest sine socio foris ābulā
tibus mille infortunia et plura
q̄ credi potest sepius occurrere
in quibus nec opere nec salteꝝ
animo offendissēt si custos fra
ter socius affuisset. **S**ed q̄ amat
periculum incidet in illud et hoc
iuste vt dicit seneca. **C**otidie ē
detentor dies postentore. **Q**ui nō
tinet periculum quod casui pa
tet omni bruto demencia est. **S**ed
dicas. **T**utela tutissima est sibi
quisq; commissus est. **U**erū dicas
h̄ hoc loco tpe et psona. **P**redica
torū atq; minorum fratrum or
dines expensas non habēt nec
copias et tamē cōbinantē semper
in via nec socius socium debz de
serere in colloq̄o maxime mulie
ris si alter alterū videat colloquē
te. **R**ecitauit michi frater or
dinis p̄dicatorū cui optime credo
q̄ cū cognatū haberet ī ordie vi
tū quōdam diuitem et preclaz
accidit ei vt nocte dormitū per
gens vnā de tunicis expostam

posuisset ad caput habebat enī
fratē dilectū sibi cum quo sole
bat secretius et icādius ambu
lare. **S**oporatus ergo audituit
vocem sibi dicēte. **S**urge inq̄
et vide qd facit fē tuus. **N**ā iam
morti p̄rimus agemiat. **E**uigi
lās ergo et nichil iueiens obde
miuit. **E**t vix scdo ait. **S**urge et
visita fratrem tuū morietē. **A**d
hāc itz vce euigilās et nil ad
uertens itum obde miuit. **E**t
vix tercio dixit ei. **M**ale diffi
mulasti q̄a fē tuus mortuus ē.
Mox ille euigilās tuicā quā ad
caput posueat sup se extensam
inuenit q̄h paratā ad iduendū
quā ille mox ostēdit et admittis i
duit et surrexit. **F**ecitq; q̄h tū i
uenit letali finere iā sopitū. **E**c
ce q̄ manifesto exēplo p̄ctum
um vna esse inuit sentētia salo
monis. **S**ed q̄ adiunat a fēe q̄h
ātas fiema. **C**ayn p̄m⁹ et necēsi
mus hoīda it̄rogat a dño
vbi est abel fē tuus cui⁹ tutor fi
isse debuisses non occisor et ne
gavit. **N**ūq̄d custos fēis mei sū
ego. **E**t ideo malebiente dño
super terrā p̄figus agitāt. **I**n
figura hui⁹ q̄ fēis custos esse re
cusat et a fēe rennuit custodiri
varijs frequenter et vagus di
uersis tēptacōib⁹ agitāt et ter
ra in ei⁹ ope malebicta spinas

remotionis et scabali tribulos
germinabit. **D**ixit beata et in
oculis summi iudicis ostentatio be
nedicta per quā fama tuetur et
nopa vitat et omnis malorum suspi
cio et temptacionis occasio prebetur.

**De comunitate et parialitate
victus. Capitulum xi.**

Communis est omnium
abus. Neque enim separati
resatur ne inequalitas
opis et cibi fiat et temporis. Et ideo
vltus omnibus iure monasterii in ole
uit ut officinā rectorum habe
ant ubi omnibus in comune sine
personarum acceptione cibaria mini
strentur. **D**icitur quod decens hec et quod
digna deo consuetudo in monasteriis
obseruat. **H**ic et ipse cristus totius
virtutis exemplar in suo bea
tissimo conuentu. hoc est cum dis
cipulis obseruauit. ita quod nec ma
nu inde horruit in parapside pro
ditoris. Tu ergo prior tu prela
te quod es ut queras angulos in
comuni istud hospitium est. tamen quicquid
et non semper aut sepe fieri neces
se est quos pastus operit refici lar
giori. Consuetudinem bonam non
dāno sed abusu penitus non comē
do. **B**eatus **benedictus** quid in
hīs agendum sit indicat. **M**ensa
abbatis cum peregrinis hospitibus
semper sit. **Q**uocumque tamen min

sunt hospites quod de fratribus vo
care vult in eius sit potestate.
seniores tamen unum aut duos semper
cum fratribus dimittendos par
ret propter disciplinā. **V**ide lector
quia ex tunc tantus homo per
talia diuina occasione hospitum
insolentias esse habere prouidit.
Et notandum quod vir ille discretis
simus **Augustinus** nichil horum
scripsisse in regula approbat. sed
suos conuenire ad mensam ubi non
solum fauces sumant cibum sed et au
res esuriant verbum dei. **O**ptime
tamen beatus **benedictus** posteriori tpe
ut probemus ita distinxit. **S**acra
autem conuentualis familiā ege
re necessarius et platos cum hospi
tibus superflua dissipare **ysayas**
conuenit dicens. **P**ascent agni
iuxta ordinem suum et deserta he
remi in ubertatem versa adue
ne comedent. **Q**ui sunt agni nisi
claustrales innocencie veste cir
cumbati qui iuxta ordinem consue
tudinis non institutionis pisa vel
olere male obito pascentur. **E**t qui
sunt aduene nisi cardinalium le
gatorum archiepiscoporum episcoporum
aliorumque prelatorum hospitum mul
tudo qui cum magnis exerciti
bus suis potius quam familiis qua
si non sit singulis numerus fa
milie iure canonico diffinit de
finita heremi. id est possessiones

acq̄sitas noualium et in vberta
teꝝ versas comedūt. Et ideo vir
est monasterium tātis diuicijs
opulentum qđ talibus sufficere
valeat in expens. **Q**uāsmiet.
Quando venturus est summ⁹
pontifex cui⁹ eq̄tate liberata mi
seria ista insania ista corrigat.
Sed dicetur forsītā michi nec
bubito quin dicat. Quis ē iste
q̄ posuit os in celū et ad archā
federis etiam inclinatam manū
indignus extendit. **V**ascentur
forte michi sed non domin⁹ ai
ius vices semper dolui et dolebo
pro cuius v̄tate et iustitia v̄t
nam dignus essem membris oī
bus dissipari. **S**ao tamen qui
cumq; q̄ntūcumq; indignabit
ex hīs scriptis se debite repre
henhomis obnoxium iudicabit.
Vinc ad nostram materiam et
ap̄ositum redeamus. **Q**uiaq;
extra refectōrium inordinate et
sine debita causa instaurant con
uiuia grauissime peccant. et hoc
multipliciter. **F**iunt enim v̄tū
cōuentualiū distractiones et hoc
est rapina v̄l furtum q̄a ill⁹ que
superflue seorsum tribus aut q̄
tuor exhibentur totus aliquādo
conuentus posset cum sufficien
tia et moderamine procurari. **S**i
unt susurracōnes et murmura q̄
bus par et v̄nitas claustraliū dis

siatur. **E**x hīs ille beatus cōdo
cystercien⁹ alien⁹ habet vbi nul
lus extra refectōrium infirmari
amv̄l mensam abbatis comede
re consuevit. **R**egim⁹ in libro
regum p̄mo qđ filij heli sacerdo
tis nō timentes dñm neq; qđ
iustū est iudicantes populū do
mini a sacrificijs detrahebant.
seorsumq; sibi contra cōsuetudi
nem resuari carnes crudas vt
eas lautius prepararent exacti
one et violentia faciebāt. **Q**uob
peccatū pueroꝝū ḡade cōfā bñō
ibidē fuisse describit. **E**t vide qđ
guiter hoc a deo aīadūsum sit.
Ad vindictā āb̄vna occidūt in
bello et pater hely q̄ et h̄ v̄rbo
verberare tū nō corripuit tñsgel
sores audita filioꝝ morte retor
sū de sella edicioꝝi cadēs fractis
ceruicibus expiravit. **T**u ergo
hely. tu abbas. tu p̄or. tu prepo
site. tu prelate ne facias ipse qđ
vetas in alijs faciendum. et hoc
ipsum in filijs paciaris ne v̄mbi
ctam ī eis ā ī te scicias quā au
disti. **A**udi quid meo tempore ī
frācia talib⁹ otigent ī exēplū.
Erat duo senes monachi ab
ip̄is puenlib⁹ ānis pares in sce
lere dissoluti valde in monasti
ca obseruantia nuerat⁹. hī sibi
plures ex iuuenibus in immūbi
cia assibui cotidie copulabant.

seorsū vacabant epulis tñbz et
cantibus exultabant et innoce
tibz et simplicibz detrahebant.
Quq; de eorū insolencijs cōuen
tus cotidie nō mediocriter tur
baretur nec esset qui corangeret
delinquētes vidit domin⁹ et ad
iraūdiā cōcitatus est. **V**ix enī
finit turbacōne prius claustrali
um inultam. **A**ccidit q; vespere
ut fm consuetudinē suam estulen
to ore ad iraginem ihyarent.
Vix oī cibis appositis quartus
aut quātū morpellū man⁹ obtu
leat tū ecce vnus predictorum
senū subita ingluvie stragulat⁹
euerb statim oculis expirauit.
Terati igī ōnes qui cōsederāt
surreperunt. **R**ec diu post sup
stes vetulus socij aiaduersione
nō fract⁹ licz ab momētū horre
rexit. hinc ocaſo a carnifice pō
co resumpta audacia resedit ad
mensaz et cum enozimi crapula
fit repletus vt amēs penit⁹ pō
taret ad lectū et qñ brutum ani
mal expirauit. **H**onore ergo
omnes exēploz taliū pturba
ti vitā suā et mores in melius
correxerūt cōmunemq; vitā et ci
bum stactissime seruauerunt.
Discant ergo apes fidelīū clau
strales cibis pōere nec ingurgī
tari supfluis et fm augustinū
ad mēsam tamq; ad medicamē

ta nō ad delectamēta sūptu a
bos accēbant. **A**postolus habū
dare sciuit et penuriam pati et
hoc quia ōnia potuit in eo qui
eum in ōnibus cōfortabat. **M**ul
tos morbos vt dicit seneca mul
ta fēcula fecerūt. **N**umēā cōqs
et nō numerab morbos. **D**ñ mo
ngeat⁹ vnter et otumeliā paci
ens estimari non potest. **V**bi se
aī⁹ preparauit et indixit sapien
ciam vel paciēciā nō eque appa
ret quantū habeat firmitatis.
si qd dari deberet ipse nō cōfide
rādo suppleuit et cogitauit aliq
cōsuetudini sue sibi nil deesse.
Multa q; supuacua essent non
intelligim⁹ nisi qñ de esse cepe
rūt. **N**abamur vxo illis nō qā
debebam⁹ sed quia habebam⁹.
Sapiens assuescit futuris ma
lis et que alij leuia faciunt diu
paciēdo hic leuia facit diu cogi
tādo. **N**ulla res adiuvat eq; tur
sum vite q; tpancie modicamē.
Corp⁹ multis eget rebus vt va
leat aī⁹ et ex se crescat. seipsum
exercet et alit. **V**irt⁹ nichil va
care patitur iocis totum aī⁹ te
net desiderū omniū tollit. sola
ibi satis est et ōnia opa ei⁹ au
ipsa cōcordant et cōgruūt. **Q**uē
admodū desiderāre delicatas res
luxurie ē ita visitatas et nō mag
no pbabiles fugere demencie ē.

Nota

Due voluptates sunt gustus et tactus hominibus communes et bestijs et idcirco in pecudum numero habendi sunt qui hijs ferinis voluptatibus inniuntur bestialiter. Non iocunda res est aqua et polēta ac fragmen ordei ac ei panis sed summa voluptas est posse cape ex hijs etiam voluptatez et ad id se deduxisse quod nulla fortune iniquitas possit. Maior su et ad maiora gemit quod ut mancipiū mei corporis sim quod eadem non aliter aspicio quam vinculū aliqđ libertati arādatū. contemptū autē corporis sui certa libertas ē. Vidi hominem inter modernos excellētissime grē in predicacōe et exhortacōe fidelium magistz iohāne agnomēto rāchū rānōiū regulare sū iohānis in vineis suessiois watinianēsem et postea blesensem abbatē. hic quod in abstinentia sedulus et cō virtute choruscans a se multo usu et violētia paratatis extorleat ut ei equali modo rudissimi et delicatissimi cibi saperent ore sumpti. Nec hoc credim naturalī potentia cōtigisse sed virtute illi et gratia quod hoc olim egerat iudeis ut sū illud celestis cibi ore oīm sapiebat.

De filēto et ei virtute. Capitulū duodecimū.

Simul filēt. Ad uesperasce te enī die in alueo strepūt min⁹ ac min⁹ et nec vna arāuolet vici bucina qetē in pans et hoc castrorū more. hoc idē faciūt in matutino. Ad hanc ego ipse ista in apibz sū expt et ista tpe estatis potius expiri. Silēciū ab ysaya pēpue cōmendat ubi dicit. Cult⁹ iusticie filēciū. Et bñ dicit altū iusticie quā te ste iacobo si quē se putat esse religiosū nō refrenās ligūā suā h⁹ vana ē religio. Spulētissia terraz egīpt⁹ raris loqibz legitur flagellata. Vñ cōpulsi sūt orate moysen ut dñs auferz ab eis rānas. ita et vñ religiosi magis quam seculares temptat raris semp enī nitimur iuetū. Iherimas quz in psona religiosorū dicit. In grediamur citatem munitā religionē itellige et hileam⁹ ibi quā dñs deus nū facit nos filere. Causaz autē reddēs quē in sequētibz dicit. Bonū ē p̄stolari cū hileto salutare dñi. Crīstio autē esse salutare dñi grā cōsolacōis et pacis in cōtēplacōne diuina. Vñ postea dñs ppheta sibiūgit. Se debet solitarius et tacebit quā leuabit se sup se. et hoc ubi. in cōtēplacōe. De hoc cōtēplator gloriol⁹ Aug⁹. in li. p̄fes. ait. Intraui in itima mea dux te et potui quā

liber**Capitulu****Secūdu**

.xij.

factus es adiutor meus. **I**ntraui
et vidi qualicūq; oculo aīe mee
sup eūdem oculū aīe mee sup
mētē; meā lumē domini icōmu
tabile qđ tu es. **I**sta ergo scia
ista dignitas maxime ī silencio
prēstolat. qā delicata res vt bi
at beatus bernardus amoris affe
ctio et tenui occasione ledit leti
cia spūal. **U**nde salomō. **I**gua
q̄ imodēata est cōteret spiritum.
In libro regū quarto dicitur qđ
non in igne nō in cōmōne non
in turbine dñs. s; ī sybulo aure
leuis ibi dominus. **D**e silēcio et
pauatate verborū dicit **seneca**.
Qđ diu tacueris id puta rectif
simū. **A**rgifelanus p̄s q̄sit est.
q̄modo qđ placere posset hoīb;.
Si fecerit inq̄t optima et locu
tus fuerit pauca. **S**ocrates cui
dam interrogāti quō posset op
time dicere si nichil iq̄t dicens
mih qđ bñ scieris. **S**alomon cū
alijs loquentib; taceret. **R**emo
inq̄t stultus tacere potest. **T**he
tyrenus. **T**heocrat⁹ ī iulio ta
centi rustico ex doctis inq̄t hoc
solū habes qđ taces. **S**ocrates
cleonā garrulam volētem discē
re opesauit dicens. **D**icere et dis
cere nō sibi opacūē quia discē
tem silē competit. **N**ichil eque
p̄deat qđ q̄scere et minimū cū
alijs loq plurimū seā. **N**ec sit

apposita nostra sūma. qđ scētim⁹
loqmur et qđ loqmur hoc sena
amus. **C**oncordet sermo cum vi
ta. **S**ermo tu⁹ non sit inanis. s;
aut suadeat aut moneat ā cō
letur aut precipiat. **T**urpia fu
gito anteq̄ acedāt nec quēq;
aliū vreatis plus qđ te. **A** verb
q; turpibus abstinetō qā licen
cia eorū ipudenciā nutrit. **S**er
mones viles magis qđ facetos
et affabiles ama. cōs pocius qđ
obsecūdātes. **R**ep̄hēh bñ n̄ sus
cē si imoderat⁹ si puerilit̄ efful⁹
si muliebrē inutaliter effractus
si alienis malis cucat⁹. **S**ales
tui sine dēte sint. **L**oci sine leui
tate. r̄s sine cachino. v̄x sine
clamore. īcessus sine tumultu.
q̄es tibi sine d̄sidia erit. et cū
ab alijs ludis tu sancti honesti
q; aliqđ tractabis. **T**acere qui
nescit nescit et loq. **Q**uēabmo
dū sapienti viro īcessus mo
destior ouenit ita verbū p̄ssū
non audax. sūma aut sūmarū;
hec erit. **T**ardiloquum te esse
iubro. **Q**ūntis opus est vt sta
bile qđ acq̄as ītame bōitatis.
Si scires qđ esset vir bon⁹ mū
dum te esse crederes. fortasse
etia; posse fieri despeātes. **Q**ū
te aut virtutis silenciū sit exē
plo manifestissimo demonstrabo.
Affligemū mōsterū orbis

boni benedicti in benedicta religione
 probatissimum est et in caritate precipu-
 um. In hoc cenobio monachus erat
 ita in silentio deditus quod infra sex
 annos ab ore nec una verbi syllaba
 per tantum tempus audiretur. Contigit
 autem sicut a monachis ibidem audi-
 uimus ut in claustris quissimum
 ignis incendium grassaretur. Tunc
 idem monachus videns humanum
 auxilium non valere mox se contulit
 ad dominum oransque paululum in si-
 lentio linguam diu mutam in hec ver-
 ba laxavit. **S**eres ignis hac ho-
 ra flamma penitus consumescas. **V**i-
 ta regium virtutis sue oblitus est
 ignis stetitque in verbo via sancti
 flamma perit extincta est. **Q**uod lo-
 ge iste erat ab hijs quantum lingua
 maculat totum corpus et dicit **Ja-
 cobus** tota nostre natiuitatis inflam-
 mat. In ore inquit salomon stul-
 torum ebullit stulticia et homo sa-
 pienter tacebit usque ad tempus. **E**t
 vide quod prouideat et quod stante hic dis-
 stixit. **S**epe minus circumspectos
 et stultos verba discordie et verba
 ad indignationem prouocantia proij-
 cere cernimus quibus si audiens
 statim respondere voluerat mul-
 tiplicabit incommodum. si au-
 tem tacerent ad tempus in se mo-
 deramen repiet quod nequaquam
 ante subito potuisset. **E**t **ysay-
 as**. In silentio et spe erit fortitu-

ditudo. **S**i enim causa remunera-
 tionis etne operans labia ne stul-
 to rideas inquit stulticia sua for-
 titudinem in animo consequens ne periculo
 suo contra deum ad iracundiam mouea-
 ris. **U**n **beatus Augustinus**. Tene arma
 exterius ne scilicet lingua maliloqua
 ad vituperium proximi moueat et in-
 pator tuus superior cor interius gub-
 nabit. **E**t non dum quod prelatorum
 primum est cum animos viderent subdito-
 rum contra se ad verba contumeliosa per-
 tinerere verbo eos a precepto obedi-
 tie refrenare. **U**n **salomon**. Qui in-
 potest stulto silentium immoderate
 suscitatas. **C**onsultissimum autem est
 hoc ut quod vides aduersum se esse proxi-
 mum commotum sub silentio pertineat
 veritas auralitate verborum commotum proximi
 animi mitigare. **R**egit in gestis
 phororum quod **pirrus** rex cum audisset
 quod de se in convivio male fu-
 isse locutos mandauit eos quos
 si rex esset. **Q**uivnus ille cum mis-
 vinum inquit potatibus defecisset
 ludibriter ea que dicta sunt res-
 pectu eorum que bibitis dicenda re-
 stabat. **R**ec mox contra verba confes-
 sione veritatis regem prius com-
 motum contulit in alium et auralitate
 responsionis regalem animi mitiga-
 uit. **M**agnaque virtus in his clau-
 straliu apibus tenere silentium sta-
 tutis horis alijsque fide libere per te-
 pe moderatis verbis temperare sermone.

De pace mutuo habēda. Capitulū. xiiij.

PAr iter eas precipua.
 Quid mirū? Sine q̄ nec
 vidit q̄s nec videre po-
 terit deū. Et autē que pacis sūt
 cōmoda videam⁹. Scdm beatis-
 simū aug⁹. Pacem multiplicē
 distiguam⁹. Ait enim ī libro de
 citate dei. Pax corporis ē ordi-
 nata tēperancia p̄ciū. Pax aīe
 iracionalis ordinata rēges ap-
 petitiōnū. Pax aīe ratiōnal⁹ cog-
 nitiōis actiōis q̄ cōsensus.
 Pax aīe ⁊ corporis ordinata vi-
 ta. Pax hoīm ordinata concor-
 dia. Pax hoīs mortalis et dei
 ordinata ī fide sub eterna lege
 obediēcia. Pax ciuitatis et
 claustra ordinata ī p̄fadi obedi-
 endiq̄ cōcordia. Pax ciuitatis
 celestis ordinatissima et cōcor-
 dissima societas fruēdi deo et
 se inuicem in deo. Pax oīm rēz
 ē tñquillitas ordinis. Cum deo
 autem pax primo habenda est.
 Quis v̄m̄q̄ restitit ei ⁊ pacem
 habuit. q̄si diceret null⁹. Regū
 .iiij. libro dicit. Que pax Iheru-
 salim adhuc fornicatiōes iezabel.
 idest aīe peccatrici ⁊ veneficia
 multa vigēt. ppter qd̄ Job cōsu-
 lit dicens. Acquiescite illi ⁊ sic
 habeto pacem ⁊ per hoc habeb⁹
 fruct⁹ optimos. Unde in cāticis

anima fidelis gratulat⁹ ⁊ dicit.
 Ego mur⁹. idest fortis inter ad-
 uersa et prospera. et vbera mea
 sicut vitis fructificā. salic⁹ ī af-
 fectiōib⁹ ex quo facta sūt coram
 eo q̄si pacem repiens. Post q̄
 igit aīa fidelis cōm deo pacem
 adeptā est. pacem cordis habet
 re necesse ē. In pace enī factus
 est loc⁹ eius. Est autē pax vt di-
 cit augustin⁹. Serenitas mētis
 tñquillitas animi simplicitas
 cordis amoris vinclū cōfortiū
 caritatis. Nec est q̄ similitudo
 tollit. bella compescit. cōq̄scit
 iās. sup̄bos calcat. huīles amat.
 discordes sedat. inimicos cōcor-
 dat. cunctis est placita. nō que-
 rit alienū. nichil reputat suū.
 docet amare. q̄ odisse nō nouit.
 De hac pace cordis salomon rex
 pacificus merito loquitur. Qui
 pacis ierūt filia seq̄t eos gau-
 diū. Ad hāc nos iheremias hor-
 tatur dicēs. Quente pacē ciui-
 tatis. scz cordis ⁊ orate pro ea
 dominū. quia in pace illius erit
 pax v̄ra. In iherusalē semel vix-
 it pacific⁹ q̄ extra posit⁹ ē tri-
 cibad⁹. Hāc ⁊ āgeli casto nato
 bone volūtatis hominib⁹ nūcia-
 runt. De hac seneca dicit. Nō
 ē pax vera nisi quā mēs cōscia
 boni possidet. Et illa ē v̄a tñ-
 quillitas ī quā mēs lō cōsentit.

Si speciosa contempnimus nulla res nos annotabit nullus hominum contemptus interrumpet cogitationes bonas solidasque iam et certas. Tunc te scito esse oppositum cum ad te nullus clamor pertinebit cum te nullus aut visus exaiciet. Ubiqueque sum ibi me sum. Rebus enim me non trado sed como do nec confector pendendi temporis causas sed quicquid conscientius loco ibi cogitationes tracto et aliquid in animo salutare verso. Hanc etiam inter pressuras mundi in christo exprobat tentare uel habemus quia sicut nec mundus dare potest pacem ita nec habitare potest auferre. Unde per primam pacem cum deo post secundam quam cordis dicimus tertio pacem cum primo distinguamus. Pacem inquit dominus habete inter uos. Decretum dicit beatus augustinus tanta est ad hereditatem beatorum non poterit peruenire qui hanc nolu erit obfluere. Abdicat a patre exhereditat a filio et a spiritu sancto alienus efficitur. Salomon de pace diffinitio dicit. Cum placuerit domino uie hominis inimicos quibus ei contumet ab pace. Et de hoc in deuteronomio dicit. Non sit iter uos radix germen fel et amaritudinem. Paulus quoque nobis inuincit pacem. Si fieri inquit potest ex uobis cum omnibus hominibus pacem habentes. Non

enim est de dissensionis sed pacis. Et magne quod uirtutis est cum hijs qui oderunt pacem esse pacificum. Cōfideatis igitur que sunt omnia pacis ad primum de illa sempiterna pace que erat in patria uidemus et hec illa de qua paulus dicit. Et pax dei que exsuperat omnes sensum. Super quo dicit augustinus. Si pax dei omnes sensum superat ergo et sensum angelorum et est argumentum a minori. Quid ergo dicemus ad hec. Vtique pax dei deus est. Hanc nemo perfecte nouit quia deum non uidit uisus. Unde dominus in euangelio. Nemo nouit patrem nisi filius et qui uult scire patrem et uioluerit filium reuelare hoc sumat per capacitatem angelorum uel hominis. Unde et beatus augustinus. Quia hoc intelligere angelus quis dabit angelus quis angelus hominis. Placitas clamat. Domine pax da nobis. Super quo beatus augustinus. Pacem inquit dabis nobis pacem cordis pacem quietis pacem sabbati pacem sine uespere et hec uelut eternitatis est. De qua dauid exultabunda iclamat. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Ab hac autem uenire non poterit qui nec ad deum nec ad seipsum nec ad primum pacem habuerit et hic quidem miserum est et omni misero proorsus miserum. Magna et gloriosa res

Liber.**Capitulū.**

est ut dicit **Uhero**. hūan⁹ aīm⁹
nullos sibi nisi omnes et cū deo
terminos patitur nullū seculū
magnis īgenijs clausū ē. nullū
vero cogitacōi puiū tps aīmī
magnitudo numq̃ maior est. q̃
cum alioā se posuit et fecit sibi
pacem. nichil timēdo fecit sibi
diuicias nichil concupiscendo.
Quis ergo sit sūmi boni locus
q̃as. aīm⁹ hic. qui nisi purus et
sanctus sit. ut dicit seneca deū
nō capit. **Q**uia ergo īpedimenta
dimitte et vacā bone mētē. **R**e
mo enī ab istā rem occupat.
pice q̃cumq; cor tuū lamiant q̃
si aliter extirpi nequeūt ipsū
cor cū ipsis euellēdū erat. **Q**uā
istud vidēs tps. quo scies tem
pus ab te non penit⁹ p̃amire.
Tūc anim⁹ noster habebit q̃
gratulef sibi. cū emissis hīs te
nebris in quib; hic voluāt nō
tenui visu clā p̃speret. s; totū
diem admiscat et reddit⁹ celo
suo fuerit. **Q**ui quo destinauit
vult peruenire vnam sequat⁹ vi
am. nec per plurimas euaget.
Aliū quēpiam in p̃tib; gallie
sub phylippo rege nostris t̃pib;
viro religiose referēte fuisse cog
nouim⁹. **H**ic ab īeūte etate pui
tatissime vite fuit ut illud q̃
de hysmahēle scriptū est. man⁹
eius contra omnes et man⁹ om

Secūdus.**riij.**

nium contra eū in eo ita vidēre
tur īpletū. ut nec patētes p̃pos
quiescere sustinēt. **S**ed ad ama
rissimū vite finē pducet post
q̃s et ipse miserabiliter infirma
tus et in agone mortis positus
sūptis ecclesiasticis sacramētis
subito inter man⁹ assistēdū cla
mans horribilit̃ exiliuit dicēs.
Surgite omnes arma accipite
inuade me cōtra p̃pū patre. q̃a
omniū inimicorū meorū ductor
factus est et me conat⁹ occidere.
Et hoc dicēs quasi contra egre
dientem multitudinē ab ostiū
conabat⁹. **R**ec mora cades euet
his terribilit̃ oculi clamauit ex
spirās. **H**eu me. pater me⁹ mo
do validissimo lapide frōtē me
am parciendo cōtruit. **H**ī autē
qui assistebāt neminē quidē vi
debant s; q̃si turmas se op̃men
cium et ingrediendū aubiebāt.
Vide ergo qui nec patre p̃pū
p̃piciū habere potuit q̃nte diui
ne vindicte aīadūhoīb⁹ dign⁹
fuit. **N**on tamen absolute eum
qui apparuit illius patre dire
tū. s; quēcūq; forte exspiratib⁹
fue bonis fue mal⁹ cū dictū sit
armabit creaturā ad vlcionem
inimicorū contra insensatos.

**De contēcionis exorte sedacio
ne. Capitulū. riij.**

Pro conuenendis floribus
 tra iter apes fit h̄ iter
 iectu pulueris a fimo
 to dilautē. In florū gñe diuise
 sūt spēs vnam cere dignitatis
 substantia facientes: cui⁹ alimonia
 lucas inter noctis tenebras do
 m⁹ tene h̄itacōis sol; iocūdis
 fime decorat. In scriptura vero
 cōsuetū ē floz noīe spem fructu
 um siue virtutū dignitas desig
 nat: q̄ v̄tutes et si diuerse sunt ī
 spetie ad vnam tñ p̄iam et ad
 vnum finem fruct⁹ vite ḡtia tē
 dūt. En b̄is Aug⁹. ī libro cōfessionū de seipso dicit. Displice
 bat m̄ quicq̄ agebam ī seculo
 p̄ dulcedie dei et decore dom⁹ ei⁹
 quā dilexi. Et illud. Relebā cō
ferēti estus meos vt proferrem
q̄s esset aptus mod⁹ viuēdi ad
ābulandū ī via dei ī q̄ ali⁹ sic ali
us sic ibat. Diu⁹ enī h̄ non aū
 fia vñs s̄ā q̄q; ad vnā p̄ia; di
 riguntur. In viatutis iusticie
 noe saluat⁹ ē. In fide abrahā in
 fiore ysaac. in p̄pagacōe iacob.
 In inocētia ioseph. in māsuetu
 die moyses. in obediētia ioh̄is.
 in lenitate samuel. in huilitate
 dauid. Velias ī zelo. Ezechias
 ī oracōe et lacrimis. Ioh̄as ī
 oimoda p̄fectione. Job ī patiē
 tia. Daniel ī abstinētia. Tho
 bias ī misericordia. ysaia ī veri

tatis anūciacōne. Iheremias ī
 s̄ificacōe. Vñs florib⁹ anq̄ pa
 tres vñatissime m̄tuerūt. Et
 et h̄is p̄res noue ḡte singulan
 ter floruerūt. In maria primo
 m̄te p̄ q̄ ē totū v̄tutis exēplū cū
 virginitatis honore effulgit casti
 tas. In ioh̄e cōtēplacōis assidui
 tas. ī petro fides. ī ceteris apl̄is
 caritas. ī magdalena deuotio et
 p̄nā. ī paulo labor cū p̄dicacōis
 doctrina p̄fulsit. Vñ oim sp̄ar
 fim nūc a fidelib⁹ flores v̄tutum
 singularit̄ capiūt vt vnū edifici
 um corpis ē qd ē m̄stici cū sac
 cinis bonoz oym onustū īgredi
 gestiētes materā laudis q̄si cū
 p̄brāt ī eccl̄a; dei q̄ ī tēbris p̄cō
 rū q̄ solito apl̄i⁹ cōdēsanē solēp
 niter illustretur. Quā t̄ ī textu
 dicit p̄ conuenendis florib⁹ tra
 m̄ iter apes nullus m̄tē. cū
 iter ipsos ē apostolos cōtentio
 fca sit q̄s eoz maior v̄tute f̄ me
 ritis viderēt q̄q̄ et tra aliter
 dici potest cum q̄s ī m̄nā v̄tute
 īpollent vt ī abstinētia et xi
 monia cibi eos q̄ embolismū v̄l
 naturaliter v̄l vsualiter patun
 tur seā etiā abstinere cogit ī
 uitos. q̄ tñ illi ī feruore sp̄us v̄l
 alia v̄tute a caritate īpollent.
Propter qd paulus ad rōnos
scabens sic ait. Qui non man
 duat māducātem nō iudicat.

Diversa enī dona gratiarū sūt.
vnus autem dñs. Proinde no
ta q̄ in textu subiūgit. Ripa in
ter apes interiectu pulueris to
ta disaut. Et iuste q̄dē. Quid
enī sup̄bis terra et anis. nemo
altero nobilior vt dicit p̄bus
nisi cui cāus ingeniū et artib⁹
bonis apcius atq; facilius. Cito
ignominia fit sup̄bigloria. ābi
cio nullū terminū habet taz sol
licita est ne quē ante se videat
q̄ se. Similiter et t̄ra fumo dis
aut. Quid autē ē vita hōis ni
si vapor ad modiciū patens.

De subditorū mutua amoni
tione. Capitulum. xx.

Araz apum singule ha
bēt aculeū. s; hīs miti
bus nichil nocēt. Si qui
vero sudores amaros habent et
ex natura fetidi sunt hos p̄leat
tur et pūgunt. Sup̄ posuim⁹ re
gem apū carere aculeo. Pic ve
ro dicit vraz apū singulas ha
bere aculeū. S; nōndū est q̄
inter aculeū regis et apū acule
um sit magna distācia cum ille
crudelitatem in prelato. iste lo
co et tpe redarguonē vicij in
subdito signat. Vetrū enī apū
singule q̄ religiosos aut fideles
quosq; signant sine aculeo esse
nō decet. cū discretissim⁹ Augu

stinus dicit in regula. Magis
inqt̄ innocentes nō estis si fr̄es
vestros quos iudicando corage
re potestis tacendo p̄re p̄mitta
tis. Et beatus benedict⁹ i regu
la sua. Si q̄s frater contumax
v̄l sup̄b; v̄l inobediēs ā murmu
rans aut in alio cōtrarius regu
le sancte et preceptis semioꝝ su
orum contēptor rept⁹ fuerit.
Vic scdm̄ p̄ceptū domini nostra
ihesu custi. amoneat secrete se
mel. et scdo a semioribus suis si
non emēdauent se obiurgetur
publice corā omnib⁹. Talis acu
leus in claustralib⁹ esse debet.
De hoc ezechiel ppheta terribi
liter loquit̄ dicens. Si non an
nūciauens ip̄io ipietatē suam.
et ipse in impietate sua mortu⁹
fuerit portabis iniquitatē eius.
S; dicit cum cayn. Numq̄ cu
stos fratris mei sū ego. Et q̄dē;
negādo verū dixit. q̄ fratrē non
custodiendo inuidus interfecit.
Caue ergo et tu ne in eo q̄ non
custodis occidas. et vtiq; nō cu
stodis si peccātem nō arguis.
Qd̄ sciens doctor genarū paul⁹
discipulo p̄cepit dices. Argue
inqt̄ obsecra. icrepa in om̄i pac
encia et doctana. Et bene dixit
in oī paciēcia q̄a dauid predixe
rat. Superueniet masuetudo et
corapiemur. Et q̄dē; v̄ga aarō

Nota

q̄ pus v̄sa fuit i colubru postea
tñ flores ⁊ amigdala tulit. **Dñ**
i ecclesiastico dicit • Cui corri
pit hoīez • gñam postea iuenit
apud ipsū magis q̄ q̄ p blandi
mēta decipit. **Qualiter** aut ar
guēd⁹ ē p̄m⁹ apostolus docet
dicēs. **Si** preoccupat⁹ fuerit ali
q̄s in aliq̄ delicto vs q̄ spūales
estis instruite huiusmōi in spū
lenitatis cōsiderans tempus ne
et tu tempteris. **Bene** dixit in
spū lenitatis. **Asperitas** enim
crudelitas appellata est ⁊ si qñ
q̄ corda timidoz frāgit fere tñ
ōmīū vt frequenter exasperat.
Moderata aut lenitas ⁊ si qñq̄
peccātibz reprobo audaciā prebe
at tñ in generos aīmis malefa
ciendi voluntatem exnichilat.
Altera vicia vt dicit **phus** emē
banda sunt ⁊ alterius frangen
da. nec desperauis diutinos
egros posse sanari si contra tē
porantiā steteris si multa inui
to facere coegeris et pati. **Uet**
cund⁹ est enim pudor q̄ q̄dū in
animo duāueat aliquis erit bo
ne spei locus. **Vina** altera⁹ et si
nō exadere tñ inhiho. non de
sinent sed intermittent. **Fortal**
se aut ⁊ desinēt si intermitten
di cōsuetudinem fecerūt. **Debet**
aliq̄d contra vicia dici asperē cōtra
piula aīose. cōtra auaritiā sup

be. cōtra ambiciōem cōtumeliose
luxuriam detestari. fallacias ob
iurgari. **Quomodo** autq̄ tamē si
ue seueriter siue leniter excess⁹
peccātū corrigat. malle debet
cōtra fāb⁹ ⁊ a fratre v̄ge v̄ltere
vapulare q̄ in illo terribili ⁊ ex
tremo iudicio demonum seuitia
cruciat. v̄l saltem si xpi benig
nitas nobiscz ⁊ missius egerit
ad tpus aī iuditiū in purgato
rio tribulati. **Miserū** et plus q̄
fatuum iudicio q̄ differt ⁊ eligit
corrigi i futuro. **Cui⁹** aut rei vi
deas exemplum manifestum.
Apud sanctū victorē parisi
in mōsterio canoic⁹ regulariū
magister hugo fuit q̄ secūb⁹ **Au**
g⁹. id est secūb⁹ ab augustin⁹ di
ct⁹ ē i scā. q̄ et si vite valde lau
dabilis fuerit. in hoc tñ minus
pfecte fecit q̄ discipulas in se
creto l caplo cū alijs p cotidia
nis excessibus non acceperit. ha
bebat enī carnem tenerrimam
et nimis a pueritia delicatam.
Quia ergo naturā v̄l cōsuetudi
nē pot⁹ min⁹ bonā i seuitatis ex
ercitio nō euicit. audi q̄d eū su
stinere cōtingent inde. **Ab** exte
riorem a q̄bā cōnoico suo q̄
eū i vita sua valde dilexerat ad
iurat⁹ ē q̄tenus ei post obitū ap
paret. **Vident** iqt si hoc in pri
te ⁊ mortis dñm cōcedat. **His**

cōdicōib⁹ appōitis medijs magi
ster hugo dehingit. nec multo
post rediit ad sociū p̄stolātē di
cēs. Ecce ego. q̄e qd vis. mora
n non possū. timet ille. et si cū
timore nō tñ modice gratulat⁹.
q̄modo inq̄t dilectissime tibi ē?
Bene ait nunc michi ē. q̄ quia
rēnuī accipe disciplinā. vix vll⁹
demonū in inferno remanēt qui
michi non ictū validū dederit
ad purgatoriū trāseunt. Ecce
nunc karissimū q̄nto melius q̄
to grauius q̄nto leuius i vita q̄
post mortē vir ille doctissimus
vapulasset. videāt nūc q̄ i capi
tulis nec arguere volūt nec ar
gui. cessant accusacōnes et ideo
accreuerūt excessus. defert vn⁹
alteri vt sibi ab altero debeat.
veniet certe t̄ps in q̄ tam multo
non valēt latrare silentiū indi
cetur ore per ignē flāme vnan
tis obstructo et ille qui latrat⁹
accusantiū vel corrigēcium susti
nere cōtempnit clamores et irra
hones et cachinos demonū ad
penas inuitabiles opellentiū
sustinere coget. **V**inc p̄ p̄phetā
dicit. Reges eos in v̄ga ferrea
et tam p̄ vas figuli cōfrāges eos.
Et post pauca quasi causam sub
iūgēs. **A**pprehēdite iq̄t discipli
nam ne q̄n irascat domin⁹ et pe
reatis de via iusta. **N**emoz vir

ge ferree cuius p̄ heta iā memi
nit. qd inde in etate puerili au
dieū aubiat⁹. **E**rat in scola
duo isolētissimi scolares ad les
cēt⁹ q̄ non solū pati volebant
correctiones magistri verū etiā
et ad isolētias et dissoluōes ali
os studere volēt⁹ sepissime cō
pellebāt. et hoc q̄dem magister
emendare non potrat nec aude
bat. **C**ōtingit ergo magist⁹ mo
ri et tercio die ā quarto i media
scola i effigie magistri dyabolū
cū v̄ga ferrea cōm omnib⁹ appa
rete. **N**ec mora cū nigro vultu i
adolescentes dictos exurgēs. et
cū v̄ga illis mortem intemptas
repēte disparuit. **M**orq⁹ illi p̄
pauore in finā verū post dies
aliq̄t obierūt. **E**x hinc ergo sco
lares diuinū aduertāt iudiciū
et magister suis subdi discant.
nec v̄m̄q̄ refugiant corrigi. ne
eis cōtingat postmodū sub v̄ga
ferrea vapulare. **I**n fine autem
hui⁹ p̄ticule de apib⁹ notari po
tēst qd dicitur q̄ aculeo nichil
min⁹ nocent. q̄a non p̄pter le
gū obseruatores. s̄ p̄pter trans
gressores pena est i legib⁹ cōsti
tuta. **S**i qui vero sudores ama
ros habent et quasi a natura fe
tidi sūt hos persequūtur et pū
gūt. **S**udores amari peccata sig
nificant. que ad amaritudinem

ptrahunt sempiternā. **N**atura autē fecit sūt q̄ per consuetudinem peccatū que p̄pe non est natura infames facti sūt. et fetore turpis fame sue corba hoīm oī fetore grauius ifecerūt. **T**ales vtiq; boni claustrales l' vti fideles quasi vere apes nō inmerito persequūtur et pūgunt. sicut dauid de ill' dicit. p̄fecto odio ode fā illos inimici facti sūt michi. **E**t supra. Iniquos odio habui et legem tuam dilexi. **C**ōsequēs ē enī vt q̄ legem diligit inimicos legis odit inīqs. p̄fecto tñ odio idest perfectoz q̄ dei factura; diligūt hoc est hoīem et factū hoīinis quod est peccatum consequenter oderūt.

De periculo carentiū zelo correctionis. Capitulū. xvi.

Apes que aculeum per būt mella de cetero facere non possūt. **Q**uid melle bulci? quid virtute ioā dūis. **N**āc vtiq; in p̄mo promouere non satagunt q̄ peccantem p̄imum arguendū v' accusando non pūgūt. **N** aliter exponi potest. s; grauius. **A**pes q̄ aculeum perdunt mella de cetero facere nō possunt. q̄a sepius fit vt qui p̄ximo subuenire arguendo v' iudicando non curat. iusta vindicta dei a melle virtu

tis cadat. et q̄ fratri suo a fouea cauere noluit ip̄emet laborantū inīqtatis incurrit. **Q**uid mīa. **M**aledictus a p̄pha dicitur qui p̄hibet gladium suum a sanguine. **P**rohibete autē gladium a sanguine est p̄imum nolle verbo corrigere quo mori posset peccando a peccato. et viuere cor repte deo. **T**al' maledict' idest malo addict' ē q̄a i eo q̄ p̄p̄ finum curare noluit eum in malum culpe in p̄nti et malū pene i futuro perpetue dānacōnis inuoluit. **D**e hoc qd nō tem pore contingit audiam. **V**idim' i mōstero qdā mōchum naturā li īgenio et scā p̄ditū v̄tute castitatis et omī mox honestate p̄clatū. **I**n q̄ solus ille defec' eāt q̄ nullā cōtra peccā rigiditatē habebat. quē defectū in eo corrigēdy spantes mōchi eū i abbate vna mimiter elegerūt. **A**t ille factus abbas. vt aū i pusillanimitate et ignauia perstitit. **E**t ex hoc ordo monasticus notā satis gūe dissolucōis incurrit. **Q**d supiores ei' ordinarī gūe dūctis illū ab offitio remouēt. qd ille sup modū gūiter fecēs ad tāta paulatim impatiētā v̄it vt man' iniquitati totaliter daret et se ipudēssime neq̄ssimis in dilapidacōez et cōsolar; **R**ec hoc

temp⁹ distena⁹ intercessit a⁹;
esset positus i agonia impo⁹tu
nos exatores sibi instare vidit
seq⁹ oportere reddere racōnem
nō solū de suis excessib⁹; verum
etiā de illo⁹ excessib⁹; q⁹s q⁹q⁹
corrigere debuit et nō correxit.
Exatores ergo cū declinare vl
let nō potuit clamans inter au
gustias exspiauit. **Q**u⁹ hōren
dū ē illius horā exi⁹ expecta
re et nō cū lacrimis debitis et la
mētis et dignis penitencie fru
ctibus preueire. **Qui**⁹ ergo ex
empli g⁹cia correctionis aculeū
habeas ne frustras melle et a
virtute cadas.

De culpe remissione. Capitulum xxvii.

Unt et apes rustice as
pectu horade multo ira
cūdiores. **H** labore et ope
prestantes. **U**lle aliquādo intm
attacto aculeo pūgūt vt intesti
num sequat⁹; et tunc illico moriū
tur. **A**pē rusticam et aspectu hor
ada; quosdā claustrales intelli
go. qui in exteriori ordinis obf
uatione superficialiter ābulantes
nulla dulcedine sancti spiritus
interius irroantur. **Hi** bene in
actib⁹ apostolor⁹ signati sunt p
illos qui se spū sanctū ignoā
re respōdet. et se tū in Johannis
baptismate baptizatos. q⁹ vtiq⁹

dura abstinencia prebitus; ona
pellia et cameloz hysut⁹ hor
rescebat. **T**ales vt predixim⁹
in austeritate mo⁹ exterus am
bulātes active vite multo labo
re operam prestāt. et ideo iracū
diores sūt. **M**artha enī sollicita
erat circa frequēs ministratū et
ideo erga plurima turbabatur.
tales enī et si intm abacto acu
leo pungūt vt in testm⁹ et fac
tis odiū sequat⁹. v⁹ etiā occasio
nem ihermis et nōdū perfectis
fratrib⁹ dedit vt ab ipis odio
habeant⁹ mortalissime peccāt.
et q⁹si irremediabile peccatum
manet q⁹sq⁹ fratrib⁹; reconcilien
tur. et correctis morib⁹; se habi
litent. vt et ipi in pace viuant.
et alios seā i pace viuere pmit
tāt. **E**t vide q⁹ rēphēbile istud
cast⁹ in ewangelio denotauit.
Qui scandalizauerit inqt vnū
de pusillis istis q⁹ in me credūt.
expedit supple magis ei vt sus
pendat mola asinaria in collo
eius. et demergat i profundū ma
ris. **N**ota q⁹ rursus castus
nō hic penas certas in alio pec
cato distinguit. hic autem pro
solo scandalo demerionē in ma
ri cū mola asinaria fieri iudica
uit. **Q**uis autem magis scāda
lizat hominē q⁹ qui ei occasione
peccati et scādali prestat. **D**e

hij aut qz reprehēsiōes vlt mor
daatates odiū seqtur. intēstinū
exemplū nri tps ostendam.

Ineneābilis iacobus de vitri
aco cuius supra fecimus mentio
nem vt multis abhuc notum ē.
crucē iherosolimitanā ob salu
tem multorū in brabātia predi
cauit. Contigit autē vt pacifi
catur quādā die mōles inimi
citas iniuriā passum primo
suppliciter deinde pstratus pedi
bus eius semel itez et tercio auz
multitudie populi pntē rogatz
nec pferret in rebellem. Cōuer
sus aut ad populū dixit pala;
ōmibus. Cōtestor vobis qā q sper
nit nos spernit et eū q mitat
nos. Rogate ergo dñm vt tale
signum ostendat i obstinatum
hoīez q cunctis pntibus pateat
eū hostiliter cōtra se i retēione
odij cōtra proximū hoc egisse.
Nec mox a vbi vir sanctus oratō
nē expleuit miser ille euerf oculi
lis semel itez et tercio i terā cor
ruit oreq; cruore spumans et sa
niē horrois maximū spectacu
lū et pīculū oibz prebuit. Tūc
flēte populo reuertēd vir fusa
prece pstratū erexit q mox iteg
rime sospicat vbi an se iūmiaz
vidit qñ aliqd rogaturus cū la
crimis veniam petiuit. ruensq;
i oscula ei⁹ ad lacrimas et laudē

xpi omnium corda commouit.
Similiter et de hoc eodē ar
culo quoddā valde memorabile
in germanie ptib⁹ cōtigit. No
bil qdaz fratrē vtrūm a quo
dam plebeo et ignobili occisum
perbideāt. fugiente ergo de pa
tria occasore. cōtigit vt nobilis
ille cum multo cōitatu peregre
pfais in pmeditate soli i agro
ocurreret occisori. qui mox ex
tracto gladio vbi in iūmiaz ex
pectit i terram pstratus occisor
clamauit. Misere mei nobilis
finieuit pro illo qui tui miser⁹
et omnium mundum istum sua
morte redemit. Repente nobi
lis animus in lacrimis resolutus
illam quā extenderat manū
retraxit. Sed cum hoc ignaue
asscaberetur a suis et iterum
manū extenderet in prostra
tum. iterato re⁹ ob remissionem
peccator ei⁹ veniam petens se
cūdo manū deposuit. Tercio in
crepat a suis cum mortem cer
ci⁹ intemptaret et miser ille ob
euahonem āgustie quā omnis
caro esset i extremo iudicio per
pessura veniam precaret rñdit
nobis genete s nobilioz mente.
Et ego iqt tibi proz sus mortez
fr̄is indulgeo. Nec mox eadē
die vt audiret missam ecclesiaz
itrogressus vbi coram ymagine

crucifigi tercio flexit genua vi-
sus est a quodā sancto viro ad
singulas genu flexiones illius
nobilis crucifixus caput suū hu-
militer inclinare. **S**ecū ergo
vie sanct⁹ ille qui sol⁹ hoc vide-
rat nobilē euocatū q̄s esset iter
rogat. **E**t ille. Miles iqt dicor
in terra qua natus sū. **E**t tūc sū
ille. **D**icas iqt karissime nichil
ales in q̄ ofidis te magis diu-
nā misericordiā meruisse. **T**ūc
miles peccator inqt sū et seculo
debit⁹ in nullo proorsus nisi ho-
die forsitan remā pmerui. **E**t
hoc dicens qd actū sit retulit.
Mox ille ⁊ qd vidisset exponēs
ad actū vite gracios⁹ ⁊ meriti
nobilē exhortat. **E**t digne qdē
de viro nobili hoc auditur quia
phus dicit. **V**erā i gemitas non
recipit otumeliā. **U**nde tūc
ille nobilissim⁹ diuitem ituens
viliā male dispēsantem reb⁹.
Sūphissim⁹ inqt de te supplicium
nisi tibi iratus essem maluitq;
ipmā relinqre q̄ per itā ipiū
punire. **N**ichilenim tā preclap-
tam magnificū qd non desideret
tpantie moderamen. **P**roinde
qd phi sentiat super eo q̄ in iu-
ria dimittenda sit primis vide-
amus, dicit enim phus. **N**ūq̄
scel⁹ scelere vindicandū ē q̄ ipi-
um ē meminisse qd odes lede

re qnto iūq̄s odisse qd lesetis.
N q̄ magnatū viciū ē ledētem
negligere. **R**es igit magne cle-
mentie est indulgendo corrigere
peccata nō vindicādo. **R**idiculū
est odio nocētis inccāciam pde-
re. **S**⁹ reuēā memoria fragil⁹ est
iniuriarū tenax. **S**i q̄s irascit ⁊
ab aliq̄ penas expetit a se exi-
git. **M**agni aī est apū placidū
esse tūquillūq; et iūnas atq;
offēsiones suū me despiciere. **S**i
magnanim⁹ fueris numq̄ tibi
iūriā fieri iudicab. **H**onestū enī
genus vindicte ignoscere. **P**ro-
positū optimi viri ⁊ i gētis ani-
mi est tā diu ferre i gātū donec
fecerit gratū nec te rāo ista de-
cipiet succūbūt vicia vtiutibus.
si illa cōito obisse paraueris.
Discant ergo apes fidelī pro-
tpe loco ⁊ psona aculeo pūgere
⁊ nullū itestimū fratrem odij in
cordib; retinere vt sic in mellis
bulcore pficiant et fratre carita-
tie correctū emendatū ostēdāt.

De non querēdo gloriā apam.
Capitulum ·xviii·

Iter omnia genera ani-
malū illud supra modū
inābile q̄ apes omunē
sobolem habēt ⁊ eis cōmunis ē
fruct⁹. **Q**uid mōche religiose
viuēs qd predicator egregie de

fratū multiplici singulant glori
aris. Et tuus frātis si cōgaudeo
me? ē. et hoc ut Aug. dicit cari
tas opat. Caritas enī teste apo
stolo nō ē abiciosa nī q̄rit q̄ sua
sūt. Rex dauid quē de? hominē
fm cor suū iuēnisse testat i mul
titudine ppli q̄h sub eo auct? cre
uerat gloriat. an? ppl'o suo tāta
aiabūfione paussus ē dimit. ut
lx. milia populi angelo cedēte
corruerēt? et ipse regni gloria de
stituit? ppū filiū fuger? et i map
ima penuria trib? mēhib? epula
r? Si ergo regi dauid i multa
tudine populi neq̄q̄ gloriari per
missū ē. quid est tibi pastoz pre
late. qd tibi mōche. qd tibi pre
dicator ē? et glorie. cōez tibi solo
lem reputes cōez tibi fructū an?
alijs. Paul? ille excellētissim?
p̄dicator oli i elcīs fidelib? repre
hēdit qd dicebant. ego qdē sū
pauli. ego aut apollo. ego vxo
cephe. et iuste. q̄a postea subfer
tur. Ignobilia mūdi et cōtēptabi
lia elegit de? ut nō glorief i cō
spectu ei? oīs caro. Quare aut
ille gloriōssim? nathanael cui
xps fere sup oēs apostolos et dis
cipulos suos testimoniū phib?
dicēs. Ecce vere israhelita i q̄ do
lus nō est. sicut petr? et adreas
quintiq; hoīes eāt sine lēis et
ybiote apl'atus nō accepit dig

nitatē. Dic aug? inuere videt
q? nathanael si ybiota fuisset
apostolus extitisset. Quid er
go predicator? qd dctor populi
de multis lēis gloriatis. Eōz
sū loca tps et psone q? beatissi
me memorie frāt iordanus ma
gister ordīs p̄dicatorū predica
tor stēnuus iuuenes vno tpe tā
pue lēature ad ordinem recepit
parcius sexagita ut plures eoz
vix possent ut audiui cū multa
repetitōne ad matutiale offic
um vna legere lectionem. Sup
q? ut dicit a frīb? gūit ab gna
le capitulū accusatus spū scō re
plet? dixit. Sinite istos ne cō
temnatis vnu ex hīs pusillis. di
cowbis q? multos et fere cōnes
predcatores videbitis glorio
sos et p q̄s dñs sup multo ludi
ores et lātiores in salutem ope
rabitur. Quod nos veridico cre
dictū vsq; i hodiernū diem vidi
m? et videm?. Disāt ergo mel
lifuli frātis apes cū gaudio et
amiciōe fidelē sololē cōez hēre
nō i frātū singulant gloriari.

De mutua et vera amicitia.
Capitulū. xix.

Mutua amicitia apes fouent
ad inuicem. Et hoc iure
cum crast? tota? virtutis
exēplū neq̄q̄ discipulos seruos
sed amicos vocare dignatus est.

Ecclēstic⁹ q̄ de amicitia elegāter inuās dicit. **R**e obliuiscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius ī opib⁹ tuis. **F**idelitatem amicitie dñes diuine scripture commendat. **S**ed et phi iocūda nimis et pulchra de illa testantur. **A**it enī p̄bus. **N**ulli⁹ boni sine aīco v̄l socio iocūda est possessio. **C**ū hīs cōsūlare q̄ te meliorem factura sūt illos admittē q̄s tu potes facere meliores. **T**ales igit̄ cōpabis amicos q̄bus possis et in aduersis cōfidere et in p̄speris nō timere vt et hinc te in aduersis subleuent et inde te in p̄speris nō sup̄plātent. **Q**ualē amiū habere volueris talē te exhibeas erga ipsū. **I**ta semper aīcum habeas vt posse fieri iūmiciū putes. **I**ta credas aīco ne sit iūmici locus. **T**uē plus nichil ē q̄ cū eo bellū gerētur q̄ familiariter viceris. **E**go mōstrabo tibi amatoriū si ne medicamēto sine herba sine vilius veneficij carmine. **S**i vis amari ama. **N**egotiatio est nō amicitia q̄ ad cōmodū accedit nō q̄t q̄d cōsecurā sit spectat de trahit aīcie maiestātē suā qui illam parat ad bonos casus. **S**i aliquē amiū existimas cui nō tūdem credis q̄ tibi vehemēter erras et non satis nosti vīm v̄

re aīcie. **O**mnia cū amico tuo delibera h̄ de ipso praus post aīciam credēdum ē. ante amicitia iudicādum est. **T**u ita viue vt nichil illi omittas n̄ q̄d omittē te etiā iūmici possis. **D**iu cogita aīq̄ tibi ī amicitia aliq̄s copuland⁹ sit. **C**ū placuerit toto illū pectore admittē tam audacter cū eo loq̄re q̄ teā. **V**trūq̄ viciū ē et omib⁹ credere et nulli. **S**emp in amicitia fixus esto. **C**ontra amiū nulli credas nisi q̄ ipse p̄baueris. **V**era amicitia nūq̄ se fellit h̄ semp stabit p̄seuerat. **S**i vero in contrariū actū est nūq̄ vera fuit. **D**e duobus amicis vir philosophie dedit ista narrauit. **E**rat vt memini pax ante nostra tpa iuuenis q̄dā sagax ingenio diues valde qui nūcios suos p̄ diūsas mundi ptes causa mercatoris mittebat qui vt venerūt q̄dam ex ipsis in p̄tib⁹ orientis repererūt gentile quendā in omib⁹ copijs et reb⁹ mūdi super omnē mobū ditissimū libalē in omib⁹ et fidelē. **Q**uid pluā? **N**ūciant illi se habē talē dñm vadūt et redeunt muneā ex pte dñi sui gētili deferūt referūtq̄ maiora iuueni xpiano. **E**t vide tū amore amicitia neq̄ succēdit q̄ p̄erit cū multo comitatu et munerib⁹

in oriente videre gentiles; quem ille cum magna gloria et exultatione susceptum expectat est honestum hominem moribus sagacem ingenio et per omnibus liberalem seumque tenet illum non paruo tpe nec paruis expensis. **Q**ui cum redire deliberaret ad patriam eum ad thesauros incomperabiles introducit sed cum aliqd ille accipe recusaret ostentissime tandem ostendit illi septem puellas virgines in oculi nobilissimas genere et pulcherrimas in decore. **Q**uod finem vitam suam ducere proponebat tempore opportuno et dixit ei. **E**x hijs tibi unam eligas in uxorem. **N**ec mora. **I**uuenis super modum animo captus et oculis unam elegit prestantiorem moribus et decore. **C**ui gentilis. **P**roponem inquit dedi tibi et tu quidem michi per omnibus dilectissimam elegisti et tu quidem ut sapiens expieris quod dedisti tibi et ego ut minus sapiens propter te quod dimiseris non causabor. **N**ec diem spose tradidit obsequio munuscula et eam tradidit proprio. **A**t ille ad apparueris sponsa; suam in magis gloria baptizatam accepit uxorem et mulierem mire virtutis inuenit. **I**pe autem auctus gloria et diuicijs in viam profecit maximam civitatis. **G**entilis autem frequenter recolens quod

in dicta iuencula perdidisset gravari cepit animo ultra quam credi potest et paulatim per tristitia contabuit in eo spiritus atque sensus. **D**e die autem in diem de anno in annum de tpe in tempus decreverunt rebus cum nichil curaret de omnibus que haberet tandem ad extremam miseriam deveniens exul de patria quasi infatuatus pulsus est ab amicis. **Q**ui cum quid ageret ignoraret incidit cordi eius animi visitare debere per quam ista contulerat nec posse credere eum futurum in memoriam et nunc tanti placuli contemtorum. **A**ggressus ergo iteravit ad locum ubi illa manebat et pulsavit ad portam quodam animi sui dixit quod esset neglexit nunc verbum non intromissus est. **Q**uo in facto gentilis constatat est ad mortem. **V**el pereviente superastu ecclesie atrium se piccit. **I**n tempeste ergo noctis silentio quodam insidiat latens oculus tenebrarum occidit eum clamor discessit. **M**ane autem inuenit est homo occisus et iuxta gentilem ignotus capite et agurgatis nobilibus et populo civitatis offerre caput et sibi factum imponere. **Q**ui cum de spe ratione fractus hominibus non negaret ille quodam animi eius flans diuinus stupefactus contemplatus est hominem et cognovit statimque affilios cum ille duceret ad mortem clamavit.

Innocens iste est: ego sum qui factum feci. Nec mora dum cum maximo clamore et merore populi. et tunc ut decollandus. ille qui factum fecerat. providencia divina veritas tamen nobile et innocenter hominem deperire. In medium philiens exclamavit. Innocentes ambo et pater meus et secusibus. Ego sum ille nequissimus qui homicidium perpetravi. Hoc iudex et pater civitatis mirabiliter stupefacti simul capiunt dictos tres viros et factum diligenter perscrutantes cum veritatem per omnia cognovissent. innocentes absolunt et ipsum reum per admirationem pavuli dimittunt. Castianus autem ille obuius manibus et oculis amicum suscepit et ut breviter dicam innotat ad fidei annuit ille. baptizatus est. accepit uxorem nobilem sobriam alicui et eo cogente dimidia cum illo compartit est que habebat. Apes ergo fidelium castiana et debita auctoritas adiuvem foueat. studentque diuine gratie dediti. exemplum saltem gentis hominis imitatio.

De bono hospitalitatis. Capitulum. xxx.

Sunt apes hospitalitatis virtuti dediti. Apes enim extraneas dummodo bene et mitis nature sint secum

recipiunt. Quid mirum? Per hanc enim et Ioth euasit iaculum et Abraham receptis et relictis angelis meruit benedici. Et apostolus hospitales inquit invicem sine simulacione. Et bene addidit sine simulacione quia maxime isto tempore in pluribus videmus hospicia simulata ut hoc faciant homines aut propter verecundiam honestatis. aut propter fauorem et gloriam secularem. pauci vero simpliciter propter deum. Et vere credo qui modo debito indigentibus hospitibus exhiberet ei etiam dominus refunderet in presenti et de hoc digna fratris predicatoris relacione manifestum miraculum enarrabo. **F**uit in roma vir pius et bonus qui in differenter homines religiosos et pauperes ad hospiciam invitabat. contigit autem eum effectum semio attenuari vel aporiri et brevi temporis libere et angustiabat plus quam solita hospitalitatem exercere non posset quam ad usus suos sufficere etiam non habere. Cumque una noctem antequam pro talibus incertum in lecto semi vigilans. audiuit vocem dicentem sibi. Vidi caritatem tuam quam in exhibenda hospitalitate multo tempore infatigabiliter habuisti et per hanc ad vitam devenisti pauperem. Nolo ergo non solum in futuro remunerare te.

verū etiam in pñti. loq̃re illi di
uiti et de vinea tua que melior ē
cū vinea illi? cōcābiū faties. **A**p
se aut libēter ānuet ṽbis tuis.
Habita ergo illi? vinea ī medio
illius aceruū fodiens ī pñdū
et sub eo reperies qđ rōmis copi
is est iuisum. **A**d hāc igitur vo
cem cum nō homo p̃tinus obedi
ret. secūdo quoq; et tercio idem
quod p̃mox diuina p̃cepit.
Tūc homo ad diuitem veniens
obtulit cōcambium vinearum.
Cui diues. **L**ibenter inq̃t et quo
melior tua vinea mea tibi solūā.
Cui pauper nolo ait. sed equo
valore cōcambium fiat. et factū
est sic. **M**ox pauper cōcato se
crete p̃filio filio quem habebat
et duabus pariter filiabus ad
aceruum cum eis supradictum
accedit in vineam et īcipiunt fo
dere cum spe magna. **C**ūq; diu
fodissent nec adhuc effect? sui
signum aliquod inuenissent. ce
perunt patri suo filius cū sorō
ribus insultare. **Q**uib? pater.
Nullo ait modo possum crede
re qđ frustrabor aceruo. **P**ater
igitur cum filiis vitaliter insistē
tes tandem ī profundum inter
ingenies lapides vas marmore
um plenum aqua. et in ore ipsi
us vasis ollam vitream plenam
balsamo et ī cōficio olle vas pat

uum fictile. et in eo tres lapides
preciosos smaragdum saphirū
carbunculum quantitatis non
modice reppererunt. **N**ichil er
go aquam in vase marmoreo re
putantes eam effuderūt. quert
mox est effusa instrumēta era
in quibus laborauerant perfusi
one contingens colorem eis in
pulcheramī aut specē cōmuta
uit. **E**rat enim aqua ex sangui
ne et carnibus basilisci in modū
aque rosacee per eleuacōem fa
cta qua sol; ab alchamistis au
rum fieri sophisticatum. sed hac
aqua deus noluit dicti viri ino
cēciam maculari. et ideo effusa
disparuit. **B**alsamovero cum
dictus homo debilitatus visu
ṽsus fuisset nescius qđ cō oleo
per dies aliquot recuperavit in
tegeramē visum et post cognito
per p̃sbirex suū quod esset bal
samū vendidit illud iestimabi
li precio et p̃ lapidib? qđ inuene
rat precio p̃ pecunias copiosissi
mās et multas accepit. **F**act? q;
diues et ic̃it? glorificauit deū et
post se filios et nepotes suos in
multas copijs dereliquit. **S**ube
ant ergo apes fidelīū hospitali
tatis gr̃a paupes et pēgnos et
maxime p̃bato vita seū reape
et necessaria ministrare.

De auaritia cauēda. Cap. xxi.

Quoniam plura animalium genera
cupida sunt et auara. a
pium genus nullis auari
cie spurciis scaturit. huius super bene
ficiū gūlat. Et digne quādam quā
auaro secundum uerbum sapientis nichil
est celestium. et huius suppleas christi
ano. Est enim secundum apostolum auari
cia ydolorum fuitus quod est pec
catum maximum et christianis fini
bus propulsandum. Hanc auarici
am et philosophi detestantur. dicit enim
seneca in publicis. In nullo auar
us bonus est. in se pessimus. Cupi
ditatem effugere regnum est uin
cere. Regandi causa auaro nunquam
dest. Pecunia si uti scias est an
alla. si nescis diuina. Pecunia non
satiat auarum huius iracundia. Quid
hac re stultum reputamus? Nichil
satis est mortuus. quod diu satis
nichil tibi fuerit ipse aliis sa
tis non eas. Resistendum est occas
pacibus cupiditatum nec explicā
de huius submouende sunt. si semel in
trauerit locum suum alias institui
et. principis illarum obstemus. Me
lius non incipiet quod definit. nos
ceca cupiditas in notata non sa
ciatū precipitat. quibus si inquit sa
tis esse fuisset quod non cogitamus
quod iocundum habet nichil habere. quod
magnificū plenū nec ex fortuna
pendere. Discedat aliquando ista in
fidiosa boni et sperantibus meliora.

si quid in illis esset solidi aliquando
implet. nunc haurientium hanc
cōitant non extinguit. Cum
dyogeius a capite de nocte fuit sac
culū cum nummis trahere conaretur
et ille sentiret. Trahe inquit infe
lix ut facias utrumque dormire.
Docueris ergo mobilia esse quod
dedit casus et maiore cursu fugo
re quam uide. nec huius precibus
quibus ad summam puentū est retro
ire. huius sepe inter fortunam maxi
mā et ultimā nichil penitus inter
esse. Quod contingit ut didici frater
minore referre in porta frontis
ecclesie cathedralis in gallia yma
go usurarii sculpta de super de la
pide quasi cum sacculo pecunie
euidē premittit. ut autem quibus
maximam et ditissimam usurarius ci
uitatis ecclesiarum debuit intrare
per portam ymagosum de super
cadens. capiti intrare conantis
illisit et repente cecidit turpiter
expiauit. Vidi et ego ipse in
brabancie portus usurarium nequam
valde quam multos nobiles et potē
tes exheredauit et pauperes
spoliauerat super modum. Hic fre
quenter occurrentes religiosi. roga
bat quod cum lacrimis pro se ora
ret. huius in nullo se peius curat.
Cumque super hoc eum frequenter argu
issem. nec tamen in aliquo profecisse.
accidit ut repentina infirmitate

corrupt⁹ ad exitū p̄p̄quaret.
Et ecce subito duo in gentes te
nebrarū canes lectū iacētis cir
cuitibz abigebāt. Ipse v̄ro pro
tracta lingua p̄pe ad longitudi
nē pedis de hiscēs horribilit ex
spirauit. Vos igit̄ apes fideliū
exhortate que audistis nolite
auaricie sordibz inq̄nari. s̄ h̄ant
a deo beneficiū hilariter acce
pistis. ita hilariter non haben
tibus concedatis.

De laude et cōmendacōe vir
tutis. Capitulū. xxij.

Apibz quasi habitua
liter totius v̄tutis inq̄
ne repetes et q̄ in alijs
animalibz singillatim sparsa vi
dent̄ in istis natūā mē ap̄p̄iori
b̄n̄ficio cōgregauit. Ex h̄is illa
q̄dem si fas ē dicere felix casti
mē maria significat. cui veraciter
et elegāter sapiēs dicit. Multe
filie cōgregauerūt diuicias. tu
sup̄gressa es vniūsas. Vanc et
tu fidel̄ anima p̄ captu tuo stu
deas imitari. Si vere conaris nō
frustraberis in longinquū. Cū
te aut̄ quales et q̄ v̄tutes sint
omnis sacra scriptura testatur.
S̄ et has p̄ diuersa capitula su
pr̄dicta scripsimus. Ait enim
p̄h̄oz maxim⁹ aug⁹. Iniciū v̄tu
tis est ymmo maxim⁹ v̄t̄ ama
re v̄tutem. Et seneca i prouēbijs.

Scias cum multis virtutibus
habūbare q̄ alienas amat. Vir
tutem v̄ram it̄lligo aīsam ex
cellsam quā iūtat q̄cqd̄ iūstat.
Nō dat natura v̄tutem. ars ē
bonū fieri. Si potest v̄tutē effice
re ne aliq̄s miser sit. facilius ef
ficiet v̄t bonus sit. Vnus enim
interuallum a bono ad beatissi
mum restat. q̄ a misero ad bea
tum. Omnium honestaz rerum
semina aī gerūt q̄ amoniōe ex
citant̄. non aliter q̄ sintilla fla
tu leui adulta ignē suum expli
cat. Agis enim virtus cum ta
cta ē et impulsā virtus et alioz
sciencia est et sui. discendum est
de ipsa v̄t ipsa discat. Non con
tingit t̄n̄quillitas nisi inutabi
le q̄d cuiuscūqz adipiscaris et
hoc est de⁹. ex animo illum nō
quia necesse est sequor. v̄nde ho
minis bonum ipsa v̄tū est. q̄ in
ter hanc fortunā et illā id est i
ter aduersa et p̄sp̄ra sup̄ba ice
dit aī magno v̄tutisqz contēp
tu. Reminem estimamus eo q̄
est. s̄ addicim⁹ illi et a quibus
cōnatus est. Atqz cum v̄les v̄
tam hominis estimacionem in
ire et scire qualis q̄ntusqz sit. nu
dū īspice. Donat p̄momiū po
nat honores et alia fortune mē
bacia corpus ipsum exuat. Ani
mum intueri qualis quāt⁹ sit.

alieno an suo magn⁹. Corpus multis eget ut valeat. animus ex se ex se sat seipm alit. se exercet. Quid tibi opus ē ut sis bonus. Velle. Tunc te scito in omni v̄tute p̄fectū. cū eo pueners ut nichil dum roges n̄ qd̄ rogare palā possis. Sic ergo cū hoibz uiue tamq̄ deus videat. Sic loquere cum deo tūq̄ hoīnes audi ant. Nullo honestamento eget virtus. Ipsa sui magnū dec⁹ ē. virtuti retinere non licet. q̄cqb̄ incigit in sui similitudinē abducit. q̄cqb̄ tractat id amabile cōspiciū mirabile facit. Omnis v̄tus ī modo ē. Mod⁹ certa mensura. Virtutez materia nō itat nec peiorē facit. dura nec facil nec melior est hylaris aut leta. Quēadmodū minora luīna claritas sol obscurat. sic dolores molestias iniurias v̄t⁹ magnitudīe sua elidit et opprimit. Nec magis vllā porcionē habent īcōmoda cū in v̄tutem inciderūt. q̄ in mari nimb⁹. Virt⁹ nō potest maior fieri. vnius stature ē. Atho qua die repulsus ē lusit q̄ nocte occidēbus legit. eodem loco habuit gratulati et vita excedere. Magnus et v̄tuosus animus deo pareat. et q̄cūq; fortuna īpulerit sine cunctacōne patiat. Conmirū ē ī t̄āquillitate nō cōtū.

Illud mīare ibi extolli aliquem. vbi omnes dep̄met. ibi stare vbi ōnes iacēt. Sapiēti nichil horū displicet. que ferēda sūt. nam quicq̄d in hoīnem cadere potest in se cecidisse nō q̄ntur. Sapiens nichil se minoris vite cōq̄ntur. q̄ v̄tutes eius spacio breuiore clauduntur. Perfecta v̄tus ē. eq̄litas et t̄nō vite per omnia consonas sibi. Vbiq; idem eras et prout rerū varietas exigit ita te accōmodes tpi. nec te in aliq̄bz mutis s; pot⁹ apt⁹. sicut man⁹ que eadē est et cū in palmā extendit. et cū in pugillū ostendit. De dubijs non diffinias. s; suspensam tene sententiam. Que possūt cōtingere animo tuo dicta p̄pone. nichil tibi subitum s; totū ante cōspicies. Cogitacōnes vagas et iutiles et q̄si somno similes non recipies. Cogitatio tua stabilis et certa sit. siue deliberet. siue q̄rat siue cōtēplet. nō recedat a vero. Non extollas quēq; nec deicias. Nobilis esto non levis. Constas non ptinax. paucis familiaris oibz equ⁹. Omnes tibi pax facies. si inferiores supbiēdo nō cōtemnas. superiores recte viuendo nō metuas. cunctis esto benign⁹. nemini blāb⁹. seuerior esto iudicio q̄ sermōe. vita q̄ vultu. rati

sermone q̄ ipse h̄ et loquētem
patientis seuer⁹ ac seren⁹ hilatis
nō aspernās. **Q**ue nosti sine ar
rogācia īparcies. q̄ nescis sine
ocultaōe ignōcie tibi postu
les impartiri. **V**elis oib⁹ p̄d̄
se nulli nocere. **M**ēsura magna
nimitatis ē nec timidū esse ho
minez nec audacē. **N**ulli p̄clu
sa v̄t ē omnib⁹ patet. oēs ad
mittat oēs iuitat īgenuos liber
tinos seruos reges et epules. nō
eligit dñū nec sensū h̄ nudo
hoīe otenta ē. **C**orpora obnoxia
sūt et accepta dñis. **M**ens qui
dem sui iuris q̄ a deo ē vaga vt
nec ab hoc q̄dem carcere cui in
clusa ē teneri q̄at quo min⁹ ipe
tu suo v̄t et ingencia agat et
in īfinitū comes exeat. **T**utum
iter est iocundū iter ē ad qd̄ na
tura te instituit. dedit tibi illa q̄
si nō deserueris par deo consue
ges. **S**ubtiliter enī i celū ex an
gelis licet nec ab hec efficaci⁹
vehiculum q̄ v̄t est. **P**ostre
mo quidem exemplum virtutis
omnimode posuissē si non de
fectum virtutis in omni hoīe re
perissē. **N**emo enī bon⁹ nisi so
lus deus. **S**cio tñ personam
in brabandē partib⁹ adhuc in
carne viuētem quā et consūcō
ne et vita annis triginta famili
arissime noui. de qua qui cū illa

annis. lx. fuerunt fidelissime te
stati sunt q̄ nūq̄ in factis eius
aut dictis aliquid adūterit qd̄
saltem veniale peccatū iudicari
ab ullo posset hoīe. **V**oces ias
sus et v̄ba tā composita tā h̄nce
ra tā āgelica sunt vt modus ei⁹
vite super hoīes credi posset.
vult⁹ eius tāte maiestatis et glo
rie vel ḡcie apparuit vt oim i se
contuēciū vult⁹ p̄ nimio stupo
re et āmiracōe cōtut. **S**atagāt
ergo apes fidelīū fm datā sibi
graciam habitualiter insigniri.
Qd enim sine habitu mulamo
di exercitij ingenijs n̄is adhe
seat sicut artes diuerse sūt. vel
cordis intamis vt virtutes. fac
lima dissimulacōe abolebit ob
liuio. qd̄ vero habitualiter ē
infixum per manet in concussū.

**De ratione reddēda in ommissis
officijs. Capitulum xxiii.**

Sunt et iter apes diuer
sa quidem officia. **A**lie
struunt alie poliunt.
Alie suggerūt alie distabunt
ex eo qd̄ allatū ē. **V**ic notare po
tes diūsa officia claustralium.
Ad litteram struere dicuntur q̄
monasticis institutis prouidet
instructis vt prepositi. **P**oli
re vero dicuntur qui ecclesiasti
as operib⁹ p̄sunt vt saciste.

Suggeret vero biam⁹ illoz qui
consilio regis monasterium ut sunt
maiores seniores atque pruden-
tes. Distabuere autem cellariorum
est qui ab alijs tabuunt in tem-
pore oportuno. Horum officia
in regula beati augustini et in
regula beati benedicti singula-
ter distinguuntur et ex eoz tradico-
nibus etiam inter canonicos secula-
res eorundem officioz nomina sortiu-
ntur. Vnde operatur quasi summo iudi-
ci deo rationes de suis officijs re-
bituras ita domino deferre ut inter
bonos et fideles suos euge mere-
antur audire et intus domini
gaudium super omnia bona illi con-
stitui mereantur.

De diuersitate et certamine
virtutum. Capitulum xxiii.

Quod dices omnes certare de
munere. Lucidissime ve-
rum est. Nunquid apud fide-
les opus esse virtutis. Sicut au-
tem non omnium est virtus ita non
omnis virtus est omnium. Nemo est
bonus nisi solus deus et diuina bonitas
essencialis que soli competat deo
non accidentaliter. Sicut enim omnis
creatura ex nichilo facta est ita te-
ste beato augustinus ad nichilum te-
bit si fibinet relinquatur et non
prouidentia diuina in suo mobili
teneatur. non ergo omnis virtus est
omnium quia soli dei est. Certes

ergo fidelis anima de munere vir-
tutis alacris et si non de virtute om-
nibus. Certes deo tuo offerre
aliquid quod in conspectu eius gratificetur
oblatum. Alii autem in profero dei alij
argentum alij gemas alij purpu-
ram alij cocum distinctum atque alij
alia offerebant. Quod cum bene agitur
si pilos caprarum a minutum cum vi-
dua in gazophylacium domini posue-
ro. Primo corneliuz postea ro-
ma obtulit petrus. Maria mag-
dalena preciosum unguentum. pau-
lus fere totum mundum apostoli ce-
tra singulas regiones ut pote
andreas achayam iacob maior
hyspaniam iohannes asyram. Tho-
mas ibiam iacob minor iude-
am philippus phrygiem bartho-
lomeus indiam minorem mathe-
us ethiopiam symon et thadeus
mesopotamiam mathias palesti-
nam. Martires generaliter sangui-
nem confessores linguam virgi-
nes scimonias. Nec defuit san-
ctorum aliquis qui non de proprio cer-
taret munere ne in conspectu su-
mi vacui appareret. Sed et nunc
certare quilibet certare de mune-
re gestiat ne lapide vacua cum fa-
tuis virgibus excludatur. Palmet
quidem cum lignis et folijs grauidus
cului quasi filo tenuissimo in se ip-
so pendet ut vir posset auelli.
Quamulacrumque virtus sit compa-

ge caritatis te tenebit in custo
dūmodo oīno non cadas. vīte
enī nemo male vīte. Nullū di
em penitus pretermittas nulla
te sollicitudo nullus labor exas
quī boni aliqđ operis facias. Et
vide causam. In libro de natura
rerū plīnius autor ē qđ dicit. qđ
gallina a serpēte non potest īfi
ci ea die qđ oīū ebiderit. Quid
in ouo ī qđ spes est pulli. mīhi fru
ctus boni operis p quem spes vi
te perpetue designat. Quale
autē debeat esse opus illū. p h
ylas ostēdit dīcēs. frāge esu
ciēti panē tuū. egenos vagosq;
induc ī domū tuā. Cum videris
nudū opem eū. et carnē tuam ne
desperes. Quatuor ponit h
bare panē esu ciēti. hospite; sus
cipere. nudū vestire. nō despicere
pīmū h fouere. de hīs quatu
or exēpla ponem. De pmo
qđ subueniendū ē pauperi. Ro
stro tpe āno ab īcarnacōe dñi.
M. cc. xxiij. Quidāz abbas wil
helm⁹ noīe mōstero vilanēsi
ī brabācie partib⁹ fuit. qđ ī pau
peres larg⁹ valde et pius talio
casuōe mirabili exstītat. fuit fra
ter waltero quōdam pōri fratz
predicatoz ī treueri a qđ et īpe ac
cepi idē abbas secretius enarra
uit. Quia erat cenobio vilanēsi
in locenēsi vel laucenēsi comitatu

salbadie qđ heyr dicitur attinet.
in qua bos conūf frāz fuit ele
gans forma pīguebine et vīte.
de cuius carnib⁹ pauparla p g
nās comedere īremediabili dēfi
dero carpiuit. Flebat autē cō
die et quasi cū vīte periculo tor
quebatur. dabantur illi bouine
carnes pulcherrime. h ad rēstī
gendū eius carpiūcīā non va
lebant. Veniente ergo abbate
wilhelmo ad curiam et natante
cōuerso fratre periculum mulie
ris. respondit abbas. Melius ē
ocadi bouem qđ hominem. sed
secrete hoc facias et comple dēfi
derium mulieris. Induxit ergo
frater conuersus bouem et spere
secretus ī conclauē et occisum
excoriat⁹q; membra tū diuīsit et
reposuit. Particulā vxo quam
mulier carpieat ī boue mor tūf
misit. qua oīesta mulier ex to
to conualuit. Mira res. hoc vīdū
spectaculū. Mane facto a m fē
conūsus famulos suos ad aratz
sequeat vidit bouē; occisū arā
tem ī aatro et extra qđ credi
potest terribiliter stupefactus
recurrat ad domū itat thala
mum requirat carnes repositas.
nichil de boue pīsus iueit nec
carnes nec pellem nec saltem
sanguinē quem effudit. Vnius
rei tres frēs cōūsi ī domo testes

ydonei pro veritate fuerūt. **S**;
 ipe carnis vir fidelis et bonus
 necnō super ōnes ipsa mulier
 q̄ in sola bouis occisi carne cōua
 luit cōmesta et non in alijs po
 tuit q̄a ī eis quodā occulto s̄ tñ
 naturali īstinctu cū violenta de
 siderij v̄tute decreuit. **F**amiliaz
 autē; curie res pemit⁹ lauit q̄a
 eā diuulgari abbas stacte p̄hi
 buit. **A**p̄d ipsū abbate res adeo
 valuit vt sicut ipe dicebat qui
 ante naturaliter parcus fuit lar
 gus super omnes abbates ordi
 nis et pius ī pauperes extitit.
Hic postmodū ī clareuallēsi mo
 nasterio abbas electus et tñs la
 tus cū multis valde archiep̄is
 ep̄is abbatib⁹ et p̄latis ad ge
 nerale cōsiliū rōme a domino pa
 pa gregorio nono vocat⁹ a f̄rede
 rico ipatore in lombardie p̄tib⁹
 capt⁹ est. **E**t post triēnium ab
 ipso impatore pro v̄lre meritis
 specialiter est dīmissus et post
 pauca reb⁹ hūanis ē exempt⁹.
Nunc specialissime debitum la
 camis vidim⁹ vt illi dixerūt q̄
 hōinē secretius cognouerūt itē
 diuine cōtemplacōnis assiduū
 te vacabat vt ei dominus mul
 ta in visione mōstraret de q̄bus
 nōnulla scripta vidim⁹ et p̄ba
 ta. **S**;
S hinc pot⁹ specialiter
 videam⁹ de eo q̄ panis est dan

bus pauperi et q̄ ī exēplū hui⁹
 rei anno ab incarnacōne d̄ni
 m̄. **M**illesimo cētesimo nonage
 simo quinto multa per gallias et
 theutonie p̄tes miācula cōtoge
 rūt. **E**t q̄bz vnum refect⁹ qd̄ cui
 dam matrone ī brabācie p̄tib⁹
 cōtigit quā optie noui. **E**rat in
 illo tpe atra mōtis alpiū et an
 gliam mare fames p̄ualida ita
 vt cōmunis multitudo populi p̄
 maxīma moretē tunc illa quā
 diximus matrona genere clara
 et opib⁹ egenis cepit sine pon
 dere mensura et numero libeāli
 ter erogare. **Q**d̄ cernens vic
 eius miles artauit eam et ei fa
 ctine mēsuram certā p̄ singulas
 ebdomadas dari fecit. **Q**uam
 vbi die quadā totā expenderat
 instantē paupe et petente p̄ce
 pit ancille domina vt diligēter
 scopata cista in q̄ farina fuerat
 reposita pauperi si qd̄ iueneret
 afferret et fecit ancilla vt iussit
 domina. **P**ost hunc venit et al
 ter qui se nichil cōmedisse infra
 biduū deplorabat qd̄ vbi audi
 uit domina fleuit et iterato lub⁹
 ancille scopare cistā et pauperi
 aliqd̄ īptari iurat ancilla nich
 il penitus in cista remāsisse. **S**;
 istāte dñā cū lacrimis vt attēp
 tet currens īpacēcius et cistam
 aperiens plenam florētissīma

similia mox intueit. **A**d cui⁹ ita
 itum acilla clamans hœrificæ
 cidit in extasi resupina. **C**lamo
 re audito occurrat dñs. occurrat
 dñs. occurrūt famuli. ⁊ viso mi
 raculo in omune dñm bñdicūt.
Mox vir ipse hœreū let⁹ apert
 ens. oib⁹ ex illa die suementib⁹
 dedit. **R**ec defuit ānona cistar
 chis. donec supueniēte augusto
 appiaret dñs populo quem af
 flixit. **D**ixit aut̃ m̃ dict⁹ miles
 marit⁹ dñe. q̃ ñ fuisset miāculū
 neq̃ sibi taa vl̃ quiq⁹ hœrea
 suffecissent. **S** ⁊ ipsa uenēbil
 ⁊ nobil̃ seia sicut cōfessori suo m̃
 sincero amico ⁊ cū gaudio men
 tis dixit. q̃ ⁊ nocte et die septē
 hœris q̃ canonicæ nūcipat̃ auis
 mīre pulchritudis ⁊ decoris cā
 dulassimis ⁊ ineffabilib⁹ uocibus
 ānis añ mortem plurimis cōso
 laret̃. elāguīt enī multo tpe le
 cto iacēs. **C**ūq⁹ q̃fuissēm ab ea
 cui⁹ auis uocem imitari illa wlu
 tas uideret̃. **N**ichil ait ī terre
 nis est qđ illi⁹ posset uocib⁹ cō
 parari. **R**ec sol⁹ auri⁹ delectœ
 in ill⁹ uenētiam ad cor intus
 t̃sal fundit̃ modulamen. ⁊ ex eo
 spūs me⁹ ad delicias eternales
 desiderantius excitat̃. **H**ic eisdē
 bñssime mulieri ut m̃ ipsa am
 lacumis reuelauit. temptacōne
 qđam. xvi. annis q̃h̃ cotidie la

bona. in vigilia sollemnitatis sue
bñs martin⁹ in ecclesia cñti ap
paruit. q̄ qñ viueret pñficali
ter ifulat⁹ altaria singula cum
thunbulo circumit. idē q; ad eā
venies eā ab illa temptacōe di
utina liberauit. **Q**uid mir⁹. Nē
aīal diligit sibi simile. **M**arti
nus adhuc cathecumin⁹ xpm in
paup⁹este optit. Itā aut nū
q̄ letāvidim⁹ nūq̄ ridentem. ī
cū man⁹ liberas ad egenos extē
dere potuisset. **E**t vere bñ ⁊ dig
ne. q̄a hoīez cui de⁹ cor bñficiū
tabuit. ⁊ elemosinis dādis hy
lariter delatī. nichil ī terrenis
credo bulcus expiri. **S**icut ta
liū q̄s non sufficeret dare qd w
luit vt frequēter ⁊ sepe visu ē.
eidē benignitas dñi qd nō habu
it mīstrabat. **N**ī mīpi res mira
satis cogit. quā et si factā tēge
re voluissē nō potuēo q; mul
tis innotuit. **M**ense augusto
familia circa mēsem instancius
occupata. facto mane prandio ī
ter me ⁊ dyaconum qui mecum
religiose debebat. cethe sumpti
mus et vt tēp⁹ dē buceremus
ad piscinā late diffusam accessi
m⁹ ad piscādum. Siemisso ergo
dyacono in custodiā dom⁹ intra
ui solus nauiculam piscaturus.
Multo ergo nisu capere aliquib
lōga die frustra sum conatus.

Et circa occasum solis cū exire
temptatē. ecce p̄dictus dyaco
nus cum tubus fratribus mino
ribz hospicio receptis veiebat.
Quos ut vidi gaudius sū. et ob
missa salutacōe p̄ gaudio dixi.
Per totā diē laborāis nichil p̄e
didi in v̄bo autem vestro lapabo
rethe. Et accepta corda q̄ vn⁹
cinctus erat. et his funiculo alli
gavi. Prima ergo vice iactato
rethi in terram. traxi octoginta
pisces talis q̄litas saporis et
esui. q̄lis nūq̄ ante vel post i ea
dē piscana vel alia eiusdē speciei
videram v̄l gustavi. Icti ergo
in facto miābili domū p̄xim⁹.
cenauim⁹. reuersa familia q̄tq̄t
erant in domo satiati sunt. mis
isq; p̄tibz hīs qui non sibi ip̄a
mauerūt. gr̄as domino retulim⁹
largitori. Narrauerūt michi
fratres ordinis predicatorū i tra
iecto q̄ p̄or eorū frater guiarb⁹
v̄l guinarb⁹ quē ipse cognoui.
domū hospitū post p̄ndiū itro
iuit dicens. Vade iqt cellāne et
affer fratribz et michi ciphū vi
ni si potes. Et ille. vere inquit
tres dies sunt q̄ elevato de lio
vinū totaliter ē extractū. Quid
plura? Subete p̄ore cedit ad doli
um cellānus repletū iueit. et v̄l
tra spem fratribz diu postea ad
augmentū miraculi mīstrauit.

Rec ab te vidi quēdā iordanū
vicū. in rebus tenuē s̄ elemosi
nis deditū supra vires. Anno
aut ab incarnacōne dñi. m. cc.
xxi. sup̄ cenū. et mesellā i theu
tonia vinorum castia habeta
tur. et accidit vt duo fratres or
dinis predicatorū ad dicti viri
hospiciū declinaret. q̄bz hylan
ter nitroductis filiū cum lagū
cula pro vino misit. q̄ reuer so
dixit filio mater. Defectus cor
dis frequēter i mane patior. tu
aut michi nocte hac haustū vi
ni reserues de laguncula. q̄a mi
mis tarde solz pater tuus ante
prandiū vinū de mandare. Hīs
dictis omnes cōsederūt ad men
sam q̄ erant in domo. Cibito
aut fere de laguncula vino. filius
in aure patris matris verba su
suerat. Que ille quasi cū indig
nacione dissimulans. lagunculā
in magna quātitate cū hospiti
bus exhausit. Mane ergo illis
recedētibz. et eos hospite deducē
te. cepit mulier s̄m cōsuetū mo
dum cordis defectū pati. et vocato
filio q̄siuit si aliqd esset i vascu
lo. et ille iqt nichil. Qui anxia
mater. versa inqt vt intacta
buccella panis. cordis mei debi
litas releuet. Accessit puer le
uauit vasculum inuenit plenū.
Qd vt vidit mulier exclamās

cecidit et fere pre amore defecit.
Curres autem filius post patrem et
 fratres quod factum sit recitat quibus in
 laudem casti cum lacrimis resolu-
 tis orat hospes redire fratres ben-
 dictioem; recipe quam debet oimpo-
 tens. **R**egat illi comedant illum
 deo et cum benedictione remittunt ab
 ipsa gentilitate. **P**ost multos ve-
 ro annos cum hoc a fratribus treueren-
 sibus audiuissim et per descensum mo-
 selle fluminis domui dicti viam in
 nauigio primassem exiui nauem et
 iui pedes ibi videre vitam uxorem il-
 lius et filium et redi edificatus non
 modicum in modo et verbis eius.
Erat enim totum extra modum vite vi-
 borum et gestum habitatorum illius terre
 quod in vineis montium et deser-
 tis agrestes moribus consueuerat.
Ad secundum quod articulum quod egem
 sunt hospicium inducendi venerabili
 ade de belome tale miraculum con-
 git. **N**eccedere viro suo nobilissi-
 mo milite et non quasi diebus pluribus
 redituro petente leproso hospiti-
 um receptus est. **N**ullo ergo gemente
 et causante debilitatem corporis
 fatigata petat in lectum suauissi-
 mum se deponi. **D**igna autem credes
 nullum lectum domini sui meliorem in eo
 leprosum hominem mori deponit. **N**ec
 mora ex inspecto dominus rediens pe-
 tat in thalamum intramittere. **D**is-
 simulante ergo domina coniecit ille

aliquem esse in thalamo et irrup-
 tione facta hyemali tempore lectum
 suum rosis fragrantissimis coop-
 tum inuenit. **A**numatus igitur
 querit quod factum sit; indicat uxorem
 nec mora in laudem christi ambo cum
 lacrimis resoluuntur. **A**d articu-
 lum articulum quod vestiendum est nu-
 dus. **I**llustris domina aleybis car-
 notensi ac blesensium comitissa
 michi de auo suo retulit dicens.
Nobilissimum ac potentissimum in
 baronibus gallie comes carnoten-
 sium ac blesensium pater the-
 obaldus liberalissimus omni suo tem-
 pore extitit in donando. **I**n hye-
 me media que tunc solito magis
 inhorruit peruiam cum multitudine
 transiente obuiam habuit paupe-
 rem nudum. **Q**uo clamante respon-
 dit comes; quid petis. **C**ui pau-
 per. **D**a inquit cappam quam habes
 induam. **N**ec mora comes extra-
 ctam cappam paupi debet dicens.
Si quodvis amplius pete. **E**t pau-
 per. **D**a et superhumiale quod
 habes quod habito statim tunicam pe-
 tauit quam ut comes debet reman-
 fit in lineis. **Q**ui pauper. **V**ides
 inquit comes quod caput habeam nudi
 et nudum da et pilleum. **T**unc co-
 mes paululum erubescens. **C**alidum
 enim erat. nunc inquit karissime mi-
 mis istis quia hoc ipse carere non
 possum. **N**ec dicto relictis vestibus;

pauper euauit. comes vero de equo cadens fecit lamentabile planctū. et omni tpe postea tale qd cauēs omi se petenti tabuit.

In quarto autē articulo qd primū nō oportet despiciere s; fouere. cast⁹ esidem de quo diximus comitem cōsolat⁹ ē tali modo. Leprosus qdam quasi in medullis vie itat carnotū et blēsum mēbras deformatus et feb⁹ valbe manebat. quem comes theobaldus pro sanctitate vite plurimū diligebat. et semp per eandē viam cāsiens visitauit. Contigit autē comitem; alias moras facere fere per annū. et medio tpe leprosu mori. Reu⁹ autem comes p locū tñs hē. relictis q; omnib; solus casam itauit. et hominem quē talefactū lepra reliqrat. autē mitētem et integer animū mēbras inuenit. Stupefactus comes et diu seculū hehicans qsnam esset. Ego sum inqt leprosus ille amicus tuus et nunc per manū dei sanus effect⁹ sū. super est q; michi corona iusticie. tibi vero vicē rependet dilectōis in illū diem iust⁹ iudex. quā michi et alijs paupib; exhibere dignatissime voluisti. **P**oc dicto comes cū magno gaudio et lacrimis fuit āte semper in ipso et i alijs leprosis osueueāt

osculabat man⁹ eius. et valedicens ei suos psequēbat. **V**eniēti autē comiti qdam ex militibus aradēdo dixit. **E**x debatis more solito leprosu aīam vlt⁹ qh adhuc viueret visitat. s; frustra qā iam diu carnis viā igress⁹ ē ymiūse. **T**unc comes primo sciens leprosu esse defūctū caute dissimulauit. et vere recolēs qd vidisset respondit. **A**nime eius misereat omnipotens et clemēs deus. **Q**uid autē plⁱ de misericordia in paupes sentiant videamus. **H**omo q in hoīez misericors ē meīnit sui. **E**t qdē m avarus sibi pessim⁹ est et in nullo bonus. **I**nopi q beneficium dat. bis dat si celetate dat. **C**ui succurrere potest morituro et non succurrat. occidit. **Q**uid ē dare beneficiū. **I**mitari dñm. **S**uccurre paupⁱ ymmo pot⁹ occurre. **E**o aīmo q accipiens debes dare. si vero non eguisti accipe eo leuius dare debes q min⁹ eges. **E**rat ergo si qd beneficiū libēcius acapit q reddit. **S**epe qd datur exigūū est qd autē seqtur magnū ē. **N**ichil carius estimam⁹ q beneficiū q diu petimus nichil vtilius q au⁹ accipim⁹. **Q**ueris qd sit qd obliuionē nobis faciat acceptoz. **C**upiditas accipiendorum. **S**ic debemus

erogare quomodo vellemus accipere. an omnia libenter cito sine ulla dilacione. Ingratum est quod diu inter manus dantis hebet. Gratissima sunt beneficia parata facilia occurrentia ubi nulla mora fuerit in accipientis receptibus. Qui hoc tormentum remittit multiplicat munus suum. Non tulit gratis quod cum rogasset accepit. Nulla res carius stat quod que precibus empti est. Optima res ad dicere verba bona rebus bonis et predicatione humana comedare quam prestat. non enim pro magis obligat quod dedit parua quam quod magnifica. Opes equit animo qui exiguum tenuit vel si libenter quod paupertatis sue oblitus est dum mea respicit. Nichil eque vitiosum in beneficio quam iactantia. res loquuntur nobis tacentibus. Non est beneficium nisi quod a bona voluntate procedit. Non est beneficium nisi quod ratione datur. quia ratio omnis honesti comes est. Videbo ergo quam dem. cui dem. quemadmodum. quare. Des igitur tempore necessitatis pauperi large propter deum. Primo demus necessaria. deinde utilia. postmodum iocunda. Et in hijs que sunt necessaria quamdam primum obtinent locum sine quibus non possumus vivere. quedam secundum obtinent locum sine quibus non debemus vivere. quedam tertia

um sine quibus volumus vivere. Sunt quidam nocitura impetantibus quod non dare sed negare beneficium est. Estimabimus ergo utilitatem potius quam voluntatem poscentium. Sepe enim noxia concupiscentia nec respicere quam perniciose sunt licet. quia iudicium interpellat affatus. Vnde ea demus que non tamen accipe sed etiam accepisse delectet. Exorant in primum rogantium seu bonitas est. Turpissimum dandi genus est inconsulta donatio. Viro bono dabo. erit enim in summa inopia gratus et cum omnia illi non deerunt non deest animus bonus. Eligamus vitam integram simplicem memorem gratum alieni. abstinentem sui. non amarum non transactorem. Amemus totus quicquid commiseris illi ad honorem suum et perniciem et occasionem miserie facit. Nichil enim potest ad malos pervenire quod proficit ymmo nichil quod non noceat. Tu ergo lector si misisti quod legis exerce virtutem et omni tempore certare de munere videaris quo deum places et proximum et copiosius mentis augearis.

De vigiliis cum officiis. Capitulum vicesimum quintum.

Videres alias in vigilis quod redovictualia alias de custodia esse sollicitas

et diligētem custodiā adhibere.
Certare de munere dīa possūt
 qui sū līalem sensū ī aliq̄ omu
 ne negociū studuerunt cotidie
 pmouē. **I**nuigilare aut̄ q̄rēbis
 victualibz rez venaliū mercatio
 nes exercere ⁊ amutacōe nō ne
 cessariā rerū cotidianā sollici
 tudīe puidere. et hī mercatores
 in cystreiciēsi ordīe nūcupant̄.
Hīs q̄h ī egipto iter īndi tene
 bras pficiētibz valde nccariū
 est. vt cū ioseph puerū ihesū se
 cum tollāt. **H**īs vigilātissime
 cauendū ē ne aliq̄ p talem mo
 dū exerceāt p que sanct⁹ ordo
 inter illos q̄ religiosorum actus
 fraudulenter obseruat scādalū
 ifamie patiat̄. **D**e enī illi p quē
 scādalū venit. **H**inc accidit
 q̄ in vacellēsi mōsterio q̄ddam
 nostro tpe molendinū factū ē.
 qd stramina et paleas q̄h in fa
 rinam otracione pualida cōute
 bat. **T**ali autem farina porci
 admixtis fuerunt; ipinguebā
 tur. venūbatq; eis ī primam
 cameracēsem citatē. cū pulmosa
 et nō solida caro inueiretur in
 illis. ⁊ ex hoc graue scādalum
 orietur. q̄dam ip̄ius mōsterij
 sanctissim⁹ frater lambert⁹ no
 mine cognomēto pater noster.
 audito qd actū est man⁹ et oau
 los eleuauit ad celū et dixit.

Numq̄ āplius dñe deus huius
 molendini mola v̄tat̄. **R**ec mo
 ra. dicto citius machina totali
 ter corruit. et simpliciores fr̄s
 et mōchos sui miāculo a scāda
 lo librāuit. **P**ro idē de castre sol
 licitos dicim⁹ et eis custodiam
 adhibere platos vt priores et
 supiores in claustris vel illos q̄
 dicunt officio curatores. **I**stis
 maxime vigilāter incumbit ne
 sessiones iordinate et itra et ex
 tra suspecta colloq̄a teneant̄ p
 que pax domestica vel regula
 ris disciplina negligencius sub
 ruatur. **I**stis etiam inter ceteā
 p̄stanter incūbit ne fratres mi
 nus timorati aliq̄ per vsuras vl
 iniuste acq̄sita vbi certe perso
 ne inueniri possūt qbus debet
 restitui mōsterijs attrahant et
 ex hīs diuine vindicte piculum
 nō solum oscijs s; etiam geneā
 liter fiat ex peccato achor po
 pulo israhel actis incumbat.
Hinc accidit nostro tpe vt
 certissima relacōe didicim⁹ in
 p̄dicto vacellēsi mōsterio vt cō
 gesta cuiusdā defuncti fenerato
 ris de actrabaco pecunia in ip̄o
 cenobio seruaret̄. **I**git die qua
 dam auz ille famosissime sancti
 tatis frater walterus mōchus
 scilic; de beamont iuxta scani
 um in q̄ pecunia suabat̄ oraret

desup dyabolū sedere videret. tre-
nit aut ad horā h signo crucis
munit. interrogat qd h sedes.
Quid h expectas neqssime hu-
mani gñis inimice. **C**ui ille. bñ
inqt et iuste h sedeo hoc qd me
um ē cōsuādo. **R**ec mora. mona-
chus ad abbatē curēs qd vi-
disset exponit. **A**bbas vero in-
aterebaco pecuniā cū ei velocita-
te remisit. **S** et hinc qd nro
fere tpe sub qdā religioso abba-
te in vilariēsi mōsterio i brabā-
cia otigerat audiam. **M**axima
pecunie sūma libratū forte mil-
le sexcentarū mortuo qdam vsuā-
cio in namurco in dictū mōste-
rium ē delata. **E**x quo cū multe
possessiones empte essēt qdāz
vir arte cōsciencie abbas mōste-
rij est elect. **Q**d vbi opeat fa-
ctū cōdeluit et venditis ouibz at-
qz pecudibz rebusqz mobilibz pe-
cuniā i namurco remisit vt spo-
liatis singul redderet. nemine
aut assumere volente restitutio-
nis negocia. pecuniā itē ad mo-
nasteriū est delata. **P**ius ergo
abbas repositibz idigē. **I**ussit
enī iterato referri et i foro corā
ciuibz et oī plebe deponi dicēs.
pecuniā q velit accipiat nostā
esse cōnuo. quā iuste acqñtam
non dubito. **Q**d vbi viderūt a-
ues edificata nō mobili i hoc sa-

cto cōi consilio p man⁹ fidelīū vi-
roz pecuniāz ipsam iuuantis sin-
gul reddiderūt. **M**ōsterio aut
deus nō multo post in deaplo-
plum restituit et qd añ t nūssi-
mū et fere meridiū fuisse pbat.
modo elegans et multis cōphs
opulētum videm⁹ et āpliātū. **I**n
hoc mōsterio multos vidim⁹ san-
ctos et plevosqz qz aphecie spū et
miācul claruēt. **I**nter qz wal-
terū quēdā dcm vidim⁹ de tri-
cto qz anz esset vir nobil gñe di-
ues et delicat⁹ i seculo opcie lēis
et maxie qdruualibz istitut⁹.
nūqz tñ adeo vilē i caus suis vi-
bi et vti hūilē. **D**e eo qdā vob-
tus abbas vacellēf me corā po-
sito referebat qz ab ore illius au-
disset frequēter eū p bimibz
vel totā fere diē dū meditare⁹ a-
ozar; i tāta mētis sinceritate et
tñquillitate fuisse vt nec vna
saltē tenuissima cogitacōe ei⁹
āinus altāsec⁹ pulsaret et hoc
sup hominē fuisse nō ambigo.
Est et aliud malū qd cauere
debent prelati in hīs qui nego-
ciantur exterius. **Q**uidam enī
vt veraciter expt⁹ sū causa pmo-
cionis domus sue mētā hoīb⁹
nō verē pōcimiū mendaciā ab
abraham sara et ysaac et iacob
et cōsimilibz de scriptis veterū
pferētes. qñ hoc istis modo sub

nouo testamēto facere liceat qđ
olim fieri sub veteri testamento
licebat. nō attendētis qđ in eu
angelio domin⁹ dixit. Nisi ab
undauerit iusticia vstra plus
qđ scabari et phariseorū nō itra
bitis i regnū celorū. Verū etiā
et si secularibz vna occasione li
ceret. religiosi tñ et claustrali
bus numq̃ qđ pfectionē vite et
sanctimoniā sūt pfecti. Memoz
sū qđ a layco vno simplicissimo
in cameraco pcepi. Religiosi qui
dam pmissū ei non seruauerāt
veritate firmatū. Nō vidēs aut
q̃liter illos aliter excusaret dix
it. Isti michi mēdacter cotidie
qđ pmitūt infangūt. h̃ credo
qđ per abbatis sui licēciā men
tiant. qđ vsqz hōie illuc quan
do aliq̃s religiosus min⁹ vere lo
quit qđ pro puerbio retinet.
Salua res est per abbatem suū
licēciōse mētē. De vicio fal
sitate vt phus dicit. nichil fi
mulatio pfuit. tenue est mēda
ciū plucet si diligenter inspe
ras. veritas aut i omni pte sui
eadē ē. Numq̃ i fastidiū veniet
veritas. falsa faciabūt. Simula
tione loq̃ et facere eiusdē ē vicij
qđ qđ facere turpe est loq̃ inho
nestū puta. Id agas vt omnia
facta dictaqz tua iter se congruāt
ac sibi respōdeāt. et vna forma

caussa sint. Non ē huius aīm⁹
in recto cuius act⁹ discordant.
Verbis turpibz et mēdacibz ab
stineto. qđ licēcia eoz iudiciā
nutat. Quātumāqz magnus
et potens sis i otēp tū vices si
mēdax fueris. Honorabit aut
iops. veritatis aīas. Vita boni
est etiam nō pollicitā fidem ser
uare. Mōstrabo tibi cuius tñ in
opia laborent magna fastigia.
Quid oīa possidētibz defit salu
cet ille qđ vix dicat dū nemo ex
aīmī sui sentēcia dicit suadetqz
h̃ adulādi certamē ē vñū aīcoz
oīum officiū. vna cura. q̃s eoz
blandissime fallat. dic illis nō
qđ audire nolunt h̃ qđ audisse
semp nolent. Plenas aures ad
ulacionibz aliquādo vera vox in
tret. Qm̃ stacte aut mēdaciū
in libro de mēdacio et cōtra men
daciū ad osenciū ab augustino
sumat legat claustralis et vide
at et excomunicatū librum illū
quē in patrociniū mēdaciū quē
dam maledictū fecisse cognoui
m⁹ respuat nec attēdat.

**De subditis suspectis diligen
tior sit platoz custodia. Capi
tulum. xxvi.**

Ides de castis alias
esse sollicitas et dilige
tem custodiā adhibere

Nos utique prelatos dicimus et
priores. Istis maxime vigilan-
ter iungitur ut si quod conuersatione
suspecti sunt et prelatos callidita-
te delubunt arceant claustrum vel
ab alijs diligenter obseruent.
Quod si nec sic deprehendi possunt
defacili zelus in oratione magis
spirituales accendat ut diuino
adiutorio fiat quod humano non
potest. **V**idi fratrem in ordi-
ne regulati qui prelati sus-
pectus de incontinentia multa ta-
men sollicitudine callidissime la-
titabat ita quod in nullo penitus
poterat deprehendi. **Q**uidam au-
tem de collegio visio talis appa-
ruit. **V**idit ipsum qui suspectus
erat et alium qui bone conscien-
cie credebat in claustrum statim
quod subito conuersi in arbores ut
in somnis plerumque fieri consuevit
et in terram prostrati ipsarum ar-
borum caude membro pudoris fe-
mineo ligabantur. **Q**uod ut il-
le vidit abbatem retulit. **Q**ui cum
merore respondit ambos illos
finem vite in luxuria sortituros.
Quod non multo post vidimus nam
uterque factus infamis de monasterio
fuit propterea quod tunc primo alius mul-
to post. **V**eridica enim domini senten-
tia in talibus frequenter expta est.
Nichil optatum quod non reuelet neque
absconditum quod non sciat.

**De iugo domini ab adolescentia
portando. Capitulum xxvii.**

Oribus est earum adoles-
centia ad opera exeunt se-
niores itus operantur.
De operibus adolescentium vel
manualibus vel spiritualibus satis
diffuse dixisse superius estima-
mus. **N**unc autem exemplo euiden-
tissimo doceamus quod a seruitio ca-
sti nulla prius etas excipit. **C**um
perfectissimus ille in regibus rex ioh-
as octennis cepit fieri deus et ob-
sequium mandatis eius. **C**um beatissimo
viro iob ab infanzia creuit mise-
ricordia et abytero matris egressa
est seculum. **N**ec admiratione
dissimili sub nostro nuper tem-
pore in thorouth opido flandrie
puer achaz annorum quique ho-
nestis valde parentibus creuit
fuit. **Q**uod primo visis minoribus fra-
tribus a parentibus suis lacrimis
multis obtinuit ut ipsorum ha-
bitu vestiretur. **S**ed cum hoc illi pa-
trum quasi puerile videretur crede-
returque secundum quod in alijs pueris vide-
ri solet obliuione temporis similiter
in illo aboleri. **A**d adiutorem patris
et vicarij eorum omnes quod seriose puer
cepit consuetudines ordinis mo-
dis mirificis obseruare. **A**cedere
nudipes nudata et dura corda
precingi. **A**rgentum et aurum

sumope vitabat attingere. et in hoc articulo casus accidit mirus valde. Regocantes quidam ad hospitium patris eius hospitandi gracia declinaverunt. qui viso in tali puero habitu mirati sunt. et cum intellexissent puerum omnem vitare pecuniam. numum in vasis fudo quo bibeant latenter imittunt. et cum modico vini puero porreperunt. Qui ubi exhausto vino numum vidit exclamans horificas vas percussit tentisq; in celum oculis et manibus cum lacrimis dixit. Tu deus nostri omnipotens qui inscius meum ordinem violavi. hic tremebundus expalluit. et quasi ad mortem tendens nigredo eius faciem occupavit. Quod videns eius pater expavit. et currens appere sacerdotem adduxit. qui puero absoluto manum imponens eum a dolore et perturbatione mitigavit. In platea puer sedens pueros vicinorum diebus solemnibus conuocabat. et eos si distorti essent in moribus. si superbi. si ornati vestibus arguebat. penas inferni pro excessibus proponebat. bonis vero pueris celorum gloriam promittebat. Interdum eos docebat orationes dominicas scilicet pater noster. et quod bonum esset mater crucis in salutacione angelica et genuflectionibus deservire. Ad has puera

convocationes et exhortaciones. senes etiam ipsi cum iunioribus concurrerant. et miris modo delectabantur in prudentia et responsione patris. propriam iustitiam vel leuem in gestibus aut ebriosum si quando videret ei operando. et quasi cum lacrimis arguebat dicens. Pater karissime numquam presbiter noster in ecclesia dicit quia quod talia agunt regnum dei non possidebunt. Materem quod cum in sollemnitate quadam optimis scarletis et rubicundis vestibus uteretur. cum qui merore corripuit in ecclesia coram considentibus dicens. digito quod demonstrans ymaginem crucifixi. Intueremater. intue et videas dominum nostrum ihesum crucis in cruce nudum pendentem sanguine rubricatum. et tu te in stulticia eius vestibus scarlaticis adornasti. Caue mater. caue karissima ne pro rubore vestium penas eternalis ignis incurras. Nec mox mater verbum filii non modicum exhortans vestes deposuit. et eis vestalibus uti ulterius permittere abnegavit. Sed quod mox. Impossibile quod esset verbis ymaginem attigere. quanta dignitas moris eius. quanta in oracione sedulitas. quanta oculorum gravitas. quanta incedentis humilitas. quanta in loquente congruitas. Et hoc quidem

mirabilis omnibus excedebat quod
 etas tamen et umbra eius corporis
 puerum ostendebat. mores vero et
 gestus eius perfectissimum virtutis vi-
 rum in omnibus predicabant. **H**ic nobis
 septennem impleuerat etatem et con-
 summatum in breui expleuit tempo-
 ra multa. **P**lacita enim erat deo
 anima eius. raptus est ne malicia
 mutaret intellectum eius aut fictio
 deaperet animam eius. **A**ppropinquans
 enim morti confessus est sacerdoti
 sacramentum casti corporis po-
 stulauit. **S**ed cum hoc propter
 gratiam consilij vetitum ne in eta-
 te tali puero offerret sacerdos fa-
 cere non auderet. puer cum miram
 omnis gratia extensus in celum manibus
 dixit. **T**u nosti domine ihesu caste
 quod summum desiderium meum est te ha-
 bere. **P**etui te feci quod debui
 et spero confidens quod tui precia
 non frustrabor. hijs dictis petes
 circumsedens et flens consolatus est
 et ad meliora prouocans. inter verba
 exhortationis orationis et laudis spiri-
 tum deo reddidit impollutum. **R**ec-
 moratur sine ullo intersticio habi-
 tus ordinis fratrum minorum tunica
 scilicet cum assuto capucio qui super
 eum extenta iacebat repente dispa-
 ruit. et nunquam postea fuit visus.
Agitur post mortem eius cum ad
 sepulchrum illius stantes quidam
 de fratribus psalmum de profundis

dicere voluissent. nullo conatu
 nulla intentione huc finire vel di-
 cere potuerunt. videlicet ut hoc da-
 retur intelligi nullis illam sanctam
 animam orationum suffragiis in-
 digere. **C**redo quod et idem michi ad
 sepulchrum illi contingat cogitari.
Patentes vero pueri post mortem
 eius in tamen exemplum filij profecerunt
 ut omnia oblationem seculi de seren-
 tes. per ordinem. predicatores. nunc autem
 cisterciensis ordinis filii eiusdem tem-
 poribus intraverunt. **S**imili deuo-
 tione et si non simili etate qua ad-
 ultus magis puer nobilissimus
 annorum. xiiij. in theutonice partibus fuit.
 hic filius comitis de flankenberch a
 matre missus est ad regem francie cog-
 natum suum cum eius filijs educandus.
At quoniam mos est maxime in alienis
 partibus apatnotas sibi iuuare com-
 gaudere acabit ut dicitur puer al-
 bertus nomine beatus meorie frater
 iordanus magistrum ordinis predica-
 torum natione theutoniam eo tempore
 parisijs commorantem et alios fratres
 theuticos visitauit. **Q**uique ibi se-
 pius et diuini faceret ex collatione
 sancti viri puero ceperunt terrena vi-
 les cere et placere celestia. incepit
 quod intrare ordinem et apud magistrum
 iordanum occulte pro ordine pe-
 tere. **C**um enim puer parum illu-
 tus litteras. hic magister inconstanter
 duces affecit puerum ad regimē

coitatus sui. cuius solus puer legitimus heres erat. ut mansuetudine subditos gubernaret. potius hortabatur. factus ergo puer annorum. p. vi. p. solenes nuncios a matre mandat est. quasi ductus. ut ore nobilissimam et coitatus gubernacula suscepturus. Pater enim eius iam longa etate senuerat. Dicit ergo puer militibus et servis suis. **E**am videre copationes nostros fratres ordinis prebicatorum pifius antequam recebam. Veniens ergo cum suis omnibus ad domum fratrum. in aula seorsum magistrum vocavit et fratres. quibus pedibus puoluit. dixit. **C**onstator deum coram vobis quod hodie patris mundi deserere et vobiscum in ordine casto domino deservire. **Q**ui si volentem respicitis videat et iudicet ipse deus. et non iulium in a vobis meum sanguinem patitur. **N**ec ut dixit puer magister fleuit et fratres attenta in verbis eius attendit sunt spiritus. et soli domino negotium commiserunt. **C**onvocato autem tu causam et verba pueri diligenter exposuerunt et receptum statim habitum ordinis induerunt. **Q**uod ubi suis innotuit planxerunt valde. et ad patriam reus rumores tristissimos perhibere detulerunt. **Q**ui pater senex assumpta copiosa multitudo venit parafius et

cum filium violenter extrahere conatur. fere a noviciis fratribus laetatur. **E**rat autem ea tempestate pifius archidiaconus quidam theutonice speciosus forma pre omnibus clericis civitatis theodeticus nomine. nec ab re pulcher theutoicus cognomino. **H**ic quidem ex matris dicti adolescentis avunculus erat et erat grauius consobrinus. diu distulit videre illum. **T**andem autem cum repente deberet mandavit ei per clericum suum quod ad videndum eum sequenti die veniret. **Q**uod ut audiuit puer frater albertus curavit ad magistrum. curavit etiam ad fratres magis spirituales supplicat omnibus. ut pro avunculi salute quem sincerius diligebat deum exorarent. **Q**uo facto venit archidiaconus avunculus eius et in capella ad colloquium consederunt. **E**t mox obortis lacrimis dixit puero. **Q**uomodo hoc karissime facere potuisti ut matrem tuam sororem meam. que te solum in filiis superstitem habuit et me avunculum tuum quod te per omnibus diligere deserere potuisti. et nunc ut audio mater tua pre tristitia morietur. **E**go autem post ingressum tuum fere mortuus elanguis. nec unquam villo solacio releaborum. vide autem te infra

anū. ꝑ bacōnis licite ad seculum
redeūtem. Cui paup aīa mira
oris grā rēdens q̄at. Ecce triū
ymaginū figure picte ī fenestra
vitrea cōtā nobis; q̄nā sunt illi
karissīme; q̄rū memoriā repre
sentāt. Rā xpi ⁊ mēis suēt iō
hānis sobriū ei⁹ in ceteris pre
dilecti. Et hīs vere comicias q̄
⁊ si cast⁹ dilexerāt mēez; ⁊ in tm̄
ex passione cernerz; cruciatū vt
aīam ei⁹ doloris gladius p̄tūfi
r; consobrinū vero dilectū iohā
nē euāgelistā quātū ultra q̄ cre
di potest doloris anxietate vide
bat tū cū potens esset de cruce
descēdere noluit ꝑpter illos h̄ in
cruce p̄stiat moritūrus. A simi
li me scias karissīme hui⁹ religi
onis sancte crucē cū xpo ⁊ ꝑ ip
so xpo dño ascendisse. Et licet
mēez; mori videā ꝑ dolore ⁊ te
karissīme piclitarī in cruce tū
vsq; ad mortē immobilē pmane
bo. Et hāc q̄dē si crebis n̄ ascē
des ⁊ tu ne te mundi hui⁹ vt ce
pit dānabil laborint⁹ inuoluat.
Quid plura. Resolutus archidy
acon⁹ ī maximas lacrimas cor
de cōpūgit ⁊ s̄cēte stīmul agi
tur; ⁊ non valebat resistere spīri
tui q̄ ī puero loq̄bat. Sup hoc
istat oracōib; iuuenis ⁊ cādem
ī paucis dieb⁹ archidyaconum
flegit ad ordinē mīniste clerico ⁊

populo ātatis; q̄ tū subito leo
minū aīa ad tāta hūilitate; ver
ba pueri domuissent. Cuius au
tem puer fē Albert⁹ ī viz p̄fectū
⁊ bonū; vsq; hodie predicator
nobilissim⁹ declarat. Hūc dñs
papa episcopū maxime ātatis
p̄ficere voluit; h̄ vir s̄cis resti
tat mēozabili v̄bo dicens. Secu
r⁹ ⁊ let⁹ moriar fē ordīs; v̄llo
episcopi honore s̄blimat⁹. Bo
nū ē ergo hōi cū p̄ouerit iugū
domini ab adolescētia sua; cer
uicem subdere leui sarcine. Hu
casti.

**De v̄tute castitatis. Capitulum
v̄tutū m̄uētū.**

Castitas ē cūctis ap
bus corp̄is virginalis.
Neq; enī v̄llo inter se
cōcubitu m̄iscenē nec ī libidinē
resoluūt. Et tū maximū filiorū
examen emittunt. Et hoc max
ime micū fm lām videri potest.
⁊ vnum ex abditissimis vacare
secretis. Si hoc ergo ī minimis
aīalib; repitur q̄d calūniaris lu
deynā ap̄d cristianos v̄ginē pe
perisset; hoc nō quēlibet hōiez;
sed castū quē mēstīā m̄isse cre
dim⁹ ⁊ vos dicitis esse venturū.
Videas iudee castū natū; non
miretis v̄ginis partum. Obser
ua lector q̄ nobiliter dicit; itēg
tas cūctis ē corp̄is virginalis.

quare ergo de eas fuit et alia animalia non statuit omisceri. **A**bsolute credo nō ambigo q̄a et hominibz dare voluit virginitatis exemplū. et resolui in libidinem extraordinarie euidenter ostēdere q̄ sit nociuū. **Q**ueri autem potest. cur in antiquo populo dei nō cōmendabatur integritas v̄ginal. et nūc post aduentū ciuitatis deserta heremi v̄ginitatis liliis decorat. **U**na ratio fuit appagatio generis hūani et maxime populi dei. **S**ecūda q̄a rudy ille popul⁹ ad lūz maledictā sterilem metuebat. **U**nde filia iepte v̄ginē se moriūm expauit. et a patre deflēdi v̄ginitatem suam tps tūctū mensium postulauit. **B**eatissima vero virgo maria sup quā cōsequit sp̄itus sapientie et intellectus v̄ginitatem deo prima omniū vult. et sterile a fructu bonorū opeꝝ legis maledicōne plectendum ostendit. **I**n cuius rei figura cast⁹ postea finit nō habēta fr̄is maledixit et auit. **S** et discipulis plane dixit. **O**mnis arbor que non facit fructū bonū excidet. et in ignem mittet. **P**roinde nota q̄ v̄ginitatis dec⁹ cōtra illos q̄ p̄fecerunt nuptias v̄ginitati virginis matris necnon et eius filij virginis q̄ omnis v̄tutis exēplar

est gloriosissime cōmendat. **E**t ad exemplū baptistā vide quo maior inter natos mulierū non surrexit. **S** et apostolū et euangelistā iohannem q̄ de nuptijs specialiter vocat a domino. cui in cruce v̄go virgini cōmendatur. vt liliū lilioꝝ castus nostri amore languidus ex vtraq; pte fultret. **E**t beata q̄dem virginitas lilio compaet. tū ppter cōdorem muerū. tū q̄a ex sex folijs repandis constat. vt cordi primo. deinde quinq; sensibz corpis ab omni cōtagio illibatissime caueatur. **E**t bene folia ista repāda dixerimus q̄d p̄mēs et apertum significat. q̄a licz omnis gloria filie regis abint⁹ q̄ntum ad scienciam exigatur. tū q̄a de mi nus i euāgelio iubet vt opa nostra ad exemplū luceāt p̄ximo. tum necesse est vt cōpositio foriseca sensuū ad cōmēdationē virginis dignitatis ordinatissime famulet. **Q**uod vtiq; de regina v̄ginū sanctus q̄dam eleganter asserat dicēs. **V**ic; maria etiam in corpe mulierū pulcherrima fuerit vtpote que cōcepit sine admixtōe virili et peperit speciosum forma p̄re filiis hoīnū. tū ita ordinatissima fuit in moribus vt numq̄ eius decentissima pulchritudo quēq; etiam

facinorissimū luxu ad concupiscē
tiā saltē tenuissima temptacōe
cōmouit: et hoc p̄ sp̄itū sanctū
coopeātem ī ea credim⁹ et fate
mur: quō enī aliter fieri potue
rit nō videm⁹. **I**git̄ lectorē no
strū vt plene cōfidim⁹ non pige
bit de glorioſa ȳgine aliq̄d inse
rere lōi: per q̄d et ad amorē ip
sius et dignam veneracōnez eius
sincerius accendamus. ¶ **I**uue
nē fuisse p̄pe nostra t̄pa in ger
manie partib⁹ certa relacōe di
dicim⁹. **V**ic mortuis patribus
p̄uoz cōsilio de p̄uatis heredita
tem preclaram ī ludo tesserozū
et tabernis tōliter dissipauit.
Vic vagabund⁹ et miser p̄p̄ia;
ferebat⁹ q̄ et si alias stultus: ca
stitate tñ corporis cōseruabat.
Quem q̄dā miles patruus ei⁹
nō modice miserat: obuium die
q̄dam alloq̄tur dicēs. **M**ale te
competit consobrine karissime
taliter oberāre: q̄ clarus genere
probum virum et magnum effi
cere potuisses: nisi te tal̄ īlania
rapuisset. **Q**uius verba cum qua
si muliebria iuuenis derideret:
subiunxit miles. **E**st ne aliquis
care meus quod p̄ me facere tu
ciras. **C**ui ille. **E**st vtiq̄. **C**ui
miles. **N**olo ergo vt glorioſam
dei genitricem mariam salutes
quingenta vicibus ōni die.

Cui cum cachinnādo respōderet:
Hoc semel faciā et nō ōi die: pa
trius insistit dicēs. **H**oc te fa
cere omnib⁹ modis oportebit:
si quando te oculis misericordie
sue glorioſa virgo respiciat et
pro tua miseria suum filium iter
pellet. **A**d huiusmodi verba ānu
it iuuenis: et recessit idē. **P**ost
annū contigit patrum videre
iuuenem: quem et si promissum
fuasset interrogat. **E**t ille. **D**er
uauī inq̄t: et nollem me nullate
nus non obseruasse: si commissus
enim michi est q̄ ante īvanita
te mūdāna. **C**ui patru⁹ cū gau
dio dixit. **E**rgo in asequēti an
no seruiciū tuū casti matrī ī sa
lutacōibus duplicabis. **E**t iue
nis. **S**iat inquit. **E**xacto autē se
cundo anno reuersus est ad pa
trium dicēs. **I**am suffragante
matre x̄pi ōnis recordia miser
rimi mei stat⁹ euauit: et firmo
benefaciēdi apposito voluntatis
mee constantia stabilis. **C**ui pa
trius cum lacrimis dixit. **B**ene
dicta sit pietatis mater: et tibi
quoq̄ karissime gr̄as et fero:
q̄ salubri cōsilio credidisti. **R**i
chil ergo restat nisi vt āno pre
senti ap̄positum tuū fixū expiat:
et si dignū inueneto cōdignas
tibi nuptias pro curabo: tu autē
medio t̄pe auxiliatacem tuā in

salutacōibz quinq̄gesime tercie
seculi honorab. **C**ōsentit iuue
nis. **S**tabilis iuētus est. **E**t euolu
to anno patruus qđ p̄misit iu
uēni cōq̄huit nuptias. **E**t istau
rato cōuiuio ex utraqz pte conue
niunt p̄ntelepositisqz mēsis et
lotis māibus cū iam sponsus et
spōsa amessua p̄ter cōsedissent
ex inopinato memor spōsus nō
dum se sponhomis debite saluta
tiones illa die glōriose virgini
occupat alias p̄soluisse. **S**ēpē
te surgens susurrat patruo ut
paululū iducet ferula mīstrā
bazquo anuente solū iuuenis in
trat thalamū soluit mēi casti
qđ uueat tanto deuotius q̄nto
se clementius p̄baueat exaudi
tū. **N**ec mora ubi extremā salu
tacōne tercie quinq̄gesime iam
compleuit apparuit illi glōriosa
virgo lucidior sup̄ solem tres to
gas in sua tunica iuueni vnam
anteriore et duas laterales ostē
dens. **E**cce inq̄t salutacōnes tue
lēis aureis scripte q̄bus me in
tabz quinq̄genis seculi honorab.
casti. q̄mā in tuo corpe licet va
nus et vagus v̄ginitatem cōser
uasti. et mox te febas lenta cor
rupti ad me die tercia sine vl
la carnis corruptione puenies.
Hoc dō glōriosa virgo dispa
ruit. **I**uueis autē egressus hōrta

tur ōnes letari epulari et gaude
re se vero appetitu comedere de
stituti et ad p̄ns cū eis esse nō
posse. **S**ingulū ergo ab mēsam
cōsedētibz et comedētibz iuueis
interū lectū ascēdit et facto p̄u
dio spōsam suam patruū et ai
cos in thalamū cōuecauit. **E**t cū
qđ sibi cōgerit v̄l dictū fuerit
intrauit. **M**ortuus ē ergo iuue
nis tercia die ut p̄dixit. **S**pon
sa vero eius nulli postea nubere
volens in sancta v̄ginitate per
māuit. **N**ec mirū si i tabz quinq̄
genis beatissima v̄go a p̄dicto
iuuene se dixit p̄ salutacōne an
gelicā honoratā in tpe gra
cie q̄si anno iubileo electa sit et
effecta nobile trachiniū trinita
tis. **U**nde venerabilis magister
adā canonicus sancti victoris pi
us cū in dictāda sequētia. **S**al
ue mater saluatoris alii v̄gini
v̄siculū edidisset. **S**alue mater
pietatis et totius trinitatis no
bile trachiniū glōriosa virgo ap
parens ei et q̄si pro honoris lau
de satisfaciēs cogitanti eidē sup
plex et altissime hūilitatis cer
uicem inclinauit. **Q**uid iteāto
de triplici quinq̄gesima i saluta
tione v̄sus āgelica aue maria an
no ab incarnacōis dñi. **M**ccc.
li. cōtingerit et feram? **D**ibi et
cognoui iuuenem in brabancie

partibus gñosum q̄ q̄uis esset
tōlitter seculo debet⁹ bñ tñ vir
gini marie deuot⁹ cotidie tres
dictas quicq̄ genas ī salutacōib;
exsoluebat. **I**nfirmatus autē ad
extrema pduct⁹ ē. Cūq; per ho
ras diei plurimas mortuus iacu
isset reuixit subito et sorori mo
niali q̄ iux̄ sedebat īclinauit di
cēs. **S**oror ecce rediit aduo
cari facias sac̄dotē. **M**itab; om
nib; presbiter aduocē. **I** marīa
cordis leticia palā oib; cōfiteē
dicēs. **A**d tribunal casti iudi
cis rapt⁹ cū ī trib; marīe a demo
nib; accusaret feratq; deberet
sentencia contra me. p̄issia mē
casti rogauit filiū vt ad corp⁹
reduceret locū p̄nie susceper⁹.
Nec mora factū ē vt rogauit.
Unū de p̄cīs eāt p̄ q̄ damnad⁹
eā. de ame. q̄s de bonis et agnis
meis subtraxerā sac̄doti. **S**ecūdū
erat q̄ cū sodalib; meis pisces
q̄p̄dā religiosoz furtiue subtrax
erā. **T**erciū erat q̄ segetes et fru
ges pauperū cū canib; venati
cis vagabūd⁹ destruxerā. hec cū
coram omnib; loq̄ret⁹ q̄dam ex
mansuonarijs dixit. **E**t ait iqt
p̄ damno isto extremo damna
bus eratis. cū nos oēs illud vob
puro corde remiserim⁹. **E**t ille.
Michi q̄dem vestra remissio ne
q̄p̄ sufficeret ad salutem. cū co

piofior essem vobis ī iniurijs re
fundendis. q̄ vobis michi in iniu
rijs dimittendis. **E**t hec dicēs
restituenda damna p̄tin⁹ assig
nauit. sicq; disponēs reb; et do
mū in spe et pace mirabili spī
tū exalauit. **V**inc de ipso ver
ficulo salutacionis angelice ali
quid specialius attollam⁹. **P**o
tissimum enim laudis eius illd
euangelium reputamus ī quo
eam decēssime paraniphus
gabriel honoāuit. **E**t hoc quod
dam a cisterciēsb; mīrum pla
ne miraculum recitatur. **E**rat q̄
dam emerite milicie veteran⁹.
q̄ seculo et si tarde renūciās san
ctum cisterciē. ordinem intra
uit. **Q**uesit⁹ autē a magistro
nouiciorum si sciret oracionem
dominicam scilicet pater noster
negauit se nunq̄ scire potuisse
contestans. **Q**uid plura. **S**it la
bor inanis vt discat. **E**t cum nō
posset. p̄cepit abbas vt saltē
illi breuem angelice salutacōis
verficulum inculcarent. **Q**uod
et si multo diutino labore factū
est tamen. **C**um enim ad exhor
tacionem magistri sui ipsū ver
ficulum iter p̄tendendū ad vnā
quāq; buccellā; fere ne obliuio
ni traderet tuminar⁹ ex frequē
ti et longo vsu tantā ī ipsa salu
tacōe mētis dulcedinē cōcepit.

ut cordi eius et oxi sola memo-
ria matris casti tamquam alias ad-
uocat indelebiliter adhereret.
Contigit ergo ut post aliquanta-
norum curricula veteranus ille de-
uotissime moreretur et sepeliret
in cimiterio inter fratres. Mira-
tes. De tumulo eius non multo
post a parte capitis arbor nasci
ignota generis visa est cuius fo-
lijs lris auris insignita. aue ma-
ria gratia plena notabiliter sin-
gula continebat. Quod ubi notum
fuit dyoclesiano pontifici ad locum
venit miraculi radicem arboris
per effossionem diligenter scru-
tatus est et eam de ore vetustatis
illius ortum habere probauit.
Non mora ubi diuine orationis
arbutula debitum officium ex-
secuta est oculis omnium aruit et
defecit. Quicunque ergo matris
casti cupis esse deuotus salutati-
onem istam frequenter et deuotus in-
gemines nec credo quicquam gratius
illi vocalis laudis offerat. Pro-
inde fateor a me questum quod in ip-
so versu salutacionis angelice au-
dierit letius me casti. Ego autem
nichil ambigens mox respondi
letanter quidem audisse virginem gra-
tia se plenam. secum dominum maie-
statis et se in mulieribus idest pre-
cunctis mulieribus benedictam. sed in
eo matrem gratulatus exultasse

confido in quo audit fructum ventris
sui singulariter benedictam. Quid
mirum? Ipsa dilectio suorum ad eam
conuersio eius. Benedictum autem
idest bono addictum vel benedictum
idest digne dictum dicimus fructum
eius quia ipse malo pene crudeliter
mortis addictus bono addictus
sedens in potioribus patris. Unde
per prophetam dicitur. Maledictus
omnis qui pepedit in ligno qui
utique castus fuit propter quod de-
exaltauit eum super omne quod est et
donauit ei nomen quod est super om-
ne nomen. Benedictus etiam dicitur
quasi bonus dicitur quia nemo bonus
nisi solus deus et hoc essentialiter
ut in nomine eius omne genu
flectat celestium terrestrium et in-
ferorum. Quocirca ergo castum
benedicimus fructum uteri virginis
lis bonum simpliciter vel bono ad-
dictum dicimus in hoc matrem po-
tissime credimus glorulari. Preter
ea remiscor me adolescentulum ad
huc vidisse patrem et audisse pie-
tate carum quendam in hac senten-
cia sed non per eadem verba de maria
christi matre locutum. Erant autem
inter religiosos quosdam spiritu
mitis feruenter sermo mutus de
maria. Alius secundum euangelium luce
specialiter extollebat pudorosi-
tatem eius ubi in sermone ange-
li sit turbata. Alius prudentiam

ei⁹ et cōstāciā vbi se cūbandā se
audiēs modū cōceptōis inq̄rit
atq; alius huilitatez vbi anal
lā se vocās cū tñ esset dñā āge
lorum gabriel assertiōib; obe
diuit. **T**unc ille pie temearius
obortis lacrimis auz applausu⁹
Et ego inq̄t meā dicā sentēciā
de dulci matia. **N**ichil illa stul
tus in creaturis iuenit. **Q**uq; i
hoc oēs pariter attoniti stupe
mus. **A**n ignoātis inq̄t q; oēs se
re totaliter peccatores vbi post
lapsum surgere ceperunt deum
vltionum ⁊ vniūnitatis dominū
formidantes ad matrem eius
quasi propiciatorium pietatis
confugiunt et eam vt vtrū recon
siliatorem carius amplectun
tur. **R**ec mīz qā circa frēquēs
ministerium satagere nō desistit
donec p̄digos filios reconciliet
vite patris. **A**t illi clemētissimū
patrē sup se peitentes auz āgel⁹
vt viderēt exultātem fete post
modū reconciliatōis obliu te
nerime nimirū i p̄ij patris oscu
la p̄dulces lacrimas resoluūt.
Aubias lector si miraris auscul
ta. **V**erissime ⁊ exptissime didi
ci. **Q**uid mīz mē. **Q**uid mīz o
bona dñā p̄ oīa. **E**t popm⁹ est
ille. **D**ulcis per oīa tu. **E**t v̄ctas
tui fruct⁹ oī suauitate iocūdiōis.
Qūto enim alioz tanto suauior

fruct⁹. **P**lane et si pie temera
rius ille. tñ verissime dixit nich
il i creaturis stultus matia pos
se iueniri. **B**emignissima mē
ne viro illi vel m̄ i tuo assultu q̄i
temeariis idigneris. **N**ec dicēs
o dñā stult⁹ fact⁹ sū. **E**t me coegi
sti. **Q**uī ymmo xhemētior amor
tui. **V**erū vt seriose loquar de te
inq̄ sancta virago nō te minus
deauit in reconciliatōez peitendi
um stultā dici q̄ filiū tuū vt sal
uos faceret credēte s̄ quē paul⁹
stultescere patris sapiēciā p̄bi
cauit. **C**ert⁹ sū pia mē et dñā q
nullū i reconciliatis amicitie pa
teris detrimentum cum erga fa
uorem tui remissiores existūt.
vt in amorē filij tui plenius tñs
fundatur. **Q**uin potius omnino
de tibi dulciores sunt q̄nto illi
fuerant gratores. **S**ed et il
lub referamus quod certa valde
et indubitabili relacōe didici
mus. **I**n partib; lumib; in
domo quadam fratrum p̄dica
torum apud granum ciuitatem
de gloriosa matre casti miracu
lum accidisse. **D**euotissimi fra
tres sub sincerissimo pioze er
ga beatam virginem erat in ora
cionibus deuoti et infusi sepius
lacrimis diuine cōtemplacōi va
cabāt. **A**ccidit autē vt q̄dam ma
gis sebulus secedentibus alijs

vel ab studiū vñ ad quētem dies
quāq; noctes cōtinuaret in preci-
bus. **V**ic gloriose v̄gini specialis
sime deuot⁹ et supplex speciale
ab ea meruit solaciū obtinere
et cōgit vt eo solo ī ecclesia re-
manente altaris circuitū luce io-
cūdisima creāfidi et ei super
altare gloriofam v̄ginē cū ipsa
sua nobilissima prole īauditis
vultū et formatū scematibus
apparere. **S**up eos aut in moby
stellarū septēz globi ignei radia-
bāt. **D**ec vt vidit frater timuit
fantasma q̄p̄ ī signū verissime
visionis solacio miābili et intel-
lectuali lumine repleret. **D**ixit
ergo cū magna reuerētia cordis
et lacrimis. **M** gloriofa mater
et domina nō sū dign⁹ solus vi-
dere que video? **H**ogo supplex et
vt si es vere mē casti vt sentio
appareas p̄ori nostro appareas
et tota cōuētū q̄ vñ sunt serui
tui et tue gr̄ae feruētissimi dile-
ctores. **D**ec vt dixit mē pieta-
tis anuit et toto cōuētū scema et
formā p̄orem aperuit. **E**t vide-
lectōe miāculū cūctis seculis iau-
dium. **R**eferebāt fratres q̄ hoc
viderūt q̄ illa visio imaginaria
q̄dem fuit h̄ ex certis grossis et
circumscriptilib⁹ lineamētis
corpi non cōstabat. **U**t autem
compacōne aliq̄ et si p̄p̄a nō vñ

mur corpus illud appares bya-
phanū videbat et tamē tā pro-
pria tā excellēt regnā gīa igere
bat formā ocul⁹ itūcū vt nich-
il iocūdius nichil capabilius vi-
dere posse a mōlib⁹ videretur.
Dec vidētes fratres crebrius so-
lito precib⁹ et fletib⁹ īstebāt
et orabāt benignissimā matē
vt secūdo et tercio fratrib⁹ appa-
reret vt si forte p̄mo dyabolica
fuit illusio in noīe sancte et īdi-
uidue trinitatis frat⁹ precū in-
stantia figaret. **A**t q̄mā nulla
casti quēto vñ matris eius ad-
belial seūde et tercio fm formā
p̄aus dictā toto se cōuētū glori-
osa dū genitrix demonstrauit.
Facta aut sunt hec in iūcio fere
ordinis p̄dicatōrū vt in tali et
tam speciali miāculo regina mi-
sericordie sibi p̄ph̄ēdētū ordinē
aprobaret. **V**idi in brabā
die p̄tib⁹ asterhesi. ordinis mo-
nialē in qua cōūsa de iudayismo
opus digne marie matris casti
gloriosius excelebat. **A**nnoꝝ nō
plene quāq; in domo pentū iude-
orū aduertere cepit aīmo. ac
distictio nominū heret iudeoꝝ
piter et cristianoꝝ cū vnus vul-
tus atq; loq̄le homines essent
vtriusq; gentis. **M**ira talis pu-
elle discretio iherēbat tamē vt
postmodū retulit auidi⁹ audiēti

cordi ei⁹ magis cristianū q̄ iu
dayā nomē. et specialiter brē
marie nomē letabatur audire. cū
cristiani aliq̄d inuicē petere vel
iurare solebāt. **S**umabat autē sibi
utraq; asella panem de mensa
parētū et pueris occulte mendi
cis partiebat. ut regnādo sibi
marie nomem audiret. **I**n hijs
ergo de tēpore i temp⁹ mire p̄fi
ciēs ita sagaciter latitabat. ut
neuter parētū aliq̄d sup cogita
tu filie adūtere poteat p̄ audire.
Cōtingit autē ut parētes ei⁹ a co
lomia i louaniū bzabācie opidū
cū filia deuenirent. vbi aq; succes
su temporis in domū cuiusdam
preclari presbiteri magistra re
nea noīe cum cristianis pueris
aduenuisset et eā ex noīe nouis
set presbiter eamq; venire libe
aus ad se frequētius adūisset.
interrogauit eam dicēs. **V**is ne
rachel karissima fieri xpiana.
Et illa volo iqt. dūmodo erudi
as me q̄d sit fieri xpianā. **T**ūc
presbiter ut vir scīs mire gau
sus. in spiritu sentiebat de puel
la futurū nescio q̄d diuinū. **E**t i
apiēs a cōstitucōe mūdi cepit il
li scripturas exponē p̄ q̄s fides
cristi v̄l ipse crist⁹ h̄gificari pote
rat v̄l oñdi. **Q**uaz expōsiciones
ut ipsa met dixit ita itegro sen
su in illa etate sex ānoꝝ tūc et di

midij. discretionē spirit⁹ intellex
it. ut raro oporteret presbiterū
rationem aliquam iterare. **R**ec
etudicio fere per annū t̄m̄idi
ū pburauit occulto abitu q̄
furtive et oportune raptā puel
lulā edocebat. **E**t vide amācio
nis insignē p̄digiū. **R**ūq; rach
el auditu verbi dei faciat pote
rat vel lassatū t̄n presbiter et
martha mīstra ei⁹ mulier religi
osa et prudens valde ambo fre
quenter lassati sibi inuicē suc
cederēt in docendo. **Q**uid plū.
Morut parentes i filia cōperūt
aduertere cogitatum. conueni
entibus iudeis pluribus conuene
runt in hoc ut missam filiam de
louanio vltmā tēnū sponso trade
derēt arcius conseruandā. **E**t
vbi puella cognouit presbitero
cum lacrimis idicauit ut si illā
eadem nocte non raperet et cō
stianam efficeret. perditā esset
in perpetuum et confusa. **Q**uod
audiens presbiter puelle prece
pit ut ad solitū auditum sūmo
mane veniret. **Q**uod cum iam
ctanter ānueret de vespere ma
tū ei⁹ dixit. **P**er me mater vo
lo ista nocte iacere. **Q**uod dum
simplex puella dixisset et diu
us tenuisset mē. consensit tādē
eīdē super ceruical ad pedes su
os lectulū precipiēs preparatū.

Iacente ergo puellula vsq; ad mane et obliuiscēte penitus qđ presbitero p̄ca dē nocte x mise-
rat astint illa gloriosa mē ma-
na in habitu cādidō sup niuem
et offerēs illi v̄gā splēdibā quā
gestabat dixit surge katheria
iter arripe. gādis enī tibi re-
stat via. **N**ec illa dicēte rachel
v̄gam apprehēdere crebēs de le-
cto cecidit et exclamauit. **A**uius
clamore exarsata matre et q̄ren-
te clamoris causā filiaq; cauci?
dissimulāte mater p̄tin⁹ obdor-
miuit. **E**t rachel surgēs ad odi-
tū locū presbiteri mox iuenit.
Qui letus assūpsit eā et venit
ad mōsteriū qđ p̄tū dominay
dicē qđ erat ab leuā dimidiā
dicte ville et gaudētib; cunctis
baptizauit eā nomē katherine
imponēs ei qđ p̄cata p̄us fueāt
a casti matre. **S**tatiq; habitū
cōdñis induit baptizatā. **R**ec-
mora vt audiuit pater et amici
eius qđ gestū ē cōsternati sūt.
Et p̄ducē dominū tertē et p̄ epis-
copū leobien. tādē p̄ papā ho-
norū dātis maximis pecunijs
laborabāt vt ifra etatem legiti-
mam filia ablata p̄ntib; redde-
retur. **Q**ue si i domo p̄ntū vsq;
ad duodennē etatē p̄seueāret in
fide suscepta tūc iuste castiano
nomini reddi posset. cogitātes

neq̄ssimi medio tpe infantilem
aūmū facili ter de flectere posse
vt ad natia parentū vota redi-
ret. **H**orū fraudulēta conamina
prochdoloꝝ multa magni et lēa-
ti vīa pecūia suscepta fouebāt.
pro quo presbiter supradict⁹ nō
modicē tabulat⁹ solū cistū et
mēz ei⁹ que auctrix fueāt hui⁹
facti multis lacrimis iuocabat.
Quia res et vsq; in presens an-
ctis scul⁹ iaudita. **P**etijt a p̄f-
bitero ad ōnem citacōnē et iudi-
cē se puella dēduc. forsan mōt
iudices flectenē etate et ad mei
piaculū mouebūt. et factū ē vt
petuit et dixit. **E**t enī qđam
die apud leodiū venit cōm ep̄s
copo clerics et magnatib; diu-
sis aduocatos et iudices tū cōstā-
ti qđ veridica racione confudit et
mouit vt vices vlulanciū et cla-
māciū auz lacrimis pre stupore
in ecclia sancti lambti a locis bi-
stātissimis audiret. ita vt om-
nes manifestissime discerēt et vi-
derēt in tā ep̄li etate diuini spi-
ritus sapientiā p̄ualere. **H**inc
post ānos duos cessatū ē a lite
iuris et aliud de cepcōis tendicu-
lum prepatum iuuenis elegan-
tis forme iude⁹ cōduct⁹ ad hoc
venit ad mōsteriū supradictū in
qđ puella eāt simlato aīo baptis-
ma suscepit. **Q**ui cū se fingeret

mīro modo ut puelle q̄h cognate
sue gracia etudicōis loq̄ posset.
dicebat enim plus sup̄ oīm ser
monibz michi cognate verbum
salubrus imprimef. **I**lla tñ ut
michi retulit iterius discerne
bat fictū ad fidem iuuenē acces
sisse. ideo nec p̄ce nec p̄tio
nec vlla obediētia flecti potuit.
ut solū vbum iuueni loq̄retur.
Nec ut viderēt iudei miseri ces
sauerūt ab illa. **I**uueis aut̄ ad
vomitu ē reūsus. **H**anc postea
tāta ḡtia potui vidim⁹ ut michi
il ea serēnius videri posset. **C**ū
qz nobiliū patētes cū multa am
bicōne v̄mirent videre filias et
cognatas. hec cōm ymagine b̄tē
virginis veniebat et gracioso
vultu dicebat. **A**lie sorores n̄e
moniales a matribz et amicis
solatiū habēt et gaudiū. ego au
te; paup̄cula pupilla et i digna
ad te dñam et cognatā meā fidē
ter accedo. tu sola p̄e oībz esto
m̄ refugium et solamen. **E**t hec
dicētem q̄s dubitet eā a miseri
cordissima pietatis matre sola
tio defraudari. **N**ō te decz o do
mina tuā carnē tuū sanguinem
sp̄nere. de cui⁹ ḡne ut rosa de
sp̄mis ceta est. liliū de tribulis
ḡnatus. **E**t qm̄ de iudeis sermo
exortus ē de cōuersione cuiusdā
iudee alterius rem nup̄ gestam

mīabilem refectam. **E**cce i par
tibz theutonie mōsteriū v̄ginū
quo bellorū euentu funditus de
structo ad dom⁹ parentum moni
ales redire cōpulsē sūt. **Q**uātū
vna pulcherrima agnes nomi
ne vbi ad patres militēz redijt.
abeo violētē opp̄ssa mox ip̄eg
nata fuit. **A**d partū ergo appro
pinquās anxia fugit ad deuia
et partu edito adē dyabolus in
specie mōchi q̄ se ei⁹ sobrinum
cōtestās et oīaū facti ei⁹ dixit
ad ciulātem et q̄h p̄e tristitia
desperātem. **N**e tu karissima p
partū editū cū patre et parētibz
confundaris paruulū i stagnū
primū pice. si enim vixit la
tere non potest. **T**ūc mē miro
certaminis pōdere fatigata tādē
post lacrimas post dolore vicit
erubescēcia mēnū pect⁹ et mox
paruulū subm̄it i stagnū. sta
tū dyabolus ad mire tabescētes
dolore cōiecit. **Q**uīq̄t oīm femi
naz miserama q̄d nūc restat.
Melius est ut sine scandalo tui
et tuoz in grauicōi mortis peri
culo. facta michi confessione in
aquā aīz filio te subm̄gas. **H**oc
audito iclamans mulier exhor
rescat et glorioz v̄ginē m̄ez cri
sti iuocat et tra dyabolū adiuta
cē. **N**ec moā vidit demonē cū fu
mo et fetore teteramo disparētē.

et mox effusa in laudem matris
casti ab ipse meliorē in pace
et lacrimis confortat. Venit er
go in primā civitatē et hospi
tio suscepto ab honesta matro
na locata est ab eadē cū quadā
iudea sara noīe ut eius paruulū
enutret. Mansit ergo annis
quinq; cū eadē iudea in tanta cor
bis casticia ut vix eam quē pos
set videre cōdētem. bis in pane et
aqua per ebdomadā ieiunabat.
Intē domine sue iudee de fide
casti et bonitate ac pietate ma
tris eius ut eāt femina prudēs
et eloquēs predicabat et senfim
cor illius vba edificatiā et effica
cia penetrabāt. Cuius hortatu
orationē dominicā et angelicam
salutationē addiscēs. castū et
matrem eius cordianis precib;
inuocabat. Vinctū ē ut nu
tax ipsa quidam frater ordinis
predicatorū nomine conrado con
fessa mitteret ad papā. Obten
ta ergo absolucōne ad patriam
est reūsā et acceleravit visitare
iudeā dudū dominā suam. Quā
illa gratulabūde valde suscipiēs.
rogavit festam quiescere super le
ctū. At ubi vespere iudeus venit
et cognouit hāc esse nutricem.
quā in furiā mptus suspectā eam
quasi perūtatē sue vxoris ha
bebat. Certe inquit male venit

huc isbiatē istā iā occidam
eam et mox extracto campulo
inuadit dormiētē et tria debet
ei vulnē citra vel intra cor. Nec
viso iudea horruit et itans tha
lamum obserauit. Vinct noctis
medio facto signo iudeus syna
gogā cū vicinis intrauit. iudea
autem post luctū obdormiēs in
sommis vidit glōriōsissimā do
minā cū duabus puellis ab occi
sam mulierē intātem et ex tri
bus pīridib; quas ferebat vnā
quāq; vngue salutari. i. rediui
uū statū mortis vulnē reducē
tem. Intuere lector. mirāre mira
culū. Iudeus mane rediens oc
cisam feminā non iuenit. crede
batq; qd vxor sua cadauer mor
tū subterfasset. hoc idē de vi
ro vxor illuc scēte die credbat.
et super hac re nec quē aliter re
quirit. Vix dies. xl. comple
ti sunt et ecce venit mulier per
egāna iudeamq; et virū ei ex
parte agnetis ocise officiosissi
me salutauit et abiit. Tunc iude
us vxori ait. Quid est qd illa vi
uit? Rūq; occidi eam. Cui vx
or. Potens est inquit castus domi
nus eius mortuā suscitare. Et iu
deus. hoc est ait qd semp timui.
qd te apostatā duceret in erro
rem. Nec moā. hec bicēs opte
hēbit vxorē et in thalamo duob;

annis reclusit obstructa. **V**inc
accidit ut ab remotiora recedente
iudeo vixit euasit et cum duobus
paruulis tertium gerens in vtero
ad ecclesiam fugit et cum gau
dio fidelium qui eam ditissimam
et honestissimam nouerant baptis
ma suscepit. **H**anc postea duo
filij eius adulescentes et una fi
liarum secuti sunt et fidem ala
criter susceperunt. **M**ansit autem
post baptismum cum filiis dicta
dudum iudea in coloniensi diocesi
mutato nomine uota gertrudis
et inuenit agnem quondam nu
tricem suam ibidem manentem et de
conuisione eius inestimabili gau
dio gratulatem. **Q**ue fuit ergo
ab agnete gertrudis quod reuiri
isset. **E**t illa mirata subtristit di
cens. **Q**uare nunc mortua susci
taretur. **A**d hec stupefacta gertru
dis. **N**ec inquit vidi quod te uir me
us tribus vulneribus aultro confodit
occidens. **E**t ait. **R**ouerit cuius
omnipotens quod in somnis tamen me vi
disse et non sensisse videbar occi
di. **M**ane vero offensam vici tui
si mansisset precogitans omnibus in sa
lutatis recedere festinaui. **R**ec
mora. **G**ertrudis apprehensa veste
circa collum agnetis lacerauit eam
simulque alium quo iduebatur
ad carnem usque ad pectus medium
inuenit manifestissimas trauul

nerum cicatrices. **M**anifestata sunt
hec archiepiscopo coloniensi domino con
rado. **M**ortua est enim in maria pei
tencia et seruire spiritus. **A**nnus
secundus. **M**.cc.lxxv. eo tempore vol
uebatur quo ipsa agnes a iudeo
occisa est et per gloriosam casti ma
trem et virginem suscitata. **G**er
trudis vero supstes est miro fidei
colore succensa. **N**unc quia de
iudeis mentio facta est miraculum
celeberrimum referam quod anno post
ab incarnatione domini. **M**.cc.lxxi.
factus est in villa theutonie for
che nomine. **C**ontigit autem ut quidam
maligissima vetula iudeis
familiaris effecta puellam eis an
no. vii. orbatam parientibus vend
eret occidendam. **H**anc igitur in
secreto super plura parua linthea
mina obstructo ore eius in omnibus
fere iuncturis membrorum ipsisque
vulnerauerunt maximo conamine
sanguinem exprimentes et in ip
sis lintheaminibus diligenter
receptantes. **H**anc autem post tor
menta defunctam iudei in aquam flui
dam prope opidum proiecerunt et su
per eam congeriem lapidum po
suerunt. **T**ercia autem vel quarta die
per manum erectam ad celum a pis
catoribus est iuenta et in opidum de
portata horrentibus et clamantibus
populus ab impijs iudeis tantum
flagitium perpetratum. **E**rat autem in

vicino marchio de babē q̄ mox
audito tāto piaculo puenit ad
corpus statimq; erectū refidens
tetendit man⁹ ab p̄cipem q̄h
vindictā sanḡnis v̄l forte mise
ricordiam implozatz. Post ho
tam vero dimidiā iterū se depo
suit defūcti more supinā. Abdu
ctis ad hoc spectaculū ip̄is iu
deis statim irruerūt ōnia vul
nera corporis et in testimoniū
nephande necis copiosū sangui
nem effuderūt. Mox clamor vul
gī ab sydera tollit et in vindictā
zeli totaliter aīatur. Ex q̄bus ī
dicis capta est vetula et cōuicta
maxime cū filia ei⁹ paruula om
nia prodiderit quia a puero et
ebno extorqueret. Iudei q̄
q; capta sūt q̄ in puellam man⁹
nepharias extēderūt. rotatiq;
et suspensi sūt cum vetula duo ve
ro se mutuo iugulauerunt. Nec
nob̄ ordinis fratres predicatorū
reynere et egibi⁹ fiant illi q̄ ī vil
la fuerūt post traditū quo hec
gesta sūt vāciter retulerunt.
¶ Hinc igit̄ videndū est cur iu
dei s̄m cōsuetudinē in ōni p̄uin
tia quā ihabitāt xp̄ianū sang
uinē hīdant. Certissime enī re
peram ē q̄ ōni āno in q̄libz p̄
uincia sortes mittunt que citas
vel opidū xp̄ianū sanḡnē alijs
ciuitatib⁹ tradat. Constat q̄dē

ex sancto euāgelio q̄ pylato la
uante man⁹ et dicēte. nūnd⁹ sū
ego a sanḡne iusti huius iudei
impijssimi clamauerūt. Sāg
uis ei⁹ sup nos et super filios no
stros. Sup q̄ b̄tissimus aug⁹
in s̄mone quodam q̄ incipit. in
cruce. inuere videtur. q̄ ex ma
ledictōne patētū curat adhuc ī
filios vna facinorie p̄ maculam
sanḡnis vt per hanc fluidam ī
portune p̄les impia in expiabi
liter cruciatūq; se tra; sang
uinis xp̄i recognoscat penitens
et sanet. Posterea audiūi quē
dam lēatissimū iudeorū n̄is tē
poribz cōuersū ad fidē m̄ dixisse
quēdā q̄h p̄pheta eorū in extre
mo vite p̄phetasse iudeis. Cer
tissime nos inq̄t scim⁹ nullo mo
do sanari nos posse ab illo q̄ pu
nimur v̄re cūbissimō cruciatū
nisi solo sanḡne xp̄iano. Quēd
v̄bū ceci supbi iudei et impij ra
piētes induxerūt in ōni āno. in
ōni p̄uincia hīdendum sanguinē
xp̄ianum vt tali sanḡne cūa
lescat. Et addidit. male inq̄t ī
tellexerūt verbū sanguinē intel
ligentes castiāni cuiuslibz. sed
proius illū sanguinē qui in sa
lutem peccaminū cotidie hīdit
ī altari. quē q̄cūq; v̄m duersus
ad fidē casti sup̄leat vt deuit.
mox sanat ab illa maledictōne

paterna. **M**agistro richardo normanno viro p omnia lēato et pio narrate cognoui. h et i scriptis cuiusdā fr̄is ord̄is predicatorū in beluato legisse me meim̄. **Q**uēdāz i normannie partibz virū flagitiosū valde et ipiū fuisse suis temporibz rapinis et cedibz hoīm debachātem. quē inimici sui i decliuo mōtis cuiusdā dep̄hendētes āputato capite peme rūt. **Q**ui? caput absisū trūco corporis i loco manēte in vallē s̄b iacentem deuolutū est clamans horribiliter p hec verba. **V**irgo sancta maria da v̄m p̄fessionē. hoc nō paucis horis incessanter capite clamāte vn̄ iimicōz pro sacdote curaret in villā. **V**enit ille. h̄z appropinquare nō audēs nisi relatū caput suo corporei cōpaginaret. **Q**uōd vbi factū ē ad uēit presbiter. sedit. et loquēte capite compaginato cōfessionē illius audiuit. **I**n fine ergo confessionis presbiter inq̄rit dicēs. **M**iror in mīaculo de te fco sup̄ōne mīaculū qd̄ audiui. **E**t ille. causa inq̄t mīaculi hec ē. **A**udiui adhuc iuueis qz q̄āqz quareta; feriā ā sabbatū i honore gloriose v̄ginis marie ieiunaret veram p̄fessionē aūq̄ ab hac vita discederet matris casti preabz obtineret. hoc vt audiui i omni

sceleratissima vita mea dictū ieiunium obseruaui. alterius tōm nichil aliud feci. hoc sacd̄es auditō miratus est et statim ibi hoc dicētem et confitentē absoluit spiritū d̄ funct⁹ efflauit. **N**ota ergo lectōr me nō cōdere esse regulā necessariā sup̄ hoc et in dictis feriis ieiuniis efficacem q̄ gloriose v̄go in isto peccatōe tale voluerit miraculū d̄ mōstrare vt sedulos dilectōes suos tuādōs a se et honōrādōs alius cōprebarz. **S**cio tñ et cert⁹ sum qz in multis dictum ieiunium efficaciam habuerit salutarē i fine confessionē v̄m haberent et acius peniterēt. **I**n germanie partibz circa annū ab incarnatione d̄ m̄m̄. **M**cc. xxix. gloriose v̄ginis marie assumptio sollempnis instabat. **M**issus ergo frater ord̄is predicatorū religiosus et feruens valde ad stationem quādam indictā solēmiter predicare. v̄it mane ad flumiū q̄ medius eāt loco statōis et loco frat̄z et nō inueit aliquē q̄ eū in nauī t̄nsponderet vt solebat. **A**ngustiat⁹ ergo non modice predicandi tempore iam instante nec locus erat transire per pontem eo qz sinū amnis extendebat. in castū et matrē eius fide corde p̄fusus cū p̄ce supplicia capā

ordinis exposita; super undas
 liquas explicavit signo crucis
 edito reseat desuper et sicis
 omnimode vestib⁹ p⁹transiit.
 frater vero locus eius t⁹m mira-
 culū amiat⁹ nec se⁹ ausus na-
 uem ad t⁹ra⁹seūdū diu postmodū
 expectavit et transiit. **S**imi-
 li modo frater eiusdem ordinis
 predicatorū vir deuot⁹ et bonus
 in anglia transiturus rogauit
 in portu dominū nauis ut se et
 secū in nauis locū reciperet prop-
 ter deū. **S**ed ille nec deū timuit
 nec fratrem reuerit⁹ est. h⁹ subla-
 to velo nauigauit a portu. **T**ūc
 frater angustiat⁹ g⁹uit⁹ regēs
 enī erat negociū t⁹ra⁹seūdi. post
 oraciones et lacrimas fiduciam
 mente cepit et ad sequendum
 frat⁹ locū exhortatus iter vn-
 das p⁹fundis maris tinctis tantū
 in sūma extremitate vestigijs
 ambulauit. **N**ec mo⁹ vbi nau-
 ta retrosperit exhortuit et fra-
 tres mox cum velocitate nauis re-
 flexa suscepit. veniāq⁹ petens
 cū lacrimis indulgēciā impetra-
 uit. **V**idi homine; fide dignissi-
 mū q⁹ frat⁹ eūdem ābulantem
 in fluctib⁹ vidit et michi i mag-
 na deuotione oborans lacrimis
 enarrauit. **I**n ordie cystercei⁹
 specialiter debito v⁹gini glorio-
 se multa valde facta mirabilia re-

ferunt q⁹ nonnulli ex eis p⁹ scrip-
 ta digna memorie tradiderūt.
 nos tamen vnū qd nostro cōti-
 git tpe licet f⁹ te cōscriptū sit
 referam⁹. **F**onij claustr⁹ iph⁹
 est nobilissimū atq⁹ diuissimū.
Contigit aut⁹ vt i obnubilacio-
 ne celū tempestatem aeris gra-
 uissimā minaret⁹. que et facta ē.
Sparsis ergo chorus sacōibus
 vnde q⁹q⁹ per aera sequūt⁹ et ful-
 gura q⁹ vt viderūt mōchi certa-
 tim ad ecclesiam fugerūt vbi
 cōuentu totaliter i choro agre-
 gato vidēt patrie et specialiter
 claustro piculū iminē. inchoāt
 altissimis vocib⁹. **S**alue regina
 misericordie. etc. **E**t cū venissent
 ad illū locū antiphone. **G**ya er-
 go aduocata n⁹a illos t⁹os mise-
 ricordes oculos ad nos ouertes
 subito vehemētissim⁹ ventus ab
 occidēte veniēs cū horribili f⁹m-
 goze tonitru i fenestras ecclesie
 vitreas cū tanto ipetu totaliter
 dissipauit vt ecclesia firmissie
 solida corruere videretur. **N**ec
 mora. vbi i tanto discamine sa-
 tis p⁹terat⁹ ouēt⁹ flexit genua
 et illa vba antiphone cātavit.
Et ihesū benedictū fructū vn-
 tas tui nobis post hoc exilium
 ostēde. **S**tati ymago crucifixi q⁹
 media stabat iter chorū mona-
 chorū et ouersor⁹ frat⁹ ouersa

Nota

ad orietem vsus chorū mōchor
reflexa est. **E**rvt michi a mona
chis dictū est cōtra naturā pictu
re oculos aperuit et mox oīs tē
mor sublata tēpestas cessavit.
Quis ergo ī tāto miraculo non
obstupescat. **Q**uis non videat
et plene collaudet illaz misericor
die patronā et mēm q̄ speciali
pūlegio cūsto potest impare et
filio reconciliare miseros quos
noxa pscapserat vt bñdictum
Ihesū fructū ventris sui illi ī sa
lutem oīdat q̄ ventur⁹ est repro
bis incōdēnācōnem. huius fru
ct⁹ gratia mirū accidit qđ sub
iūgo. **E**rat frater wolter⁹ no
mine ordinis predicatorū de mey
senboech vir nobil⁹ et religiosus
valde q̄ p̄bēda cathedra ecclē
ī treuerū derelicta necnō et alijs
possessionibz magnis sub ānis
etatis sue. xvi. predicatorū ordi
nē ītrauit et itm sciētia et religi
one p̄fecit vt p̄or in multis domi
bus et lector ī ordine magnifi
cus haberet. hic a quodā p̄ci
pe ipetij vocatus multa istācia
venit vt ei ad salutem cōsuleret
et ei cōfessionē audiret. **P**rece
dēti aut nocte q̄ p̄ciapē de ma
ne auditus erat meū ī thala
mo vno ī domo iacebat. **I**n tē
peste aut noctis salēno clama
re valide cepit q̄si ī somnis. bñ

dict⁹ ihesus fructus ventris tui
quo miati sumus panter et ga
uisi. **M**ane facto conueni secra
us dictum fratrem quid sic cla
mans valide sompniasset. **Q**ui
respondit. **I**n consuetudine in
quit duxi multis annis vt ī sa
lutacione angelica nomen ihe
sus addam dicens. **E**t benedi
ctus ihesus fructus ventris tui.
Hinc nocte ista factū est vt ne
quā ille hūani generis inimic⁹
inuidens salutē principis quem
auditus sum strangulare me
voluit et ego in solitam salutaci
onis vocem pauid⁹ exclamaui
et hec dicēs abcessit. **S**imile
qđ accidit michi cū illam nobi
lem iuuenulam relictam fr̄ de
nari filij comitis de vienna a secu
lo reuocassem et ad cisterciū or
dine adduxissem illaqz p̄mo
grauissimis demonum insultibz
pullaretur vibi qđ dyabolus a
dextis eius stabat et eam ab
se fortiter trahere conabatur.
Ego autem ex aduerso stans et
eam a vniū retrahere non va
lens clamaui audientibus fra
tribus qui mecum eant. benedi
ctus ihesus fructus ventris tui.
Nec mora iuuenula liberata
est et in ordine p̄stitit. tantūqz
profecit qđ abbatisa effecta est
et custos collegij virginalis.

Hic idem frater est qui nobilissimam illam puellam comitis de vienna ut postea dicemus ad statum vite perfectissimum adduxit et in multis et iauditis tribulacionibus lacrimis et precibus et annuis orationibus assiduam perseveravit. **R**etulit quoque michi frater ordinis predicatorum de cuius veritate et sinceritate non dubito miraculum de gloria christi meam matrem plane perficissimum. **V**it quidam longo tempore devotus deo ordinem assercien. intrauit in quo et si diu sancte vixit. tamen tandem dyabolo temptante devictus in peccatum cecidit et multis per hoc occasione scandalii dedit. **P**ro quo ut in illo ordine assuetum est gravissime tribulatus ad cor tamen cum amarissima penitentia rediit et se ad gloriosam castam matrem in precibus et lacrimis obtulit. **I**n magno igitur luctu per tempus non modicum positus tandem die quadam oravit et raptus in excessum mentis gloriosam virginem vidit et in brachio eius quasi lactentem puerum parvulum super omnem pulchritudinem speciosum. **C**umque videret per se matrem supplicatorem instabat ille se a peccato et tribulacionibus liberari et ad gratiam prioris vite restitui. **S**ic autem puer quasi remittens vultum auerteret et mater contra puerum in al-

teta brachii parte transferret ut commodius vultum eius vultum sue benignitatis ingereret illeque iterum vultum auerteret et aversum mater frequenter regimur. tandem post miram et piam supplicationem evicit mater in filio et vultum eius ad placulum serenavit ut peccatum hominis ab indulgentia et statu prioris vite ab ignem condonaret. **Q**uid mirum. **M**ate enim speciali privilegio concessum est ut secundum prophetam utrumque argue re posset et manum ponere in ambobus. **Q**uod in libro de natura rerum apte valde signatum est ubi dicitur quod in deserto ubi unicornus illud ferocissimum animal in mortem hominum grassatur atque ferat. puella virgo relinquatur. qui adveniens omni ferocitate deposita casti corporis pudicitiam in virginem venerat. quod reclinans caput in sinu virginis soporat. **C**uius cornu ut vidimus in brugenensi ecclesia flandre. vij. pedum in longitudine virgo manibus apprehensa flexibile reddit et animo moderatum. ita quod quisque capit et occidit vel ad spectaculum exhibetur. **Q**uid in unicornu ferocissimo et imali nisi castum signatum accipimus. quod vnicuique potestatis est quia non est potestas que operaretur ei et preter eterna quam non auferet.

q̄ ante incarnationē puniendi in
 celo i angelos ppter supbiā in
 terra i hoīes ppter iobediētā.
 i seditas ppter luxuriā. i filios
 israhel ppter murmur siue tra
 pulam seuiebat. Huic nullo au
 dēte contradicere seuienti clamās
 cōquerat ysayas. **N**ō est inq̄t q̄
 asurgat et teneat te. **E**t vide q̄
 vire et q̄ recte cōq̄at. **R**eq̄z enī
 hoc āgelus in celo nec sanctus
 in terra presumpt. sed illa pul
 cherima mulierū maria virgo
 stirpis dauitice i deserto mūdi
 a filio dei mediāte angelo para
 nīpho inuēta ē. cuius pulchritu
 dinem v̄tutem et sapientiā et pu
 bicitā casti corporis venerat⁹ ele
 ct⁹ et in sinu v̄ginali v̄tati caput
 altissime diuinitatis sue humi
 liter iclinauit. in q̄ nouem mē
 sibus sopoatus i cātū a sua fero
 citate deflexus est et aīm⁹ mode
 rat⁹ vt se capi permitteret et oc
 cidi maīb⁹ iudeoz. indeq̄z resur
 gēs et ascēdens i celū ante cōspe
 ctum paterni vultus et ciuiū sup
 norum in gloriā solēnis victo
 rie qua cōtra demones trāpha
 uit ab ammiābile voluit specta
 culum exhiberi. **E**t inde est q̄ nō
 modo seuit vnicorn⁹ noster ihe
 sus. sicut ātq̄tus seuiebat. q̄q̄
 et peccatores maiores nūc sūt
 q̄ tunc fuisse pbanē. eo q̄ salu

tas veritas magis innotuit et fo
 mes peccati p mortem eius mi
 norat⁹ sit i peccātē. **S**i virgo
 materq̄z ppter nos materno iu
 re et fiducia patronali cornu illū
 vnite potestatis obseruat vt ip
 sos q̄sq̄z lōganimitate sua paci
 enter expectat et nō vt olim mor
 i scelere feriat deliquētes. **S**ed
 q̄b conor florentissima v̄go pia
 mē et dñā q̄d conor p se q̄ virtu
 tes tuas. **S**i aucta mei corporis
 mēbra et oēs gutte vitalis sang
 uinis mei verterentur in liguas
 potius tamen michi laudis tue
 v̄ba deficerent q̄ exempla. **V**ic
 de clarissima in personis virgi
 nitatis dignitate fm textus cō
 sequentiam aliquavideamus.

Item in eodem capitulo.

Regitas est auctis api
 b⁹ corporis virginali. **D**icā
 ergo illud et si a multis obioh⁹
 audiat. **M**ultoz hactenus fu
 it opinio vt si in mulieribus pu
 doris sigillum itegrum perseue
 ret. habita contēcone et penitē
 tia iam pacta. dicā tamē debet
 et crebi incorrupte etiam si ali
 as corrupte sint et virginis
 aureolā promereri. **Q**uod ille in cō
 parabilis scientie magister alber
 t⁹ frater ordīs predicator et dic
 it et scripsit. nullo mō debere vir
 ginē reputari quā sopita sensuū

racōe in carnali delectacōe fluxus concupiscēcie polluisset etiā si sigillū pudoris intactū incorruptum et integrū cōseruet. Alioquē in sexu virili q̄ illo sigillo caret neq̄q̄ v̄ginitatis dignitas haberet. qd̄ utiq; dicere impium et absurdū. cū beatissim⁹ apostolus Johānes euāgelista virgo sit elect⁹ a deo mino et pro eo inter ceteros magis dilectus. Teneamus ergo q̄a et in mulierib; et i viris dignitas v̄ginalis est et in utroq; sexu sancti aureolam merebūt. In mulierib; vero et si verecūdi⁹ p fluxū concupiscēcie carnalis aliq̄ in mēte corrupte sūt bñ tamē sigillū pudoris a coitu viri itegrū pseruet habita cōtione et penitētia de peccatis cōsecra et velata ab ep̄is q̄si v̄gines iure possūt. et hoc qd̄ fit ad idulgēciā pietatis ecclesie q̄ in casu verecūdie humane cōsuli et pudori. Vñc p̄terea v̄ginitatis exempla q̄ nostris temporib; euenerūt ad exhortacōnē v̄ginū disseām⁹. De v̄ginitate aut loq̄tur beatus augustin⁹ dicens. Multe q̄dem cōtarios cōatus parētum suorum ignite ardore supni amoris superauerūt. Vñtus est pater plorauit mater nō curauit illa cui ante oculos v̄sabat speciosus for-

ma p̄re filiis hominū. Cui⁹ rei exempla q̄ plurima q̄tū vñum sub nostro tpe qd̄ a nobili de go melin p̄pe cameacum accepi et pote q̄ psonā nouit et vidit gloriosissimū testam⁹. In roma q̄dam sanctissima virgo fuit nomine iakelima. Nec soror nobilissimī et ditissimī comitis apulie sapiētia ac decore p̄stātissima fuit. que cū a fratre comite tradi nupcijs conaret assūpto virali habitu clā aufugit dirēis ergo nūcijs per oēs vias frater comes eam īseq̄tur via q̄ fugiebat. Nullū aut effugit soror videns ad obuiū mare se cōtulit et crucis signo se signās i mari se ex alta rupe p̄ieat. Qd̄ ubi frater vidit eiulatu magno sorori de rupe clamauit. Super omnia michi soror karissima cōtatis ad me cōstruā tibi mōster. ubi tātū copijs i quo libere seruias soli deo. Quis clamores v̄go sancta quasi surda aure p̄tāsiens per āpla maris spacia procedebat. Et vide q̄nta v̄tus diuini mīraculi. Nimirū natādi artis ignam ocul ac manibus in celū extensis quasi per arduū ātula ret maris p̄hīda tñibat. Quo tñsito in desertissimis grece siluis tab⁹ āmis sub virili habitu sanctissio audā semi hēmite

seruiuit vt sibi spiritualem viuē
di modū plenius iformarē. **I**n
de uerens astutias inimici et ne
quicias ne se proderet feminam
q̄a heremita; erga se affici soli
to āplius aduertebat. fugit a
tra mare ī propinquis sicilie de
sertis et ibi super arborem ad
lutorio cuiusdam fidelis uia a
to valde constructo tugurio per
nouenmū latitauit. eodem sibi
viro ita elemosinam ministrāte
vt numq̄ propter victum desce
dere cogeretur. **N**ec postea ī ro
mam spūatu cogente perueit et
inocentium papā tercium aq; oī
clero et populo ciuitatis seuerā
et audaci redarguōne pmouit.
Hic vixit ei⁹ longissīmo tpe si
it. ter in ebdomada nullo adie
cto panem aq; aq̄ comedit et su
per nudam penit⁹ terram eq̄ta
ceruice pedib⁹ req̄euit. **T**alia
et hys similia de v̄gīnib⁹ facta
et gesta meo tpe si referē po
tius me t̄ps deserer; q̄ exēpla.
Vidim⁹ enī plures filias comi
tum et baronū q̄ sp̄etis nupcijs
in mōsterio vel congregacōnib⁹
virginum vitā celibē elegerūt.
quarū inter ceteras vnā filiā vi
entis comitis vidi que ad predi
cationē cuiusdam fr̄is ordinis
predicatorū walteri nomine ci
ius supra fecimus mentionem ī

audita cōstancia patres euidit
vt spōso suo casto ihesu cū sor
abus ordinis predicatorū ī val
le beate marie in dyocesi treue
rensi libere deserviret. **N**ec enī
romanozū moderatoris neptis
et impatoris grecie consobrina
et achaie principis soror a pa
rentib⁹ et amicis p̄parabat nobi
lissimis nupcijs copulari p̄ quā
posset earū posteritas sublima
ri. **N**lla aut̄ alias intendens sol
licitauit aīo matrem dicti loci
sorores iūisere. **Q**uorū v̄it ali
as cum militib⁹ et familia m̄re
intenta filia vt prius ordina
uerat vocatis in capitulum sor
ibus votum religionis fecit ha
bitum induit et impositum res
ponsorium. regnum mundi ip̄a
met inchoauit. qd̄ conuētū leti
simis vocib⁹ p̄sequētē audit. ma
ter mirat̄ concētum repētine le
ticie. **M**ittit vnū ex suis videre
qd̄ esset. renunciat ille beatissi
mā voleydaz habitū sacri ordi
nis insignitā. **Q**uo audito m̄
attonita. ac currit t̄pe filiā suā
būda. **N**ec cūctata emunitatem
loci violētē īfūgē capta scū ad
duxit et ī palatio viēnēsi artissi
me custodie mācpauit. **E**t vide
quali constancia vixit. **C**ibis
tantum regulātib⁹ scdm ordinē
contenta alios comedere nulla

cogi violēcia poteāt. alia q̄ sta-
tuta ordīnis a q̄bus corpus vel
animus arcei non poteāt vigi-
lantius obseruabat. **P**etracto
tamē illi habitu ordīnis violen-
ter coloratis eam vestibus in-
duebant. **R**uditatem enī pati
v̄ginalē pudiciā nō decebat.
Quid moxoz verbis. **P**er ep̄os
abbates et p̄elatos et per alter-
us p̄fessionis moniales et reli-
giosos diuersi generis tempta-
bat nec tamen ista trāmiū vel
ad reditum seculi vel saltem ad
largioris vite ordinē animū ei⁹
conuertere potuerūt. **D**icebat
enim verbis imitens apostoli.
In ea vocacione qua vocata sum
immobilis p̄manebo. **P**arētes
igī et amici a reuocacōe illius
finaliter desperati eā redire ad
dictū locum et ordinē p̄miserūt.
Ubi tantis exemplis vite fulgē
vt nulla in ea deesse virtus dig-
nitas videat. **V**idimus et illā
quā minus iuste extremā poni-
mus filiā ludowici regis fr̄acoꝝ
sororē salicet deuotissimī regis
ludowici qui felicissime regnat
ad p̄sens. hec desp̄sata filio
fr̄edenci cōrado romanorū ipeā
totis in v̄ginitate p̄manere in
nuba p̄elegit q̄ soli deo vacās
adeo cōtēplacōi data et v̄tuti vt
nulla ei cura in vllis trāstorijs

videat. **S**ed et ip̄ius frater quē
dixim⁹ rex deuotissimus ludowi-
cus it̄m āplectit⁹ v̄rginee dig-
nitatis pudiciā cōsectantes vt
p̄antius collegerit maximā m̄-
tudinē beginax vt se i hūilita-
tis obsequijs exerceat et salute.

De fuga peccati contra naturā.
Capitulum. xxix.

Hes inter se nullo con-
bitu miscētur. nec i libi-
dinem resoluūt. **S**apiē-
ter et bene v̄ba distingit. **C**oi-
tus et si est naturalis matris et fe-
mine tamē ad fornicacōis vel
adulterij p̄tinet malū. **R**esolu-
cio vero in libidinem inaturalē
vicij t̄agit camē. **E**t hoc fit du-
pliciter vel per se vel per aliū
q̄d fel̄ dici potest omniū pecca-
torū. **E**t q̄dem de demonijs mai-
bis in diuersis libris expositōrū
legit̄ i libris augustini sup̄ ge-
nesim cōtra manicheos et alijs
multis locis. **D**e demonibz vero
suaib me nūq̄ legisse reperi.
Et in hoc notat q̄ viciū contra
naturam demonibz est etiā vere
cūdum. **Q**uod glosa velle videt̄
super illū locum ezechiel. **xix.**
vbi dicitur. dabo te i manibus
palestinorū idest demonū qui
etiā erubescāt de via tua sceleā-
ta. viciū cōtra naturā itelligēs.

J

Michi per plures annos in episcopatu cameracensi vices gerenti episcopi in confessionibus audentibus quedam mulier cum maximo merore et pudore se confessa se assuefactam hoc scelere in loco lasciuisse. demonemque inter se et parietem cum cachino clamantem audisse. **h. h. h.** interiectiones; signis indignantibus. **Q**ua voce confusa mulier eadem hora accurrebat ad me et beneficio absolutionis accepto. penitentiam etiam ultra quam statui amantissimam egit. **S**ed et aliam per idem fere tempus audiui vocem quam cum multis lacrimis in confessa fere se in consimili vitio polluentem audisse vocem demonis et dixisse. **A**ge misera age quod agis bene tibi soluet in proprio quod nunc facis. **R**ec multo post ubi mulier confessa est et a peccato resiliit ex flore maximo mortem iuravit. et quod hoc per penitentiam non expleuit in purgatorio diu penitus exsoluit. **R**icharda quidam huiusmodi nephandissima vetula fuit quam multis annis in monasterio degens nichil tamen religionis in eo commissa se adhibuit. immo tanto erat deterior quanto magis professa fuerat sanctitatem. **M**ortua ergo in claustro sepulta est. **R**ec mox sequenti nocte scropham nigram cum porcellis. vii. coloris eiusdem visa est manifeste iterare claustrum vau

lamque sepulchrum effodere et membrati corpore miserabile laniare et viscera ei longotinctatu per claustrum abitu dissipare. **Q**uo facto cum porcellis scropham disparauit et post se feda vestigia dereliquit. **E**t notandum valde ac mirandum est quod nulle ex mortalibus claustra scropham cum porcellis videre non poterant. sed gratitum eorum clarius audierunt. **C**ertum quidem est quidam oculos esse minus habiles demonum fantasmata credere. aliquando natura plucidos ut eos possint demones assumptis corporibus non latere. **V**enerabilis beatus quidam lausanensis episcopus nunc rector in theologia patrus in tunc et multis alijs attulit quedam clericum se in confessione audisse qui malo assuefactis visu se contrectationibus illicitis ad libidine provocabat. **P**ro nephas auditu et vide quod sequitur. **U**bi hoc semel ut erat solitus attenderet manu inter cura loco vitalis membra colubrum apprehendit. quo in facto horrore percussus ab confessionem mox peruenit et in multis lacrimis penitentiam agit. **A**ristoteles in libro de animalibus auctor est quod dicit quod nullum animal eiat extra semine nisi homo et in hoc ordinacioni nature contrarius plures quam pecora. **H**oc tamen

malū iheronim esse dixit ut p
eo filius dei multo tēpore distu
lent incarnati. **H**oc etiā tū ē
ut augustin dicat. deo nature i
carne remitte omnes hostes na
ture. sodomitas intellige. morte re
proba et subita perisse. **A**d
lesces adhuc sobalē habebā in
scōl paraliū studiorū carū valde
pudiū et bonū h̄ heu postmodū
a magistro quodā suo per hui⁹
crimen vicij deprauatū. **A**dmo
nitus aut per me et alios amī
cos et familiāres suos cur ipse tā
te nobilitatis vit talis turpitu
dinis infamiam pateret. **C**essa
uit ille plures h̄ semper itē in
p̄stima labebat. **A**d hūc euentū
damnabilē res miranda pueit.
Venerūt ad eū in ciuitatem in
qua eāt canonicus viri nobiles
sanguinei ei⁹ et apud eum hos
pitati sūt cū multo seruientū co
mitatū. facta aut cena cū se loca
tis hospitibz iuuenis sopori de
bisset clamare cepit et auxiliū
fortiter inuocare. **A**d domini er
go sui clamorem clientes turba
ti surgūt et rationē nullā in ei⁹
clamoribz iueniūt. **A**dūntes
tū canonici decanū accerfiunt.
Conat⁹ ille venit. ad lūlū resi
det clamitatis. cōfiteri peccata
iuuenē adhortat et diuinū non
hūanū cōsiliū inuocare. **H**ec cū

decam⁹ ei magnis vocibz iclama
re. tandē post diuinam decam
clamatū vocē eū terribilibus
ocul isperit dicens. **V**e illi q se
dixit me. **A**d qd super me diu
nū auxiliū inuocabo. **E**cce iā vi
deo patulū ifernū. p̄ntes demo
nes et ad rapiendū me terribi
liter ihiantes. **E**t qz ōnes. se vt
poti⁹ signaret cū lacrimis icla
maret ille quasi nichil adūntens
claus ocul avertit faciē et cū bi
tis clamoribz animā exalauit.
Simil in vicio qdā de epatu
cameacē. cum sacerdote suo ac
cedens ad me rogabat vt cum
absoluerē. quē readiuantem p
annos plurimos al soluetā et pe
nitenciā ei iunxeram salutare.
Quem cum ad dyocesānū efm
mittere vellē quasi grauius affli
gendū a sacerdote rogat⁹ sum
vt tali cōdicionē absoluerē peni
tentem. vt flexis genibz coram
nob rogaret dominū vt si post
modū readiuaret i scelere eum
mox diuina vindicta puniret.
Consensi ergo cōdicioni et heu
michi misero q cōseni. mox il
le flexit gēua et vindictā in se
readiuatē precatus est. **A**bsol
ui eum. recessit gaudēs. **S**z fe
ria tertia ā quarta post pascha
istigante diabolo passus est re
adiuū. mox qz hortifice clamās

vidicta dei sup me vt in postea
 sacdos retulit amarissima mor
 te multat⁹ est. **V**idi & quēdā
 huius vicij nephādum virū de
 q̄ michi vir boni testionij pres
 biter referebat q̄a cum ille per
 vici de pratum ante & presbiter
 seq̄ret. inueit vestigia p̄eūtis
 in gramine q̄h igne cōtacta ma
 nifestissime palluisse. quē & nos
 postea p̄cepim⁹ p̄vita scelerat
 sima morte turpissima perijisse.
Nullū enī peccatū tā sepe dñs
 reprobā morte cōdenat. **D**icit
 nōnulli & vere credo q̄ nullus ta
 lis vicij postq̄ t̄ps vite mōrl
 casti q̄s ad annos fere trigita
 tres extendit i scelerē pseueras
 exēsserat. n̄ speciali miāculo re
 demptoris poterit librā. quod
 frequēter in eo p̄bauim⁹ q̄ in
 octogenarios & cētenarios isto
 camine p̄fessionē iueim⁹ irre
 titos. **Q**uid miā. **Q**uāne tēp⁹
 quod castus virit mox discipli
 na fuit. **Q**ui ergo spreto tēpo
 re q̄s ad penitēciā abilissimū i
 dicat aīe⁹ nature q̄ cast⁹ est ab
 hostilitate nature cōūta neglex
 eat. vix vñq̄ postea sine diffi
 cultate p̄magia ab hoc scelere cō
 tinebit. **S**tē mēorie magister
 petrus quōdā cantor parisiē.
 quidā in noto narrauit se vidisse
 locū i gmine vbi de vespere q̄dā

clenci hoc vicio ifecti cōfideāt
 de mane oībus circa locis abun
 tissime vore ifusis. sine vllō vore
 q̄h sceleris cōsū hicassimū in
 ueisse. **V**n̄ i libro sapiēcie apte
 satis de sōdōma dicit. **I**n t̄stio
 miū inq̄t neq̄ae fumigabunda
 constat deserta terra. et hoc iu
 ste i gente que ita exarsit. i sic
 citate etiam illa loci illius q̄ ex
 pers manit a vore sterilitas de
 signatur. que fit in talivicio gē
 tis ipie. **U**nde psalmista. **E**ra
 uerunt ab vtero locuti sunt fal
 sa. quia vix perfecte et integre
 tales cōstent. **V**n̄ ille vir fortis
 simus iudas q̄ tot victorijs fue
 rat insignit⁹ deuictis ad dexte
 ram hostibz. sinistro cornu ai
 bachides p̄erat atq̄ dē & occi
 sus. **S**ic multi confiteri volen
 tes de peccatis cōibus et assue
 tis audacter se expediūt cōsten
 do. **E**t cū ad iusitata peccata si
 aut sūt inaturalia venciūt pūdo
 re erubescētie p̄uio segniter
 obuiūt. **U**nde bñ sōdōma iterp̄
 tatur muta. q̄dū tales sūt mu
 ti spūs s̄is ad eos itrare non
 potest. **Q**ua p̄pter **I**ch dicit.
Nō parā cōi meo s̄ loqr i tu
 bulacōe spūs mei & cōfabulabor i
 amantudie aīe mee. **Q**uid aut
 & p̄hs de cōfessōe p̄cōz videt
 dicere in medium proferam⁹.

Proximū ad innocentiam tenz
locum. verēda peccati cōfessio
Sōpniū narrare. vigilāns idi
tum est. et vitia sua cōfiteri. sani
tatis indicium est. Non pdest la
tere peccatib⁹. q̄a si latendi fa
ultatem hñt fiduciam nō hñt.
tuta esse sceleā non pñt. **M**axi
ma enim pena peitencū ē pec
casse. **N**ec ullū scel⁹ licet illud
fortuna exornet. suis munerib⁹
impunitum ē. q̄mian scelus ī sce
lere supplitiū est. Aliquē ergo
habeat oīs homo secretū quem
vereat. q̄ cōfessio sui secreta sit. cu
lus auctoritate secretū corragat
si etruuit. **T**ales cōsolat⁹ et aiat
ad audaciā vir ille aualissim⁹
et hūanissim⁹ **Aug⁹**. Quid inq̄t
erubescas o homo cōfiteri pecca
tor. si aut⁹ et tu ego sum. **C**ōfiteri
ergo homo hōi. peccōr homo ho
mini peccōri. Quid times cōfite
ri. homo sū. hūanū a me nichil
alienū puto. Quid times cōfite
ri. **I**d qd per cōfessionē scio mi
nus scio q̄ qd nescio. **C**onfite
ri times q̄ nō cōfiteri potes esse
ocult⁹. **E**lige qd vis si nō cōfes
sus lates. incōfessus dānaberis
Ad hoc enī de⁹ exigit cōfessionē
vt liberz huilem. **A**d hoc dānat
nō cōfitentem vt puniat supbū
Ergo tristis esto aūq̄ confitea
ris. cōfessus exulta q̄a iam sana

as. **I**pse est iudex tuus p̄tector
tuus. **P**rouidet enī et p̄uenit fa
ciem ei⁹ in cōfessione p̄pter quē
et per quem cōfessus est agz cau
sam ei⁹ et dēfensor est peitentis
et impetrator venie cōfitentis.
cōfessus ābula securus et exulta
iam ī via. **N**oli tēre iudicē. ad
iutor tuus iudex tuus. **A**nq̄ el
ses cōfessus iuermisti saluatore.
Impū te q̄huit vt redimeret. re
demptū deseret vt pbat. **A**per
as in cōfessione peccōr os tuū ne
claudat sup te puteus os suum
Et nō q̄ puteū dicit infernū
hic. **Q**uid hinc n̄is t̄pib⁹ acci
dent audiam⁹. **E**rat in villa
brucellēsi b̄bātie sacerdos q̄
dāvita et morib⁹ plurimū inho
nestus. **V**ic gule et luxurie dedi
t⁹ nichil fere videbat aliud me
ditari. **P**ost finē ānoz paucorū
postq̄ p̄s biter fuerat cōdiat⁹
iusto dēi iudicō impremeditate
defūct⁹ est. **N**ec multo post q̄bā
p̄s biter cōmēsalis elus et soci⁹
cum crepusculo noctis viā agerz
extravillam audiuit miserabili
lem vocē q̄si de sub terra clamā
tis et plangentis. **C**ōsternat⁹ au
tē p̄s biter q̄snam esset cuius
vocē audiret cruce se cōsignans
inq̄at **Q**uis es tu. **E**t vox. ego
inq̄t sum īfelix ille socius tuus.
Et cursus p̄s biter **Q**uō inq̄t

tibi ē. q̄re de hūmo eloq̄u tuū.
Cui ille dato rugitu magno ym
mo maxio. **D**e inq̄t michi x̄e
q̄mā claudit sup me puteus os
suum. **E**t cū q̄si p̄migerō volatu
v̄x plangentis d̄ferret in lon
gū audita est. **M**irabilis tū in
telligas ipsū q̄ hoc audiuit pres
biterū in nullo prozsus vitā mi
serā correxisse sed obijisse morte
turpissimā. q̄ feda neq̄ssime cō
uersacōis vestigia postea reli
quisse. **V**idim⁹ quēdam tamē
multaz beliaz et possessionū
presbiterū q̄ p̄oris audita dāna
cōne presbiteri oīa penit⁹ cadu
ca dimisit et religionē cisterciū.
int̄as bñ virit et obiit. **N**ō er
go q̄a illi ad amulū dānacōis.
et isti ad vitā correctōis res ista
cessit. **V**ideāt itaq; fidelīū et po
tissime claustraliū apes ne iter
se coitu misceant. **I**nductū enī
gñale diluuiū tpe noe legīt su
per terrā eo q̄ filij dei filiabus
hoīm miscebātur. **E**t ecce plus
modo sit vbi nō solū filij dei fili
abz hoīm s̄ etiā filiab⁹ dei qđ
gñius ē. sic religiosi sc̄is religi
os̄ miscēnt. **N**eu vidim⁹ et hoc
frequēt q̄ qđaz s̄m v̄bū aposto
li ceperūt spū et carne cōsumati
sūt. **V**oluerūt qđem et v̄nā bo
no modo filias facere spūales et
eas fecerūt postea cōubinas.

Cōuerso nōnulle femine ex vi
ris spirituales filios facere volu
erūt. que postea carnales ma
tres effecte ex filiis s̄ ualibus
carnales filios peperūt. **D**e
cōubitu ergo taliū michi narra
te sanctissima abbatisa ord̄is
cisterciū. qđ moderno tempore
in burgūdia accidit v̄deam⁹.
Presbiter qđam noīe tm̄ san
ctus et cast⁹ moīalē quādā alic
oris ord̄is iuuēculā sub religio
nis specie parabat. **P**acta et
go occasione cū socia seniore iu
uēcula moīal⁹ presbiteri visita
uit. **P**ost lautos autē cōbes et
potū imodeatū momiales i loco
vno et presbiter i alta ro q̄cue
rūt. **M**ane facto vetula moīal⁹
socia iuuenulā ad matutinozū
exercucionem officij misa est ex
citare quā cū strepitu primo q̄a
silēciū tenebat deinde pulsacio
nibus vt attemptasset nec p̄fe
cisset. surgēs q̄suiit socia nec i
uenit. **T**urbata ergo cū tota fa
milia moīal⁹. cū factum pre con
fusione celare vellēt nec possēt.
cū horrore et scādalo multoz. si
cut iuenta fuerāt aboz s̄l cada
ueā sūt sepulta. **S** et hīc potest
q̄a si miāculose a naturaliter fa
ctū sit qđ narrauit. **E**t cūdeo.
et miāculose et naturalit. **M**iracu
lose ad exēpla f̄a detestabil vt

vitaretur. **N**aturaliter. q̄a pre in-
imio ardore libidinis i ipso luxu
et delectacōne coitus. minie ex-
hauriuntur spirit⁹ aīmales. ⁊ cor
minie dilatatum. reclusionē nō
recipit subitis motib⁹ intercept-
um. **Q**uid aut de luxuria ⁊ tur-
pi amore ⁊ ipudicia phi senti-
ant audiamus. **L**uxurie hoīnes
debiti voluptatib⁹ se imergūt.
q̄bus in consuetudinem abductis
carere non possūt. et ob hoc mi-
seramī sūt q̄ eo pueniūt. ut
ill⁹ que supuacua fuerant facta
sūt necessaria. seruiūt volupta-
tib⁹ non inuiti. et mala sua qđ
maloz vltimū est diligūt. **T**ūc
aut cōsumata est infelicitas. vbi
turpia non solū delectāt s̄ etiā
placent. ⁊ definit esse remedio
locus vbi q̄ fuerant vicia mores
ferunt et non sūt. **R**ecessit est
enī vt in immensū exeat cupidi-
tas. que naturalē modū tñsilit.
Nlla enī habet finem suū. iāma
aut et ex libidine cetera sine ter-
mino sunt. **C**onsilia nī turpi-
tacione turpis amor nō potest.
Eti sedum. delectacōis tamen
cōmodū luxuriātem seq̄tur. cōfi-
liātem vero turpia nullū. ⁊ hoc
turpissimū iudico. **Q**ūto enī in
honestior luxurie turpitudine pre-
dicatur. tanto honorificacior pu-
dicie castioria cōprobat. **E**st

aut pudicia virorū ac mulier⁹
p̄cipuū firmamētū. cuius no-
minis respectus. sincerus iuue-
tutis flos per manēs. qua custo-
de matamōialis scola cōsuetur.
Due voluptates sunt gustus et
tact⁹ hoībus cōmunes ⁊ bestiis.
et ideo i peccatū numero habēn-
bi sūt q̄ hīs femininis volupta-
tib⁹ deseruiūt. **D**ū qđā stolid⁹
audiēt pictagora dicere. malle
se cū mulierib⁹ q̄ cū p̄his cōiūsa-
ri. **E**t si iqt i cōno q̄ in flori-
b⁹ volutari malūt. **E**t qm̄ ab oēz
terminū semp via dirigit. de
vīs per q̄s ad fornicacōis lap-
sum iprobe pueniūt. lac⁹ dis-
seamus. **E**t hec via p̄ima ad
fornicacōnez cogitacōnes ma-
las et turpes. cōsensū aut malā
volūtatem p̄cedere certū est.
Has maxime polluetes vel pol-
lucōnes. oracōis nostre sacra-
ficiū. vīrga crucis qua deus pa-
ter filiū liberauit vel verbeāuit
cum abrahā abiga⁹. **U**nde ysa-
yas. **A**uerte malū cogitacōnū
restratū ab ocul⁹ meis. **P**eruse
enim cogitacōnes separt nos
a deo. p̄bata aut virt⁹ subaudi-
crucis. corripit ispiētēs. demo-
nes vtiq⁹. qui vrant nos in co-
gitacōne maligna. **Q**uod in
libro de natūa rez aptissime de-
signatur. **A**it enim perditionē.

Arbor est i pñde et interpretat
om dextera. In hac colūbe que
fugiūt serpentes volatiles. tum
ppter tutelā. tū ppter fructum
eius q mñafice delectant. liben
cius reqēfūt. **N**ec mirū. nō so
lum enī odor ei⁹ h et vmbra ser
pentes vpat. ita vt eam vident
attingi. **Q**uid i ista arbore nisi
crux casti. quid i dextera nī ma
ter eius q iuxta crucem stetit.
et qd in serpentibz nī demones
q columbas idest sanctas aīas
valide psequūt. **V**ui⁹ non solū
odore vūtas quā i frāi casti⁹ cō
trahit vūetā et vmbra hoc ē
crucis signū fugiūt et abhorēt.
qā teste augustio. **V**biāqz cru
cis xpi signū cū fide precesserit.
nichil ibi nocere poterit iñmic⁹.
De hac arbore scā ecclā letabū
da cantat i ymno. **C**ruce fidel in
ter oēs. **V**ui⁹ fructū i can
tias sponsa dicit dulcē gurturi
suo. **Q**z aut arcend⁹ ē aīmus a
cogitacōe oñbit pñs dicēs. **N**ō
cito ruinā patit nī q ruinam ti
met. **N**ull⁹ maior est cōst⁹ q q
coherceas aīm anteqm capiat.
Penes enī aīm effugere potes
huc capi. et hoc plane pbatu
re. **O**mē peccatū actio. oīs aut
actio volūtatis. ergo omē pecca
tum volūtariū. **O**mitte igit ex
cusacōez qā nemo peccat iuit⁹.

Sūt qz corp⁹ inopiū ē et i mil
le facinor⁹ fines mēs viciosa dis
cunt. **N**ichil peccāt oculi si nō
ocul mēs ipey. **Q**ntū aut ma
lū sit cogitacōes pñsas fouere et
p eas allici ad cōsensū sē exēplo
ponim⁹ euident. **V**idiviz i bra
bācie pñbz de core vūtas et for
ma cōspiciū quē iuvenē puella
lasciuēs ipetebat. **D**e phas au
tē ducēs iuueis vginē defloare
stuprū cōnuīt. et aufugit et i cō
spectu failie dom⁹ tut⁹ a puella
recedit. **Q**uē illa iuereādius i
secula sup ei⁹ genua se locauit.
et dato graui suspicio animā mi
seram euerf lumīmbz exalauit.
Qui vitum grauitere contesta
tum quasi xum mortis subite i
puella prout potul cōfortauit.
et eius constanciam ac rectum dei
iudiciū i defuncta sicut debui
collaudauit. **S**ecunda via ad
fornicacōez est luxus oculoꝝ in
visu. **Q**uod iob euidenter cōq
tatur dicēs. **A**nimā meā de pba
tus ē oculus me⁹. **Q**z vtiqz pa
tuit i dauid q incaute visa beth
sabze cap⁹ ē oculis et cū adulte
rio crimē pñcōis et homicidij
ppetruit. **E**t ppter hoc solli
tus orauit in psalmo. **A**ute ou
los meos ne videant vāritatem.
In pñbz siue iue qz alemāia
atqz sicut a frē waltēo quē sup

posui nup̄ audiui. **M**ulier que
dam deuotissima eāt et nobil̄.
pulcherrima etiā scdm carnē
inter oēs patrie feminas repu
tata. **A**d hāc vidēdā cū mlti no
biles et potētes sepi⁹ cōuenirēt
et illa pro uisitatione huiusmo
di grauius sepi⁹ turbaret ne sci
licet auosa vidētibz occasio scā
dali preberetur. q̄a scdm phm
magno vel malo periculo custo
diunt qd̄ multis placet. **O**rato
rum sola suum semel itrans fi
lis ad deum lacrimis dixit. **V**i
deo michi criste ihesu ex carne
qua iduisti me piculū imminere.
licz enī aīm meū fortiter fixe
as vt nulla p̄sūs uanitate con
mouear. tñ non modicā p̄timel
co dare me posse cām debilibz
vt tēptacōnū cupidie aliq̄t n⁹
agitant. **R**ogo ergo te misericor
dissime pater et domine vt spe
ciē meā in tanta febritate cōmu
tes vt carnis misere f̄pitudo ī
horrore poa⁹ sit q̄ pulchritudo
fuerit in honore. **H**oc dicto sta
tim febrilissima lepra stabuit vul
tus eius. eruperūt pustule. oas
li tumuerūt. os lacez iepte pa
tuit nasusqz gibbosa deformita
te tortus alienā penit⁹ faciem
demonstrauit. **N**ec mora **E**gredi
ente illa occurrat marit⁹. virqz
eum tñ per habitū cognoscēs

querat que ipsa sit. et ea dicen
te ego sum. **M**oxqz ille tot⁹ in
horruit et vt vidit familia em
nes simul exclamāt in planctū
mirantes p̄cipue qd̄ tā subito
domine sue contigisset. **T**urba
tis parētibz illius notisqz omi
bus et amicis consuliē phisicus.
respōdet iurabilem lepā. nich
il aliud esse q̄ si h̄ nisi q̄ extra
habitationē hominū colloce⁹.
Qd vt factū est et audiuit fra
ter ordinis predicatorū q̄ eius cō
fessionem audire solebat venit
ad illam et mire gaudentem inue
niens querat causam iopinati et
subiti morbi. quā vt illa p̄ ordi
nem enarrauit. frater ipse tur
batus et miratus non modice in
crepauit eaz dicens. **M**iseri
ma et stultissima mulierū que
in otumeliā et in piculū via tui
opus dī in te p̄cū īstancia de
struxisti. et parētes et amicos tu
os q̄ deū laudauerūt et venera
sūt in te ad blasphemādū nūc
p̄ tale īfortunū coegisti. **A**ge
nūc karissima insiste p̄cibz et
ad cōtritiū tū geste diuinā mi
sericordiā interpelles. **H**oc di
cto recessit frater. **I**lla aut̄ tota
liter ī lacrimis resoluta orauit
ad dominū dicens. **D**omine pa
ter et dominator uite mee vt li
beriori mente et puriori spiritu

seruirem tibi hoc i me flagellu
lepre a tua boitate expetui. **S**;
quia audio a patre meo spirtua
li cui tota deuotione comisi me
contra salutem meam a te oim
domino petuisse. rogo te p tu
am benignissimā caritatem vt i
me tuū plasma restituas fm q
tue placuerit optime voluntati.
Mira res. **V**ix verba compleuit
et in tanta claritate cutis et ele
gantia forme subito fit facies
restituta. vt nec in ea vnus ru
ge vestigium vel saltem tenuissi
ma macula remaneret. **Q**uo vi
so gaudet miles et vxorem repu
tat sibi quasi redditā reuiuā.
Exultat familia. fama rei ge
ste diffunditur. letantur amici
applaudit et patria et inclita ce
sti pietas ore omnium collauda
tur. **E**t vix quidem miles anno
dimidio superuixit. et iclita mu
lier eius non immemor comita
tis cristi cū filia vnica quā habe
bat et possessionibz vniuersis
ad monasterium soroz ordinis
predicatoz tñsijt qđ heinberch
dicitur et in eo auctore deo reli
giosissime conuersat. **V**ide et
go lector considera virtutem in
femina que intm horruit oculū
impudiciū vt in se pream instā
cia lepre plagā accipēt. **Q**uid
miniz nequius oculo qđ creatū

est. **I**deo moyses i lege inhibz
filijs israhel ne sequantur cogi
taciones suas et oculos per res
varias fornicantes. **E**t ecclesi
asticus. **P**aulus malus ad mala
non faciabit et in castitia est
semper. **N**on ab re dominus in
euangelio dicit. **S**i oculus tuus
scandalizat te etue eum et pice
abs te. **Q**uāq̃ hoc ab litteram
durum sit intelligere quin pot
ius per oculum nequā concupis
cenciā male volūtatis itelligas
et hāc eiā dāz a capite corbis
picendamqz mutato pposito.
ne in facto pcedēs plabatis et
sic scandalizetis a primo et p cō
sequēs primū scandalizes. **V**i
di sanctū virū magistrū quidā nē
psbiterū beghinarū i muelle de
q̃ certissime ferebat qđ cū in so
negio opido hanonie scolas re
geret adolescens incaute sel fe
minā cōtemplat⁹ p annos tres
ipsa mortua intm tēptat⁹ vt
exapto eo qđ vigilans sustine
bat oī nocte in somnis crederet
esse pntem. **S**ciēs ergo fm se
dyabolū nō cessare de nocte clā
tumulū mortue mulieris aperu
it et nares et faciē i ceno putre
facti corporis tam diu tenuit vt
pene nimio fetore suffocat⁹ qđ
mortuus caderet resupin⁹. **Q**ue
res intantū valuit sancto viro

ut nullū postea stimulū in carne sentiret. **D**e hoc illud secretum accepi q̄ statū vbi dicti vici beata anima pro condicione carnis corpus exiuit auidaz ad x̄ij. milia a longe posito per visionē apparuit et auius esset mentis lapis preciosus quē i pectore portare videbat ad illustrandum totum orbem ydoneus et clar⁹ ostēdit. **R**ec mir⁹ ut q̄ m̄ totū corda ab cognitionē veritatis illustrauit dei verbo et virtutis exemplo felix ei⁹ anima tanto lumine potiret. **S**anctus ludouicus cathalanenhi⁹ ep̄us fuit vic corpore venustissimus et pudic⁹. Quē ut vidit q̄bā gallici regina oculos coniecit in eū et oportuno loco vocatum ad cubicū iuitauit. quā ille toruo vului et oculo idignāti despiciens verbis misticis asutauit. cui⁹ oculus post mortem etiā i fico cabauere extingui et caligari nō poterat. ut michi et multis alijs audientibz magister iohānes de firmitate abbas quondā regulariū in eadem ciuitate qui ipsū oculū quasi cristallinū lucidissimū vidit et postmodū enarrauit. interfuit eleuacōni dicti sancti cop̄xis qd̄ āmis plus q̄ quadragētis i terra iacuerat. Et iuste qd̄em oculus etiā in mortuo

corpore extingui non potuit q̄ contra mortificatū hostem i fragili vasculo viuid⁹ permanebat. **E**t vere merito extāsecus caligari non debuit q̄ venenum corruptionis itālice recipe nō curauit. **Q**uid aut de caulo non figendo phus seneca sentiat audiam⁹. **Q**ui deponere in q̄trult desideria rerum om̄um quantum cupiditate flagrauit et caulos et aures ab hīs que reliq̄t auitat. **N**ichil enī facilius q̄ amor recrudescat. **A**ffect⁹ quocūq; se vertet aliq̄d p̄is sue occupationis inueniet. **C**ogitacōnes vagas et inutiles et quasi somno similes non recipies. **C**ogitatio stabilis et certa siue delibet siue querat siue cōtemplet non recedat a vero. **S**i continens es et animi et corporis tui sensus singulos motus observa ne indecori sint. **N**ec ideo cōtemnas q̄a latent. na; nichil differt si nemo videat cum ipse illos videas. **S**i oculus carpitat auerte. si aures heseant fuge. si arseat lingua restringe. si tactū man⁹ illeceperettrahet. si curiosus odor iter p̄ferat naves otorga. **E**t hec qd̄ si primo motu i vsu duplex abhominabunt sensus vicia et imto federe cū animo cōq̄scēt. **E**xcludit affect⁹ facilius q̄ expellit.

Quia ergo non est regredi facile. optimū est omnino non progredi. **V**ire pulchritudinis adolescentēs cernēs in sua specie sollicitari plurimas illustrū scīarū vultū suū ofodit vulneribz. malens deformitatem habere fedtatis q̄ formā icitamentū aliene libidinis. **T**ercia via ad fornicationem est consiliatū ab hōrēda immaītas. **D**e hīs ecclesiasticus dicit. Inguā tēcia mulieres fortes deiecit et p̄uauit eas laboribz suis. Inguā tēcia ē turpitudinū mediatrix q̄ prime matris eue sp̄ciem gerit que vitū in omni sapiētia et decore p̄fectū seduxit et expulit a paradiso. **Q**ue es igitur puella simplex expers fallacie q̄ talū manus possis effugere si semel etiā tenuissimē prebes auditū. **S**olum tibi restat consiliū vt talium cōsortia tibi semper vitas nec cū eis vadas aut sedeas q̄a nil puell' p̄niciosius isto malo. **V**iror certe et diu mirat' sum q̄ iura ciuilia tales nō puniūt que p̄ re modica furem iudicant et suspendiūt. **V**ex moysi i leuitico precepit si q̄s hominem furatus fuerit et vendiderit sine vlla misericordia moriat'. **F**it furtū manu fit furtū consilio nec vllomō differūt in peccato. **Q**ua er

go pena plectenda est lamia q̄ puelle aīaz quā seduxit tradit dyabolo et corpus lenocinijs defedandū. **P**reterea turpius dehonestare vel dānificare non potest hominē q̄ i filiar' vprore. **A**udi q̄d hinc nostro tēpore remīs accidit. **E**āt homo vt michi frater ordinis predicatorum retulit faber lignariū ab modū tenuis vprore habens pulchram et bonam. **I**n hāc diues q̄dam pecunia si iops corde oculos iiecerat ipudicos. **M**issa ergo ab eo nephanda vetula itat domū iuueāle salutāt eā quasi incognitam. residet ad ignem. **N**ec mora. circumductis oculis fatigatam se plangit. **Q**uerit hinc iuuecula anū aut veniat a quid querat. **E**t vetula si ipsa sis nescio talis nominis talisq; matris filia quā habere me credo i ista vicinia cōsobrinam. **C**ui iuuecula si sum nescio tali quidē nomine censeor et etiam habui talem matrē. **T**unc vetula tuēs i oscula iuueāle. bene inq̄t assimularis optiē mē tue. **T**u autē q̄lem virū habes. **C**ui illa. bonū inq̄t ope fabrū lignariū. **M**ox vetula alcius elato gemitu. heu inquit optime matris filia quomodo ad istā miseriā vēisti vt fabrū habeas vix q̄ tot i pentela

tua magnos et diuites habuisti.
Hec dicens quasi mesta nil amplius
 locuta recessit. Unde quarta die
 reuſa. vere inquit multum sollicitus
 ut post infortuniū saltem copi
 osius rebus valeas abundare. **I**n
 ueni ergo via; qua hoc fieri po
 terit si ſentis. **E**st i cūctate ista
 vir diues et potens valde q̄ te
 ut heri m̄ dixit cū tuum infortu
 nium deplorarem sup̄ omnia dili
 gēs concupiscit. **C**um isto q̄dez
 habebis quicquid corpori placere
 poterit vs̄ decere. **Q**ui iuuenula
 bonum inquit virū et meliorem
 me habeo. diuitias autē cū pctō
 augere nō cupio. **Q**ui vetula qua
 si blādo vultu aggratulans. et hīc
 iqt̄ magis te diligo karissima.
Hec dicens abiit. et post tridu
 um reuſa dixit. **V**eni mecum ka
 rissima et ecclesiā pariter glori
 ose v̄ginis visitemus. **N**ihil er
 go mali suspecta simplex iuuen
 ula par; illi et cū vetula vadit.
At ubi aū portam diuitis trans
 eūt ut p̄ordinauerat vetula.
 iuuenula rapit et p̄trahit i cōcla
 ui. **A**ngustiata ergo iuuenula et
 emin⁹ ad aures vetule se iclinās
 ait. **M**ichi hac nocte atigit iur
 ta cōsuetudinem feiā. **A**d horā
 nūc liberes me cognata dulcissi
 ma et fide data spondeo cras re
 dire. **A**nnuit vetula ſentat et di

ues. **V**ic ergo iuuenula domum
 rediēs q̄d fiat excogitat. p̄parat
 deviana tres fortes et validas
 feminas et eas cum scopis clā i
 thalamo collocavit. et q̄si vellet
 meliorib; vestib; indui. v̄ientē
 vetulā velut ad suum auxiliū in
 troduxit. firmat q; hostio con
 currit feie et nuda tam vestibus
 paratū scopis miseram vsq; ad
 sanguinis effusionē. **R**ec cessat
 a verbibus donec eluctuato co
 namine vetula hostiū epiliuit
 et nuda perit⁹ per plateas au
 fugit. **M**irantib; cūctis q̄d factū
 sit audiunt. et cōstātem in casti
 tate iuuenulā p totā nimis cūta
 tem extollūt. plus q; lucrata est
 in honore et gloria bone fame q̄
 fuisset in oib⁹ corporis diuitis ad
 eptuā. **D**e taliū q; cōsiliatū
 ce miserrima a fratre ordīs p̄
 dicatoꝝ verissima relacōne p̄ce
 pi. **E**rat vetula infelix q̄ relicta
 iuuenulā p septem m̄ circūduxit
 et diuers⁹ vendidit viciis p virgi
 ne incorrupta. **M**aleficio autē
 suo hec egeat vetula ut vnicui
 q; cognoscēt illā inuiolata pei
 tus videt⁹. **C**ontigit inde ut p
 lata intēte augusto mēse vetu
 la p̄cederet iuuenulā sequētē.
Rec mora. **D**emonib; capite
 vetula et vidēt iuuenula p aëre
 vacuum vsq; in longinquū quo

eam amplius videre nō poterat
ferebat. hoc viso contentus iuue
cula et illi q̄ hoc michi retulit se
quēta die confessa laudabiliter
vixit post hoc. **S**icut autem de
cōsiliatricib⁹ dixim⁹ q̄ puellas
p̄stituunt. ita et de adulteris di
cimus q̄ proximorū uxores defe
dant. q̄re fm̄ leges ciuiles sta
tutum nō sit vt crimē tā abhoi
nabile nō puniatur. ¶ **Q**uāto
autem malum et q̄ deformē sit de
us omnipotēs in quodā milite
theutonie demonstrauit. **H**ic de
latere diugis ī tempeste noctis
silentio exurgēs opletō cū alie
na flagitio domū luna lucēte re
dibat. **Q**uius faciē p̄ fenestrā in
t̄ratis vxor em̄n⁹ contemplata
clamat hōc facit. **A**d cui⁹ clamo
rem acille dom⁹ et famuli curre
tes mox ad cōtuitū dñi pariter
clamauerūt q̄si a ōspectu demo
nis deturpati. **Q**uōd vt miles vi
dit aiadiūt facē suā a p̄p̄a for
ma recessisse et diuino iudicio
fm̄ vilitate; peccati cōfusiōis
ignominia īduisse. **E**rgo vbi de
lituit vsq; mane p̄p̄eāt vsus ec
clesiā vt cōfessus sacerdoti formā
p̄p̄iā recipere mereret. **C**ui cū
vacce et pecudes ville p̄cedētes
ad pasua lōgius obuiarēt. mox
diros debere mugitus et quasi
mox minaci fulmine retroacte.

queq; q̄ possūt diffugiūt. **I**de
pastores et obuij quiq; fecerūt.
Sacerdos autē ī hostio ecclesie ab
dicēdas horas refidēs mox vt il
lū vidit signauit se et itās eccle
siā hostiū post se clausit. **T**ūc
miles p̄sternēs se añ fores ec
clesie. **M**iserere inq̄t pater scē.
miserere miserrimo peccatori.
Non enī sū ille q̄ videoz s; hoc
m̄ p̄ctis meis exigētibz accidit
vt in me larua quasi facies de
forme. s; p̄itenti iniūge qd
vis. et sic de me qd deus voluerit
expectabo. **N**ec mora. vbi mi
les cū miā ōtracōe et lacrimis ē
cōfessus. larua illa cōfusiō de ter
ra ē et p̄p̄a faciē cū sua integritate
recepit. **V**idim⁹ plures ex hijs q̄
militē opt̄e agnouerūt nobisq;
ista de illorum tate testatissīma
narrauerūt. ¶ **Q**uartaria ad for
nicacōez luxur in v̄bis. qd **Sal**
mō de muliere blāda et vaga te
stat dicēs. **N**llaquidit eū multos
fm̄onibus. **V**ia enī mulieres et
qd turpius ē. mulieres viros il
laqant et illaqant. **T**aliū ling
ua est vt dicat **iacob⁹ apostolus**
in canoica epistola inq̄tū malū
qd mentes ī se añ pacificas flu
ctuare fāt v̄l iactat. plena vene
no mortifero qd mētes ita īfiat
tēptatoz. vt nec tiore dē v̄l ho
minū v̄l dāno ā scādalo possint

auelli ut sic in corpore per corruptionem et in anima per peccatum in oculis dei primum et subsequenter in oculis hominum ostenduntur. Tu ergo virgo casti huius in proposito vidua vel quis honesta mulier matris amore copulata ab initio caput contemere temptaveris et non erit necesse cum labore et necessitate non modica heretum animam revocare. Maria ergo omnis virtutis et castitatis exemplar etiam in sermone angelici ubi ad se clausam ingrediētem vidit turbata est. et hoc quia aereum corpus in similitudinem viri loquētis acceperat. Visitaciones enim angelorum in spiritu per proprium subiectum hoc est in propria natura angelica ut credi dignissime potest assue ta erat habere. Salutarem ergo angelum et fecundandam virginem astruētem non ubi dubia sed mobili nescia ostēter inquit. Quomodo inquit fiet istud quoniam virum non cognosco. Sed et tu castitatis amator si saltem verbum viri suspectum audieris. sande moras. breviter sermonem audiui auertas. Aristoteles testis est in libro de animalibus. quod quidam sus sollicitante matre agibus aures tenuerit non consentit in coitum. ubi vero aures incepit laxare ad luxuriam stimulat. Quid euiden

aus hoc exemplo. Et nota quod idem philosophus dicit quod omne animal habet aures mobiles preterquam homo. Agibus ergo et immobiles aures habeas et cum aspide cauda erit tui quod tibi suggerit eas obtinere exaudias. id est corde audias incantatem. Raro enim fit ut non cum quod aures itreant et cor non lebat. Et propter hoc hortatur Salomō dicens. Sepi aures tuas spiritibus salicibus ut quod ipse tunc itra voluerit importum hunc repellas. Et hoc patet sub exemplo. Venerabilis iohannis bosnenensis cuiusdam episcopi et postea magistri ordinis predicatorum ut a fratre ipso ordinis precepti factum commendatissimum audiamus. Scide autem nuper ex manibus ipsius tunc luxu corporis impudentissimum hic beatus vir secretum arguebat. quod licet ipse patienter audire videretur exterius. in corde tamen indignantissime quarebat. Precepit ergo audiam sue pulcherrime inter ceteras cubine ut sanctum virum secretus querebat et cum si ullomodo posset inclinaret ad lapsum. Quod ubi illa secretus conueniens et malicius atque peritavit clam in istis impatere cum pluribus stuerit vir beatus manum erigens in sublimi meretricem in maxilla cum virtute percussit

et facieten⁹ in terrā elisit. **Q**uo
in facto sanctum vitum impera
tor in tanta postmodum reuerē
cia habuit. vt vix illi tñ i eccle
sia sancta crederet. **V**ide ergo
serue dei. vide vgo casti. quan
tum lingue malum qñ tam filuā
nisi reperta fuisset miravi vir
tutis soliditas icēdisset. **Q**uis
non videt in tanta via lapsu totū
et tantum ordinem vacillasse.
Crede salomoni tamq̃ experto
q̃ vipereum vie⁹ mala lingua.
Nec sexum hinc excludere vale.
Dicit etiam sapiens. **C**um fatu
is non habeas consilium. **N**on
enim poterunt diligere nisi ea
que sibi placent. **E**t iterum in
fma. **A** consiliarijs malis serua
animā tuam. **E**t beatus aug⁹.
sibi cauens. **A**ppetat inq̃t et ap
petatur cōcupiscentia mulierū.
Et vide q̃ execrabili⁹ dolus ē q̃
q̃daz magis tēptant de psonis
q̃ specie i habitu et religioe pre
tēdunt q̃ de hīs q̃ seculo se de
dēt. **E**t mulieres similiter que
nūq̃ de vicijs seculatibz tempta
rent eas dyabolus et mēs puer
sa in sanctos et religiosos vel vi
ros ecclesiasticos stimulabat.
Cuius simile q̃d in libro de natu
ra rerū plinius apte ponit. **S**us
inq̃t qñ luxurie furijs agitat i
virū irruit candida maxie veste

indutū. **E**t vt hoc pateat sub ex
emplo q̃d nostas temporibz in
hyspania contingent audiam⁹.
Predicator q̃dam et actōne
et ordine in hyspania maxim⁹
fuit q̃ frater dominic⁹ dict⁹ cum
beato dominico ibidem predica
torū ordinem āpliauit. hic eximi
one sc̃itatis et g̃cia acceptissim⁹
erat regi castelle et nobilibz vni
uersis sicut a fr̃e ordinis predi
catorū i nouitate iphus ordis an
nis iā fere xl elapsis accepti. q̃d
vbi q̃dam soldani vt gallice vo
cant tales h̃ trueri solēis mere
torū vidit et iudic. dixit regi et
suis. **Q**uid creditis de isto hoīe
quē sc̃issimū reputatis. **R**espon
dam vob̃ q̃s ipse sit. et cū vobis
vidētibz ad cōsiliū flectā. **C**ū
q̃ rex meretice vt vir urban⁹
et nobil⁹ increpatz. et illa i per
iculum vite sue si nō posset hoc
instanter premitteret. **R**espon
dit rex. fiat vt spospōdisti. **N**ec
moā. vbi q̃dā die vir beatus in
predicacōne stabat. publica me
retor ad vestigia ei⁹ cum miro
eiulatu et lacrimis spectāte po
pulo se prosternit. **Q**uod vt ille
vidit exhilarat⁹ i se q̃i sup peni
tētez cōpassionis lacrimas fu
bit. **T**ūc audita cōfessione ei⁹
p multos dies consolabatur eā
et ipsam s̃m q̃ decebat mutare

habitū fecit. **H**uilitate ergo et obediētia in oīb⁹ simulata post multos aruitus flexuosos q̄s atq̄ spente doctēte tēptauēat. ad istud tandem inaudita deli tendiariū ouertit ingeniū. **F**le uit dieb⁹ multis nec vllā lacri maz causam extorquere potuit vir beatus donec ille pmitteret vt eāt innocētissime simplex ī subuencōnem salutis illius tōli ter se daturū. **A**d hāc vocē mere tar cum clamore valido et lacri mis. **D**e⁹ inq̄t oīpotens non hec miserrima metuit vt p vo to tm̄ viz salic⁹ suū tuū ī salu tem meā ad ōnem libitum obta nerē. **E**t ille audacter inq̄t pete qđ vis et fiet. **E**t illa. **V**ere iqt nūc scio qā mei in fctus ē deus. vnum restat quo pacto parata sum et in mortem et in penā ire qamq; preceperas expia. **C**ui ille. qđ ē hoc inq̄t. **E**t illa incli nato vultu suspicās q̄ nil min⁹ q̄ meret⁹ vilissima putaret. **D**ereandor inquit dicere qđ tū vica comite vicare nō possū nisi vice sola tuo fruaz carbitu mee salutis aut vite spes esse nō po test. **M**ox ille dolū viperee men tis intelligēs. nec hoc inq̄t fru straberis. esto certa. **E**t hec di cēs affiguit ei locū quo eū solū sūmo mane post dies q̄tuor iue

niret. **I**ntermedijs igit hīs di ebus vir beatus in oracōe cōtinu us pnoctabat. **M**ulier vero regi et suis qđ actum sit occulte iū cat iubēs eos suum introitū ob seruare. **Q**uid plura. **S**tupescō regi cū suis qđ fieri dēbeat psto lat. **S**act⁹ vero dēi a media no cte ab instar lā ex carbonib⁹ ig nem in cella parauerat. **M**ane ergo pulsante ad ostium mulie re intromisit eam vir beatus. ba culoq; ofuscās ignem vt magis ignesceret. mox se deposuit su per ignem dicēs. **E**cce lāus talī opere dign⁹. hic aība meā ali um nō habeb. **V**oc vt vidit mu lier qī mortua cecidit. **M**ilitis vero regis ex infidijs irruētes beatum viz sine adustione aliq corporis ā amicti ī medijs igni bus. mulierē autē irragidatam ad parietem q̄h mortuā inuene rūt. **D**oroze igit et amiraōe cōfusi flexis genib⁹ rogant ab igne surgere sanctū virū et stul tis suis presumpcōnib⁹ ibulge re. q̄ facto extrahunt cum furo re miserrimā et nisi vir beatus instātissime et cum difficultate ei fuisset p̄fidio. illā statū iū bē te rege ignib⁹ concremassent. **N**ec mīz. in isto facto p totum regnum hispanie predicatorum ordo recens adhuc et coaliuit et

conualuit sublimari. **N**ō igit̃
lector q̃nta puicitia ī muliere vi
lissīma cui fornicatores in tota
neq̃q̃ hispania hībi sufficere po
tuerunt n̄ etiā in tam sancto or
dine quererz corruptores. **I**deo
de muliere nequā salomō conq̃ra
tur dicēs. **I**nueni amariōrē mor
te mulierē que laq̃us est venato
rū ⁊ sagena cor ei⁹. vinacula sūt
man⁹ ei⁹. q̃ placz deo effugiet
illam et qui peccator est capie
tur ab illa. **E**t iob. **V**alitus iqt̃
eius prunas ardere facit et flā
ma de ore ei⁹ egreditur. **Q**uid
igit̃ serue dei qd̃ tibi cū feminis
cōfabulatio tam assīdua. **M**ira
bant̃ de casto q̃ deus et homo
simul ē ⁊ ideo ab omni suspiciōe
remot⁹. **M**irabāt̃ inq̃ discipuli
q̃ cum muliere dñs loquebat̃.
Quid ergo tibi faciendū ē pec
cator homo q̃ carnē gestas īfe
mā ⁊ naturā īfectā. **S**i iuuenis
es nulla seueritas. si senex expire
in te cū illo q̃ dixit. adhuc igni
culus viuit. **S**z respōdes. zelus
me trahit ⁊ hec salus propīni.
Et rñdeo. **N**ūquid et aīas viri
habent. quare non cum illis as
siduas colloquia. ⁊ utiq̃ viri
pluabus et maioribus penat̃
patent. **M**oderas ergo verba
cū fr̃is. semp sit tibi testis ī oai
lis. **S**ermones vtilēs et sucā

ctos p̃pone hīs. si nolūt illi es
se cōtēte flectiq̃ neq̃unt ad sa
lutem consulo q̃ te subtrahas ⁊
negocium deo amittas. hoc est
maxīe si speciali sorte persona
rum aīa non habes. **Q**uid enī
pdest si vniūsum mūdum lucre
ris et anime tue detamentū pa
traris. **S**i forte in longeuo eta
tis vsu ⁊ retroacta castitate con
fidis audias quid dicit sanctīf
simus et ṽdialis aug⁹. **C**ū mu
lieribz si mo breuis asper et r̃gi
bus semper est habend⁹. **R**ec
ideo min⁹ vitande q̃a bone idē
et honeste videntur. h̃ q̃nto reli
giosiores tanto magis alliciūt
et sub specie religiōis pluuiū
vigz ṽsc⁹ libidinis. **E**x de michi
vt ep̃s loquor et expt⁹ cedros
libani gregū anctes repperi s̃b
hac peste corruisse. **D**e quorū
vita non min⁹ suspitabar q̃ de
iheronimi vel ambrosij turpitu
dine ipudica. **E**cce qd̃ audisti.
si in viridi hec facta sunt in aī
do qd̃ fiet. **I**gnis ē mulier etiā
ignis ad cōsūptionē deuorans.
Quid autē de se iuuenes senti
ant nescio. ego aut̃. lx. ānorū
sum vno min⁹ ⁊ vndiq̃ p̃stē pē
tibus malis casum adhuc lubri
citas h̃oresco. **M**emor sum fa
cti quod moderno tempore p̃pe
tame taceñ. dyocesim accidit.

Quidā clericus a puericia ce-
lebs et castus post longū theolo-
gie studiū in solēni cōuentuali
ecclesia canonicus est adeptus.
Natum ergo zelo ductus preben-
dā pro parochiali ecclesia comu-
tauit in qua cū per septēniū fru-
ctuose multū et fideliter labora-
set predicacōne et exemplo ani-
mas lucratus est casto quas by-
abolus conabatur auferre. **A**cci-
dit ergo ut virgo sexagenaria
que ciliū ipsius sacerdotis la-
uare et mūdare solebat sola sine
testelē socia thalamū ingredere-
tur. **Q**uid plura. **A**d tū nephā-
bum infortuniū res deueit ut
ambo sacerdos et mulier anteq̃
separatē diu seruato castitatis
et ṽginitatis lilio frustarentur.
Et q̃dem mulier int̃m doluit ut
pre nimia amaritudine mortem
acceleāret in planctu. **S**ac̃s
vero expertus cognitū in luxuria
adhuc ut credim⁹ vilissimus p-
seuerat. **Q**uid mirū q̃nto loc⁹
altior tanto casus grauior. **U**nde
meato angelorū casus irrepara-
bilis fuit. **Q**uid in ordie aliorū
religiosorū fiat ignoro. nec enī
est meū iudicare. **S**i scire de fra-
trū predicatorū ordine utpote
magis familiari michi et cogni-
to scio oēs fere quos in scādalum
sancti ordinis cecidisse cognoui

quasi irreparabiliter corruisse.
Credo tñ vsq; in hōiērnū diē
qua p̃ns opusculū sc̃abo vnum
esse inter ordines istū quem do-
minus ihesus crist⁹ sua pietate
et g̃tia mitius custoduit sicut
ipse exptus sū q̃a. xxx. annis in
diuersis regionibus vices episco-
porū confessiones audiens exse-
quebar. **Q**uāta via ad forni-
cationem est luxus in osculo qđ
salomon in puerbijs insinuās
de muliere garrula et vaga. **A**p-
prehensū inq̃t iuuenē osculatur.
Ratio huius est q̃a luxuria per-
osculū inatā ē q̃a in osculātib⁹
conuēcio partū fit et aīales spi-
ritus coniūguntur. **U**nde aristot-
les dicit q̃ equi ante coitū cō-
spirant anhelitu et per hoc ad
coitū prouocantur. quomodo hec
verum sit illi maxime conscij sūt
qui confessiones audiūt illius ge-
neris mulierū quas nolo p̃ter
scādālū ex habitu p̃palare. **Q**uā-
ta enī ex osculis enormitas febi-
tatum eueiat **salomō** insinuat
vbi ait. nolo detegere nesciēti-
bus ne nitanē in ṽtutē et a dyabo-
lo g̃ulus attemptetur. **H**ic for-
te dicas. **N**ulla p̃sus in osculis
libidine moueor s̃ deum in virgi-
nem veneror et presēcia eius inha-
bitatoris afficior. **N**ecq̃ssime
mentēs qui hec dicas. **A**udi qđ

dicat castus quod falli non potest nec fallere. Spiritus est deus et eos qui adorant in spiritu et veritate oportet adorare. Quibus ergo dicas deum per osculum in virgine veneneam. Esto. primum te in osculis libidine non moueat. quod secutum te faciet non mentem saltem virginis non vas fragilissimum corpus in osculo lubricum. Sumus talibus maxime feminatum etiam deo tantum affici corpora que coitus non nouerunt. et in hoc euidentissima ratio demonstrat quia hoc in illis maiori delectatione coitus minorat quam in istis expertis qui solum sine corruptione corporis licitum augmentat. Absit tamen ab ulla mente castiana licitum et sine camine credendum osculum. dum veridicus augustinus in regula sua etiam fixum oculum tanta pena censuit iudicandum de te. Si igitur virginem aut feminam in christo diligis quam sancta ei cauere debes sicut et tibi. de te quidem ut dicas securus esse potens in osculis non moueat. de illa nunquam. discamina ergo te sine mortali peccato committere non licebit. Si quis ergo casti quasi ad sanctum osculum te inuitauerit sputum pro oculo reddas pugnus igitur retracta. Nec credas hunc seruum christi sed sathane. non amatorem sed cor

ruptorem. non pudicie zelatorem sed cum certissime nouens vilissimum lectatorem. Existens in opido magno brabacie brucellenfi venit ad me puella quidam rebus tenuis et formosa cum multis lacrimis sibi postulans miseretur. quam cum hoc taceret dicere quod haberet. illa cum elulatu magno heu inquit me miseram quia cum sacerdos quidam violenter me vellet opprimere et oscularet me inuitam illum auersa manu percussit in faciem et per naves sanguinolentum reddidi. pro quo ut in dicitur a clericis romam abire nobis omnibus oportebit. Tunc ego vir stans a carchino et quasi secose locutus tertul illam. tamquam quiter excessisset tandem inuamem ei accipiens quod staret mandato meo dixi illi. Sub precepto inuamem precipio tibi ut si ille vel alius per violentiam tibi in osculo pertractationibus facere uoluerit tracto pugno valide oculum si potes exutias contractum. Nec in hoc ulli ordini preas. quam castitatem tuam licet sicut corporis vitare. Hoc ut dixi omnes qui ad eam et ipsam puellam in usum magnum et letitiam commutauimus. Vidi mus in gallie partibus virginem auius virtutem mirabilem non expedit subicere. hec utroque

orbata parente in domo fratris
multis loco pedistique serue
bat. que cū nullius viā iocos p
sus vellet admittere. ea quadā
die ī paranda salsa manibz oc
cupata. q̄dam ex satellitibz eā
misus ē osculari s; frustra. nam
pistillo q̄ salnam terebat. eū ca
pite percussit. **T**ūc ille lesus. **N**
neq̄ssima inq̄t q̄re me volentes
ludere percussisti. **Q**ui illa subito
machās. et ego inq̄t nolo. **I**n tali
ergo rigore vīctus vgo nobilis
perseuerās adeo famosa effecta
est vt comitissa de encholismo
eā cū filia sua regina āglievt il
lius instruere obsequis colloca
uit. **N**ec cum nullo modo postea
viū accipere cōsenteat. cū mul
tis regis muneribz et honoribz
ab gallias ē reūsa et ī domo hos
pitalis apud patauū humilis so
ror ē effecta. quā nos vidimus
eiusdē dom⁹ magistā et ī seruitu
te casti labore et senectute cōse
ctam. **R**em q̄dez et hī modo ad
p̄positū non spectet ista narrā
te narabo. **E**o tpe quo ī āglia
morabatur monitru; a nautis in
mau captū regine allatū ē qd ī
paucis distabat a seia. nisi qd ca
put ita signatū habebat ac si su
per frōtem coronā in modū va
his qd sicellā dicimus īsigniret
comedeat et bibebat et nouis

maxie frugibz letabatur. null⁹ ve
bis utebatur ac voce nō qd exili ge
mū molestias exp̄metat. tri
bus āmis ī palatio fuit. **E**tiam
hīc magnificāsus ē deus qd dig
ne ī creaturis talibz etiā deus
mirabil⁹ predica⁹. **S**extavia
ad fornicatōez est luxus ī cōtre
ctacionibz vberū vel pud⁹ dorū.
qd salomō ī prouēbijs insinuās
de muliere vaga. **P**aci inquit vul
tu blandit⁹ dicēs. **V**eni inebrie
mur vberibz et fruamur cupitis
amplexibz. **N**eu qd flagitiosis
actibz se imiscet hūana nobili
tas. hac nota irracōnabilitatis
solus irracōnabilitatis capax ho
mo fedat nec vllum irracōnale
āimal huiusmodi fecit; macula
tur. **N**ō ergo q̄nta misera illo
rum est qd īmētis insipientibz
insipientiores fieri cōprobantur.
Nec bestia fact⁹ homo. s; bestia
turpior ē. Regū primo libro le
git qd azochi qd interpretatur iten
dentes mutuo palpatores et cō
tractatores intellige ī secretiori
parte natū vindicta dei iustis
sima sunt percussa. **V**ide q̄ntum
scelus et q̄nta neq̄tia cū acum
bunt viri feminis nudi nudis et
credunt se corrupcōnis euasisse
spurcias si certa regione pollu
ta sigillū carnis ītegrum pseue
ret hoc saluo faciunt quicquid

volunt. Absit hoc a mūdissime
 v̄gis filio vt hāc spōsa; nō repu
 tet sceleratissime sordidatam.
Apostol⁹ enī despondit vni viro
 castā v̄gicē exhibē x̄po. Castā ī
 q̄t nō pollutā. Testor v̄m spē q̄z
 cōez oīm bonoz. q̄ plures me ī cō
 fessionib⁹ audiuissē q̄ magis cō
 tractacōnū occasione oīa pūdi
 citiā peccauerūt q̄ si dēcē pueros
 de p̄p̄is fūb⁹ genuissēt. Que
 enī operatio peccati natūal⁹ ad
 innaturale flagiciū. Hoc maluz
 late p̄ orbem sp̄ens etiā v̄nulo
 coniugali iūctos inuoluit. **E**tride
 q̄b hīc etiā v̄nulo coniugali ī ca
 mera cēsi ciuitate sub venerabili
 rogero eius dēv̄bis episcopo cō
 tigent. **V**idū quēdam fuisse
 per cepim⁹ q̄ tali vicio subiace
 bat vt non ei sufficeret delecta
 cio coy⁹ nī v̄pore quin etiā; eā
 oī tractacōnib⁹ illicitis molestar;.
Ergo vbi nocte quādā eclamā
 te v̄pore et iprecante vindictam
 dei. manūis perpetrato violen
 ter scelere ad v̄etas officiū sur
 rexiss; moē solito. v̄tre soluto p̄
 secreta nature ī cloacā viscā ei⁹
 descēderūt. **N**ec moā. clamans
 re portatur ad lectū ⁊ publico vo
 ce cōfessus aīz durissimo manu
 um cruciatus. q̄s quasi ignibus
 v̄terentur absidi peccit in horā
 diei tertiā expirauit. **V**ide et

go q̄ digna tali opetā vindicta
 illata sit. **S**i ergo v̄n flagiciū
 cum v̄pore tanta aiaduethone
 percuissum est et punitum. quid
 illi acturi sunt qui in p̄posito cō
 tinēdi ⁊ sub specie religionis ta
 lia cōmiserūt. **I**ste sunt vie sex
 certe reprobis per quas ad for
 nicacōis ludibrium perueitur.
 nec illud vitabit. aut penus qui
 per eas v̄l vnam etiam cōsēse
 rit frequēta ē. **I**n ecclesiastic⁹.
Via impiū complantata la
 pidib⁹ ⁊ in v̄is eoz īfeta ⁊ mors
Et p̄s iprecande dicit. **F**iat via
 illorū tenebre q̄ntum ad exēta
 cōnem. ⁊ lubrā quantū ad faci
 litatem peccādi. et angelus dñi
 subaudis malus coartans eos
 quantū ad exitū. **C**ontra. sem
 te iustoz q̄i lux splēdes ⁊ vie co
 rū vie pulchre et nō coartantur
 turgassus illorū. **P**er vias er
 go imūdoz flos agi in coniuga
 tis. ⁊ lilii ouallū ī v̄gib⁹ oī rū
 tur. **Q**uo fugiendū est q̄ diuer
 tendū ē in libro iudicij requē
 rēdū. **A**ngelū gedēonē īstuen
 tē attēdas. **C**ū enī gedēon q̄
 ieroboal sacrificiū sup lapidē ex
 coctis armib⁹ obtulisset. p̄ce
 pit āgelus vt simul ius armū
 sup hūmū offerret. **Q**uid ī carne
 nī fornicacōis aut adulterij car
 nale pctm. **E**t q̄b ī iure in quo

caro excoquitur non predictarum viarum
luxus per quos etiam mentes con-
stantissime in mollium resolutione
turbantur. Præus enim quam mens inmundis
cogitationibus immoretur oculos va-
gos incaute periciat suggestiones
consiliatorum exaubiat. amato-
rijs se vobis immisceat. oscul mul-
ceat et tandem correctiones illi-
citas patiat. Præterquam inquit ista
sustineat mens et caro constans
fortissima perseverat. Cum vero ta-
libus dare animam ceperit et sen-
sit miseris delectari velut exco-
cta caro in tabem resolvit et absque
ulla fortitudine subsequitur ante
faciem tabulatis.

**De spiritualium filiorum ge-
neratione. Capitulum. xxx.**

Ades quidem licet nequaquam
coitu miscantur tamen maxi-
mum filiorum examinem emit-
tunt. Quid est autem sine oratio
luxus caste et pudice maximum
examen filiorum emittit non in vni-
tate matris ecclesie non adulter
fuit vobis dei sicut dicit aposto-
lus id est ad lucrum aliud inclinan-
tes sedule predicationis et virtutis
exemplo casto domino adoptionis fili-
os generare. Inde est quod spiritus san-
ctus in canticis admittit dicens.
Quod pulchra est inquit casta generatio
cum caritate. Nichil feditatis ca-
ritas patitur sed munda et pudica

complectitur. Unde beatus augustinus in
libro super iohannem. Quod sponsa cri-
sti pulchra inter mulieres id est
virtutes dealbata ascendens et in-
cumbens super fratrem tuum quia
cuius lumine illustratus ut cande-
as eius adiutorio fulcitur ne ca-
das. huic zelatori animarum iugans
confortio. hanc in nullo negotio
pretermittas quia quicquid sine il-
la forma virtutum est agitur om-
ni virtute frustratur. hoc preceptum
domini lucidum in quo universa lex pre-
det et apparet. hec est lex casti
conuersans animas testimonium
domini fidele sapientiam prestat par-
uulis id est humilibus. In lucro et
ergo animarum sicut lex domini team
operetur caritas et non agas prope-
ritatem. Quotquot enim in lege carita-
tis que est gratia per legem carita-
tis conuersus coronas meritum
tot habebis. Vete ergo innume-
rose examinem filiorum poteris labo-
rare quia singulorum gloria videbitis
choruscare. ita ut ab ysaias dica-
tur tibi. Reuertere in circuitu oculos
tuos et vide. omnes isti congregati
sunt venerunt tibi. Filij tui de longe
venient et filie tue de latere surgent.
tunc videbis et affluens et dilatabitur
cor tuum quoniam cuncta fuerint ad te mul-
tudo maris fortitudo gentium
veniet tibi. Quid autem hinc
temporibus meis acciderit videamus.

j

Magister iohānes de niuella
leodiens. ecclie decanus diuicia s
atēpit et gloriā et i mōstero de
oigmes ad ēgulatē ordie; venit.
de hoc beato viro q̄ba; vidim⁹
et q̄dā audita nactim⁹. vir vni
q̄ in bulhit ocio vel q̄eti qui sem
per indefesse in reuocōne aīa
rum pereūciū laboraret. et vide
zelū. **E**o diutina et graui poda
gre molestia laborante q̄ba; no
minatissimus phisic⁹ a superto
ribus p̄tib⁹ gallievt eū i p̄rijs
expensis ciāret aduenit. **C**ūq;
a medico q̄eret quātum se t̄pis
expēdere i morbi remediū opor
teret. s̄ndit. **P**erfectissime inq̄t
infra menses q̄tuor vos curabo.
Nox ille t̄biam manu patiens
clamose dixit. heu me miserum
tunc si p̄ ista cum deus voluerit
in p̄mo putredine resoluēda
a prediōne et salute hominū
etiā t̄bz ebdomadib⁹ cessem⁹
aīe q̄s crīst⁹ p̄cio sui sanḡmis
emīt per me intēā liberande a
demonib⁹ distrahāt. **V**os autez
magister karissime ad p̄ciā re
dite potētis cū placebit bonā
volūtatez vestrā ac labores p̄ps
vobis ipse restituat. **I**p̄e q̄dē be
atissim⁹ homo adeo pius cū zelo
aīarū i pauperes fuit. vt cū q̄d
daret paupib⁹ obuijs nil hēret.
sp̄ali ihermitate semp p̄ defectu

munens torq̄bat. et tūc pro cor
porali eleōfina sp̄ual beneficij
oraōnē pro eis suppliciter exsol
uebat. **P**roinde lector cōhdera
zelū quē habebat. **A**gemizat at
in morte eorū sp̄ce q̄ nocte ē de
fuit⁹. **E**t ecce virrag⁹ et nud⁹
ex hīs q̄s abaldos dicim⁹ in ex
teriori parte dom⁹ venit q̄ ille i
terius d̄ cūbebat. **R**egauit ille
rag⁹ de p̄fessione colloq̄ scōviro.
s̄ ei r̄sū ē q̄ nō p̄flet. **M**ello
illo accēdēte quēdā ex cūliden
tib⁹ aduocat vir beat⁹. **R**educite
illū inq̄t ad me quē ēpulistis.
hoc audito mirati et cōfisi oēs
hoīez eduxerūt. q̄ cū cū diligētia
fca p̄fessioe et absolucōe suscepta
ēcessit. **E**t dixit oīb⁹ vir t̄us.
Nollem pro mille maris auri
me hominem non audisse. **E**t vi
de quo fructu. vir enī per quar
ta; partem leuē homo secessit
a domo tū ecce p̄pentina morte
peratissus cecidit iam defūct⁹.
Rec mora. in sequenti nocte vi
ro sancto migrante ad dominū
accidit q̄d s̄tūgo. **I**n vltēri
orib⁹ p̄tib⁹ aglie q̄dam vir sc̄is
et bon⁹ p̄dicacōis officio p̄mine
bat. **E**o aut i stacōe publica pre
dicāte quēdā peccatrix mulier
amarissime cōtatavt patuit i po
pulo cū lacrimis exclamauit. **M**i
serere mei serue dei. **A**udi misēā

et absolue me a peccatis: tūc il
le vt potuit eam opesuit: et vs
q3 post finitum sermonē exspe
tare precepit. **Q**uid pluā. **I**te
rum paululū cū clamore surrex
it: et percussit morē auditi: sed cum
iam finiendum sermonem pmit
teret predicator: et illa parum q̄
elaceret: surgit iā tercio clamat
horatice: cadit in faciem et exspi
rat. **T**urbatus ergo non mobi
ce cum populo predicator orat
omnes presentes cum lacrimis
orare dominū vt aliam q̄d sit fa
ctum de anima peccatricis ostē
dere digētur. **I**nterū per tres
dies clausus ī cellula p̄dicator
nil dormiuit neq3 gustauit: sed
otinuus ī oracōe pmanit. **T**er
cia ergo nocte anima defuncte
lucido sup solē apparuit presto
lanti. **A**ssū inq̄t aīa p qua oras
ab omī pena soluta sū: nichil re
stat n̄ ad superos statū auolare.
Tunc illo nimirum iterius he
sitante respōdit aīa. **H**oc signū
tibi q nō decipere. **Q**uidā ma
gister iohes ī partib9 braban
cie ī mōsterio matie de oigni
es leobien. dyoces ista nūc ho
ra abiit: et sicut ī vita semp sup
afflictos et pauperes pius fuit.
ita et nūc cū post mortē aīa locū
purgatorij. in q̄ cū innumerabili
multitudine detinebar: ei9 felix

anima ab āgel deferret et ibide
multos recognosceret quorū au
ctor salutis extiterat: pietate cō
motus pro eis suppliciter de mi
num exorauit vt a pena purga
torij soluerent. **N**ec mora: ex
auditus a domino et non tm p
illis p q̄bus orauerat. verū etiā.
cum alijs multis et ego pariter
liberata ad celos ī maxia gloria
sit suscept9. **N**ec dicens aīma
ab oculis mirantis euauit. **I**psē
veto ī tñsmarinis statim dire
cto cum litteris nūcio: sicut ani
ma pro signo dedeāt diem horā
q3 beatitudo migrantis inueit.
Vide ergo lēor q̄nta gloria big
ni sūt: qui ī salutē m̄ximorum
fideles existūt.

**De v̄tute oracionis. Capi
tulum. xxxi.**

Nocte ī expebiciōe dephē
se exaubāt sup iēv̄t alas
a rore p̄te gāt. **R**ox ī
sacra pagina p ignorātia poni
tur. **S**i ergo ī ignorāte via per
quā ad xpm p̄gas iadens exau
ba ī orōe supim9. tēngas crucis
et man9 ad celum donec eluces
cat splendor ī tenebris: et viā
dirigas adoptatū. **I**dem facias
si noctem vel tenebras iadens
peccator9: s̄ si oculos cum publi
cano leuare nō audis inuita san
ctos. āgelos interpellat vt deum

tibi mīgent p̄uocatum vt fm
 pphetam dominus exaudiat ce
 los. celi terrā ⁊ terra te. Sicq;
 etiā interscalatet prouehatis
 ad grāciam ⁊ spe certiori q̄ pri
 us hylaritatē p̄m̄i vult⁹ atfī
 gas. Unde beatissim⁹ augustin⁹
in libro de vera religiōe hoc fieri
 cōfidenter assent dicens. Quis
 q̄s angelorū eum diligit cert⁹
 sum etiā q̄ me diligit. Quisq̄s
 ī illo manet ⁊ potest hūanos p̄
 ces sētē ī illo me exaudire. Quis
 q̄s ipsū habet bonū suū ī ip̄o me
 adiuuat nec ei⁹ participacōnē
 m̄i potest iuidere. Et nōndū
 valde q̄ auctor t̄gīt ī littera.
 Apis ideo exaubat ī nocte supi
 nat alas a roze p̄tegat. In ro
 ze hic agorē tabulacōis ī al
 vero virtutes grāuitas ⁊ natū
 les accipim⁹. Unde sp̄s ian
ticis q̄rulat. Caput inq̄t meū
 plenū ē roze et anāmi mei gut
 tis noctiū hoc est vt dicit glo
 sa. In oreib⁹ ⁊ grauiorib⁹ tabu
 lacōnib⁹ cast⁹ caput ecclesie tu
 mulat. Supina ergo idest sup
 plex peccator aīa ī oracōe p̄u
 bat. ne cū ḡuitas v̄tutib⁹ natu
 talib⁹ spoliē. vt dūz ḡuitas q̄
 deū offēdēs p̄dibit adiuuati nō
 valeat natūaliū admīcula p̄tā
 tis exigētib⁹ p̄dat. Et idē fere ī
 hoīe factū ē q̄ descendēs a ihe

rusalē ī ihericho inabit ī latro
 nes q̄ etiā spoliauerunt eum
 ḡuitas ⁊ plagis ip̄oīs abicē
 seminiuo relicto. Ablatis enī ḡ
 uitas a peccatore ⁊ si natūalia
 pemit⁹ nō tollant. debilitātur.
 et nō sicut ante hōmīni aduota
 succedunt. **V**idi hominē sine
 compacōne fere sui temporis hu
 milē feruidū caritate. egens
 b̄neficiū sobriū supra modum
 erga afflictos p̄m̄i ī corpore ca
 stigacōe p̄cipue affiduū. ab
 omib⁹ cōtagionū spuracīs alie
 nū. hec in ḡuitas. In natūalib⁹
 vero ita erat b̄ne et dēcenter or
 nat⁹ vt nichil in eo īperfectū
 reliq̄sse om̄ipotēs b̄mitas puta
 retur. Pro celibatu ergo ⁊ san
 ctimonia ab omib⁹ honoat⁹ q̄i
 sanctus iā ī terra iter homines
 habebat. ita vt de eo maria q̄
 dam quēdam dicentez audire.
 Quidamq; istū me videre con
 tingit. me hominē nō putō vide
 re s̄ āgelū. **N**unc postea ḡdā
 a roze iusticie vidim⁹ recedē
 tem et tantā erga deū in ḡtū
 dinem inuicasse vt missari so
 lemnia audire otemnerz. et nul
 lum in eo virtutis vestigium re
 manerz. sed omni labe pollut⁹
 nullam p̄orsus luxuriam nullū
 facinus abhorret et hoc quia
 alas v̄tutis grāuite vel natūal

orōib⁹ inſiſtēdo vel lacrimis nō p
terit. Qualiter autē oracōib⁹ p
tegatur beat⁹ aug⁹. i libro de
mēib⁹ euidenter oſtēdit dicēs.
Fidenter itaq⁹ fratres noſtras
preces ad deū dirigamus. Pro
nobis enim angeli deoſum cele
ſtia deſcendunt vt protegant.
tuſuſq⁹ ab celeſtia aſcendunt
vt pro nobis dominū petāt. vt
hinc deſideria noſtra ad ipſum.
et inde ad nos diuina beneficia
reporrent ad premiū. **F**act⁹ eſt
aer ipſe angeloz grefſib⁹ perui
us. niteſcit cotidie per cōitātū
ſanctor⁹. Nil enī māſit in elemē
tis vacuū qd nō caſti morte ſu
ent aſecratū. Cuius manus i cru
ce leuate ſunt. vt fideles ſui poſ
ſint ipetrate qd petūt. **F**eruen
ter ergo cum fide petas ⁊ accipi
es. **S**ine feruore ā fide oracio tua
debita virtute puaſ. **V**erū tamē
aſiderandū eſt q⁹ in oracōne vo
cāli duo ſūt. labor et itencio. **S**i
cū itencōne oras loq⁹s cum deo
et exaudis a deo. **S**i vero ſine
intencōne oras oracio qdēz pro
prie dici nō poteſt ſ⁹ tū labor tu
us pēmiabiē ⁊ non fruſtrabiē
fructu ſuo. **M**ultū tñ i fructu ⁊
pēmio differūt oracōis virtus
et labor. **C**ū oracōib⁹ deo iunga
mur ⁊ in laborib⁹ partē qlemā
q⁹ penay ab q⁹s p petis obliga

mur exſoluere deponam⁹. **F**ra
trem i orbiē predicatoz vidim⁹.
de q⁹ veritate teſtatiffima fereba
tur q⁹ dū in via pger⁹ et oratz
ſepiffime a ſocijs viſus ē q⁹ eū
a tergo ſequebant⁹ ad altitudi
nem ymius cubiti a terra ſuſpē
di et p aera ferri. **H**ec idē de
moſali quā aſi q⁹dragita ānos
vidim⁹ in foreſto brabācie mō
ſterio q⁹ multis āmis i die pēt he
coſtes hora tēraa dū i choro. ve
ni creator ſpirit⁹ cātabatur ad
vnū cubitū eleuabat a terra et
vſq⁹ i finez ymni ſuſpēſa mane
bat. **N**e quōdā i adoleſcentia
cōſtituto ⁊ q⁹ulāte q⁹ alijs dēdi
t⁹ oracōib⁹ vacare nō poſſem⁹ q⁹
dā ſancte vite tñbit. **A**d min⁹
inqt ſemper ſemel i die p nocte
captes horā vel ſpacum qua de
um libeā mente deuotus oras ⁊
talis quide⁹ oracio rebur virtu
tis preſtat et iacula ſubmouet
inimici. **S**upina ergo ideſt ſup
plex fidelis apis anima in ora
cione paumbas ā vt p prios re
atus ā alienos emūdes. vel pro
prij ſtat⁹ pericula vel aliena de
moueas vſ celeſtibus deſiderijs
inherendo huius miſere carnis
incolatum euadas.

**De vera libertate que in caſti
fuitate cōprobat⁹. Ca. xxxij.**

Læt poite sint sub lege
tñ libere sūt. Dñs i euā
gelio dicit. Qui facit
peccatū suus ē pēti. Sup quo
beatus aug⁹. A q̄ q̄s deuict⁹ est
hui⁹ seruus addict⁹ ē. Vñ q̄dū
in antiq̄s t̄pib; post diluuiū in
noceā i hoib; pduāuit. nemo
inter hoies dñat⁹ fuisse descri
bit⁹. Cū autē abūdauit iniquitas
et pax refugit caritatis. nem
roth robust⁹ venator. hoc ē rap
tor. hoies cepit deprimē et sub
iectis p pōpam p̄cipari. Erim
de reges facti sūt. et totum iūis
legib⁹ subiecerūt. Vñ beatus au
g⁹. i libro de ciuitate dei. Et q̄d
magna regna n̄ magna latroci
nia. In die q̄dā q̄dā pirata
capt⁹ a nautis magno alexandro
oblat⁹ est. quē cū interrogat; si
mare vellet habere infestū vt p
q̄d peccauit per hoc et torq̄re
tur. libeā otumelia iuect⁹ i alex
andriū rēdit. Et tu inq̄t si totū
mūdum velles habere infestū. Ra
pinas quia exerceo parua naui
cula latro vocor. tu autē q̄a mag
no nauigio. i. perator. Cuius rñ
fionis et inuecte ueritatis auda
ciam intantum et miratus et cō
plexus ē alexander vt piratam
redderet liberū. Itaq; lex liber
tatis ē caritas. quā si ferre uolue
ris etiā sub p̄po p̄ncipe lib̄ eris.

Qu dñs i euāgelio. Si uis fili⁹
liberauent v̄c libera eris. Qz
si reusaueris ei subdi etiā regū
p̄ncips s̄biacet te dyabolice ser
uituti. Et q̄dē nostro tempo
re i germanie p̄tib; sicut michi
frater ordinis predicatorū nar
rauit et vidit. virgo quedā san
tissima fuit q̄ nullis artat clau
stas vel seas potuit nullis pro
sus vinct⁹ opedita teneri quin
mox vt spiritu mouebatur sicut
sagitta que quātō in arcu forti
us stringit̄ tanto robustius ia
culatur. ita solutus claustr⁹ vinct⁹
culq; diruptis insit ar̄ auis q̄ si
per aera ferebatur. Vñ dicitur.
Vbi spirit⁹ dñi ibi libertas.
Sed illud notum omnibus solē
ne miraculū dicebatur. q̄ sacra
virgo videntibus multis fre
quenter exibat in campum et a
ues inde m̄tas auisumq; gene
ris clamoribus conuocabat. et
in medio earum quasi gallina
inter pullos singulas manu de
mulcēs et ocul⁹ residebat. Quib
m̄tis. In illa innocentia persti
tat. a qua adam lapsus p̄ncipa
tum animalium perdidit. que
ei deus per obedientiam in pri
ma creatōe subegit. De lib̄ta
te dicit ph̄s. Non potest ḡas
ostate libertas. hanc si magno
estimas oīa p̄ua estimāda sūt.

Multa non quia difficilia sunt non audemus: sed quia non audemus. Difficilia sunt. Libertas nichil aliud est quam animus quodammodo se ipsum habens. Quod quod magnis homines tenentur erroribus qui causa dominandi mania cupiunt permeare. Ignatius quod sit ingens pars quod est regnum. Impare sibi maximum est imperium. Rebus habitis hylacter ut pars est libertatis. Beneficium accipe est libertatem perdere: et nisi inuambat necessitas defacili non mendices. Sapiens se contentus est: non ut velit esse sine amico sed ut possit. Ea sola putamus enim pro quibus pecuniam soluimus? Ea gratuita volumus pro quibus nos ipsos impendimus: adeo nichil est cuius se vilis. Sepe maximum precium est pro quo nullum datur. Nostri essemus si alia nostra non essent. Qui se habet nichil perdidit. Omnes ad hoc nobiles sumus nec pauperes abicit philosophia nec diuites eligit. Bona mens nec comodatur nec emittitur: et puto si venalis esset non haberet emptorem: et mala mens cotidie emittitur. Animus nobilis facit. Ex quantaque enim condicione licet super fortunam surgere. Non deformitate corporis sedatur animus: sed pulchritudine animi corpus ornatur. Sicut nec ulla con-

ditionis seruitute subicitur: hic in terra se fruens libertate ad nullum sui otium cogi potest. Subdere igitur apud animam fidelis ut libere seruias regi christo: ne tibi dñetur dyabolus tamquam seruo.

De electione prelatorum a subditis. Capi. xxxii.

Sicut regem ordinat hic et populos creat. Nemo enim sibi assuit honorem sicut dicit apostolus sed qui vocatur a deo tamquam aaron. Vocatur autem a deo dicitur qui voluntate diuina canonicis ab hiis quod iter est dignus eligitur. Reges dico iudices per plures et illis quod ibigni electio suffragio sustollunt. Cuius fiet sicut in libro iudicum dicitur ut ignis egrediat de feno et succendat ligna filiarum. Quod quodens problema istud etiam isto tpe videmus impletum. Creat misericorditer fatuellos et simplices et omnis virtutis oblitus generum tamen respiciunt: non personam. Et vide quod illi repedit iusta merces. Isti quod dignitatis apice roborati quod sit iusticie virtutis et iuris non auferunt fas omne continent. gratia sancti in clericos et laycos de bachant et cum horum ulterius rapienon suppetunt proprie ecclesie manum imponunt: et suos creatores ipsos spoliantes eos magis quam

alienos et turpius execrantur.
Hoc in figura istorum fuit liber
 regum testat zacharias filius
 ioiade sensit. q̄ a ioias rege que
 p̄ octenem regē populū prefecit
 rat imaturū occisus est. **R**ec re
 cordat⁹ est q̄ sibi p̄ fecisset bo
 na s̄ eum crudeli morte multa
 uit. **E**t notādū q̄ dicit. fuit re
 gē ordinat ita ⁊ populos creat.
Quid sit aut apes fidelium popu
 los creare idest gñare breuiter
 dici potest. **I**n gñacōe q̄bē tua
 necia sūt precipue scz validudo
 agria gñantis. debita q̄litas i
 semētia gñā omis materia. ma
 ter in accipiente ouēiens. **G**ñan
 tis psonā dicim⁹ prelatorū. **S**e
 mētine gñacōis materia; pre
 dicacōis v̄bū. **C**ōueniētem i cōci
 piente matrice; catholice ecclē
 finit. ⁊ hoc semp sac̄ y dicitate
 ouēiens. **V**eritatē enī ouētiū
 lorū h̄ q̄ dici poterat mater dis
 rupta ⁊ lassa ē. ⁊ ideo fet⁹ viuos
 gñare nō potest. **E**t ideo p̄phā
ysayas oq̄at dicit. **V**enerūt fi
 lij vsq; ad partū. ⁊ nō eāt v̄us
 parienti. **D**icim⁹ ergo de vali
 tudie agria gñantis. **T**res sūt
 fuit dicit aristoteles q̄ iualibi
 sūt gñare. infirm⁹ puer et senex.
In firm⁹ generare nō potest p̄
 ter debilitatē et defectū v̄utis
 actie. **Q**uos p̄ infirmos accipi

mus nisi illos q̄ lāguent i vicijis
 iualidi ad v̄tutes. **V**elle q̄dē bo
 nū p̄nt fuit dicit apost. p̄ficere
 aut nō valēt. **I**sti g⁹ p̄ p̄dicacō
 nē spūales filios generare ydo
 nei non sūt fuit eis dñs p̄ psal
 mistā impropere dicit. **P**ecca
 tori autē dixit deus. **Q**uare tu
 enarras iusticias meas et assu
 mis ⁊ stamentum meū per os
 tuum. **E**t vide causam. **T**u v̄ro
 odisti disciplinam ⁊ p̄cedisti ser
 mōes meos retrorsum. **I**ndig
 nus ē ergo q̄ v̄rbū ore seminat
 et manu dissipat. **S**cdo geneā
 re non potest qui puer ē p̄pter
 cremētū. q̄a semētine gñacōis
 materia tñsit pueris i cremen
 tū. **E**t i signū huius dñs ihesus
 cū fact⁹ esset annorū duodecim
 inuēt⁹ est in medio doctōrū nō
 docens s̄ audiens et interrogās
 eos. **E**t illd q̄d lucas de eo i acti
 bus apostolorum scribit. **C**epit
ihesus facere ⁊ docere. **E**t p̄mo scz
 facē et postea docē. **C**omēdē g⁹
 primo iuniores idest incorpora
 re sibi ad incrementū v̄utis fm
 ezechielē. volumen debēt sacre
 scripture vt in ore eorū p̄ p̄dica
 cōez fiat oportuno tpe tāq̄ mel
 dulce. **T**erciu⁹ q̄z idest senex ge
 neare nō potest. ⁊ hec causa. q̄a
 natuā nō potest i eo digere s̄g
 nē seialē. **Q**u i libro ē gū dicit q̄

rex dauid senueat et calefieri non
poterat dum coopitaretur pellibus. Na-
turalis enim vires in senibus a ri-
gore deflectit et necesse est ut dum
organismus corporis quasi for-
narum ab instrumentum ignis destroi-
tur feruoris et sensus qualitas mi-
nuatur. Si enim verum est quod mag-
nus ille grammaticus dixit. Quanto
iuniores tanto perspicaciores ergo
ex consequentia verum est quanto seni-
ores tanto tardiores. Si in libro
quarto regum dicitur quod asa rex iu-
de in senectute doluit pedes et
hoc affectum quod utique fuit infirmi-
bus circa salutem proximi tardi-
ores. Calor enim feruoris caritatis
causa est ut sermo exhortationis
in predicatione apte et bene dige-
stus valiter auditoribus profice-
rat. quod videtur et sine diuino man-
dato in senibus quod a. lxx. vel si in longum
a. lxx. annis senibus minoratur fieri
comprobat. Quod autem de beatissi-
mo patre augustino legitur teste
possidio calamenfis episcopo
qui senectute longa confectus ver-
bum dei usque ad extremam ipsam
egritudinem pretermisisset alacritate
et fortiter sana mente sanoque
consilio in sancta ecclesia predi-
cauit membris omnibus sui corpo-
ris in columinis integro aspectu
atque auditu dormiuit cum patribus
suis diuine virtuti potius affectu

benedictum est quod nature. Et in tempore tunc
acto et certe in presenti simile
non videmus. Tercio necessaria est
qualitas in semetipso gratia ma-
tena ut scilicet in eo transpanda ca-
loris sit fragilitas siccitatis et
humiditatis. Unde dominus dicit in eu-
angelio semine est verbum dei. In semine
autem predicationis necesse est ut pre-
dicator sermonem contemperet au-
dientibus ne excessu feruoris et
zele erumpat in talia per que scin-
dalifera et turbet aut prouocet audi-
entes. Unde psalmus instruit di-
cens et bene patientes erunt ut
annunciet patientiam. Volens ita ligare
in predicationibus modum amem. Hoc idem
ceteris excessibus caueat ne te-
porum a fragorem verbo ne sine humore
gruescentia ne et humidum nimis
hoc est sermonem prophetarum aqua id est secula-
ri scientia mixtum minus rebus ita totis
et sollicitos auditores. Disscunt
ergo apes fidelium reges id est
platos prodoneos ordinare quod per pre-
dicationis semen conueniens pos-
sint adoptionis populos generare.

De pueris et iusta iusticia.
Capitulū xxxij.

Proterogatum examen
iudicij tenent. Incor-
rigibiles necant casti-
gant mores et morte puniunt. Quid
mirum. Audi quod dixerit isaphat
rex israel iudiciis populi

q̄s cōstituit. **V**idete inq̄t quid fa-
ciatis. **N**ō hoīs exercetis iudi-
cium s̄ dei. ⁊ q̄dāq; iudicaue-
tis in uos redūdabit. **Q**uā hōrē
da sententia in illos q̄ peritūt
v̄l p̄tere p̄mittūt iudicia? s̄m
ap̄haz iustificāt p̄ munerib⁹ ipi-
um et causa vidue non īgredit̄
ad eos. **D**e ergo ip̄is ī malū re-
tribucō enī illoz venit q̄a iust⁹
dñs et iusticias dilexit eq̄tate;
vidit vult⁹ ei⁹. **S**i aut̄ dilexit
iusticias ⁊ approbaciōis oculo co-
fideāt eq̄tatē p̄ cōsequens ius-
ticias obit in iudiciis ⁊ impro-
bat falsitatem. **U**bi ergo iustici-
am habere non potes patient̄
ad dominū cum fiducia cōuerta-
tis q̄ ip̄unitam neq̄quam ire non
sinit et cum accepit t̄ps ipse ius-
ticias iudicabit. **Q**uid aut̄ su-
per hoc nostre fere tēpore s̄m
q̄ a fratre orbis predicatorū au-
diui in lothorāgia ciuicta babā-
cie sc̄m sic audiamus. **M**ona-
steriū sc̄i Jacobi ap̄s leodiū no-
tū multis ē et acceptū. **I**stud q̄
dam adulescēs asobrinus maio-
ris p̄positi causa maioris deuotiō-
nis ⁊ eligiōnis itauit. **Q**uōd vt
audiuit p̄posit⁹ indigne tulit
mandat abbati ēmitti sibi aso-
brinū per clericos. **S**ciuit ille.
Tūc p̄posit⁹ foris manu collā sa-
tellitū itat violēter cenobiū. ta-

pit iuuenē et nudato sc̄o h̄tu in-
buit sc̄alari. **A**bbas ergo mō-
sterij collās p̄morib⁹ v̄l p̄orib⁹
citatis ep̄o cōgrit ⁊ totū clez p̄-
tantis iniurijs interpellat. **H**oc
cum indignāter audire vix v̄llz
ep̄iscop⁹ ⁊ abbatē; potius ip̄ete-
ret duris v̄bis abbas flexis ge-
nib⁹ cū modēamine dixit. **I**udi-
cē cōtra te o p̄pōitē in terra habē-
nō possū ⁊ idē cōtra te deum sū-
mū iudicē interpellō vt infra xl-
dies vterq; nostz oparet cōm
illo sentēciā p̄ meritis acceptu-
tus. **A**d hoc p̄sul cachimnans
cum suis ita sit hoīem atq; sp̄e-
uit ⁊ repulit exprobatū. **Q**uid
plura. **Q**uadragesimo aut̄ die
circa nonā mortuus est dict⁹ ab-
bas. **E**t atq; pro eo solēniter pul-
saret̄ sedens in balneo p̄posit⁹
et q̄siuit a circūstantib⁹ q̄d hoc
esset. **M**ox q̄dā īgrediēs ⁊ r̄q̄si-
t⁹ de solū cāpanaz r̄ndz abba-
tē sancti iacobi iā defictū ⁊ pro
eo pulsaciōem fieri tā solēnē. **I**li-
co recordatus p̄posit⁹ q̄d m̄ges-
mū diē esse q̄ se citatū corā sum-
mo iudicē audierat ab ablate
consternatus animo dixit suis.
Cito videte q̄d faciā. **M**ortu-
r⁹ ego sum. **C**ōparere me hodie
summi iudicis aspectibus opor-
tebit. **R**ec moā. **P**ost hec ver-
ba cū balneū egressi festinaret

in astantū man⁹ cū dico eiula
tu et vobis exspirauit. Illic paul
dubio respondere cōpulsus vbi
causaz stēpius cessat. iurisper
itorū aduocatio cōticescit. vbi
nec preces nec precū libābūt.

Simile qd et de cōte quōdam
hanonie fide indubitata pcepi
mus qd dum vellet ī ecclesia san
cti iohānis inualētemis canoni
cos expellere regulares et p eis
ponere canonicos seculares ab
bas eiusde loci ad sūmum iudi
cem appellauit. Appropinquāte
aut appellacōis die cū abbas in
ciperet ihemari et se ad cōparē
dū coram sūmo iudice oracionis
instācia ppararet ipseq; comes
sub eodem tpe sentiret incōmo
dum cause cessit oīode diē vera
dictus iudicij et sentenciā exspe
tare. Et nō ī perūsiōne iudicij
duo mala. **Unū** qd offendūt deū
et vnum qd offendūt primum.
Prīmū fit mādatū dei tūlgre
biēdo. **Secūdu** p pō iudiciū sū
trahēdo. **Retra** bucio ergo eius
venit vt offensam dei etiā si h
penituerit per afflictōez corpo
ris luat et offēsam prīmi quā
p iudiciū iniustū inaurat dānis
eius satisfaciēdo restituat. **De**
enī iudico qd manu dīape. **U**
si inpeitens pleuerat penā pro
vtroq; ppetuo damnatus exsol

uet. **Q**ua frōte ī futuro illo ex
tremo et tremēdo iudicio ipsum
iudicem expectabit qd hic tpa
liter iudex eū p inuersū et falsū
iudicium irritare non timuit.
Quid sit aut tēnere iudiciū ad
illos maxime spectat qd iudicare
et corrigere debent excessus et
opa subditoz. **U**nde dicit icorri
gibiles enī necāt castigāt mox
et morte puniūt. **C**uius exēplū
in pmo libro regū iuuenies vbi
heli sacerdos contra legē exce
dentes filios nō correxit et cum
eis in vno die vindictā crudelis
sime h iustissime aiadūfionis
accepit. **Q**d vult ī vtroq; qd
dictū est de iustis iudicib; et de
hīs qd sunt circa correctionē sub
ditoz icorrigibiliū negligētis.

Comes qdā iustissim⁹ iudex
vt certissima relacōe didicim⁹
in ppiū filiū et vniū tale iudi
ciū fecit. **D**eaiueāt comes an
nis duob; aut tab; languēs et
vna dieiū filio ei⁹ virginem op
primente clamor populi per ci
uitatem validus exat. **Q**uo
clamore pater attonitus inqui
rit que causa sit. **R**egāt prima
tes qui astant h tādē minis
terati intamāt veritate; quo de
tecto vultu dissimulante cum la
camis pectiē ab astante seruo
altrū exatū et longum qd

vellet sibi vngulum excrementa
resanandi. **N**ec diu in morat⁹ aut
vix sex horarum spacio interie
cto filius p^rcepit aduocari. Quo
veniente et p^rius accedente dix
it pater. Nunq^uam nosti q^u sim do
minus terre et tu me superstitie
et viuentie in confusionem mei
et tui opprimere virginem volui
sti. **A**bhit vt te talem heredem
habea et te talem post me terre
dominu^m relinquam. **V**oc dicens
subito cum i corde cum cultro p
cussit. nec q^utuor diebu^m post hoc
spacium intercessit cum ecce co
mes mortem sibi imminere respi
ciens quenda^m secreta sui consu
mādaui abbatem. **C**ui cum co
fessus esset et peteret corpus p
et nichil in confessione de occasi
one filij tetigisset abbas nolens
eum absolueret vel cōmunicare q^u
te t^um scelus filicidij cōstans ob
misisset q^usiuit. **C**ui comes miā
constantia respondens dixit. Ab
siste illum reputem p^rmi princi
patus heredem licet genitum car
ne mea qui contra fas ausu nepha
rio iuras violator existēs se dig
num fecit mortis iudicio et om
ni iure successionis indignum.
Nec vere ergo pater filium sed
legum violatores occidit. **T**u
autem abbas vicari⁹ iudicis dei
contra legē me iudicas que deu

tronomij libro teste in necē pa
terni filij primas patrum ma
nus esse p^rcepit. **U**nde ad cri
sti iudicis tribunal appello vbi
sine tua absolucōne facti huius
astare volo et certus eius iudici
um expectare. **V**oc solum peto
vt p^ridem apertas de mⁱnici sa
cramenti et me salutare dei oū
lis t^um videre permittas. **Q**uod
vbi annuit abbas hostia saluta
ris mox se cōmⁱtis patenē i
fudit et cum iustum p^rerogati
ui examinis iudicem et rectissi
mum vindicte scelerū compro
bavit.

**De virtute innocentie et sim
plicatis. Capitulum xxxv.**

Ino mo⁹ inocie sūt. Illi
viriq^{ue} apes fidelium imitā
tes q^u s^um p^rphaz recti
nō fecit nec iuēt⁹ ē dolus i ore
eius. **R**ara res est istis t^upibus
etiam in pueris qui nomine et fa
cie innocentie puritatem osten
dunt puritatis innocentiam in
uenire. **S**ed etate supplete ma
licia luxurij in se vires exhau
cunt ante tempus. ideo de eis
omne deperit. robur elanguit
in adultis facinorosi quiq^{ue} p^re
ferunt palmam. virtus obiecta
succumbit i facinorosis reuiuiscit
abel innocēs de nouo p^rstermit⁹.

Non est q̄ reputet puritatem ⁊
ideo sectator inocēcie rarissim⁹
inuenit. **V**is q̄dem si soli essēt
principes obnoxij seculares pos
set vtiq; h̄ tñ cū gemitu tolerā.
S in ill⁹ est cū detestacōe mari
ma cōspuēdū q̄ sunt loco aposto
loꝝ dispensatores ecclesie: q̄ des
pectis inocentib; ⁊ pbatis nō
ponderāt pmouere impiū si eū
videāt et versutū. Non sic vilis
deo inocentia credit⁹ qui ab imi
no mūdi inocētem enoch a secu
lo tñstulit. noe iustū seruauit.
abrahā āpliauit. esau reproba
uit. iacob dilexit. ioseph inociu
toti mūdo prefecit. Inocēciam
puritatis in matre cast⁹ elegit.
In inocētib; coronauit. In bap
tista laudauit. In iohāne dilex
it. In illis q̄s vocauit ab se ⁊ cō
plexus est puul⁹ cōmendauit di
cens. **M**itte puulos v̄tre ad me.
taliū ē enī regnū celozū. Et q̄d
dicat. **T**empus me potius desē
rebet q̄ exēpla. q̄niam q̄cumq;
domino placuerūt aut per vite
pfectōez post lapsū. ā pervite ī
nocēciam ante lapsū. ā certe
ad vite puritatem post lapsū re
dierūt. **Q**uid autē ī confinio
burgūdie per inocēciam actum
fuit a fratre ordīs minor⁹ per
cepim⁹ referamus. Antiquissimo
more seruātū est in ordine san

cti benedicti a cunabul⁹ fere pue
ros ibui et sic eos ī ordinē p vi
te inocēciam educati. **Q**uo cō
tra sepius actum tamen audiui
mus nec approbam⁹ p oīa pue
rum rationis expertem vouere
q̄d nescit. h̄ potius adultū quē
libet q̄ possit discrete reproba
re q̄d displicet. et electione dig
na approbā q̄d placet. **P**uer
q̄dam in confinio burgūdie fuit
q̄ in mōstero ordinis sancti bñ
dicti apud cluniaim ab ip̄is
cunabul⁹ inocētissim⁹ ac simpli
cissimus adoleuit. **A**dultū ergo
iuuenē abbas suus pro recreacō
ne vel ioco secū p̄ficia extra pre
cepit. **S**ufferiādoꝝ ergo equoz
causa abbate cū suis añ domū
ferriā descendēte. miratus ex
simplicitate iuuenis eo q̄ num
q̄ tale q̄d videat ferrū candēs
nuda illud manu sine abustioe
aliqua vel lesura eleuās atrecta
uit. **S**taupfactus ergo abbas et
omnes q̄ p̄ntes abeāt inocen
tiam in iuuenē venetati sūt ⁊ rē
iterato ac pluries probauerūt.
Post hoc abbate cū suis alias
occupato iuueis mox iterato a do
micali est igressus vbi p̄ore fa
bri cū puero super genua mira
tus inueiens aq; puulo cui num
q̄ simile videāt iocabāt. **U**lico
autē mulier ī iuuenē q̄si ierptū

malicia stimulata si talem habere vellet inquit. Et ille libentissime inquit. Que mox nesciū ab concubitu instruens puerum sic fieri promittebat. Ergo ubi iuuenis post concubitu inocētia spoliatus egressus est. feruē cādens ut prius existimans contrectare adustus grauiter exclamauit. Qua in re turbat⁹ abbas non modicum admiratus aīad uertat ex interiori lesura anime iuuenem foris lesum et priori inocētia q̄ eū contra ignē p̄p̄erat denudatū. Reductum ergo ad monasteriū iuuenem abbas super gestis diligēter inquit uertat q̄ simplicissime cōfite⁹. Et sic cum multis lacrimis damni suum tremebund⁹ expauit.

Sed et potentē oīa dōnes putat⁹ mira gesta iuliane v̄gis et cipriani testant⁹. Vbi ciprian⁹ adhuc puer a magistro suo compulsus legiē. xvij. annis puritatem v̄ginali inocētie custodisse ut per hanc maiori potencia contra demones et ip̄eno potiretur.

Sup hoc quoddā valde memorabile certissima relacōe ab hīs q̄ presentes adēāt et uiderāt i machlinia opido brabācie p̄cipimus accidisse. Puella q̄dam sacro die dñico cū iuuenibz conzauēāt diu valde. fatiga

ta ergo demū rebiit. Nec moā demitū pergēs demone fit repleta qua clamante surgit faīlia ligant v̄nauis scuientem. Mane in hānswic ad oratoriū glōriose virginis extracpidum deportatur. Frequēter enī ibidem mana virtutum operat̄r miracula plura ma demōstrauit. Quod ubi scolares pueri percerperant ad locū ubi x̄p̄abatur puella i oratorium ararēt. quorum vnus annorum ferme xij. audacior ceteris atq; sagacior cepit compellere et adiurare demonium ut corpus obsessū desereret et exiret. Nec moā ubi demon arcaymbiliū per tumorem se esse monstrauit. bitus puer crucem cum pollice i contrarium fixit. et sic paulatim per crucem versus os ascendere compulit donec eum in speciem hirsuti vermis oīs popul⁹ ita hiatū oris herētem v̄didit. Quo miro conatu ad inferora rebire volēte clamauit populus. puer instāter signū salutis c̄p̄chuit et cum maxīma violencia demonem exire coegit. Cietum ergo ut diximus in modū hirsuti vermis puer audacter dexteā comprehendit et in fossam paruellam ubi pluuiā aqua cōsidet mox p̄ieat. Qui statim in oculis

plebis totius disparsens leticie
et laudis omnib; materiā dere-
liq̃t. Proinde man⁹ pueri a cō-
tactu ṽmis nigredine infecta re-
manſit. h̃ p̃tinus aque b̃ñdicte
lauamento disceſſit. Sacroſcī
ergo res eſt eſſe ab omni labe
caminū innocentem. h̃ ſimul eſ-
ſe cōueit ſimplicē ⁊ prudētem.

**De innocentia boni hoīs et iuſti
q̃ nemini cupit nocere h̃ oībus
p̃deſſe. Capi. xxxvi.**

Fruictib; null⁹ nocent ſed
nec mortuis q̃dē. Caſt⁹
de patre dicit. Om̃ē pal-
mitem q̃ fert fructū purgabit
eum vt fructum pl⁹ afferat. Re-
cte autē ſubdit. nec mortuis qui-
dem ſubandi nocent. Et hoc eſt
q̃d i euāgelio de caſto rege fide-
liū ſignanter legiſ. Calamum
quaſſatū non conteret. ⁊ lignū
fumigās nō extinguet. Quod
et ad nos moraliter refera po-
teſt. Fructib⁹ null⁹ nocēt. idēſt
fructificatib; per bona opeā no-
cere non debem⁹ vt impediām⁹
eos i aliq̃ h̃ potius adiueim⁹
vt eorū exemplo ad ſimilia puo-
cemur. Vnde ſalomon in puer
hīs. Noli p̃hibere eum q̃ bene
facit. h̃ ſi potes ⁊ ipſe bene fac.
Multis modis dicit nocē ho-
mo homini. h̃ precipue tribus.

corpus occidēdo. animā ſeducē-
doritā iſamando. Corpus tripli-
citer occiditur. gladio materia-
li vel cōſimili vt cayn abel. ſub
dola p̃dicionē vt iudas caſiū.
victus ſubtractionē vt q̃ tpe ne-
ceſſitatis ⁊ famis negādo victū
pauperes p̃ire permittunt. de q̃
dicitur i decalogo. Nō occides.
De ſeūdo i eodē. Nō feres con-
trā p̃imum tuum falſum tēſtio-
nium. De t̃cio dicit ābrochus.
Palce fame morientem. q̃ ſi
non pauens occidiſti. Ma et
am p̃rimi triplaciter ſeducitur.
peccato. exemplo. cōſilio. Pec-
cato vt qui hominē peccare facit.
ſicut heliophni et ſinees q̃ pec-
cabant cum mulierib⁹ que exu-
babant ad hoſtū tabernaculi.
Exemplo vt ſalomon q̃ illectus
amore mulierū ydolīs imolauit.
et per hoc peccare fecit multos
ex iſrahel. Cōſilio vt q̃ t̃mpore
iude machabei p̃ſuaſerunt mul-
tis vt derelinq̃rent leges patrū
ſuorū et ydol⁹ imolarent. Vel cō-
ſilio poſſūt dīa ſeducere q̃ i cau-
ta predicacōne neſcientes ⁊ ſim-
plices de occultis peccatis red-
dunt auoſos ſollicitos de hīs
que prius ignorabant. De pri-
mo dicit i decalogo. Nō mecha-
beas. De ſeūdo in libro he-
ster i fine. Gladio ⁊ igne pereat

per exemplo contempt⁹ et inobediencie. De tercio in libro iob. Abduc; filios malos in stultū finē. Vita etiā xpm tripliciter infamat; vel minuēdo bonū quod in eo est vel agēdo malum qd in eo nō est. f. fingēdo malū. Prīmū malū. scūdn pelus; tecū pessimū. Et hec ē bestia quā vidit daniel; at; toplica ordine denū que multos populos devastabat; et hoc q̄re; q̄a eo min⁹ peccatū detractōis vitat; a pluribus q̄ minus peccati mortāl; culpam ab ignorātib; habere putatur; cū tamen multo gruius sit sine culpa. primū infamare q̄ fureto vestem ei; auferre; et hoc quidem multa; illud vero ponderat; pauci. **P**otius rei vindictam horabilē valde et mirabilē vidī. Noui ordine; non re; noie non actibus sacerdotem; h; intm vicio ligue debitus erat vt potius de se pessima mēteret; q̄ nō socios vel cohabitantes sibi carnibus infamar; h; ante mortem raptus in suā tanta in se debachatus est cede; vt. p̄p̄is dentib; lingua maliloquā lamar; et palam cūctis ostēder; q̄ q̄a lingua sua dolose egerat; et venenū aspidū sub labijs eius quasi sepulchrū patens guttur illius fetorem teratamū āhelaret. . . .

¶ Qz q̄libet studeat occasione proficiendi et emēbādi sumere non solum a bonis verumetiam a malis. **¶** Capitulum xxxvii.

Non solū ab odoriferis verumetiam a fetidis herbis mellis alimoniam trahunt. Mire cum odoribus bonis delectantur et naturaliter fugiunt fetida. Sed i eis propter mellis bonum ad tempus vitiliter demorantur. Et hoc est idem quod dicit paulus. Omnia probate; quod bonum est tenete. Per odorifera intelligimus opera bone fame. **¶** Vñ apostolus. Bonus odoristi sum⁹ deo; aliis quidem odor vite invitā; alijs odor mortis in mortem. **¶** Augustinus super eode; verbo dicit. Si aut quondā illud preciosissimū vnguentum fracto alabaistro odore domum impleuit; ita et apostolorum opinio bonorū fractis eorum corporeibus per martirium quasi suauissimum holocaustum domino ecclesia; toto ore resperxit. Et hoc q̄dem alijs cōgaude; famavite i vitā; alijs invidentibus fama mortis i mortem. Tu autē; ap̄is fidelis anima delectare fame opibus odoribus bonorū q̄ tibi in mutua collatione de bonis et edificatorijs

vbis os sapibum ⁊ odoriferum
reddat per qđ edificet p̄m⁹
et cor mūdātū spurcijs gratu
labūdū faciāt. quo magis ad
desideriū collū eternoz ei⁹ sus
piriū excitetur. **G**racius tibi sit
qđ fauos mellis ⁊ lactis dulcediez
liguā tuam ⁊ labia distillat qđ
amariari ventrē tue memorie ⁊
felleis recordacōibz ad vniū
prouocari. **I**llud vero qđ textus
apte subiūgit qđ licet fugiant
natūaliter fetida in eis tñ prop
ter mellis bonū ad tps vtiliter
demorant. sic intelligi debet qđ
non solū in bonis hominū acti
bus proficiendi occasionem san
cta aia sumit verūetiam ī mal
dū in hīs videt qđ iuste displi
cet ⁊ in illis imitatur bonum qđ
videt. **V**idim⁹ ⁊ valde dilectū
⁊ familiarē habuim⁹ nobilē phi
lippū de mōmāul militem vite
perfāssime virū ī qđ illud mēo
rabile frequenter adūtm⁹ qđ to
tum temp⁹ suum vel in oracione
ac deuocōe continuauit in sanctis
colloquētibz expendebat. **N**oue
rat enī multos valde religioſe vi
ros ac feinas qđ ī grecie
lūbardie burgūdie puicie gal
lie flandrie brabācie partibz
illustrauē qđ v̄tutes mores
et v̄ba cum miro seruire ⁊ desi
derio referebat et ad meliora p

hoc mētes aubiētū excitabat.
S ⁊ et auditores suos et colloca
tores miā oris g̃ra cōpellebat
vt sibi aliqđ dignum relatu qđ
aubissent vel vidissent in facto
vel ī dicto bonoz exponere dig
narent. **E**t hec quidem vltra qđ
credi potest in eo tantā deuocō
nem tantā leticiā et tñ desideri
um excitabant. vt istis solū vi
uere crederet. **S**i qđ vero extra
taliam eū aubire cōtingeret quasi
esset percuſsus ī capite cū miā
anxietate spirit⁹ faciem auerte
bat. **N**ec frustrat⁹ ē fructu oris
auius bonoz scilicet que libēter
ptulit et audiuit. cum eū deus
mīro modo remunerauit etiā ī
presenti. **V**ix enī habuit de om
nibus paternis bonis necessari
um vite victū et tamē octo mō
sterioz cisterciensibz ordis funda
tor extitit indefessus. **E**xceptis
congregacōibz beginarū qđ vs
qđ ad qñqz milia ī diuersis locis
⁊ eo āplius ī culti seruiicio mā
cipauit. **E**cce quid sit bonis bo
ne fame odoribz delectari.

Quātor iusticie et zelus corre
ctōis in capitulū stricte sit ser
uand⁹. **Capitulū xxxvii.**

Ita mūdicia circa eas
admoliūt omnia in me
diū nulla opa spurcie

latent quoniam et excrementa operancum intus ponunt ne longius recedant ut congesta in unum locum turbidis diebus et operum otio foras efferant aggregata. **I**n his verbis notatur capitulum necessaria et celebris officina ubi debent excessus peccatorum proferri accusari corrigi et purgari. **C**onvenientes enim omnes generaliter decet et precipue cenobitas ut mira sit mundicia circa eos. **E**t hoc quomodo conveniens si xpi quod in medium excessus singulorum quasi excrementa operancum salutem mutuam proferantur. **E**t sic fit quod scriptum est. **S**alutem nostram invicem operemur. **M**ultum est enim remissius misericordius et tolerabilius in presenti coram paucis et hoc coram fratribus corripi et emendari quam in illo horrendo iudicio coram omnibus bonis et malis sententialiter condemnari. **E**t hoc est quod dicit apostolus. **S**i nosmetipsos dividicemus non utique iudicemur. **S**ed heu timet quilibet paci sue et peccantem veretur arguere ne sibi a sociis aut peccatorum talio refundatur qui potius gaudere debet argui cum peccaret et illa fronte socium audacter corripere quam nollet eum su-

os excessus vel negligencias tacere. **S**ed nunc secundum prophetam **Job** protegent umbram bram eius et corpus eius quasi scuta filia compactum quasi ex squamis se prementibus. **E**t in hoc dyabolum cum suis omnibus intellexit qui invicem se vel defendunt vel contegunt ut sic omnis ordo monasticus in dissolutionem omnis honestatis deus in turpitudinem omnis forma virtutis in vicium omnis rigor iusticie in precipitium facinorum evanescat. **N**ec omnia processus eveniunt eo quod accusaciones et correctiones in capitulo non habentur. **P**etrus ananyam et saphiram quasi in capitulo seniorum provicio appetitus corripuit et puniuit. **P**aulus principem apostolorum petrum quasi in capitulo coram senioribus et fratribus arguit quia reprehensibilem iudicavit. **N**ec in inicio nascentis ecclesie et inter dispensaciones fidei maxime ad instructionem nostram acta sunt et conscripta. **U**bi autem ergo horum servatur exemplum ibi individua semper cum ipsa habundancia rerum temporalium casti gracia perseverant. **E**t licet in mutuis accusacionibus et

correctionibz capitulorū subite
aliqui p̄urbacōes p̄ueiant ani
morū. sp̄iat̄ tñ sancti v̄tute cia
us conq̄esunt et ad se redeunt
corde pacati. **Unde** text⁹ satis i
nuit q̄ hec fieri solent turbidis
diebz et op̄erū ocio hoc est cum
deliberacōe et discreto moderamī
ne prelatorū. **Qd** aut̄ premiti
tur poni i mediū op̄anciū ex̄ce
menta ne longius recedāt itel
ligi sic debet. vt p̄ accusacōibz
et correctionibz capitulorū appel
lacōes et diffamacōes fieri pro
hiberet. **Soleratissimū** quē
dam in remēsi ecclesia anglicā
genere decanū ab hīs q̄ vitium
cognouerūt audiui. q̄ canoni
cos suos pro excessibz vialiter
corrigebat. **Accidit** aut̄ ei⁹ tpe
vt venerabil⁹ et deo dign⁹ alber
tus leobien⁹. episcop⁹ frater du
cis brabantie ab impatore hein
rico exul ab ip̄erio pellere⁹ et a
militibz eius iuxta remēsem ve
bem pro iusticia doloissime ne
care⁹. **Ad** cuius obseq̄as cū vene
rabil⁹ richard⁹ rex regali genere
ort⁹ tunc q̄dem archidiaconus
cemen⁹ h̄ in cathalauno presul
electus sine nupciali veste cū m̄
ta turba nobiliū interesset. **Se
pulto** aut̄ facto cadauere i cho
ro ecclesie cathedralis vt dece
bat decan⁹ omnes canonicos nec

non et ipsū cathalaunēsem ele
ctum ab capitulū euocauit. **Resi
dentibz** ergo cunctis dixit deca
nus electo. **Nondum** adhuc vt
credo archidiaconatū aut cano
niam resignastis. **Cui** electus.
Nondū inq̄t. **Et** decan⁹. **Surgi
te** ergo et satis faciatis ecclesie
et dorsiū ad disciplinam coram
fratribz ip̄ante eo q̄ sine veste
nupciali chorū cum canonicis cō
tra regulā introistis. **Nec** moā.
surgens et proūbens elect⁹ ve
stes exuit et a manu decanivali
diffimam disciplinam accepit.
Qua accepta elect⁹ vestibz rei
butis exiit se⁹ decano cū max
ima oris ḡtia coram oibz dixit.
Gratias ago deo et patri ne re
men⁹ ecclē ei⁹ p̄ssime gemitu
ci⁹ q̄ te talem h̄ in regimine de re
linquo. hinc magis diligā lēu
istum et in sede ista dignam sem
per veritatis memoriā venerābor.
Hec dicens archidiaconatū et
canoniam resignauit et in se ve
rificauit illud vulgate puerbiū.
Quanto caput altius t̄to collū
mollius. **Mire** enī de cēt nobi
litatis celsitudinē. humilitatis
māsuēdine remollit. **Ego** aut̄
inq̄ntum in re narrata comicio.
non min⁹ in correcto exemplū
v̄tutis relinq̄tur. q̄ in p̄lato cō
stācia p̄cessent corrigētis bū

nobilis et electus in presule correcti
one pualibā pue culpe cū paciē
cia et humilitate sustinuit. et ille
etiā in tāto viro iulū ire nō pu
lit qđ nō correctū alijs in ruinā
futurū fore preuidit. **A**udi ite
rū qđ idē decan⁹ de filio sororis
sue egerit excedente. **O**b amorē
et reuerenciā dicti auūculi sui
canonica prebenda in attreba
censi ecclesia clerico est libeāli
ter collata. **P**ost tempus autem
ipse clericus p lapsu carnis pu
nitus per annum suspenditur a
prebenda. **I**nde casus accidit
vt decanus eius auūculus ab a
uitatem attrebasei. causis emet
gentibus deueniret. **Q**ui hone
stus talem vitum decebat a ca
nonicis est receptus. **N**arratur
etiā ei excessus nepotis a so
cīs penaq; inflata. vt canoni
ca pōtione vno anno careret. p
mūq; esse capitulum penam li
beāliter elapare nepoti. si p eo
preēs fundere dignaretur. **E**t
ille quare. **N**onne inquiunt fi
lius sororis vestre est. **C**onuoca
to ergo capitulo canonicorum
dixit. **R**epotem meū excessisse
percepi et iuxta consuetudinem
ecclesie per annū in prebenda
punitum. **R**ogo vsq; in meum
arbitrium ponatis hanc nōiā.
Rec mora cunctis annuentib⁹

letovultu. erat enim clericus de
bonis socijs illis quorū necvñ
ymq; vt vulgo dicitur benefe
rat. decanus subūxit dicens.
Vestra gracia vs denūci mei ka
rissimi nōiā nepotis mei in me
um arbitrium p̄suisistis. **C**ōmen
do quidem et approbo consuetu
dinem vestram qua per annum
lubricos in carne punitis. **I**sti
anno quo nepos meus a vobis
in prebenda est punitus altez
annum addo. vt duobus annis
omni beneficio careat p̄bēnda
li. et si quid medio tēpore si cor
reperit tali modo vt digne resti
tui mereatur vestre in hoc ānuo
beniuolencie largitū. **S**inau
tem ipso facto que male se ges
serit. vt numq; ab prebendam
vel grām huius ecclesie in
perpetuum admittatur. **R**ec
vt audire canonici mirē in ver
bo edificati sunt et tantam vir
tutem decani p̄ totam galli
am vulgauerunt.

Quoniam consonancia vocum in psal
modis sit vigili mente seruā
da. **Capitulum xxxix.**

Panter congregare sua
uiter cantant. **Q**uid au
tem de cantu apum ad
laudem casti scdm litteram acci
derit audiamus. **N**arrante mi
chi viro sancto abbate quodaz

quodā audiuit hominē pauperē
i suburbio ciuitatis cuiusdā alue
aria apū maria habuisse. Cum
q; frequēcius pauper apes solli
citus visitaret. primū aduertit
eas sepius in die mira alacrita
te cinere et postea cum curiofi
us indagar; series interpolare
concent. nec vll' conuehendiis
abis opem dare. **Nec** diu post
hec ai; casu media nocte surrex
isset vidit super apes totū aerē
illustratū et contra consuetudinem
omnium apū apes ipsas in no
cte cantib; modulati. **Stupefa**
ctus ergo vir et rem frequēcius
probās ad ciuitatis episcopum
cum suo presbitero vit. narrat
de apib; qd agatur. **Nec** mora.
presul in ppa psona veritatē ex
plorās. sicut ei dictum fuit inue
nit. **Comunicato** ergo consilio pro
bis vitis et euocato populo ciui
tis qd i alueari sit aggreditur
expia. **Et** fracto vase inueit in
modū pīdis eburnei vasculū
ex ceta cūbissima i fastigio al
uearis et i ea sacmētū corpis ca
sti. circa ipsū vero apū choros
in modū phalangaz celestium
exubias celebrantes. **Sublato**
igitur valibissimo clamore cum
lacrimis corp⁹ casti in ecclesiā
detulerūt. et i locum vbi iuentū
fuit i remediū languēcium inu

meabiliū. oratoriū ostruxerūt.
Quq; iā narrata vbiq; terrarū
fama celebri vulgata nē. duo fi
res rei perterriti nouitate spon
te cōfessi sunt. qd in vicina ecclā
corpus casti cum pībe argen
tea rapuisset. et retenta pībe
sacmētū corporis casti iux tū
seuntes sub alueari predicto in
fuga celerā proieciissent. **Pic** er
go innotuit. si tū dia potest eti
am breuissie i volatilib; api pa
mis illeuius q de celo descēdit
et dat vitā mūdo et hominē cre
dere monuit veritati que dixit.
Panem quem ego dē dero cato
mea ē p mūdi vitā. **Et** qd suffi
ciens ratio est huius pīdis. fī
mi sacmēti illa veritas attestās
que fallere nec falli potest. qd qd
hoc manifestissimis mīacul etā
nostis tēporib; nō cessauerit
cōprobare. **¶** **Oppidū** duacense
amplū et magnū ē inter camera
cum a dextas vie et attrebaū
nobilissimas ciuitates. **Hinc** i
ecclesia canonicorū sancti ama
ti episcopi. cū sacdos in pascha
cōmunicato populo corp⁹ casti
super nudā terrā stupid⁹ iuenis
set et flexis genib; eleuare tēp
tasset. mox p se i aera sublima
tum pāmiculo quo cōsecratos di
gitos sacerdos detergere sol; in
hehit. **Clamās** ergo presbiter

canonicos vocat. **A**ccurrunt illi.
spectant in panno corpus viuifi-
cum in specie faciei venustissimi
pueri. **E**t mox conuocato popu-
lo ad spectaculum presentatur.
et indifferenter nulli tanta ce-
litus visio denegatur. **N**ec cum
audissem fama vulgante. Veni in
opidum quod predixi. **A**ccessi
ad decanum ecclesie cui optime
notus eram. pectus videre miracu-
lum. **A**nnuit ille. precepit vt fie-
ret. **A**perta est theca conuocat
populus moxq; ibi pectus reuol-
uitur. clamant omnes. **E**cce iā
video ecce conspicio saluatōre.
Stabam ergo attonitus nichil
videns nisi tantū speciem panis
albissimi. nichil quidem consu-
us michi. quare sacrosanctum
corpus cum ceteris non videre.
Nec diu mecum ista voluebam.
tum ecce vidi faciem in mēsurā
etatis plenitudinis crasti spine
am coronam in capite et duas
guttas sanguinis ex utraq; par-
te nasi per faciem descendentes.
Mox igitur genibus flexis ad-
raui cum lacrimis. **S**urgēs autē
nec coronam in capite nec sang-
uinem vidi. s; faciem hominis su-
per effigiem honoratam conu-
sam ab dexteram. ita vt vix o-
culus dexter videre posset. **N**asus
erat admodum longus directus

valde. supercilia arcuata oculos
simplicissimos et dimissos ha-
bebat. cesarem longam super
humeros descendente. barbā
intusam et sub mento arcuatā
subactu exterminatā. icā. diffi-
mi oris ex utraq; parte menti
nudam. apē a pilis malliculas
vt in iuuenibus solet apparere
qui barbā a puero nutrauerūt.
frontem letam. macilentas ge-
nas et collum longum cum capi-
te parumper inflexum. hoc sce-
ma hic decōr benignissime faci-
ei. **E**am autem diuersimode sub
vnius hōis spaciō vidē solebāt.
Alij autem in cruce extensum.
alij quasi ad iudicium venientē.
plenq; et hoc ex magna parte
sub pueri forma. **Q**uā sanctum
autem et q̄ mentozium sit mis-
sam audire cotidie vel saltem cū
se facultas obtulerit. exemplis
manifestis ostenditur. **S**a-
cerdos quidam de dacia andre-
as nomine vt fratras daci; bo-
ni et beati via de ordine predi-
catorum cum eo de parisijs re-
means certissima relatione di-
dia cum conuicaneis suis terrā
sanctam pegrinus adiuit. **T**ū
sito ergo manū vigilia pasche
veniunt in iherusalem et sum-
mo mane recedere voluerunt.
q̄bus sacerdos dixit. **S**āssim⁹

dies est pasche et locus resurre-
ctionis dñice ē. audiat prius
missam et eucharistiā sumite po-
stea recedam⁹. Abnuētibus om-
nibus et recedentibz sacerdos
remanhit in urbe et dicta missa
factoqz pradio solus cepit inse-
qui precedentes. Quem vt atti-
git qdam in equo sedens qd est
ait qz solus pperas peganus.
Et ille factū narrās hac inquit
de causa solus a socijs sum reli-
ctus. Tunc ille. ascende inqt re-
tro me et ille residens obdormi-
uit. Circa vespertā vero cum eui-
gilaret et circūspiceret vbi esset
dixit illi ductor suus. potes ne
cognoscere locū istum. Et ille p-
timore maximo vix respondere
valens. videb inqt michi dñe
mi qz ecclesia q an nos ē eccle-
sia mea est et domus hec pñia
in qua māh. Qui ductor eius. re-
cte tibi videb. xpm glōrificauit
sacramenta venerat⁹ es et quorū
causa i peganas terras solitudi-
nem nō horruisti. Hec dicens
subito disparuit. Sacerdos aut
diuina suis omibz narrās mag-
nalia qd seum actum esset per-
regressū sociorum postmodū cō-
probauit. At quoniam i dubiū
pluribz venire posset qliter sub
breui tps spacio i graui corpore
per tot maris et terre tract⁹ tñ

sire posset excepto euidenti exē-
plo abbacuc per quā diei horā
in babilonem de iudea tñslata.
Miraculum cōsimile qd diebus
nostris i brabancia cōtigat qd
nulli q hominē nouit dubiū esse
potuit referam⁹. Anno circiter
ab incarnatione dñi. m. cc. xij.
cum crux tñsmarina predicaret
vbiqz fere terrarū. eāt vir i bra-
bancia iestimabil sanctitatis q
desideriū longū habuerat terrā
in qua steterāt pedes ihesu cri-
sti peganus iuisere. Et tardari
a cōtēplacōne diuina in corpo-
rali exercicio crebaret. In oracōe
aut existens i vigilia sancti pe-
tri ad vinctula clauso cubiculo
astitit illi cum ingenti lumine.
eāt enim nox. āgelus dei dicēs.
Vidit dñs ingens desideriū tuū
te velle iuisere terrā sanctam et
nunc ad hoc mittoz ab tēp tu-
um desideriū cōpleat. Hec dicēs
angelus hominem apprehendit
et in vna nocte ab omia loca spe-
ctabilia terre sancte tñstulit et
retñstulit in eadem nocte. Vide-
batur aut illi ipsa nox omi die
lucidior ita qz omniū ciuitatum
gallie. burgūdie. lūbardie. tū-
schie et terre scē loca dispositio-
nes et sit⁹ hñs q terras nouerāt
apñissime designatz. Postmo-
dum vero factum est vt hortatu

quandam deuoto viro quibus hoc negare non poterat cum illi crucem susceperet planeque per viam demonstrationem dictis ostenderet quod nequaquam mereretur sed verus dei nuntius qui eum buxerat extitisset. **Hic** vir beatissimus postquam reuersus esset vidit quod in honorem cepit haberi apud conuicaneos dulci solum natali derelictum et usque in finem vite in alienis partibus sancte vixit. **Sed** in hoc miraculo questio difficilis oritur quomodo vir iste momentanea visione tam diuersimodas viarum dispositiones et tenere memoriter potuit et docere. **Et** sic solui potest. **Ci** coniectiones recessus habent a nostro autem orbe gallie et germanie remotissimi sunt recessus.

Quis ergo eas semel acceptas vias ad nidos animo redire docuit et quis inquam nature sagacitas. **Quod** ergo natura hoc et de nature potuit. **Et** certe plus de sacratissimo dominici corporis sacramento nacta occasione loquendi quantum peccatum sit indigne conscientium excepta beati pauli solidissima veritate miraculum subsequens demonstrabit.

Prope villam in qua natus fuit sacerdos lubricus et immundus fuit. **Et** olim quidem cum immundis a mulieribus panem illum legale;

sabbati significante hunc panem vitium edere non liceret infelix ille presbiter hunc coadice polluto ore sumebat et vide vindictam dei os eius circa nasum et mentum et lingua computruit ita ut vir posset pre fetore ab amicis suis sterneretur. **Sed** et alius in gallia fuit ut quodam puer audiuit cuius manus in missa super altare extense igne celestis usque ad cubitos obustae sunt et consumptae. **Proinde** occasione laudis apud ad hanc quantum in gloriam corporis per eas exhibuisse describimus de vocali etiam laude angelorum aliquid dicere laboremur. **Si** autem laus angelorum in patria vobis futura sit magna questio inter theologos ventiletur. **Et** ego quidem si vocalis laus in celo futura sit nescio vnum scio quia et si nequaquam angelis laudare deum sicut nonnulli volunt vobis laude forte quasi ex necessitate conueniat et utramque et vocalem et mentalem laudem in potestate vtriusque obtinebunt. **Vincere** vero hoc est in aere in terra peregrinationis nostre angelos vocali laude vobis fuisse legi plures et audiui. **Vidi** suessionensem civitatem in gallia excoicac omni sibi auisse diuina et non in sibi silencio diuina mysteria clericos

ministrare. **I**n vigilia igitur as
sup̄cōis beate marie dñs iohan
nes cognomēto res vel bas p̄or
canoicōꝝ regulariū s̄a iohānis
ip̄ineis iux̄ muros eiusdem cīta
tis assumptas secum tabus ca
noias deuotissimis vias q̄ nūc
ōnes defūcti sūt i mōte primo
auitatu in loco vbi quōdam he
remita resedeāt ad celebrādā
solemnitatem v̄gis gloriose suc
cesserūt. **I**nclinato aut̄ die can
tatis vesp̄is panem ⁊ aquā ore
sobrio libauerūt. **I**n opletorio
dicto post oracōes deuotas ⁊ lō
gas mēbra sup̄ nuda; humum
desert⁹ enī loc⁹ eāt vt q̄scerent
paululū p̄strauerūt. **N**ec mora
detētoꝝ surgūt ad matutinas
cantant simpliciter et deuote.
At vbi añ laudes p̄or nonam le
ctiōne; ex more finit subito cō
cent⁹ mirabil̄ insonuit angeloz⁹
et responsoriū. **F**elix namq; al
tissimis vocib⁹ cātauerūt. **Q**uo
peracto tñ quatuor ex illa inu
meā multitudine versū ⁊ gloria
singulariter succinerunt multi
tudine semp̄ rēdente. **P**ost re
petiōnem v̄ro secūdam it̄ra
to **F**elix namq; iuxta more; gal
licam inchoauerūt ⁊ p̄sequen
tib⁹ oib⁹ cōmuniter finierūt. **F**i
nito aut̄ r̄sorio factum est silē
tium angeloz⁹. **P**rior aut̄ icho

ato **D**e deum laudamus matuti
nas cum suis laudib⁹ p̄fēct.
Quib⁹ dñs q̄t singult⁹ quot la
cime q̄t suspina in recordacōe
suauissimi modulam̄is ab ymo
pectoris ediderunt illi q̄tuor be
atissimi non ē nostre possibilita
tis euoluere vel effari. **S**⁹ i eis
opletum plane potest credi et
reliq̄e cogitacōnū diem f̄stū m
agēt tibi. **V**ox salicet duos no
uū scilicet p̄orem ⁊ robertum di
ctum cōq̄natū ceteroz⁹ noīa
scire non potui. **D**e v̄li etiā
laude angeloz⁹ istud q̄; im̄au
lum atigit qd̄ subiūgo. **C**amera
beate marie monasteriū est mo
nialium ord̄inis cystercī. i bra
bantia iuxta bruxellam. **I**n hoc
loco capellan⁹ eāt noīe godefr
dus deuotus nimis dilectissi
mus m̄ et notus valde. hic dico
rupture ⁊ viscerū cruciatu āmis
fere p̄iij. tabulat⁹ numq̄ cū a
predicacōne et salute hoīm q̄s
cebat. **C**ontigit aut̄ vt ip̄e mor
te subita añ noctem mediā it̄re
cepta melodia ⁊ cantus mirabi
lis angeloz⁹ quasi de loco p̄pe
ecclesiam audiretur q̄ attōnit⁹
vigil mābatur q̄ ouent⁹ solito
tempestiuis surrexiss⁹ ⁊ aut⁹
esset solēnitas s̄a quā feriata
nocte tam insolitis vocibus ⁊ cō
centibus efferebat. **N**on enim

suspiciari poterat aliunde esse cā-
tum n̄ a monialib⁹ intra chorū.
ergo vbi cantus ille cessauit ho-
rologium cecidit campana pul-
sata est et sic vigil cognouit pu-
mo q̄ cantus celestium non mo-
nialium fuit. Mane ergo inuē-
to mortuo omnibus patuit q̄ i
eritu sancti vīa angelorum ex-
ercitus tantis tripudijs exulta-
uit. Hec de cantu apum ad lām
in laudem et gloriā corporis
casti. necnon et de cantu vocali
spūum angelorum satis q̄dē di-
cta sufficiāt. Nūc de cātu spū-
tuali apū fidelū differam⁹. Cā-
tus et laus vocalis a patribus
institutus ab ecclesia frequenta-
t⁹ est. Unde septem horas cano-
nicas a verbo psalmiste tenem⁹
qui dixit. Species i die supple
naturali que est dies et nox lau-
dem dixi tibi. Et illud. Dēs gē-
tes plaudite maib⁹ iubilare deo
in voce exultatōis. Et illud. Cā-
tate ei et psallite ei nate om-
nia mirabilia eius. Hic quide⁹
cantus et laus vocalis innuitur
de quibus augustin⁹ in libro cō-
fessionum dicit. flebat autem
vberissime in ymnis et canticis su-
auē sonātis ecclesie vob⁹ vhe-
mēter afflūs. Voces igit̄ ille in-
fluebāt auab⁹ meis et eliq̄bat
veritas i cor meū et fluebant la-

me et bñ m̄ eāt cū eis. Gallici
vulgarī pūbio vtunt⁹ et dicunt.
Boinsvins gūse larme as oels
maine. quod latine et si non eā
sic dicitur. Bonum vinum ping-
uem lacrimam ducit ad oculos
Credo ergo q̄ illud vinum exul-
tationis i canticis q̄d vt in au-
gustino patuit lacrimas tam
pingues exussit de vasis opti-
mis propinabatur. et ideo qua-
si rore celesti fruibat⁹ mundo
sublimi⁹ itonabat. S; heu nūc
corruptis dolijs accēdit vinum
et abhoiācōnem poa⁹ preuecat
q̄ deuocōne. Dū enim q̄s sine
deuocōne formare voces nāt i
mentib⁹ audiētū deuocio diffi-
pat⁹ et inuānum exten⁹ claman-
tis lingua labōat. n̄ spūs arctat
cor int⁹ tāgat. Vñ i gallia mēo-
rabile q̄ddam circa tempus phi-
lippi regis filij lodowyci regis ca-
noizati accidisse ēfert. In qua-
dam ecclesia ouentuali canoni-
corū seculariū p̄cipua sc̄a cuius dā
festiuitas agebat⁹. In completo
no aut̄ inter p̄r nē et credo t̄nso-
rū illud. in pace in idipm cleti-
cis cātāb⁹ et discātāb⁹ statim
vbi secūda; repetitōe; post gl̄a
p̄rī finierūt et simbolū fidei. cre-
do sub silēcio dicere crediderūt.
vox celestis oib⁹ audiētib⁹ dix-
it. Nullus exaudiet n̄ rauis.

Stupefacti ergo omnes abuer-
terunt despectum quendam cum vo-
ce lugubri et discordanti in angu-
lo constitisse nec eum aliquis abige-
bat super quem vox descenderat ex-
celsis. Quatum autem malum sit in
psalmodijs et canticis spiritualibus
dormitare euidenter ostendit.
Etat monachus ut me-
legisset recordor quod ad matutinas
frequentissime dormire sole-
bat. Contigit autem ut eo ad ma-
tutinas in choro in laudibus dor-
mientem videret in somnis demo-
nem teterum cum pice in pa-
tella liquata monachos singulos
visitare et dormientibus quibusdam
offerre ferreum coctiar pice ple-
num. Ab se vero cum venisset de-
monium et coctiar feruens oculi dei
miraculis offerret. retracto subito
capite ad acubium sedium cui in-
nitebatur offendit. et lesus eu-
gilans se laicum et vulneratum
inuenit. Animabatur ergo in
facto consequenter quantum negli-
gentia circa horas diuinas domino
displiceret. et quantum in ea demo-
nibus complaceret. Unde etiam
accidit quod per illas que ve-
re nouerunt audiri eadem de qua
superius fecimus mentionem de ar-
gensoles venerabilis abbatissa.
cum demonem neque omnes in conue-
ntu mortales somno fallacie delu-

fisset et nulla eorum ad matutina-
rum officium euigilasset. illa
demonem cachinis iradente; om-
nibus vidit. et filia prece ad do-
minum eum visibilem multis ostendit.
Inuenitque singulis in conueto
per negligentiam penam. et de cetero
contra astucias dyaboli quod impedi-
re semper officium mittitur diuinum
cunctas reddidit cautiore. Si-
mul ergo apes fidelium aggrega-
te mente consequenter ex voce sua-
uiter cantant ut in aures domini
sabaoth bulatiter modulentur.
et mediantibus auribus congru-
enter deuotio in mentibus fide-
lium excitetur.

Quod ex suauitate cantus dulce
do et deuotio mentis sit trahenda.

Capitulum xli.

Abent gratia misericordieque vo-
cis suauitatem. Cuius-
enim gratius quod suauis
laude dei. Si secundum augustinum in
gratitudo maximam diffinitur pec-
catum ergo ut maxima gratitu-
do. Ideo omne psalmodia et can-
ticum laudis gloriam terminam. In-
nato ad redemptionem communium in
betlehem saluatore. Gloria in ex-
celsis deo. et cantauerunt angeli
ut pro pace in terra banda ho-
minibus omnibus laudis materia
preberetur. Quamquam et gratia misericordie
et vocis suauitas contemplatione anime

mentalis iubilus possit intelli-
gi. qui pre magnitudine celestis
gaudij conceptus interius nec
fieri potest nec exprimi. Et hec
tuba dicitur iubea que lata q̄
dem interius et capax est. h̄ lo-
co ubi oī contingitur angusta-
tur. ¶ **U**nusmodi tubam i bra-
bandie partibz monialem vibi-
que ubi aliquid de iocunditate
eterna et celestibz gaudijs audi-
ebat rapiebat in spiritu et cum
ad horam paululum quievisset
incandescere vultu et clausis
oculis tam micis vocibz iubilum
emittebat. ut nullum melos mu-
sicum posset eius dulcedini com-
parari. Et hic quidem sonus n̄
la articulata voce perit. pro me-
batur. h̄ inter pectus et guttur
armonia illa mirabilis resonabat.
Hec est illa de qua beatissimus
augustinus dicit contemplatio-
nis species. que rapit omnem
animam desiderio suo tanto ac-
tione quanto mundiciorem et tā-
to mūdiciore q̄to ad spūalia re-
surgere et tāto ad spūalia resur-
gere quāto carnalibz desiderijs
et terrenis affectibz morietur.
Ad hanc contemplationem ipse glorio-
sus augustinus aptus fuit. Cum fi-
at beatus possidius calamen-
epus de eo testat sine vlllo cibo
potu ve in contemplatione celesti

um tribus diebz et noctibz conti-
nuis permanere. De seipso q̄z
in libro confessionū testat apte
dicens. Aliquā intromittas me in
affectū multū inuitatum iterū
sus nescio ad quā dulcedinem q̄
si perficiatur in me nescio qd
erit quod vita ista non erit. S;
recido in hys eternis ponderi-
bus et resorbor solitis et teneor
et multum fleo et multum te-
neor. **H**ic esse valeo non volo.
illuc volo non valeo. miser vtro-
biqz. Est autem gaudium qd nō
datur ipis h̄ hys qui te gratis
colunt. q̄rū gaudium tu ipse es.
Et ipsa ē beata vita gaudere de
te. ad te p te. Ipsa ē et nō alia.
Qui aut putant aliud esse gau-
dium sectant illud non tamen ve-
rū. In vobz igit metat iubilū ḡ
tus ens deo grat. angel. nec miā-
bilis aliqd sub celo nec icūdi-
us poteris experiri.

¶ Qui nolunt decipi omnia
faciāt cū consilio. Capitulu. xli.

Abent priuati consilia.
Et hoc s̄m salomonē.
Est salus ubi multa cō-
silia. Contra in deuteronomio
moyses in canas de reprobis
dicit. Gens absqz consilio et si-
ne prudentia est. Thobias fili-
um suū instruens verbis dicit.

Consiliū a sapiente semp reque-
 ritur. Sicut est enim voluntati ap-
 p-
 et inimici. Et propter hoc salomon
 diligenter amonuit dicens. Fili
 sine consilio nichil facias et post
 factū non po-
 tebis. Consiliariū
 autē habē illū q̄ p-
 uidet et discretus
 est et cui consiliū et viam tuam
 in omnibus reuelasti. Iustū et tu-
 ti-
 tissimū est nec omnem hominē indu-
 cere in domū tuā. **U**n in puerbi
 is dicitur. Consiliarius tibi sit
 vindex mille. **E**rat vir bonus et
 simplex valde sicut indubitabi-
 li relacōne p-
 cepi in finibus galli-
 arū cui dyabolus in specie et visi-
 one angelica frequentius appa-
 rebat. Cui et dixit. Diver-
 se p-
 voluntatibus fluctuas et qd
 facere debes ignoras. In hoc er-
 go missus sū vt meo regas co-
 silio et consiliū aliud d-
 ne postpo-
 nas. Quāq; autē hora p-
 bide-
 ris me consilio meo et sincera visio-
 ne crederis. **R**ec mora. vbi misera-
 m-
 ille pactū cum morte sp-
 o-
 dit. visitat illustrat serenatur
 et in tāta tranquillitate cordis et
 corporis cō-
 quēuit vt vix se hominē
 inter homines sed sup homines angelū
 estimaret. **H**inc cum temptator
 astutus in familiarem sibi supbi-
 am pre nimia sinceritate hominem
 extulisset paulatim cepit ei mol-
 lices blandiri et per hanc tan-

de miserū inclinavit vt in cōmen-
 t-
 maxmū p-
 pe corrueret et ipius
 corporee mortis p-
 capitio p-
 i-
 quaret. Sed eū diuina misericordia
 p-
 reueit et tali remedio liberavit
Erat inuicinia ei vir sagax i-
 ge-
 nio et exptus multa. **A**n ille cōfite-
 ri cōsueuerat p-
 usq; i laqum dya-
 boli cecidisset. **V**idetur vidit homi-
 nem solitarium iacere et absen-
 t-
 tatem se ab omni societate bonorū
 eū alloqutur i hūc modū. **M**iror
 karissime cuius dū iam rega-
 ris consilio et mutatis p-
 s-
 i-
 mis mo-
 ribus nec confitemi te video nec lo-
 qui vias spiritualibus nec p-
 dia-
 cōnem ecclesiasticā frequentare.
Videas ergo ne decipias temet
 ipsū et i-
 t-
 etatis laqis dyaboli
 tēptatoris. **E**t ego qd te sim-
 plicem n-
 cui et faciem qd te solū
 p-
 uatū consilio callidus hostis eli-
 dat et non habear subleuantē.
Ad cuius verba mox homo rubo-
 re p-
 fusus. credebatur illi omnia q
 gesta erant per spiritū patuisse
 cō-
 motusq; et effusus in lacrimis
 arguēti se totam cōscia patefe-
 cit. **R**ec mora. consilio eius a tēp-
 ta-
 cōe solutus est et per consequēs
 a tēptatore.

Quod prouida circumspectiōe
 p-
 tentorū presentium et futuro-
 rum cūcta sint p-
 spiciēda. **C**a-
 pitulum xli.

Quēpa p̄noscūt. Et ī
hoc diligēs fideliū cau
tela notat. **U**n̄ paulus
ēdmētēs inq̄t tps̄ qm̄ dies ma
li sūt. **M**ali q̄dē diāt̄ dies non
quia mali sunt. s̄ quia mala in
eis sunt. **V**os ergo redimimus
in bonum si per cautam conuer
sacionem aut aram ā sp̄itu p
uidencie malignanciam contra
nos īsidias declinamus. **S**unt
autem plēq; fideliū qui in hīs
que p̄sencia sūt oculos aptos
habent ⁊ claros. **C**etero q̄ futu
ra sunt non attendunt. **B**eata
illa animalia que vidit ezechiel
oculata erant ante et retro totū
q; corpus eorum plenum oculis
erat. **Q**uo plucide datur intelli
gi omnem vitam nostram p̄te
ritis p̄sētibz ⁊ futuris opor
tere p̄uiba circūsp̄ctione mu
niri. **E**rat q̄dā nobilis adole
scens q̄ valde sagax ingenio regi
patri successit ī regno. **V**ic acci
bit vt in regia ciuitate nūd̄mis
ōstitutus. rex cū sodalibz suis ad
īspiciēdos īst̄tores et res vena
les sollicit⁹ circuiret. et videns
hoīez grandēuū etate sedētem in
nūd̄mis querat quis sit. si q̄d ve
nale haberet. **C**ui ille. **D**icor in
q̄t p̄s sapiētiā venalē habeo.
Ad hoc gausus rex ⁊ subridēs
bene inq̄t vt iuuenē ōstitutū ī re

gimine op̄ent sapiētiā habere.
Tu autē videas quantū velis
vendere centū maras. **E**t senex
vnum īquit tibi pro statūto p̄e
cio dicā qd si tū tenueris optie
p̄ illis ēgeris et reges. **T**emē nil
loq̄ris. **T**emē nil attēptas n̄ p̄
us cogites qd sequatur. **S**i pl⁹
volueris addas et p̄cium. **A**d
hoc igiṛ omnibus concitatis in
risum. **R**ex considerans verbi
p̄ōb⁹ adūit. **E**t p̄ho statū solui
p̄cū ip̄auit. **V**erbū autē qd acce
perat ī sup̄limiari bz palaciū ⁊ ī
mens⁹ ⁊ ī ciphis aureis ⁊ manu
tergīs scabi fecit. **V**inc postea
succesu temporis rex in sapiē
cia et virtute p̄ficiens īstitu
it fortiter animum capere po
pulū humilem de manu potēti
um qui a nobilibz terre graui
ter p̄mebat et regnū suū ī oī
iusticia gubernare. **P**ro quo no
biles sui in sedicōez v̄h cū neq̄q;
in maifesto p̄pter fauorē popu
li oīa eū auderēt aliq̄b attēp
tare. **O**cculite quendam raso rem
p̄cio adūperūt vt regem ī cō
clauī cadendū nouacula iugula
ret. **E**rgo vbi rex adlētata bar
ba se cadendum exhibuit dictus
rator in manu tergio quod erat
circa collum regis scriptum le
git. **T**emere nil attēptes n̄
p̄ius cogites qd sequatur. **E**t

Nota

sup pposito scelus pauefact⁹
expalluit⁹ et manū tremulā mox
retraxit. **Q**uo viso rex erexit⁹
nec sine causa euentum cōfideas
dissimulātem rāsorē quasi hoc
sibi ex infirmitate cōtigisset ex
tendit ad penā et veritatem rei
cum tormētis extorhit. **S**ic er
go rex liberat⁹ a morte vere bīdi
at q̄a melior sapientia auctis
opibus et omnia que desiderant⁹
huic non valent cōpari. **P**ossu
mus tñ et ab litterā precogno
cere tempora futurorū nō tamē
quasi ex nobis h̄ reuelante illo
q̄ dixit discipul⁹ suis. **N**on est
vltū nosse tempora vel momē
taque pater posuit in sua pote
state. **F**it aut⁹ hoc per spiritum
interius suggerentem vel p som
num i enigmate vel per cōiectu
ras vt homines sagaces i genio
de preteritis vel presentibz futu
rorū causas eliciūt spiritū reue
lante. **P**refat⁹ frater heinric
us de colonia ordīs predicatorū
anteq̄ ipse ordo inchoat⁹ fuisset
fuit per ipsum didicim⁹ futurū
predicatorum ordinē precogno
uit. **H**abuit patruū militem se
bulū in aula dei i partibz theu
tonie opido mōtis martis. **V**ic
dictū iuuenē heinricū sagacē
videns etate adultū et optie gra
maticis institutū misit parafius

vt dyalectica et artes ceteras as
sequeret⁹. **Q**uod vt factum ē pa
trius eius defūct⁹ et i termisū
est eius studiū annis tribz q̄bz
in predicto opido scolas cepit.
His q̄dem elapsis apparuit ei
patruus suus dicens. **S**umes i
remediū pene qua crucior i pur
gatorio iherosolimitanā crucē
que i theutonia predicat⁹ et tñ
fratibz et exacto ibidem tpe ar
rediens pges parafius et inueni
es nouū predicatorū ordinē que
intabis. **P**auptatem eorū ne
verearis et non despicias pauerta
tem quoniam in salutem multo
rum felicissime coalescent vt cō
ualescet. **A**d hec vba dict⁹ cler
us stupefact⁹ sine ulla turbulē
ta cunctacione qd iussus eāt ag
grediet⁹. **E**t facta pegnatione
vbi redijt et vnit parafius iue
nit ordinē predicatorū nouiter
in partibz albigencū inchoatū
domūqz iā iceptā pifius et sine
hesitatione aliqua in puo post
tpe ordinem est adept⁹. **V**bi cū
annis pluribz deuotissime pro
fecisset iterato illi apparuit pa
trius dicens. **A** pena qua cru
ciabar te iuuāte solut⁹ sū. **T**u
autē ne cuncteris iterato tñ fire
mate si te seniores tui elegerūt
tñ mittendū. **E**t hoc q̄dem ar
dictus frater heinric⁹ celatū

haberet a magistro ordiis et bis
finitoribus prouincialium fratrum
in terram sanctam transmissus est.
a qua postea rediens. tertioque
a felicissimo rege francie ludowico
in socium sue peregrinationis
ad transmannam terram deduc-
tus. Elapso autem tempore cum
rediret in via qua reuertebatur
ad gallias felici morte defunctus
est. Quantum autem vit iste predi-
catione profecerit in clero piscus.
quanto ue consilio aut etiam ali-
as ubi diuersi populi et clerici
predicauit ad plenum posse nemi-
nem arbitror estimare. Quod etiam
homines sagaci ingenio futura
preuideant tali exemplo probabo. Co-
mes losens in finio brabacie lu-
dowico noie phisici christi valde
in comitatu habuit. qui cum per villam
quandam iuxta chorream quandam ha-
beret transitu puella quam pulchra
facie cum maxima suauitate vocis cho-
reantibus precinebat. quam quidem co-
mes per horam nimis intuitur dili-
genter cum familia pertransiuit. Et
cum stuporem videret phisici.
Mirans inquit o comes vocem et
pulchritudinem precinentis. ma-
gis iam miraberis mortuum. Vir
verba compleuit phisici clamor va-
lidus in villa sublatus est. Cogno-
uitque directis nunciis dictam pre-
cetrice. morte subita corruisse.

Et nota lector quod phisicum non cre-
do alias nisi vocas cantantem vir-
ginem agibilis vicio mortem in pu-
ella subitam precognoscere potu-
isse. Ducissam etiam braban-
cie nobilem aley sam ante quam no-
bilissimum heimricum ducem ducet
per phisicum patris sui ducis
burgundie precuisse ipsa et fe-
rente cognouimus quod primo con-
ceptu viri nato et baptizato pro-
tinus priuaretur. secundo vero
debili. postmodum letaretur quod
quidem euidentissime vidimus nos.
Et hoc forte phisicus potest autem pre-
uide cognita qualitate et debilita-
te matris. Spiritu autem prophete
et ioseph somnia sagacitate ho-
mines quidemque et maxime de omnes
tempora prenoscunt. Somnio quendam
imminentem mortem preuidisse cogno-
ui. In una quidem de me nos decem
sacerdotes et duo diaconi studio
debiti morabamur. et spero quod si-
ne labe peccati mortis. Unde ergo no-
strum visum somnium sic narrauit.
Missam me in somnis celebrae pu-
tabam et ecce vidi sacramentum sang-
nis christi in calice crescere usque ad
supercilium et effundi. Tunc unus ex
necis suspiciens gemit dixit. Calix
passionem signat et nunc karissime pre-
param animam tuam ad temptationem
validissimam vel ad mortem.
Nec moram scda nocte ita griter

infirmatus ut mori subito crederetur. Tercia aut nocte quodam ex sociis beatus matutinis orare volens dormitare cepit et ecce vox ito munit et dixit. Vigila et ora hoc aut scio fieri et tunc dormitaret subito accurret famulus qui custodiebat egerum dicens eum mortuum aut excitabiliter dormientem. Attomiti omnes qui erant in domo matrem iueimur homines moribundum et verificatum somnium et interpretationem eius in misterio alias prefiguratum. Rota ergo in exortatione dormitantis quam diligetiam quam instantiam orationis velit circa morientes clementia saluatoris ut ab inimici insubiantis calcaneo nostro tueant inausu. Multum ergo reprehendenda est negligentia quorundam religiosorum qui sine passione sine corde sine intentissima etiam obsecrationis ope ita vident fratres quasi peccatores morientes. Et tales quidem timere debent ne eisdem iusto dei iudicio rependant in fine et sine auxilio destituti angustissime a demonibus arceant. In quibusdam regularium monasteriis approbabilis valde consuetudo tenetur ut imminente fratris fine disciplinas acerbissimas singuli cum inuocatione sanctorum accipiant in impulsationem demonum et sub

sibi morientis.

¶ Quod tribulationes et persecutiones patienter sint tolerande. Capitulum xliij.

Peribuiuant enim imbres ventosque et tunc se contineant tactis. Quid in ymbre si tribulatio et ventis si conatus demonum designat. Paulus quidem aduersus se tribulationes etigi videtur a fratribus per murum in spem demissus est et sic in nomine domini manus prepositi persecutionis effugit. Et hoc quidem dominus in euangelio idulsi. Si vos in unam civitatem persecuti fueritis fugite in aliam. Hoc nuperrim frater minores et predicatorum in yngarie poloni regnis et postea terre sancte crucis irruentibus tartaris et corosminis simili ratione fecerunt. Ubi de duce quodam qui ordinem predicatorum intravit quodam memorabile a fratribus ferebat.

¶ Duplex quidam in yngaria potentissimus relictis in principatu filii ordinem predicatorum intravit. Erant autem sufficienter laici instructi et factus est egregius predicator. Irruentibus ergo tartaris et prope domum cum fratribus fugiente petiuit idem frater quodam duplex ut in solatium mitteretur debilem populorum se autem affectu senio et etiam si non occideretur a tartaris

se tamen in primo moriturum.
Permisus ergo remansit in
domo fē^m et amonitione dulcissi
ma paupib⁹ et debilib⁹ q^u fugam
iūte non poterant ad patientiā
oportatis ipse⁹q^u ad irruptionē
barbaror⁹ in oracōe et lacrimis
in ecclesia p^{ri}us in modum cru
cis extensus ante altare iacebat.
et sic ab impijs est occisus. **R**e
cedē⁹ ab⁹ ergo tartaris ad domū
fratres reuerſi sunt et fratre quō
dā duce lanceis terebratis ma
nib⁹ et pedib⁹ atq^{ue} ossis oib⁹
membris et cerebro exausto de ca
pite coram altari vt dictum est
invenērunt. **Q**uo piaculo cum
cūcti fratres nimirum ab lacri
mas mouerent⁹ q^udam p^{re} cete
ris horres igemuit dicens. **T**u
būe de⁹ q^ure tantum vix tā iniqua
morte et pessima passus es in
terire. **C**ūq^{ue} i luctu et lacrimis
et rebarguōne iudicio⁹ dei tra
b⁹ diebus et noctib⁹ fere ieiunius
et sine somno perit⁹ permane
ret. tandem in excessu mentis
rapt⁹ vidit occisū quē fleuerat
dicentem sibi. **N**umquid oportuit
xpm pati et ita intrare in glori
am suam. **N**ō sūt obigne passi
ones huius t^{em}pis ab futurā glori
am que reuelabit⁹ in nob⁹ et hec
dicēs disparuit et frater q^uulan
ti diuina iudicia q^u inscrutabilia

sūt v^{er}bo⁹ breuitate et auctoritate
concluit. **I**gitur si tabulacō nū
ymbres si ventos temptacōnū et
suggestiones demonū iminere
preuideris n^{on} p^{ro} defensione fidei et
iusticie cas⁹ emergat. te tectis
tutis contineas aut fugias in re
motis. **M**elius est enim fugere
bū et latere q^u bello succūbere et
pugnare. **V**n paul⁹ apostol⁹ sa
piēter nos admonet dicens. **F**u
gite fornicacōem. **Q**uod et domi
nus ammonuit contra regē hay
et postea contra filios benyamin.
et sic hostes populus sublata
fuga deuicit. **N**el sic imminen
te inter fratres t^{em}pe aut vento
discordie. primum si potes la
bores ad pacem. si nō potes cō
q^{ue}scas aut fugias. q^u enī se misc⁹
t^{em}pe alterius vt dicit salomon
q^usi q^u canem aut b^{ea}st^{ia} apphēdit.

Quod q^ues mentis et corpis multū
inuāt ad contemplacōnez sc^{ri}p
turarum. **Capitulum xliij.**

I dies futur⁹ est mitis
puolantyniuse. **N**ō q^u
h^{ic} dicit⁹ puolant⁹ ethiolo
gice q^usi paul⁹ volat⁹ idest remote.
Vn dauid optat dicens. **Q**uis
dabit michi pēnas sicut colum
be et volabo et quiescam. **E**t sub
infertur. **E**cce inquit elongaui

fugiēs et māsi in solitudine. Et
 dicitur hic solitudo contemplatio
 nis in deum. vel solitudo medita
 tionis i studiū scripturā. Pa
 cis enī tpe opera iusticie libera
 us exercentur. Et ideo alibi dicitur.
 In tpe vacuitatis id est pa
 as scabe iusticiā quasi biceret.
 qd tpe belli non potes. Vñ in
 libro machabeorū fit oraciō ubi
 dicit. Adapiat dñs cor vestrū in
 lege sua et i preceptis suis et fa
 ciat pacem ut scz subinferret cō
 modius fieri precedentia si sub
 ditum seqret qd est pax. **Salo**
mon pacis tpe dilatauit quasi
 philon sapientiā. **Iob** enī post
 dim tabulacōis certamina mo
 talem illam phie sapientiā scrip
 sisse credit. **Dauid** post datas
 victorias psalmoz ymnos i lau
 de dei cecinit. **Esdra**s et **neemi**
as post reuisionem in iherusalē
 libros suos comodius ediderūt.
Ipsē autē domin⁹ **ihesus** cast⁹ a
 turbis qā ubi turba ibi turbacō
 in monte discipul et i cenaculo
 añ passionē spūalia predica
 uit. **Sz** et in signū qētis in stu
 dio ipse theolog⁹ **iohānes** euā
 gelista sup pect⁹ **ihu** saluatoris
 tūmbēs fluēta euāgelij de ipso
 dominici pectoris fonte pōuit.
Recnon eūdem i pathmos i su
 lam diuino nutu credim⁹ relega

tumvt ibidem sine impedimento
 apocaliphm id est diuinas eno
 retrisiones et i erudicōne eccle
 sie studiosius scriberet q vidis
 set. **Sz** etiam quēdam patū
 ante nostrā tpa i episcopatu leo
 dieñ. beatissime vite magistrū
 fuisse pcepim⁹ qum op⁹ qdā
 theologiā inchoasset et cū cle
 rus guiffimis psciōnibz ipe
 dirz tandem i locū solitariū diu
 narolūtate tñs lat⁹ est. Et in eo
 ceptum opus apparēte sibi apo
 stolo paulo et nccia n̄ m̄stāte
 cōpleuit. Ergo apes fidelū qbz
 deus sciencie talenta omisit ap
 parēte die tps a psciōnibz
 m̄tiori in campo scripturā p
 uolent vniūse et ibi qd textus
 indicat consequēter attingat.

Qz multum sit vtile insistere
 studio sanctarum scripturarū.
 Capitulū. xlv.

Procedentes p cura vedo
 lencia inhiant floribz
 et sugentibz cuius per g
 mina et herbis dulcibz iherētes
 amose satagunt redolēcias expi
 ri. Ecce qm̄ manifestissime apparz
 studiosoz delectabil fruct⁹ scri
 pturā. Vñ domin⁹
 in euāgelio. **Scrutamini** scrip
 turas in qbus vos putatis vitā
 eternam habere. Et nōndum

que sūt rura. flores. rui. herbe
dulces. In textu enim hec qua-
tuor distinguuntur. Et potest in
hijis quadripartita sanctorū scrip-
turarum species assignari. Pri-
ma species legē continet sub qua
et diuerse historie continentur.
In secunda specie prophete sunt
quibus tres libri salomonis li-
ber sapientie et ecclesiasticus
coniunguntur. Tercia autem spe-
cies in quatuor per se euangeli-
orum librorū et hec nichil habet
adiunctū. In quarta specie actus
apostolorum et epistole compila-
ntur. In lege ergo rura redo-
lencia sumas et hic est ager odo-
re plenus. Cui scdm̄ verba ysaac
benedixit dominus hunc arbor eo-
dem egredias. ad meditandū
in agrum. In prophetis vero dul-
ces flores accipias de quibus spō-
sus in canticis dixit. Imber abiit
et recessit flores apparuerunt in
tertia nostra tempus putacionis
aduēit. In euangelijis riuos fu-
gientes hoc est descendentes per
gmina denotēs de quibus in p̄ci-
pio genes dicitur. Fons egredie-
batur de medio paradisi hoc ē cri-
stus de corde patris qui dixit. Eri-
ui a patre et ueni in mūdū. De
hoc bequāt quatuor flumina euā-
geliorū qui orbem irrigāt vniuer-
sū. In actibus vero et epistolis apo-

stolorū herbas dulces intelligas
quod dñs in p̄ncipio mūdī tercia
die gminare precepit ut hanc vir-
tute potenti aīarū nrarū diuerfi-
morbi efficacissime pelleat. In
tribus ergo floribus ruiis herbis
dulcibus inherētēs tunc huius sata-
gamus in singulis virtutis et dolēcias
expicit. Instamus tū primo oraci-
oni et postea lectioni ut oratio
preueniat studiū et ipse intel-
lectū. De studio autē locis glori-
osissimis loquitur augustinus dicens. Ru-
ta aīarū tuā lectionibus etimis pa-
būt enī tibi mēsa spirituales de-
lectacio enī diuinorum eloquiorum
bulcō ē palato cordis. Et dū
cum auditate percipitur utilis
ē si teneatur. In hac enī presen-
ti luce nichil puto iocundius po-
culo scripturarum quo oīa mel-
la superantur. Homo timēs deū
voluntatem eius in scripturis
sanctis diligenter inquirat et ne
amet certamina pietate māsuel-
cat. Plus enim affectus pene-
trat quo superba loquitas nō ac-
cedit quod in damiele patuit euidē-
ter. Quid autē philosophi de studio
sapientie sentiant breuiter videā-
mus. Siem marīa promittat tibi
sapientia ut te reducat tibi. Ta-
lē tibi aīam statuas ut multe in il-
lo artes sint. multa p̄cepta mē-
tarū etatum exempla. Nichil

aut habere ad quod exacerbat non firmitatem animi sui temptat. **S**ed in otio inconvulso iacere non est tranquillitas sed malitia. Magna et pretiosa res est sapientia. Vacuo illi loco opus est. Sed habet se in angustiis virtus. Vacui spatium res magna desiderat. expellantur omnia totum illi patet vacuum. **V**italium artium consecratio molestos verbosos tempestivos et sibi placentes facit. et ideo non discentes necessaria quae supvacua bibere. Non ergo ista prospicienda sunt. sed prospicienda tamen et brevis salutatio. tamen diu enim immorandum est quod diu nichil animus agere maius potest. Aut plus aliquid scias sed quod melius. Quid est quod estimare non futurum sapientem cum qui laus nescit. cum sapientia non sit in laus sed res tradit in verbo. Et nescio an certa memoria sit. quod quae nullum extra se subiduum habet. Nos omnia nobis difficalia facilius fastidio fecimus. Sufficiet ad id natura quod possit. Quis quod sit amplissimum spatium usque ad sapientiam pervenire. quod ad illam venit attingit non longissimum sed maximum. non est quod imbecilem aciem omittas improbo lumine. a tenebris primo et umbrosa procedit. deinde plus aube et paulatim claram lucem assues

ce. Quaeque salutaria sunt sepe agitari debent sepe versari ut nota sint nobis. sed etiam parata. Discas quod oportet et quod didisti augendo confirmes. Nam quod didicit et facienda et vitanda praecipit nondum sapiens est. non in ea quae didicit ei animus tamen figuratur sit. Antiqua sapientia nichil aliud quam facienda aut vitanda praecipit et tunc longe meliores erant vitae. postquam vero de tunc tamen praedicantur boni esse desierunt. Simplex illa et aperta virtus in obscuram et solertem scientiam versa est. decemurque bene disputare non bene vivere. Simplex erat ex causa simplici validior. non multum ad fructum confert locus nisi se praestet animus. Omnes vacantes quod volunt neminem res sequuntur. Si vis ista quibus vigens effugere non alibi sis oportet sed alius. Servire sapientiae libertas est. mira leticia et illuminatio mentis integritas et quies a tumultibus iocundissime serenata. **V**idi adolescentem in patribus galilie in ordine regularium. Sic scientie tenuissime fuit et hebes ingenio. instanter tamen posuit animus ad discendum et studio scripturarum devotus incumbere. habebat autem consuetudinem ut eo reuelante cognovi quod semper

omni vespere post seculā oracō
nem totius diurni studiū mēor
esset et sic se in lectulo depone
bat. **V**inc mox ut vole sonū in
exaltacōne fratrum de nocte an
tēptabat. illa extrema recorba
tio locis cū quā vespere obdormi
erat ei ī mēoriā veniebat. et cū il
la ad chorū ad matutinas p
gens clausis oculis stabat. **A**p
parebat autem ei quasi amplū
altum longū et pulcheramū pa
ladium tota seces scripturā et
eam ī illa hōra ita perfāssime
intelligebat. ut nulla ei etiam
difficilimarum questionū inso
lubilis videretur. h̄ omnia oculis
ta scripturā quasi quicq; digitos
ī manu lucidissime discēbat. et
si quā videret vel ab ictū oculi oculos
aperiret visio fugiebat. nec mī
me p̄tule visionis ipsius nisi
superficialiter tantū memor esse
poterat. reclusis aut oculis vi
sio repente redibat. **E**t eāt illd
in hac visione sup modum mirā
bile cum eo psallente cū ceteris
in nullo penit⁹ vel cōtemplacōe
vel eius admirāda dulcedie fru
stebatur. h̄ diuidebat qdāmō
psallētis et cōtemplantis inten
cio. et vtriusq; fructu iestimabi
liter fruebat. **E**t hoc ē qd phs
insinuat dicena. **V**anā quēad
modū vniuersi mūdi facies in

conspectu nō vīt ita phia no
bis tō posset occurrere pulcher
amū mūdi spectaculū exhibet.
Profecto e nī oīs mōdes ī am
tacionem sui raperet et derelictis
hīs quere ignozancia magna
credimus paulatim per partes
in cognicionem totalis veritatis
facilius deducemur. **S**ed et
in campā qd dicitur galliā
provinciā in monasterio or
bimis astericiē. qd dicit argē
soles vidimus abbatiā q si
ne vlla lātūā artis gmatice nō
solū libros theologie vniuersā
libros glōriofissimi aug⁹ de tri
mitate plenissime itelligebat.
et difficilimas qstiones eorū lu
cidissis solucōib⁹ exponebat.
et hoc qdē sicut venerabil⁹ rob
tus abbas vacillens michi et tu
lit et probauit. impetraueāt a
dño annis plurimis an mortē.
Hec eadē cū videret quobā tpe
ceruici comitasse campā bñe
blanche q monasteriū fundau
rat cum gladio angelū iminere.
supplicauit cum lacrimis dño ut
comitasse parceret et correctōis
iducias daret. **C**ui dñs diffini
ta inquit sentenciā lata est eam
mox oportere se te mortuū ictū
gladii fructus accipere. **E**t illa
felix inqt mors qua cōtissa sen
tenciā damnacōis euadat.

Et ego cupiens dissolui et esse
cuius casto ab incolatu misere car-
nis absoluer. Nec mora post
hec verba deueniens ad potiora
transiuit. Et quod in hoc facto non illud
christi maioris caritatis exemplum

¶ Quod quilibet in studio maneat in li-
minem fidei sancte romane ec-
clesie. **Capitulum xlvii.**

¶ Quis prius lumine clau-
duntur et in hoc unitas
ecclesie et integritas fidei
designatur. Ut enim dicit spiritus
in canticis. **¶** Una est columba mea
eius ecclesia sine ullo infidelita-
tis felle et testas quam sine macu-
la sordis in scelere et sine duplici-
tatis ruga paulus affirmat. si-
cut unus deus et pater omnium
sic fides et unum baptisma in sinu
matris ecclesie ministratur. Ab hac
igitur testatissima veritate quam
quod turpiter exciderunt seipsos a
militantis inferius ecclesie nume-
ro et a superius triumphante me-
rito preceperunt. **¶** Unde iheremias
conquiritur pro populo dixit. Era-
mus incredibiles ad dominum deum
nostrum et dissipati recessimus ab
eo ne audiremus legem vel vocem
illi. ideo adhererunt nobis multa
mala et maledictiones quas con-
stituit dominus moysi. Et hoc
idem sapiens in ecclesiastico dicit.

In gente incredula exardescit ira
dei. Tales sunt qui illam tunicam
domini incosutilem significantem fi-
dei unitatem quam milites crucifi-
gantes scindere noluerunt passim
lacerare contrahunt. **¶** Unde in eccle-
siastica hystoria reperitur. **¶** Cum enim
dominus noster ihesus crucifixus apparui-
isset quidam episcopo scissa tu-
mica et querisset episcopus cum la-
crimis quis hoc fecisset. Respon-
dit dominus. **¶** Arcus hoc fecit.
¶ Nec mirum quod inter omnes here-
ticos excepto manicheo nullus
eam crudelius scindisse putatur.

¶ Sed et quodam nostro tempore in vete-
antwerpiensi brabancia super mari-
tima guilhelmus cornelius nomine
supra modum irrationabili here-
si scindere dominicam fidei tunicam
est conatus. **¶** Hic quidem ypocri-
ta et simulacrum debet et diuici-
us ouersat prebende beneficium
quasi sub precepto perfecte pau-
pertatis dimisit. et tamen luxurie
deditur totus. Dicebat autem
sicut rubiginem igne sic omne pec-
catum paupertate consumi et ante
dei oculos annullari. Melior esse
publicam meretricem pauperem quam
aliquem castum perfectissime continen-
tem aliquod in sui subsidium retine-
tem. **¶** Et propter hoc omnes pro-
sus et religiosos esse beatissimos. **¶** Quod
autem dicebat pauperi luxuriam non

esse peccatum fuit blasphemia
maria' quasi esse vellet iustior
iustissim⁹ deus ill⁹ q̄b⁹ p̄cepit.
nō misereberis in iudicio paupe-
ris. De isto autē certissima rela-
tōe didici⁹ q̄ cū de ficto eo at-
q; i ecclesia bt̄v ḡmis cū hono-
re sepulto. q̄bā die tercia ipsam
ecclesiā itroisset vidit corpora-
lib; ocul⁹ sepulchrū dicti wilhel-
mi corneli⁹ vacuū ⁊ aptū mani-
festissima h̄gōe p̄sagiēs futu-
re dānacōis euētū. Rā post an-
nos q̄tuor cognita denudata ac
p̄bata neq̄ssime heresis illi⁹ ne-
q̄aa et malicia p̄ veneābile p̄z
nēm nicolaū cameracē. ep̄m ca-
daū ei⁹ de sepulchro q̄i stirps i-
uat f̄m ysayā loquētē de nabu-
godonosor pietū ē et cōbustū.
Vni⁹ ergo ecclē q̄ romana et ca-
tholica dicit vni⁹ vere fidei clau-
datis limiē ne hostio clauso tibi-
cum fatuis virgimibus excluda-
tis a sp̄so ⁊ i sedicione chore a
flammis vltim⁹ defloreats.

Quod modus pius habend⁹ sit in
studio scripturaz. Ca. c. lviij.

Non trāsgrediūt termi-
nos cōstitutos. Termi-
nus cōstitut⁹ dicit⁹ pius
mod⁹ intelligēcie scripturaz. Hūc
modum aū baptisma glōriosus
aug⁹. adhuc mūdi phs ignora-

bat. qm̄ tūmēs iam phiawlebat
hūana ratione cōprehendere qd̄
pia mens viuacitate fidei m̄tē
apprehēdere. Multū enim ⁊ ḡui-
ter reprehēdēdi sūt. q̄ questio-
nibus vel p̄dicacōnib; difficulti-
mis vel sup̄uacis ab intellectu
perturbāt potius q̄ instruunt
auditores. Contra tales dñs p̄
moysen i libro numeri p̄cepit
dicē. q̄ qn̄ aggrēb⁹ est popu-
lus erit tubaz clāgoz. qd̄ salomō
videt exponē in prouēbijs dicēs.
doctrina prudēciū facit. Et ec-
clesiasticus. Nō abscondas sapi-
entiā ⁊ doctrinā eius. Propter
hoc ysayas de boīs p̄dicatōrib;
vel doctōrib; p̄dicat dicēs. Cō-
flabūt gladios suos iuomēs et
lāceas suas i falces. Quib; per
gladiū n̄ acute q̄stiones i dispu-
tacōnib;. Et qd̄ p̄ lāceas n̄ vba
p̄dicacōnū i subtilitate fmoīs.
q̄ qdē i uomeres ⁊ i falces bñ cō-
flamus qn̄ ab aptitudinē intelli-
gēcie. disputacōes audiēciū vel
p̄dicacōes salubrit̄ ordiamus.
Tali uomē fuit dicit i libro iu-
dicum percussit sangor duce-
tos et sampson i mādibula ahi-
ne philistinor mille p̄stravit.
Paulus i lege doctissimus pre-
cepit p̄dicare non in sapiētia
verbi vt nō euacuetur crux cri-
sti ⁊ sed complacuit inquit deo

per stulticiam predicacionis sal
uos facere credentes. **A**udi qđ
de doctorib⁹ auro⁹ phis sentiat.
Quemadmodū inq̃t rerum oī
um sic quorumlibet lārū item
perancia laboam⁹ nec vite phiaz
h̃ scole discam⁹. **N**ullos plus ve
reri de oīb⁹ mereri mōlīb⁹ iu
dico qđ qđ phiamvelut quoddaz
artificum didice rūt scilicet vt
q̃litter viuēdy eē sit p̃cipiāt. **E**t
qđdem necesse est ad alienaz vic
tutem exercēdā vt q̃s exerce
at ⁊ suam. **S**tude certis ⁊ boīs
mōib⁹ nō q̃stionib⁹ q̃ finem nō
habent. **S**tudeas non multa le
gēdo percurrere h̃ q̃vitalia tātū.
Fastidinetas stomachi ē multa
de gustare querbi varia sūt ⁊ di
ūsa inq̃nant non alūt. **P**roba
tos itaq; semp lege ⁊ si aliquā
do ad alios diūta libuent ab p̃
ores redi. **E**x plurib⁹ q̃ legis ali
qđ apprehendas hodiernū solz
enī caut⁹ miles in aliena castra
tūlre non tāq̃ tūl fuga h̃ velut
explozator. **D**andū est aliqđ i
teruallum aīo non vt resoluatur
h̃ vt remittat. **A**raus nō remis
sus aut frangit aut mollescat.
Dicium tū sine lās mors ē ⁊ vi
ui hoīs sepultū. **N**on multum
aūt refert vt obmittas studiū
vel remittas h̃ eoz more que in
tēsa diffiliunt vsq; ad iūa sua

revertat qđ a cōtinuacōe discel
lit. **V**ocam⁹ aūt cōtinuū cōnen
tē vlt t̃pantie moderamen vt fa
tiscedo non cōsuāt ingenium h̃
cōsumet. **N**on semp i actu sis h̃
interdū animo tuo rēqem dato
sed ⁊ rēqes ipa plena sit sapiē
te studiis ⁊ cogitacōib⁹ boīs.
Prudēs enī nūq̃ otio marc⁹
aīm aliqñ remissum habet nū
q̃ solutum. **S**apiētia aīm for
mat et fabricat vitam disponit
actōnes regit agēdas obmittē
da demonstrat sed et ab gubna
culum ⁊ per anticipia fluctuan
tū dirigīt cursum acceleāt tar
da perplexa expedit exequat
ardua infima leuat duā tēpeāt
aspera mollit cogita hunc esse
sapiē effcīm gaudij q̃litate. **G**au
biū hoc nō nascit n̄ ex ṽtutū
cōficia et vita puā. **P**utitas enī
mētis ex puis magna existiat
ex aptas obscura ex proximis
remota ex partibus tota. **N**ō
te moueat dicentis autoritas
nec q̃s dicat sed qđ dicat inten
bito. **I**d q̃re qđ potes iuenire.
Id discē qđ potes scire. **I**d op
ta qđ optari comm boīs p̃t. **N**ō
q̃ multas h̃ q̃lib⁹ placeas cogi
ta ne altiori rei te imponas in
qua stanti ē tremēdū descendē
ti cadendū est. **D**octor vt phiaz
in p̃cordia tuā dimittas et vt

expimētū pfectū cui capias non
oracōne nec scripto s; aī firmita
te cupiditatū dīminuōe. vba re
bus pba facere docet phiavera
nō dicere tm̄. maxīm hoc ē et of
ficiū sapiēcie et iudiciū vt ver
bis opera cōcordēt et vbiq; aīm
par sibi idemq; sit. **Q**uid te tor
ques in illa questīone et laceās
quā subtilius ē et melius cōtemp
sisse q̄ soluere. **N**ichil in cōside
rāciū nichil stulcius q̄ q̄stioni
bus et reb; aīm occupare q̄s nec
scire vale ē nec expia honestū.
Moueat te q̄stio honesta maxi
bus cogitacōib; pacis accōmo
da. speculacōis diuine termios
nō excedēs. **I**mpossibile et idig
nū est attingere velle sūmū p̄ci
piū cū ipsa naturalīū rerū p̄ci
pia i omni arte agitati pbaōe
nō sustinēt. **H**ab; et ipa nature
ratio metas hab; et fines q̄ soli
naturē deo note sūt et apte. **Q**uid
te iflas hūana supbia. **Q**uo tē
deas q̄ assurgis foris? tūc tūc
pius aquassaris. **A**udi illū de q̄
beatus volusianus i laude mira
bili testat̄ dicēs vel scribēs. **I**n
alijs inq̄t sacdotib; per mūdū
q̄modoūq; toleantur īsciētia id
est ignōtia. **C**ū autē ad augu
stinū gloriozū ventū fuerat legi
dei de effectib; quicq̄ eū cōti
gent ignoscere. **Q**uid autē tā

magnifico viro sup p̄fūditate
sermonis et arduatū rerū dispu
tatione cōtingit audiamus. **I**n
ter mirācula q̄dam aug⁹. tale de
eo mirāculū iuenit. **E**o i tpe quo
erat **augustin⁹** librū de tām ta
te cōposuit illi tale mirāculū de
ostēdit. **P**onēs ciuitas affra ce
nobis in q̄ b̄tis **augustin⁹** episco
patum admīstrat super lit⁹ ma
ris pulcherrime sita cāt. **B**̄tis
autem **augustinus** i consuetu bi
nem habebat vt post diuenum
studiū et laborem vespere super
litus maris sequentib; a lōge
episcopis et clericis q̄ eū p cōsilio
et negotio vniuersalis et clehe
fr̄quentabant solus antecēdēs
deambulabat. ne salic; eius cō
templacōnem aut studiū collo
quēciū fabulacō ipebaret. **C**um
ergo sic solus īcederet puerulū
maris pulchritudinis super litus
maris sedētem inuenit. q̄ fca in
terra fossa puula sicut pueri in
plateis ludēs solent. cōcliarī
argēteo aquam de mari haue
bat et in illā fossam puulā effū
debat. quēvt **b̄tis aug⁹**. ita ser
osē sedentem vidit pedem mor
p̄fessit et stetit. procedens in
de puerū salutat et inq̄at quid
agat. **E**t puer cum magno serio
respondens. **N**olo inquit. totum
istud exhaurire mare et isti

fosse si possū infidē. Quo res-
ponso quasi pueriliter sanctus
in usum decentissimū cōtatus
respōdit. Et quō iqt o bone pu-
er hoc poteras. i gēs ē mare et p-
uū colear quo exhaustus fossa
puula in quā sūdis. Et mox pu-
er. possibilis inquit michi est
hoc facere qd intendo q te i ple-
re qd cogitas. Ab hoc beat⁹ au-
gustin⁹ mirabiliter stupefactus
qd hoc esset interrogat. Et puer.
cogitatu ait voluis estimās volu-
mine breui occludere qd sit illud
in diuine trinitatis inexpli-
cabile sacramentum. Et hoc qd aū
q possis isti fosse puule poti⁹
manis vndas infundā. Hec di-
cēs puer repēte disparuit. Bea-
tus vero aug⁹. castum in facto
glorificans qd vix puer dixerat
mox abiit. Vide ergo quid ipse
gloriosissim⁹ aug⁹. huic rei olo-
nū in libro de baptismo loquitur.
Vbi de re inqt obscurissima dis-
putat non adiuuantibz diuina-
rum scripturarum certis claus-
qz documentis. cohibere se debz
humana presumptio. Pone dis-
penbio enī pmissa salutis hūa-
ne multa possumus ignorare.
Securade tñ sūt diuine scriptu-
re. nec eaz suplicie debem⁹ esse
contenti. que ab exercitacionem
nostram ita modificatae sūt. vt in

tas semper pntate velint. Et vi-
de qd bicat idem beatus aug⁹.
in libro de ope monachorū ab
illos q sine edificacōne fidelium
scripturas sacras isubant. Con-
feram⁹ inqt cum fratribus q ab
nos ab estu seculi veniūt fatiga-
ti. alloqmur eos. cōsolemur. ex-
hortemur. puocem⁹ eos. edifice-
mus i eis si qd in vita eorū pro
gradu suo deesse pspiciam⁹. talia
opa si non facim⁹ pialose a do-
mino ipsa spiritualia alimenta
suscipimus. Qm̄ vera aut et q
efficitur sit illa sententia ysaie cō-
fundentis omnes plectentes et
texētes subtilia. exemplo euidē-
tissimo sub nostro fere tempore
videamus. Magister symon
de tornaco parisi⁹ i theologia
regebat. et erat excellēs ille suo
tpe. h contra decenciam tal⁹ cf-
fich i cōtines et superbz. Hic cū
super omnes doctores ciuitatis
auditores haberet et i scola cōfā
omnibz de humilitate altissime
doctrinae cristi questionē dispu-
tatione prehabita terminat.
in fine tandem bat⁹ i reprobum
fm in erectanda contra castum
blasphemie vba prupit. Tres
sunt inquit qui mundum sectis
suis et dogmatibz subiugarūt.
moyses. crist⁹. et mathomet⁹.
Moyses primo iudayā populū

infatuauit: secūdo castus a suo
noīe castianos: tercio gentile
populu: mathomet? . Nec mo-
ra euerf ocul pro humanawce
mugitū emittit et epilentia stati-
elusus i terram: die tercia eius-
dem morbi vindictam accepit.
Plaga ergo isanabili eum per-
cussit omnipotens et omni scē-
cia vsq; ab prima līa elementa
priuauit: et grauiori q̄de: i aīa
ai; hac plaga percussus ē: cum
vsq; in diē mortis sue quasi mu-
tus opatus est iumentis inspi-
entib; et in luxurie feditate per-
manfit. Et uide summe amiracō-
nis miraculū. Aleidē fornicariā
cōubinam suam noīare poterat
et sciebat. Hoc autē uero de trini-
tate q̄ iux eū ad spectaculu: po-
nebat quē olī cordetū? scēat.
post iditā plagā nec noīare no-
ueāt nec ualebat. **N**ō tūsgredi-
aris g? terminos cōstitutos: et pi-
um mōm sp hēas i scripturis.

¶ Qz predicacōe scripturārum fide-
lium anime ad uitę perfectionē
prouocātur. Capitulū. xlvij.

Gaudent plausu et tinnitu
eris. Eris natūa sono-
ra ē: et i ea p̄dicacōis so-
nitas desigēt. **¶** Vñ psalīe p̄cepit
dñs dicēs. Glama i fortitudine

q̄h tuba exalta uocē tuā. **T**ubā
h ductilē itelligim? q̄ ex ere vel
argēto fiebat fm̄ preceptū mo-
ysi q̄ etiā dicit i uileā q̄a tali-
b; uocabant i festis et neomeni-
is sacerdotes. **P**er has predicato-
res vbi dei rāssime figunt? q̄
tū uox quasi tuba uhemēs nūc
terre: ipios nūc iustos ab exstē-
dum hostib; exheret. **H**inc ro-
borat exemplis debiles: hic ali-
os in tribulacōib; solat. **N**ūc
dulciter congaud; p̄his nūc mi-
rens de malis interitu q̄uālat.
Et notandū q̄ in textu duō po-
nunt in q̄b; gaudent apes. scilicet
plausus et tinnit? . **P**lausus
fm̄ psalmistam manib; fit qui
diat. **O**mnes gentes plaudite
manibus: et significat boni opis
exercitium cum v̄tutis conamie.
q̄d predicacōis finitui sociatum
mix reddit fidelī apum aurib;
modulamen. **A**d plausum igif
boni operis et tinnitum predica-
cionis gaudeant fideles apes: et
eorum modulamine ad uite per-
fectionem et desiderium celestis
patrię prouocentur. **E**xempli
gracia referamus quoddā quod
valuit multis ad incitamentum
virtutis. **¶** Erat in gallie par-
tibus uir not? et catus predica-
tor quidam iohānes noīe agno-
mēto polin? . **I**hic tūc q̄dem q̄i

istud acabit eam canonicus regu-
laris in monasterio de elsoynes:
h postea ad orbinez predicator
i q̄ verbū dei nō eff; alligatū de
uota mente trāsiuit. **H**ic iuxta
canoniceñ urbem i monasterio
religiosissimo et deuoto cantip-
ceñ. i choro canonicorū regulariū
p̄ntibus legimis multis cum po-
pulo i festo apostolorū **philippi**
et Jacobi predicauit. **C**umq; il-
lud verbū q̄ manet i me et ego i
eū. hic fert fructū multum ha-
beret i manib; et illi crebras v̄sa
cōmibus mias mobis iñsteret.
virgo quedam amica feruētis-
sima spū cepit p̄mo intra se fre-
mere pre nimio deuocōnis ardo-
re et cōtū omnib; mēbris suis.
Sed cum ter aut q̄ter aliquam
diu rep̄meret aruam sedentium
pulsib; sociatum tādem vbi pre-
dicator inseparabilem mixturam
exp̄meret q̄siuim et aque aīe be-
ate cum deo. spūs ei; quasi mu-
stū absq; sp̄itaculo lagunulam
cordis eius cum valida effusione
sanguinis et clamore discupit.
et in conspectu oīm expirauit.
Ecce breuis i volatilib; apis. q̄
liter ab p̄dicacōnis sonore tū-
tum gauisa est. nec se postea tra-
stib; misauit. que gaudiū itās
domini in mīa sup dilectm suauiter
requisit. **H**abet et dyabo-

lus finitus lufiores suos q̄rū ap-
plausu serui eius et subditi gau-
dent. **U**num horū genus est. to-
neamentis militis ac satellitis
debiti. **I**sti adeo fidelibus popu-
lis et plebe multitudi maxime
notui sunt vt dānabilib; et ito-
lemabilib; expens; eorū. vix vlla
copia terrarū sufficiat. **E**phere
dāt diuites rustici. ciues vrbū
deuastant. exspoliant paupes.
et vix eis relinq̄tur frustum pa-
mis. **E**t hoc totū fit. a vt finitu
applaudentiū hystonum lōge
lateq; nomen p̄bi militis defe-
rat. **E**t certe perijt nomen eorū
cum sonitu q̄arum strepit; p-
trahuit. **Q**uid habet i tali lau-
de probus miles equo baiardo
magis. **G**uilelm; de barros
nostro tpe miles optim; dictus
est. i sonuit nomen eius bñ vix
it iam mortuo nō auditur. **B**a-
lardus vero equ; tpe karoli vi-
guit quingētis et eo ampli; an-
nis et mortuus est et adhuc sup
ē eius fama. **E**ucephalus equ;
magni alexandra regis macedo-
num ob honorem sui mortuus
meruit ostui ex suo noīe buce-
phalem ciuitatem. **E**t tu miles
tu satellites p̄bitate tua q̄b fimi-
le meruisti. **A**udi q̄d nostro
tpe gestus sit teste tota theuto-
nia. **A**nno circiter ab icarnacōe

domini. **M**.cc. xliij. Juxta nusi
am super enim opidum nobile
ad torneamentū multa nobiles
duces comites barones ac mili
tes congregati sunt. Superue
nit quidam frater bernardus
de ordine predicatorum cum so
cio rogauit suppliciter et qua
si cū lacrimis ut sibi parcerent
et desisterent ab inani propo
sito compaterenturq; castamita
ti et afflicte matri ecclesie: que
illo tempore in yngara colonia
quonia et polonia a tartaris
miserabiliter vastabatur. At cū
multa essent q̄ ad preces eius li
bentius desisterent. q̄bā comes
de castas alias de marka dū
sublannahit frēm et cōsencientes
eidem. **E**t aggregatis armis mi
litum ferale illud torneamentū
ifelix ifelicissim⁹ ichoauit. **M**a
ne autē eiusdem diei ut a pluri
b⁹ ferebatur q̄si gleba ingēs et
lata sup aera videbatur: et circa
glōbam ac sup̄ quasi coruini ge
neris volucres crocitando diu⁹
volitare. **N**ec credo aliud q̄ de
mones has fuisse qui futuri ma
li prodigium hoc dederūt. **N**ec
mora: cum torneamentū hoc fi
eret milites ac satellites i tan
ta strage et i tanta multitudine
plurimi in mortem nōnulli in ve
saniam pleriq; etiam in languo

res perpetuos ceciderunt ut nē
lus ambitet ludum hunc nō t m
hominum: sed vassime vltione
diuina demerum extitisse. **O**m
nes vero mortui vsq; ad tricen
tos. lxxij. cōputati sunt. **I**nt q̄
etiam primus dicitur mortuus
comes ille de castas: q̄ dicto fra
tri predicatori contumaciter cō
tradixit. **S**ub eadez nocte quo
bie hec facta sunt in speciebus
militum armatorum iuxta vil
lam brabācie que yska maior di
atur agregaciones fieri a demo
nibus presbitero ville teste cog
nouimus et hoc credo in signū
leticie tāti mali. **F**uit i theu
tonie partibus fuit a fratre or
dinis predicatorum audiuius
qui illius terre incolā fuit: mi
les potens mīre deditus torne
amentis. **M**ortuus est autem
miserabiliter sicut vixit. **R**eli
quit autem vxorem valde deuo
tam et sanctam: que mortuo ma
rito ut ipamet magistro alber
to frī orbis p̄dicatorū cū fletu
magno narrauit et ipse m. **R**ap
ta ē inq; ad excessū mētis et vi
bit circa aīaz vici sui demones
in magna multitudine cōgrega
tos: dixitq; vnde eminentior cete
ris ad cōsortes. **N**on ite caligas
in pedib⁹ ei⁹ quarū spīcula pe
netrēt a plantis pedū vsq; ad

cerebrum. **V**inc eū lorica iduite
cuius spicula ante et retro pene
trent totum corpus. hinc galeā
capiti eius iponite cuius simili
ter spicula descendendo tñseat
vsq; ad plantas. hinc scutu col
lo eius iprimite cuius pōdē mē
bris omnib; aquasset. **N**ec om
nia cum ad iussu principis de
monū in animā miserā opleren
tur. dixit iterato demonib;. **C**ō
suetudo istius eāt ut post torne
amēta balneis foueret et post
balnea deponeret in lectum et
iux eū puella tenerior cui? āplex
ibus in coitu favebat. **H**is om
nib; aptare similia. **N**ec moā.
flāmis balnearib; aīma crucia
ta in lectum candentem ferreum
deponit et iux eū bufo terribi
libus ocul' ad magnitudinē et
longitudinē lecti cuius cōplexu
contactu et oscul' adeo exhaust?
est ut magis eum bufonis illi?
horabil' q̄ armor' p̄dictor' ter
ribiliū balnei p̄ lecti v̄paco cruci
ciaret. **D**eu q̄ digna sit pena ta
liū. **I**lla autē beata mulier que
hec dispensante deo de aīa mari
ti vidit oībus dieb; vite sue ex
recordatione visionis adeo affli
cta fuit ut null? poss; ābigere
q̄ eam antea cognouisset quin
illa sup quod credi potest cordis
incomodo v̄paret. **V**ibi con

sobrinam patris mei mulierem
ānorū centum. **x**xx. **N**ec in vil
la i qua nata erat lewes salic;
iuxta burzellā i brabācia factū
huiusmodi suo t̄pore n̄ fecerat.
In hac villa. **l**x. milites arma
portantes sparsum per p̄cchi
am morabant vbi vix vnus est
modus. **h**ij omnes alijs militib;
arāiacenciū regionum sine vl
lo armor' p̄fidio exceptis lan
ceis scuto et galea iduti necnō
et plicata linea tuica torneamē
ta frequēcius faciebant. **E**t cō
tigit frequēter ut in congressu
operis miles male p̄tactus cli
peo in corde lancea feriretur.
Cum graui ergo luctu ad d̄mū
p̄pam corpus exaīme sic delatū
in locello cōpōitur. **G**raubias v̄
ro facientibus parētib; et aīas
fit media nocte circa corpus ni
ra cōfuso et post hōram egresso
famulo et misso pro negocio p̄
pe villam obuius ei in equo ni
gro fact? ē miles occisus. et dix
it illi. **A**scendas retro me et fe
rā te ad locū q̄ mitteris p̄pe vil
lā. **T**ertio aut famul? ut iuss?
ē ascēdit et cum brachijs tene
ret se ad latera sedētis i eq̄ et nel
ci? manu vuln? lateris tetigiss;
dixit miles forcius iſge manū
vulnē et extrahe ferrū lancee
qua percussus fui. **T**remebūd?

igitur famulus fecit quod est iussus.
Ad locum autem ubi transmissus
 est. famulo veniente dixit mi-
 les. **D**escende nunc et occisori
 meo specialiter dicas et alijs om-
 nibus quibus vis ut veniant ad
 talem locum et videant iudicium
 dei factum de me et in signum hu-
 ius quod me veraciter videris ser-
 lancee ostendas eis. **M**ane au-
 tem facto famulus ea que iussus
 est fecit. **E**t cum ventum esset ad
 locum ubi venire mandauerat cum
 alijs occisores. iuenerunt conuoc-
 et milium multitudinem infinitam
 qui validis moribus cadaui mi-
 serabile disceperant. **S**ed hinc
 forte querendum est quomodo occisus
 resurgere vivere loqui et equitate
 dicat. **E**t respondemus quod vita
 beata benedicti abbatis assercio
 sancti gregorii pape sufficiat. **U**bi
 dicit peccatoris mortui corpus de tu-
 mulo surrexisse et resurrexisset ad
 patrem et ad presentem familiam ex-
 citasse.
Possumus tamen saluo iudicio
 meliori probabilem satis reddere
 rationem. **M**anente adhuc mor-
 tui corporis organismo velut ve-
 stem homo corpus organizatum
 potest dyabolus subintrare et ab-
 voces et ad verba reformare fau-
 ces et ad motum membrorum arte
 reas reuocare. **N**on in longum
 tamen hoc potest quia naturam

corporis fluxibilem sine anima
 vegetabili in rebus debitu conser-
 uare non potest. **Q**uoniam adlentato
 humore citius corripatur. **E**st et
 aliud genus ludorum plenum va-
 nitate sub sole. **S**unt enim luso-
 res tessarum quod adeo nocui sunt
 mundo ut viri aliquid illis nequius
 reputetur hoc ludo pauperes nu-
 di sunt. mendici bliviti. nobi-
 les ingratum et suis rusticis vilio-
 res. **E**t tessarum autem lude del-
 peratissimi homines sunt sicut
 fures raptores et homicidae assue-
 ti talibus de facili non desistunt.
Ardor tantus inest lusoribus ut
 omnes verba diaboli perant et usque ad ve-
 tera rudati. **F**ui in quadam villa cum
 panie ubi iudeus cum castiano in
 sacra nocte pasceus in tessarum
 ludo consedit. **C**umque iudeus mul-
 tam pecuniam perderet et ex hoc
 impatientius turbaret. tunc in cri-
 stum retorques iniuriam blasphemavit
 et mox cum ab iactandum
 hazardum tesseres collegisset
 manum eius cum tesseribus sit con-
 tracta. **Q**ui reprobo furore suc-
 cessus cum ipsa manu contracta
 mensam lusoriam percutere intenderet
 ita in christum et matrem eius blasphemiam
 turpissimam eum mensa
 tam eius oculis terribiliter ce-
 cidit et expiavit. christum vero col-
 lusor eius pauore nimio in amensam

versus elanguit et vitam miseram
 biam morte finiuit. ¶ In braba
 cie partibus urbe louanio quem
 vidimus generosum et bonum qui in
 nocte sancta pasceus ad ma
 tutinas surgens transibat ante cel
 larium in platea in quo peditissimi
 adolescentes ad ludum tessera
 rum sedentes blasphemis et iu
 ramētis adiunctis contēdebāt. ¶ Tū
 tiens autē ciuis inuenit homines
 platee ante cellarium quoniam mag
 no murmure plangebant homines
 quēdam ignotum plagatum mise
 rabili ter et sanguine cruciatum.
 Qui cum quereretur auctorē lesio
 nis tante quā esset. Responderunt.
 ¶ Ibi inquit iuuenes qui hic in cel
 lario ad tesseras ludunt. ¶ Mor
 igitur ingressus ciuis improperat
 ludētibz tali nocte et eos diu
 versim interrogat cur hominem ig
 notum ingressum ad eos tam crue
 deliter verberassent. Attoniti au
 tem iuuenes negant aliquē ad
 eos itasse postquam consederant nul
 lum vero ab eis verbo vel verbera
 laceffitum. et mox cum ciue surgē
 tes omnes querunt hominem crue
 ratum nec inveniunt. Conuersi quoque
 singuli ad seipsos adiuvant iura
 mentis suis terribilibz rur
 sum cristum dominum contumeliis af
 fectum rursum improperiis crucia
 ti. Nec cum michi frater ordinis

predicatorum sub dubio retulisset.
 ¶ Ego ipse in dicta urbe pueriens
 interrogavi pro viro inveni ho
 minem qui sui veritatem rei sub
 prestito iuramento narravit ille
 ut scaphim. Et addidit quod do
 minus domini in cuius cellario lu
 sores sederant in dicto facto tam
 ta contricione promotus est ut me
 diante ciue illo qui hoc narravit
 cum prope omnia bona divideret
 et que per usuram rapuerat iu
 ratis restitueret et vitam suam
 beatissime terminaret. ¶ Frater
 qui ordinis predicatorum bonus
 et veracis narravit mihi quod quā
 nudatus ludo tesseraum ad prope
 peatus est ut arcepto arcu sagit
 tam in aere iaceret quasi ipsum
 celi dominum percussurus. Et
 mox sagitta reuersa ante faciem
 iacentis sanguine recenti tota
 liter infecta repta est. Qui mox
 in irremediabilibus lacrimis reso
 lutus fratrem qui michi hec narra
 uit ad duo miliaria questum in
 uenit et confessus vitam suam
 cum mira penitencia et deuotione
 correxit. ¶ Est et tertium coriza
 tum ludorum genus quod quod nociuum
 sit in libro de ciuitate dei beatus
 augustinus insinuat ubi narrat na
 ficam sapientes romanorum nobi
 lissimum duces subsella de thea
 tro sustulisse ne rōi qui de nouo

trāphauerant ī bello cōtra carthaginem dū īmīcam īmperij choreis et ludis venenis debita vacare possent. et per hoc effeminati inuiderent alterutrum et cessantibus bellis extēseas intestinis malis ab discordiam mouerētur. **S**ignum in choreis est euidentissime manifestum qd ab sinistram circueuntes in qua parte hedi maledicti ponentur regnum perbituri sunt. qd benedictis ad dexteram a iudice cōferetur. **S**i autem scdm veritatem augustini sententiam melius ē dñico vel festo die arare qd choreas ducere. et opus seruale qd est arare mortale sit in festo die. ergo multo grauius est choreas ducere qd arare. **E**xultant tamen in parte. s; non in toto q in nuptijs fidelium sunt in quibus solacium modesti gaudij habere decet illos qui ad vitam laetiosam matamoniū conuerūt. **U**nde vulganter dicitur. vitum dignū habere pnam cum aurea cathena suspensam qui īfra annum de suscepta vxore non doluerit. **E**t qdem qta mala in choreis euemiant mulieres ex parte nouerunt tamen ex visu qd in auditu tam in fabulacionib; qd in complexibus. **I**n villa quadam babancie vt michi frater

ordinis predicatorum narrauit. mulier proci et vana eāt que in omni fere festo choreas iungere consuevit. **E**t factum est vt in iuuenibus viciis ad saltū iuxta choream ludentibus vni earum pilam ferre conanti baculus demanu sambucalis euaderet et dictam mulierem ducentem choream percussam in capite mori necaret. **H**ec enī vt viderunt omnes confusi sunt et corpus ab domum propriam detulerūt. ī fenestro posuerūt. **P**resbitero vero cum clericis dāto vigilias vīente ecce taurū nigerrimū ymmo demon pessimus cum mugitū acutens fenestram cum corpore deiecit et cornibus illū dissipans membratam cōfodit ita vt visceribus hīc inde disperfis fetor in tolerabilis spargetur. **F**ugientibus ergo cunctis. cadauer lacertatum vsq; ad crastinum solum relinquitur. quousq; euaporato fetore proximi eius intrare possent ad corpus et sublatū extra finitimum sepelire. **I**n gallia iuxta laudunum fuit a presbitero ville perceptus quidam corizans saltib; super pontem discupto ponte fortissimo subito in aquis validis tōliter sunt submersi. **V**idi et ego adhuc puer in choreis

prociſſimā saltatricem q̄ me
preſente poſt choreas iſolentre
cum adultero luctabaſ et cum
ceſſaſſet ſubitanea morte pauſa
mirabiliter exſpiavit. ¶ Eſt
et quartū illoꝝ gen⁹ q̄ in auib⁹
celi et per canes ludunt quozū
damnatio marie ī clericis ma
niſteſta eſt q̄ per vagacionē ta
liū debitum cīſto obſeq̄um nō
exſoluūt ſ; a layas nobilib⁹ eſ
ſe iſta damnabilia cognoscas ſi
oraciones cotidianas a miſſas
neglexerūt a ſpreuerūt apter il
la. Unde cum a t̄ueri ciuitate
cum ſatib⁹ predicatoribus de
theutonia per renū deſcenderē
in coloniā agrippinam a multa
memorabilia ab eis diſcerem⁹
Inter ceterā frater q̄dam narra
uit dicens. ¶ Fuit in theutoīa
nobil⁹ q̄dam venacionib⁹ in t̄m
debit⁹ q̄ ī nullo ſaltem dominico
vel feſto die miſſam audiret ſ; ſi
ſemper venacionib⁹ intent⁹ eſſet.
Cœpiēbat aut̄ eū frequēci⁹
vix ſua deo deuota a ille quaſi
muliebres monit⁹ nō curabat.
Accidit autē ut ipſa vxor poſt
multos part⁹ editos īpregnata
puerū pareret ab ortuū habē
tem caput venatici canis pendē
tibus auib⁹ et porrectis. Coſu
ſa ergo matre a multis matro
nis nobilib⁹ que aſtabant aſi

lum fuit omniū vt terra ciuis
part⁹ obrut⁹ tegeret. Veniēte
ergo a venacione marito eius q̄
uit. q̄s puer eſſet quē editū ha
buiſſet. Diſſimulātib⁹ aut̄ om
nibus cum pudore inſtat miles
detracto gladio vt ei part⁹ eſtē
daſ. Et mox timore exuſſa ma
ter eici de terra iubet prole in
triste ſpectaculum mēſtruolum
dicens. Ecce q̄ maniſeſto p̄di
gio īpientiā tuam vindicauit
omnipotēs q̄ nullū honō ē die
bus ſactis nullam reuerentiam
ſacramentis caſti corporis tri
buiſti ſ; magis vanis ludis ve
nationum iſdiſcras temporib⁹
inſiſtiſti. Dec vt vidit nobilis
corripit ſe et egit penitenciam
de cōmiſſis. Item et q̄dam ali⁹
potentiſſimus miles cum mul
tos ex ſubditis cogēt ſeuz vana
te cotidie et venacionib⁹ iſudare
et per hoc pleriq; cultū a agro
rum et p̄pria negocia t̄mitten
tes ad pauperē et iopiā cū vx
orib⁹ et filiis veniebāt. Accidit
vt vna die cum ſua familia
domus ſue miles iſgreſſ⁹ nemoā
ſerā ipetēt a agitatib⁹ canibus
equo reſidens ſequerēt. At cum
nichil p̄ficeret tota die ſ; ſem
per videret ſeram ante fugam
in amenciam verſus cū ſuis om
nibus ſeram de nocte ſecutus eſt.

et ex illa die nullus hoim vidit
aut scuit qd de eis fieri aut eue
niret. **D**ixerunt nonnulli et bñ cre
dimus qd sicut bathan et abyro
a terra viui absorpti sunt et ad i
ferna transmissi. **E**st et quin
tum ludorum genus qd diabolus
in condemnationem multorum
modis diuersissimis adinuenit.
Quis enī dubitat obscenis et
venereis cantibus corda etiam
religiosorum ac bonorum fideli
um multociens permouere. **I**n
istis est timicus demonum et
istis applaudunt vanissimi spe
ctatores. **I**stis mento coniūgu
tur cum suis gesticulacionibus et
verbis turpissimis ac sacrali
bus hystaciones. **T**alibus dare
vt dicit aug⁹ est demonibz sacra
ficare. **Q**uā nociua sūt ista phs
biat. **N**ichil tam damnosū bo
nis moribus qm in aliquo specta
culo residere. **T**unc enim peruo
luptatē facilius vicia subrepūt
cum eorum similitudines aut ex
empla sensibus visibilibz ipri
mūt. **S**ubducendū ergo popu
lo tener aīum et parū tenax racō
q̄vnu exēplum luxurie aut al
terius mali multa mala facit.
Quā aut talibus deōnes applau
dūt p̄ generosū et vere sanctum
virū goelwinū dñm de welpia
militem ī ducatu brabantewi

dica relacōne suscepi. **H**abebat
ille vt michi retulit famulum
quendam nocturne auste die de
putatum qui obscenus nimis et
lubricus congregacōes puella rū
ac iuuenum canens tibia et fistu
lis faciebat. **H**ic cum semel ves
pere in tibia caneret et gesticu
lacionibus ac saltibz dect parz
vidit dictus miles manifestissi
me deōnem cornutum villosum
vibrantibus et igneis oculis an
te tibialem saltare et fm mo
tum illius diuersimode cōgaude
re hoc cum suo demin⁹ intimas
set et ille nollet desistere a dam
nabili ludo et maxime p̄ uoca
ciones in obscenis carminibz pu
ellarū dimisit eum ac repulit.
Ille vero post paucos dies rep
ba morte percussus vitam mise
ram terminauit. **H**ui⁹ exēpli m⁹
to terabiliorē euentum ī hui⁹ li
bri vltimo capitulo vbi legitur
de iherijs deōnū diligēs lōr in
ueniet. **Q**uā aut obscena carmi
na finguntur a demonibus et p
bitorū mentibz imitant⁹ q̄dā
demon neq̄ssim⁹ q̄ ī niuella vr
be bambancie puellā nobilē āno
bñi. **A**. cc. xvi. prosequabatur
manifeste populis audiētibz
dixit. **C**antum hunc celebrem
de martino ego cum collega
meo composui et per diuersas

partes gallie theuthonie pro
mulgau. **E**rat autem turpissimus
et plenus luxuriosus plausibus can-
tibus. **E**st et alius sextus timi-
t9 demonum dānabilis valde et no-
civus valde fidelium animas. de hoc
fratres cordis predicatorum audiui
qui acabit quod subiūgo. **A**d pre-
dicandū villam intrauerat. solla-
rium vespere ad pausandum et
ecce in opposita domo duo pediti
adolescentes ad finem de ficti con-
uenerant. et obscenis vacantes
lusu9 vigilabant. **R**ec ut vidit
frater et audiuit. per oppositam
fenestram cui incumbabat. flere
cepit vberame peditorum isamias
miserat9. **R**ec mox ubi se depo-
suit super lectum vigilanti quidam
astitit dicens. **L**egacione fugor
animarum in purgatorio purgandaz.
Hic enim mādauit suis in dereli-
ctis possessionibus constitutis. **M**i-
seremini mei miseremini mei sal-
tem vos animi mei quia manus domi-
ni tetigit me. **E**t mox facta. **E**x
hinc inquit verbis cras tibi sermo-
nis thema suscipies et reueles
ludos execrabiles quos vidisti et
induces per contrarium homines
ut defuitorum animarum pie subueni-
ant animas. **R**ec distulit frater
in crastinum sepulto corpore mor-
tui. iniuncta legacionem ouemien-
tib9 populum indicare et inquit in illo

sermone profecit ut omnes a minimo
usque ad maiorem ab tanta laci-
maz abundantia conueneret. ut
mir9 feruor exataret in populo
defunctis primis subueiret. et lu-
dos quos prediximus execrabiles
remouere. **A**bhominetur ergo
apes fidelium tinnitus dyaboli et
applaudendum osorcia detestetur.

Quod nichil iocundius gaudio bo-
ne conscientie et nichil tristabili9
tristitia male conscientie. **C**a. xlii.

Illatitate et mitore apu-
bilitas estimat. **E**t hoc
est idem quod salomon in
puerbijs dicit. **A**nim9 gaudens
etatem floridam facit. **S**piritus
tastis exficat ossa. **T**estimo-
nio conscientie bone nichil lecius
credo. nichil gaudiosius in hac
vita. testimonio vero male conscientie
nichil credo tristius nichil horri-
bilius in terrenis. **D**e hoc gau-
dio non solum spiritus verum etiam p-
ticipat et caro. **I**uxta illud psalmi
ste. **C**or meum et caro mea exulta-
uerunt in deum vltimū. **H**oc idem cre-
dim9 et vidimus de tristitia con-
scientie gehēnali ut animo interius me-
more turbato corpus extern9 con-
turbetur. **D**e hoc quiddam super mo-
dum probabile certissima relacōe
cognoui. **E**rat vir multis no-
t9 et clarus in burgundie partibus

q̄ quidem aliquāto tpe in iuuen-
tute sinceriter cōsatus: postea a
v̄tute tepescens cepit ad vitam
malā declinare. Nec moā. s. qua
lenta mēte tabescēs incidit ī lāg
uorez; nec tñ dei manū castigan-
tis agnouit: sed mala malis ac-
cumulans pallore vultus et ma-
cie quasi homo ad penā; ignis
eterni miserabiliter habitaba-
tur ad penam. Cumq; nulla me-
dicorum cura p̄ficere; nec saltez
languētis vite causam ei aliq̄s
aperiret: tandem in se reuersus
solam causa; languorem anime
diuina misericōne preuent⁹ pe-
nitens intellexit. Confessus er-
go aī; lacrimis aīdam sanctis-
simo sacerdoti statim ubi bñfici-
um absolūtiōnis accepit in simi-
litudinem fere bufonū in facie:
h̄ diuīficata posteri⁹ aīalia au-
te teterā et pua q̄h̄ vicioz. vii.
demonia de ore simul eiecit. Mi-
ra res. Vix modico spacio t̄pis
iteriecto in talem aīalib⁹ resolu-
tis eflorescere cepit caro prorsus
et facies penitentis mēteq; et
corpore itegerē sospitat⁹. m̄p-
tis postea p̄fuit ad exemplū.

¶ Proinde valde nōnbū est q̄
ī ipso textu dicit⁹ q̄ nitore etiā
apū sanitas estimatur. Quid
ergo h̄ in nitore n̄ p̄ficiēcie puri-
tas designat. de q̄ q̄dē in libro

ecclesiastico dicit⁹. Qui diligit
cordis mūdiciā habebit regem
amicum. Et illū q̄ dixit. Beati
mūdo corde qm̄ ipi dū videbūt.
Tales fuerūt et sūt celi p̄phe-
tatum q̄ a p̄cipio mundi ea q̄
erunt et sunt luculentissime cō-
templantes: nunc ip̄licite nunc
exp̄licite nūc itegumētis mebi-
is nūc verb⁹ euidentissimis p̄e-
dixerūt. Vni⁹ nitore puritatis
et ḡcie quasi lacte candidissimo
loti sunt oculi colūbarū sanctaz
scilicet aīaz que in nubib⁹ et sup
nubes volāt et ab fenestras suas
a longe patriam celestē; specu-
lant. et eam auide h̄ nōnbū va-
lentes intrare salutāt pariter et
susp̄rāt. Intant tñ cum paulo
nōnulli et in paradīsum p̄ sp̄i-
tum rapiuntur: sed hora et mora
breui. ¶ Monialis genere et vi-
ta nobilis elizabēth dicta de wa-
tis in monasterio brabācie gal-
lice quod aquitana dicitur a cu-
nabili cristo deuocissima fuit:
cuius sanctitati patētes ei⁹ sim-
pliciter inuidentes eam milita
probatissimo licet inuitā in con-
iugium tradiderunt: cum quo ī
vno lecto annum integū agēs
v̄go tñ ipolluta p̄māsit: hāc pe-
ne totam fere tab⁹ aīis ymago
crucifixi vndiq; sequebatur: et
si quando immundum quid aut

noxiū cogitasset manū de cruce
p̄rectā ei⁹ pectori superpone
bat ⁊ in cōmodū p̄tinus effuga
bat. **H**ec āgelicis sepe assuefa
cta colloq̄is ad amena virentis
paradiſi die q̄dā euecta est vbi
q̄dam ſicut michi confessa ē nō
ſolum ex viuis adhuc et tūc na
tis. v̄tūetiam poſtmodū nāſa
tus. eorū inq̄ q̄ ab illo tpe vi
ſionis vſq; in finē mūdi ſaluan
dierant ſimilitudinē vidit. **E**t
q̄d miābilius eſt ī quo ſtatu cō
iugij vel v̄ginitatis ſinguli ſig
nificandi eſſent. ſp̄itū reuelan
te diſcreuit. **H**os ergo cum po
ſtea videret in vita quorū ſimi
litudines ī cēlo viderat lic; eos
ātea non nouiſſet ſpecialiſſime
ex facie cognoſcebat. et ſubito
in ictu oculi ī ſingul⁹ menſurā vel
ſtatuū differēcias diſcernebat.
Ut autē in caſtus iudex ⁊ teſtis
ſit in die iudicij ſi falſū loquar
ipſemet v̄tatem tēi in me cer
tiſſime cōprobauī. cum in ſtatu
meū quē nō cōfeſſor meus null⁹
hominū nouit luce clari⁹ īdi
caret. **H**oc et multis alijs q̄b⁹
idem fecit certiſſima relacōne
cognoui. **A**dauit autē illud val
de miraculū q̄d in illa nobili pu
ella elizabeth de aſca euidentis
ſime cōgit. **H**anc cum vidiffet
ī pompa ⁊ ornatu glorie ſecula

ris v̄t pote illam per quam pen
tes eius de poſteritate gaudere
cupiebant. cōſtāt⁹ dixit ad eā.
Fruſtra tu conaris ⁊ tui. quoniā
p̄uidi te ī ſtatu v̄ginitatis cer
tiſſime morituram. **Q**uomodo
autē hoc et q̄ miā occasione ſit
factum ipſamet puella nobilis
et omnes q̄ audire mirati ſūt.
Eſt et gaudiū ſicut dicit bratus
auguſtin⁹ in libro cōfeſſionū q̄d
nō dat ipſis ſ; eis q̄ cū gratis
colunt. q̄d eſt ſola cetera iocūdi
tas q̄d dicim⁹ gaudiū de cōſcē
tia bona et fide nō ficta. **H**oc ſo
lo ſere gaudio viuere putant il
li q̄ mortem habēt ī delibetio ⁊
vitam ī patientiā. q̄ vitā hāc pu
tant exilium. ⁊ tērene īhabita
cionis dulcedinē incolatū. hī u
ſum mūdi reputant errorem et
gaudium decipi dicunt fruſtra.
Vidi mulierē iuuenulā pulchrā
valde nobilem et ab⁹ mūdi af
fluent⁹ pellentem. hec a p̄el
larib⁹ annis viro nobili mat̄ri
monio copulata cito poſtmodū
ſp̄ruit mūdū ⁊ ī ſe cōs cōcipias
ānullauit. **I**n domo mariti velut
ancilla humil⁹ ſeruebat. ⁊ tamē
vt in vir eius dicebat. gratioꝝ
illi erat vxor ī vili habitu q̄ in
pōpoſo. **H**ec vir vidē v̄m̄q; viſa
ē nō cū deuotis ⁊ bonis. ⁊ tūc ſolū
iocūditate miābili replebatur.

Qu ergo vir ei⁹ aliq̄s dilectos
hospites ⁊ seculares haberet q̄s
ex more festinare volebat deuo
tos aliq̄s occulte mādabat vt
proxē hospiti⁹ letā redderet p
aduentū ⁊ societatem illoꝝ. Con
summata autem in breui venit
ad mortē. Et cum diu sine voce
et exteriorū sensuum exercitio ia
cuisset tandem suppliciter ocul⁹
elevator in cœlum et risum
maximum excitata est. et sic re
pente emissio spiritui cū ipsa dis
positioe edēis facies iubilo ⁊ le
ticia plena populo mīate emā
sit. Nulli paul dubio dubiū est.
quī illa ad aspectū āgeloz astā
tium exultat. Caueant tñ quā
tūq; deuoti et pii ne proprio mo
tu in morte gaudere videant.
sed timore ⁊ reuerentia diem vl
timum expectare et ad hoc ex
emplum manifeste enarrabo.

Garner⁹ q̄dā canoic⁹ regula
ris i mōstero s̄c̄i iohānis i vine
is apud sueffionē in gallia. vir
mīre s̄c̄itatis ⁊ innocentie vt vi
dim⁹ aī mortem infirmitate g
uiffima laborabat. Et ecce bya
bolus q̄ semp infidiat calcaneo
nōo imisit mētē ei⁹ p̄sūptuose
exultacōis tripidiū. ita q̄ ling
ua ⁊ facies ei⁹ tanto iubilo cōsul
taret q̄ omnes circūstantes eū
crederēt iam cœlestem patriam

et gloriā intueri. et q̄ omnes
sancti in magno deucōnis et
exultacionis spū ei⁹ exitum ex
spectabāt. Solus aut q̄dā wal
ter⁹ cognōito paru⁹ magnus
tñ merito s̄c̄itatis de hui⁹ t̄apu
bio morientis tacit⁹ tristabāt.
Cūq; moriēs agonizate iciperet
p spaciū t̄pis ab illa exultacōne
refract⁹ flere cepit vberē. Ad
eū ergo q̄dā ex fr̄ibus q̄nt cau
sa; iusticie post t̄atā exultacio
nē. Et ille. Facias m̄ conuētum
f̄m tōliter uenire. Rec moā
f̄m ēvt rogauit. Et mox oib;
dixit. Ne u k̄m vidistis in me
suggerēte dyabolo vane et p̄sūp
tiose exultacōis audaciā. h̄ non
pmisit me piclitate māt mīe et
dñā q̄ me redarguit ab inepte
vāitatis leticia et admonuit po
aus cū spei moderamine ⁊ dei ti
more diem vltimū expectare.
Vos autē fr̄es k̄m dēū regate
vt m̄ de ista noxa et alijs mul
tis ignoscat ⁊ iudic; me nō f̄m
opa mea h̄ f̄m suā misericordiā
saluet me. Mox vt hec verba cō
pleuit ⁊ oēs r̄ndissent amē. Iso
latus i fletū ocul⁹ expirauit. Et
h̄ q̄dem illi⁹ hester dignissime
recordamur que super omnem
gloriā mūdi constituta dixit.
qm̄ omnes iusticie nr̄e q̄si pan
nus menstruatus. **S** h̄ nōndū

et quod multos in morte legimus exul-
 tasse et quasi iam celestem patriam
 preuenientes in iubilo dulciter
 exultasse et hoc ut exemplo pa-
 teat audiamus. ¶ Quidam frater
 ordinis predicatorum in burgensi fla-
 tue domo fuit. Hic grauitate in-
 firmatus cum letissimo vultu ap-
 proquare videbat mortem quodam fe-
 cum lacrimis flagitauit ut si quod
 solacii accepisset a domino sibi
 dicere digressus. Cui ille flere non
 valens pro gaudio. Vere inquit ac-
 cepi quia dominus ipse. Ihesus se mor-
 ti mee principaliter adesse permittit.
 Cui frater et ego inquit per eun-
 dem dominum testor te in digito
 vel nutu innuas cum eum vide-
 as presentem. Cui ille. Faciam inquit
 libenter si quidem promissum dominus
 die postmodum tercia morbo in-
 uelente tabula paussa est et frater in
 infirmitate curaretur. Prestola-
 tur ergo et orantibus fratribus
 fecit mortis digitum cum manu ad
 certum locum extendit et circumfusus
 oculis cum cantu lenissimo dicere
 cepit. In galilea ihesum vidimus
 sicut dixit nobis angelus quo finito
 statim exspirauit. Cui vero presen-
 tes fuerunt in hec eadem cum gau-
 dio et lacrimis retulerunt. ¶ Ad
 idem quod accidit ut ego et mecum
 quidam presbiter sancte vite cuius-
 dam muliercule paupercule domi

alium intrarem. erant et ibi duo
 fratres ordinis predicatorum quod ea de
 causa venerunt qua et nos. Et ec-
 ce casu inuenimus infantem iace-
 tem et agonizantem in armis. Nec
 mora videntibus et ammirantibus
 nobis morte puer amarissima
 torquebat.angebatur vultu et
 oculis et caput anxie torquebat.
 Subito paululum oculis depres-
 sis et iterum adaptis. suspicere
 in celum cepit et adeo veheme-
 ntissime vultu membris et oculis
 exultare ut risus et cachinnus ei
 sicut in tali puero audiri extra
 domum clarius potuisset et si
 eius membra fasces stractus an-
 gerent extra auras quasi turpi-
 as exilisset. Nec dubitauimus
 quod hec vidimus nullo modo quin ab-
 visionem ineffabilis glorie et con-
 tituti angelorum quod purus et ino-
 centibus oculis apparebat in ta-
 li puero tam diu et tam anxie
 morienti contra naturam talis ex-
 ultatio contingebat. Quid autem
 plius de gaudio et nitore consue-
 diat audiamus. Gaudium inquit ve-
 rum tamen sapienti configit. Est
 enim elaco animi. hincem quedam et
 mera letitia suis bonis vensque fi-
 dentis et hoc tamen ex virtute con-
 scientia appensum inspirata. Nichil
 enim iocundius conscientia bona
 Magna pars beatitudinis etiam

est in presenti nichil sibi in confi-
encia nichil in mente resistere
hanc solā vitam q̄etam diām
quā ita mēte pacata iueim⁹.
Illud ergo eicias qđ remordet
qđ angit qđ displicet qđ nullo
alio teste arguit n̄ te. **G**audiū
qđ foris est leui⁹ euanesat nec
stabili pede figit. illud aut qđ it⁹
ē pman⁹ in cōsiliū et si mille i
pulib⁹ q̄ciat. **V**ilantate ergo
et mitore cōsuetudine apes fidelium glo-
rentur vt in eis sanitas inuola-
bilis et interminabilis cōfiteat.

Quo multo felicius sit in presenti
peccata p penitentiā abluere q̄
in futuro. **C**apitulum.

Sunt q̄ dicunt apes reui-
uiscē si ita tecta hieme
seruent et ad solē verno
tempore reponant. **V**ic post p
bitā graciā q̄ vita aīe est virt⁹
v̄e penitencie denotat quā vtiq;
dñs p ezechielē pphetā indicat
bitas. **N**olo morte peccatoris.
Tecta q̄ apes fidelium fuare de-
bent vnitas ecclesie est adūsus
quā porte inferi nō pualetūt. bū
modo desperatione non fracte. so-
li mie potius q̄ iusticie x̄po spe-
remie p penitentiā se cōponāt vt
sic cordis duricia q̄ hieme fuga-
ta peccata verna vnitatis tem-
peste graciā capiat rediuiue. **R**ū

qđ q̄ cecidit non resurgit. **I**stis
clamat ysayas. **E**leuare eleua-
re consurge. **E**t paul⁹. **F**idelis
simo et oī accēptōe dign⁹. **I**hs
cast⁹ v̄it in mūdū p̄ctōres sal-
uos facere quoz p̄mus ego sū.
Vic ergo v̄e penitencie s̄b meo
tempore exēpla facta pponam.
In gmanie partib⁹ qđā nobi-
lis comes s̄ fr̄tus pauper⁹ spoli-
ator. ex misericordissima pieta-
te diuina graui infirmitate ē cor-
rept⁹ et amarissima p̄fectione
contat⁹. oīa ad restitu. cōe. posu-
it q̄ habebat et irremediabilib⁹
lacrimis cotidie lectū rigās an-
gelos ac sanctos dei ab ipetrā
dā misericordiā iuocabat. **D**eū
bens v̄ro corpori suo t̄m suppli-
ciū igerebat vt talos pedū et
crura faceret ad lignū et autez et
carnē ac nervos violēta assidui-
tate diuelleret. **A**quā frigidam i
hieme tāq̄ ad bibēdū acceptā
clā pectori sup̄hibebat vt i hac
glaciali frigore torqueret. **R**ec-
blu post hec positus in agonia
tanto spiritu repletus est vt si-
cut castus de publicano euāge-
listam ita et de isto faceret pro-
phetam. **D**e seipso enī p̄dixit
q̄ sine purgatorio ad requiem
euolaret et eo mortuo ac hein-
rico rege defuncto. tota thurin-
gia maximis calamitatibus

subiaceret, quod ita etiam factum
vidimus. **F**uit et alius nobilis
eiusdem patrie miles qui probo per-
simus. post annos plures ad
penitentie lamenta conuersus. et
facta restitutione ad heremum transi-
iit. et ibi multa media marcesca-
tus se ipsum per se vel per socium
omni interdum respere cum flam-
mea ardente candele cera iaudi-
to passionis genere cruciabat.
Dic propter securioris vite modum
ab predicatorum ordine transiens
minus gestis clauit et exemplis.
Venemur et deo digni magi-
stra bonifacii quoddam lausen-
episcopi relatione cognouimus di-
ca quod quidam nobilis sue dyocesis ve-
natum circa montes alpium pergens
familiam suam inclinata iam die
cum canibus perdidit solusque in sil-
uam est reuersus. Illo ergo horren-
te solitudine et si quid audiret di-
uiciis expectante tandem duos ex
canibus auscultat quos venabulo
insonante perfortas. reptando ma-
nibus et pedibus ad locum conatur
ascendere ubi latentes caniculos
audiebat. At ubi cum difficultate
peruenit iuenit locum planum
pulchrum valde atque gramineum
intra montes. In quo cum hominem
magnum et elegantem forma fa-
ciatenus prostratum videns duas
clauas ferreas ab utroque latus

iacentis horrentibus oculis intue-
batur minus plagis et vulneribus
cruciatum. dicti duo canes venati
ei latrantibus circumabant. mox ad
aspectum domini sui militis ob-
mutescunt. post horum autem as-
sumpto spiritu prostrato dixit.
Si ex parte dei es loquens et quis
sis aut vni venens edictor. Cui
ille ex parte dei sui et ordinacione di-
uina tibi talis appareo ut in me
misero penitentie sumas exem-
plum. **M**ortuus sum licet tibi cor-
poralis appaream. Miles fui vi-
uens peccator immanissimus ea tem-
pestate qua richardus rex anglie
contra philippum regem francie pro-
lia conatauit. In illa ergo expe-
dicionem que a brabantigenis in
pictavia et gasconia facta est ego
infelix luxuriose homicidiusque de-
bachabar. nec in hijs aliam ob-
dicionem vel serui flexus misericordie
peperi. **M**edio igitur tempore validis-
simam febrem acutam incurre et
tamen nec tunc contemsum nec
confessus. nec casti corporis sa-
cramenta suscepi. **I**nstante autem ho-
ra mortis obmutui et ecce super
speratum misericordia diuina pro-
uenit sum et valida strage cor-
dis promouit quod licet loqui non possem
tamen lacrimas exauscui in hijs
vitam deo precipitante finiri.
Nec mortuus de finitum sum et duobus

demonib⁹ traditus neq̄ssimis
instar clauarū istarū ferrearū
tormentis vsq; in diem iudicii
cruciandus. **E**t hodie quidem
per ascensum mōcium istorū
meam miserā animā ipulerūt
et iterū per abrupta eorū eam
a; dictis clauis ferreis precipi
tem depulerunt. **S**cias tamen
tormētū istud tam magnum q̄
tū diuturnū spe venie quā in fi
ne mundi habiturus sum mira
biliter releuat. **R**ec mora; ubi
spiciat⁹ ille verba ista finiuit cor
pus qd̄ videbat⁹ aerē cū dictis
clauis ferreis q̄i sum⁹ euauit.
Miles autē q̄ hec viderat q̄ audi
erat a rapinis pauperū q̄ mala
vita conuersus correct⁹ amodo
vixit q̄ multos alios peccatores
ad exempla penitencie sue nar
ratione pmouit. **A**lius i theu
tonia multis rapinis q̄ cedibus
per patriam debachat⁹ capt⁹
ad decollandū positus petruit
a iudice q̄ optinuit tps plius
penitendi. **E**t mox astanti iue
ni consobriuo ait. **S**i vere aīus
es coopeātor esto michi misero
in salutem. **A**ffer obsecro istru
mentū ferreū qd̄ dentat⁹ dicit⁹
quo femine subtiliāt linū suū.
Quod vt factū est dixit iuuei.
Successiue michi man⁹ vlnas
bachia vsq; ad hūeros pedes

vero et tibias et crura vsq; ad
nates. postea genitalia aures
oculos nasum labia. caput autē
ad vltimū amputabis. **I**uene
igif q̄ si cum dolore qd̄ rogatus
fuerat exsequēte penitens ipe
vnūqd̄q; mēbz antē q̄ cruciare
tur instrumenta ferrei dentibus
per isflexiones multiplices q̄ p
validas diuicius affligebat di
cens. **H**ic penam vestram pro
pte vilissima mēbra suscipite
quibus actu nephario sceleā p
petraui et deum creatorem me
um offendi et redemptorem. **E**x
tremo igif post omnē penā tū
co corporis cum solo capite sup
stite hilari vultu dixit. **O**rtinā
tormentum istud qd̄ ēspectu sce
letum meorum paruū sustinui
reiteāte semel iterum ac tercio
liceret michi miserino; i eo
diuicius cruciari. **E**t hoc dicēs
orat cum lacrimis populum ac
cūstātē se quatenus sibi mi
sero in elemosinis pauperū et
oracionibus subuenit. **H**is di
ctis extendit caput q̄ mox a iu
uene decollatur. **S**i hinc forte
dicat quis necessariam qui mor
tem et si penaliorem accepit i
quid meruit. **Q**uanta etiā er
ga tales peccatores diuine sit
mie magnitudo gloriosus pater
augustinus in libro collationū

contra nouatum insinuat dicens.
Quecumque necessitas cogat ad
 penitentiam nec quantitas cri-
 minis. nec breuitas tps. nec vi-
 te enormitas. nec hore extremi-
 tas. si puā fuerit voluntatum mu-
 tatio excludit veniam. si i amplis-
 simos sin⁹ suos mē karitas reu-
 tētes suscipit p̄digos. & vult no-
 lit nouat⁹ hereticus. semp vera
 peitente; suscipit cast⁹. **E**t ali-
 as idem dicit. Post adulteriū
 p̄dicōnem & hoīcidū dauid dix-
 it. peccauī. & nathan a dño mis-
 sus subitūlit dicens. tñs latum ē
 peccatū tuū. **D**ulce verbū pec-
 caui. **T**res sillabe que portas
 ap̄uit paradisi. **A**ude ergo dice-
 re peccauī. non te terreat pudor
 hoīs nec timor dyaboli. nec des-
 pitatio pro peccō enormi. **Q**uid
 peitenti non ignoscit. cum effu-
 sus ē sanguis ignoscit. **Q**uis
 hoīcida despret. cum in spem re-
 ditur⁹ est a quo xp̄⁹ occisus ē.
 bene & optime dixit. **A**lter enī
 nec maria magdalena veniam.
 nec petr⁹ hōitā nec paul⁹ grā-
 am ipetass. **A**dhuc & si sup-
 uacue p̄bādū q̄ddā q̄ nō tpe
 accidit. fidei relacōe traditū nō
 filebo. **A**d illū venerabilem virū
 magistrum petz de corbuel se
 nonēsem archiepiscopū q̄dam
 peccator q̄ p̄pam filiam oppressit

rat violenter gratia cōfessionis
 vit. **C**ōfessus igitur i maxima
 et mirabili otacōe et lacrimis
 quesuit. si nūq̄ posset vllō dolo-
 re vel pena a dño vniā impe-
 trare. **C**ui presul. **I**ta inq̄t indu-
 bitanter si peitentiā subire vo-
 lueris tāta mali. **E**t ille vhemē-
 ter exclamans. **V**olo inq̄t et si
 mille mortes me sustinere volue-
 ris. **C**ollacrimatus ergo infeli-
 ci ymmo iam felicissimo peccāti
Et ego inq̄t septennē tibi tñ pe-
 nitencie penam impono. **T**ūc
 ille. **Q**uid ē ait q̄ peitentiā tñ
 m flagitiosissimo septennem i-
 iungis. q̄ hviuerem vsq; in finē
 mundi tantū facin⁹ penis innu-
 merabilib⁹ diluere non valeat.
Qui presul. **V**ade inq̄t & tres tñ
 tū in pane et aqua ieluna dies
Tūc amplius ille plorans & cō-
 tūdens se. regabat vt peitenti-
 am iniūgeret salutarem. **S**upra
 modū ergo admirat⁹ et hylara-
 tus episcop⁹ tandem diffinitie
 precepit homini vt abiret. et
 vnū tñ pater noster diceret.
 sciretq; p̄ certo peccatū iā esse
 dimissum. **R**ec mora. dixit il-
 le et ulatum emittens et in ter-
 ram p̄cidents expirauit. **R**ec du-
 bia fides ē sicut deo dign⁹ epis-
 copus postea p̄dicauit. quim idē
 peitens sine vlla alia purgato

et pena tñ validissima cōtra
one purgat⁹ ab gloriā euola
uit. **E**t qm̄ multa sunt qui ad
religionem i morte cōfugiūt. qd
eis habit⁹ ordinis valeat i vlti
ma necessitate suscept⁹ dubita
re plurimi voluerunt. exemplū
ab hoc indubitabile et aguen
tissimū enarrabo. **E**t impie q
dem nonnulli eligioz in exte
rioritate penitentibz hñū negāe
solent. quasi tñ indigni sūt re
cipi qui nequaq̄ validi intrare
voluerunt. **C**astus norma iuas
omni modi sero penitente i cru
ce latronez parabiñ ianuā cōi
tem introduxit. **S**icut sup̄ dco
waltero de meysenborch fratre
ordinis predicatorū narrante ag
nouit. **C**ōtingit q quidaz mag
nus p̄positus ciuitatem meiden
burgensem vespere quasi i casti
num recessur⁹ intrauit. **E**t ecce
in p̄mo somno subita ihermitate
compulsus p̄orem frat̄z predica
torum cū festinacōe mandauit.
Verientem ergo p̄orem rogauit
p̄posit⁹ iſtante cū lacrimis ut eū
reciperet ab ordinem ⁊ mox vesti
ret. **C**ui p̄or **C**ras inq̄t fiet. q̄a
i hoc f̄m cōsensus est req̄d⁹.
Et p̄posit⁹. **S**cio inq̄t scio quib
sentio. **C**astinum vix habeo. **S**i
diligitis salutem aīe mee festi
nate recipere penitentem. quia

cert⁹ sū q in seculo nō saluator
Vt g⁹ incōstanciā via p̄or vidit.
percepit domum exiitauit ouen
tūm req̄at cōsensū. **A**lligat suffi
cientiam via ad ordinem etiam
si adhuc abuiat. **A**nnuit mox
cōuent⁹. **D**efert ihermus in do
mum t̄ceptus. induit. cōiact. i
vngit. ⁊ añ diem vita defūgit.
Nec mora. in monasterio prop̄
hmo citati qdam monial⁹ vidit
in somnis quēdam p̄fem famili
as i loco cōmodo ēh dēre ad quē
cū multi f̄res ordinis predicatorū
q̄i post laborem p̄ denario diur
no accedere viderēt. extremo
q̄daz ignotus f̄e tarde tñ p̄ten
dit manū ut denariū acciperet
tamq̄ frater. quē p̄fem familias di
ligenter intuitus. denariū inq̄t
sed non modo accipies multas
p̄us ē mebi⁹ expurgābus. **N**ec
cum dicta monialis p̄f bitero
mōsterij recitasset. quesiuisset
q; si quis f̄m predicatorum de
fūct⁹ esset. tūz p̄f biter se fuisse
de vespere in domo frat̄z iher
mū v̄l defūctū neinē inuēnisse
rūderz. **H**ane post p̄māxit s̄b
p̄or f̄m predicatorū qui p̄mise
rat predicaē conuentui. dixitq;
p̄bicaē se non posse. q̄a defūcti
talis f̄is sepulture interesse de
beret. **I**ta ergo verificata est p̄
dicta visio monial⁹ et manifeste

monstratum est quia multum prodest colla-
tione huius peccati dummodo penitentia fi-
ent mutatio voluntatis. **E**st et
aliud ingens malum in quibusdam re-
ligiosis qui recipiendis apostatis
penitentibus nimis difficiles sunt
et imites. **N**oui quendam fratrem
ordinis predicatorum latum et mag-
num qui cum apostataisset ab ordine
et gravissima infirmitate correptus
regressum ad ordinem peteret nec
impetraret; impatientissime despe-
ctus mortuus est. et apparuit in a-
qua monasterio brabantie gallice
sanctissime moniali ostendens
se perpetue condemnatum sicut ab ip-
sa eadem accepimus quod hoc vidit.
Et ego quidem dico quod nollem illi
in morte penitenti ordinem vel ha-
bitum pro dicto auro arabie de ne-
gasse. credo enim et certus sum quod
occasionem illi mortis perpetue
prebuerunt. qui ei in extremorum vite
periculo misericordiam negave-
runt. **R**ogo ergo et exhortor omnes
pro asperione sanguinis domini
nostri ihesu christi. ut tale quod ca-
ueat omnis ordo. quia sicut pro
peccato achor quodam electus dei
populus flagellatus est. ita et
nunc pro tali excessu qui tamen
maior in infinitum esse dimittit.
Quid enim regula aurea vel palli-
um cocineum ad animam casti san-
guine precioso redemptam. **N**ec

tantum solus delinques quod. verum
etiam totus ordo vel consociens per
dissimulans flagellat. **D**iscant
ergo apud fideles et si quando morte
per peccatum. intra tracta eccle-
sie per bona interim opera perma-
nere. nec frangi desperationem vel
radio. si mori plene ab libitum
in vivendum robur gratie non re-
surgant. **A** peccatis igitur mortali-
bus primo cum virtute resiliant.
deinde conscientia stimulat huius-
modi litera exortant. ut hinc confessione
cum lacrimis vel dolore per peni-
tentiam reviviscant. **C**erte autem
prudencie sit penitentiam age-
re in hac vita exemplum subse-
quens demonstrabit. **E**rat vir
fidelis et bonus sicut prebicit magister
albertus frater ordinis pre-
dicatorum. sibi ab hiis qui rem fa-
miliariter noveant traditum re-
ferebat. quod post divinum peniten-
ciam quam sanctus fecerat incidit in
languorem gravissimum. quo per an-
num non modice tabulatus. roga-
vit cum lacrimis dominum ut tanto
dolore finem imponeret data morte.
Nec mora. missus ad eum angelus
domini dixit ei. **E**raudit dominus
prece tuam. si eligas
quod vis. **A**ut tribus diebus purga-
torij pena torqueris si nunc dis-
cedis. aut si adhuc per annum
in languore manere volueris. sine

ullo purgatorio ad superos euo-
labis. Tūc ille presentem penā
ēcolens nec futūrā adūrens. rē-
dit. **M**oxi potius eligo. et nō tū-
tabus diebus s; q̄ntum domino
placuerit in purgatorio tabula-
ri. **F**iat inq̄t angelus s; m̄verbū
tuum. **R**ec mora. languēs mor-
te solutus est et ei⁹ anima ī pur-
gatorio deportata. **U**no ergo ex-
acto die. venit angelus ad locū
purgatorii ubi anima torqueba-
tur et dixit. **Q**uid nunc agis o
anima que pro languore vnus
anni tribus diebus elegisti in
purgatorio detinere. **C**ui aīa.
Seductor iquit non angele. q̄
me ī penis multis annorum cie-
as. **p**ro tabus dierum spacijs
fessellisti. **E**t angelus. non mo-
i q̄t. s; iestabili tortura decepta
es. quia nō misisti diem de ta-
bus ī purgatorio exegisti. **C**ui
tamen adhuc si retractare volue-
ris dominus misereatur ut ab cor-
pus tuum quod nōdum sepulcū
est ēportetas. et per annum vnū
languorem quem expectas pa-
cias. **C**ui anima. **A**nno inq̄t
ut non per vnum annum tantū.
sed vsq; in finem mūdi languo-
re etiam detineatur acrozi. **H**oc
dicto anima reposita. ab corp⁹
et per annum in languore deten-
ta. multos quibus hec retulit

ad penitentiā animauit. et post
vnum annum iterato defuncta
transiit ad superna. **P**roin
de circa annum millesimum. cc.
xxvi. incarnationis d; m̄mice ēs
mirabilis accidit in opido niuel
lenh. **I**n hac vrbe ut plurib⁹ ad
huc notū ē viuētib⁹ mulierū
deuotatum que beghine dicunt
nunc late diffusa per orbem re-
ligio sitas inchoauit. **V**ariū plu-
res que magis spirituales erant
igne sacro acriter sunt accense.
et hoc in membris tantum in q̄
bus magis peccauerant postq̄
ad agnitionem venerant vata-
tis. **A**lie in lingua contra inglu-
uiem vel loqua citatem. **A**lie in
auribus contra susurrium. **A**lie
in manu contra opus illicitum
vel contactum. **A**lie in pede vel
tabia contra immoderatum dis-
cursum. atq; alie in pectoris
medio contra cogitationes tur-
pes vel temptationum consen-
sum mirabiliter torquebantur.
Et hoc per tempus s; m̄ maius
et minus quo peccatis et negli-
gencijs fuerant infecte. **I**n ec-
clesia ergo sancte gertubis v̄
gimis deportate exstincte sūt. et
membra que ignis exusserat.
ut in alijs consuetum est demig-
ta. speciali miraculo contra na-
turam ad colorem et formam et

vigorem pristinum redierunt. Et ne hoc casu et non miraculo fieri probaretur. Quidam puella vite secularis de suburbio niuellensi allata est igne sacro succensa clamans et dicens. O sancta ghertrudis ergo. beghina non sum ut quod ego succendor. Nec mora. manus eius adusta cum parte brachii a parte residua creabit quasi carbo. Et hoc velut beata ghertrudis puella manifestum miraculo ruderet. beghina non es. ideo tibi sicut beghine non fiet. Plures ex hijs que dicto mobo curate sunt viderimus post et ante. Beati ergo et felices illi sunt qui hunc et non in futuro peccata luere meruerunt.

Quod tota vita sua custodiant exerceat in gratia septiformis spiritus et decalogo legis. **Capitulum. li.**

Ita apud longissima septem annis. nunquam autem ultra. per annos duos possunt. Quid autem in septenario numero. nisi septiformis gratia spiritus sancti. et quod in decalogo. nisi legis decalogus designatur. Ex hijs duobus tota vita pendet custodiri. In hijs versentur apes fidelium. preter hec nihil libeat. nihil liceat in hac vita. Mandata tibi sunt quasi forma vite mortalis et mo-

dus. et ex hijs resultat gratia septiformis. Et vide qualiter. ut scilicet spiritu sapientie quo ad deum homo regatur. et interior et ad contemplationem. divini cultus valde accendatur. Spiritu vero intelligentie in necessarijs vite que ad proximum pars mentis in ferre ordinetur. et ad sui regimen homo interior gubernetur. Spiritu autem filii super precepta uteretur. omnia et de pauperibus. nudum castum sequatur nubes. terre mis alacris extollatur. Spiritu vero fortitudinis contemptis prosperis contra adversa et aspera solidetur. Spiritu autem scientie legem implere festinet. in opere caritatis per unitatem pacis et fidei coniungatur. Spiritu vero pietatis per compassionem liqueat et mollescat ut in omnibus et per omnia pietas ordinetur. Postremo spiritu amoris pondus animae capiat in proprium moderamen et per hoc in ea omnis tribus peccati et macula destruat. Et hec septiformis gratia secundum vii. appetites vel effectus ignis que spiritum sanctum significat diversitatem dicitur novum in eodem spiritu plenius operatur. Et hijs septem effectus vel appetites ignis sunt. quibus signantur actus spiritus sancti in vii. donis. retrograde tamen ponuntur ut primus

ultimo et vltimo primo velut ordo postpositus attēbat. **Vñ vsus.** **D**estruit emollit coniungit cōsolidatq; **Ala** attollit illuminat ignificatq; **I**gnis enim destruit rubiginem et spūs timoris expellit pctm. **I**gnis scādo emollit idest liquefacit. et mētem spiritus pietatis per compassionem. **I**gnis tercio cōiungit multa scilicet ligna in vñū aneē. Et spūs scientie q̄ est caritas multorum mentes in vñam pacem et fidē. **I**gnis quarto cōsolidat quia vasa figuli probat fornax. et spūs fortitudinis mentes fidelium contra aduersa roborat. **I**gnis quinto altius attollit. et spiritus cōsiliij non solum in preceptis s; etiam super p̄cepta mētes erigit. **I**gnis sexto illuminat et spiritus intellectus docet nos omnem veritatem oris cordis et operis. **I**gnis septimo ignificat idest feruentem efficit. et spūs sapientie idest sapide scientie mentem ad contemplationem accendit. **B**eatū ergo tabernaculum dei in hominibus quod in vicissitudine temporum septiformi talibus septem lūxeris in omnem decorem et gloriā illustratur. vt ex hijs in decalogo legis precepta domini lucidissima resplēderent. **H**ic igit et si columna lu-

cia in nocte a tenebris reuelē in die tñ pñtis vite ignorantia stat⁹ sui quasi nubis caligine ne euanescat interius ad ymbra. **N**escit enī homo an amore dignus sit an odio. **S**uper hoc dubio cum illa pia et beata luthgardis in aquaria monialis vt in vita eius descriptum est lāgueret diucius. et cordianis lacrimis certifica se posset. etia; in presenti vocem ad se manifestissimam factam audiuit. **B**eata esto karissima quia placet domino vita tua. **A**d horam ergo pia luthgardis exultās cepit ita vt pñs nichilominus formidare. scādo aut visitata ē vñ sic rennuit cōsolari. tercio nō ē eam passus misericors dñs diucius tabulari. **C**um ecce vir spectabil⁹ et ignotus oib⁹. locutorium vbi moniales sedē ite iuit. salutatus oñib⁹ breuiter piā postulauit luthgardim ocus accersit. **Q**ue vt venit salutauit eaz et omnibus audientibus dixit. hec tibi mandat omnipotens. **I**am secum viuas de cetero. q̄a i te dñs bñ cōplacuit. hec dicens iuuenis sine mora disparuit. nec vltra restabat querere vnde uenēat aut q̄s fuerit. **V**idim⁹ iulianum quendam canonicum cātipracens⁹ cenobij. qui cū diu

vitā innocentem tenuisset. a be-
mone nocte quadaꝫ quasi suus
episcopus esset tērat? plena vo-
ce clamans et eiulans rogauit
dominum. vt si saluandus esset
ei aliq̃d signū demonstrarē. **N**ec
mora. patēte celo ⁊ lumine cir-
cumfusus. ad spem viūam cōstā-
tissime solabat. **N**ec hoc mir-
erat. q̃a beat⁹ homo cui celū pa-
tebat. **Q**uid autē de bono mor-
tis et beata morte phi sentiant
audiamus. **D**ū est vita grā mor-
tis est obitio oportuna. **G**ratia
autē vitam intelligas quādo nich-
il in cōsuetudine reprehēdibile sen-
tiens. mortem gratanter exspe-
ctas. **M**ori felix est dū in pace
versat. **T**olerabili⁹ est q̃ mori
velit q̃ q̃ male viuere. **N**ō enī
viuere bonum s̃ bene viuere. **V**n-
sapiēs. **S**emp cogita qualē vi-
ta non q̃nta sit. **C**icū autē moriā
tarde ad rem nō p̃uenit. **B**ene
autē mori est effugere male vi-
uēdi piculū. **N**ichil melius eter-
na lex fecit q̃ q̃ nob̃ vnū itro-
itum dedit ⁊ exit⁹ multos. bono
loco res hūane sunt q̃ nemo n̄
vicio suo miser ē. **V**is abuersus
corp⁹ hoc liber esse. tamq̃ mig-
turus semp habita. **C**ū venerit
dies illa q̃ mixtā hec diuina hu-
manaq; secerat. t̃ps. h̄ n̄ fuerit
i q̃ vbi me michi redd; nec nūc

tū sine me ipse sū. sed graui te-
re mole detineor p̃ has mōles
moras q̃bus illi melior vite p̃o-
lubis. **Q**uicq̃d circa te iacet. te
cum semp hospitantis loca sardi-
nam spectat. **T**ūseūdum est. ex-
cutit naturā red̃ utem ficut ita-
tem. **N**on licet plus efferre q̃
intuleris. **N**onne ex eo etiā q̃d
ad vitam intulisti pars magna
ponenda est. **Q**uo animo igif
mēbra taz. superuacua dimitte.
et corp⁹ h̄itātū diu pone. **S**cin-
det obruet abolebitur. veniet q̃
te reuelet dies. **T**ūc nature ti-
bi archana retegēt. disciet
ista caligo. et lux vndiq; clara
circumdabit. **I**maginae te cum
q̃nt⁹ ille sit fulgor vt sideribus
inter se lumē miscētib; dies et
nox aeris ifima cessabūt. **T**ūc
in tenebris te vidisse dices. at-
to tam lucem et tot⁹ aspereris.
quā nunc p̃ agustissimas vias
oculorū obscurissime intueris. et
tam admiraris illā iam proci-
li. **Q**uid tibi videbitur diuina lux
cum illam suo loco videris. **N** q̃
stolidum illi spei illi beatitudinī
inmitti vt hinc letus exreas in id
q̃d semper mortis opendio mu-
tes q̃d i p̃petuum non tollat.
Hoc igif discas vitaz cōtemne-
re. **R**emo enim illā bene regit
aut custodit. nisi q̃ contemnit.

Vita nob̄ p̄fā ē. si est honesta.
vbiūq; defines tō ē. Nō ē mag
na res viuere magnū ē honeste
mori prudēter et fortiter. Nā vi
ta si moriēdi vici⁹ abest fuitus
est. Quō fabula sit vita non q̄
diu s̄ q̄ bñ acta sit ēfert. Virū
cnes si prudēs aduertens vitā
sequens fugit illā mortē fugis
et illa prosequitur. nec ē vnus
omniū qui euadat. Vide ergo
mors me sequitur. fugit vita.

Aduersus hoc doce me aliqd̄ ef
ficere vt ego mortem non fugiā.
nec vitam sequar. Et maiori
animo debem⁹ accedere ad emē
dationem nostra quo semel nob̄
tradita ē perpetua boni posses
sio. Mors quā peritimescim⁹ et
recusamus intercipit vitam non
eripit. Venit iterum qui nos in
luce ēponat dies. et ideo eā aīo
debz rebitur⁹ exire. Sic nos ge
rere debemus non tamq̄ ppter
corpus viuere debeamus. s̄ tamq̄
possim⁹ sine corpe. Seneca. An
senectutem curauit vt bene viue
rem⁹ i senectute vt bene moriar.
bene autem mori est libēter mo
ri. Vt satis vixerimus nec anni
nec dies facient. s̄ aīm⁹. Mors
aut finis ēā t̄āsit⁹. Nec ergo
definere timeo id esse qd̄ icēpis
se nec t̄āsitē q̄a nūq̄ tā angu
ste ero. Noli huic t̄āllitati cō

fidere. i momēto mare euertit⁹.
Eodem die vbi luserant nauigia
sorben⁹. Nulli rei felicioz amif
sio est q̄ que desiderari amissa
non potest. liquet t̄m hoīm in
prudēciā vt timore mortis cogā
tur ad mortē. Vere beata mors
que meliozis oīa t̄āta obicōis le
ta suscipit. nec vitā desere q̄ru
lat q̄ potius ingerit tediū q̄ so
letur. p̄p̄at inuēire qd̄ fixum ē
et perpetua sorte mansurū vbi ē.
p̄p̄emus et relinq̄mur. agit nō
agit⁹ velox dies. Inscī rapimur
oīa in futurū depoim⁹ et iter p̄
cipia leti sum⁹. Tu ergo fidelis
aīa vitā tuā cōtinues et semp ex
erceas i ḡa septiformi. vt eā
in decalogo legis perfecte con
summes.

De vneācōe corpoz scōrū et
suffragijs defūctorū exēpla plu
ra. Capitulū. liij.

Heme latent. et tūc resū
tur melle qd̄ est tuo tpe
agregatū. Vnemē dici
mus mediū tps quo anima ex
uta corpore t̄āsit ad req̄ē s̄ ad
penā vt diem resurrectionis vl
timā quo aīa sociabit⁹ corpi et i
mortalitate perpetua vstietur.
Et bene diciē latent. ex hoc cor
pore i sepulchrum quod daniel
propheta in puluere dormire di
stinxit. et bene dixit i puluere.

quia scdm qd primo homini di-
ctum est pulvis es et in pulvere
revertaris. corpora in pulverem ge-
nealiter resoluunt. De hac obi-
cone excipit corpus casti quod
non vidit corruptionem: quia die ter-
cia resurrexit. De hac fm veri-
dicam augustinū corp⁹ excipit
mris casti. De hac vt cre-
mus et euangelista iohānes. qd
fiat fuerūt socij passionis ita
iuste sunt et solacōis cū casto
iam in mōlitate vestiti. **V**idi
mus et corpus cuiusdam sancti
qd annis fere septētis integrali-
ter manserat incorruptū. qd autē
occasione hoc factum sit iudici-
um breuiter enarrabo. In vrbe
germanie tēuerēti totius euro-
pe antiq̄ssima ciuitate structa
q̄dam mirabilis erat q̄ helene cō-
stātinī mris palaciū dicebat. hoc
ne ab inimicis p̄cipare in p̄ci-
sum ciuitatis a ciuibz est
destructum. In cuius latere a p-
te aq̄lonari oratoriū parū iūe-
tū ē i quo altare ex alabastro
cābidissimū erat. et i latere dex-
tro sepulchrū. scriptum vero su-
per sepulchrū in pietate legebat.
Sancte theodulphē nostri peti-
mus miserere. Ad sepulchrū igit
ciuibz pariter abunatis rōti sūt
fratres predicatores. Et ego ca-
sualiter superueni. Deposito

ergo lapide corpus iuuenim⁹ in
corruptum et apto scemate ad co-
opiendum nature secreta manus
super verenda dimissas. De p-
missione vero ciuiū manū ei dex-
terā quā i sacrificio corporis ca-
sti viuens extendat. mox ab
sibi et fratribz predicatoribus
dedit. Huius reliq̄as capillorū et
vnguiū in antiq̄ssimo monaste-
rio iam dicte ciuitatis qd i hor-
reū dicitur cum sup̄scriptōne vte-
ri et alijs reliq̄is sanctorū iueni.
De hoc beato viro et eius fratre
beato theodenco qd i alia parte
structure supradicte icinerat⁹ ē
fama antiq̄ssima ferebat. Fuit
ābo filij sororis cuiusdā ipatoris
romanozū. qd beatus theodul-
ph⁹ iussu auūculi filiam regis
britānie de sp̄saueat adhuc pu-
er. Cumq; adolescens fact⁹ spe
gracioris vite sponsam noll; ac-
cipe in vxorem s; vgo impetu-
um remanere. cesar ibignacōe
permot⁹ illū de patria expulit.
Qui treueri veniens et habitū
monichalem suscipiens quasi i
arctissimo specu i loco quem dixi-
mus se reclusit. Erat autē et le-
ctus ei⁹ lapideus cum cervicali
lapideo iux oratoriū qd predixi.
Sicut⁹ vero credit⁹ frater eius
et vitā beatā in eodē loco duxit
se. Decreto autē consilio populi

ciuitatis sacru corp⁹ in ecclesia
fratru predicatoru tñslatu est
et retro altare digna venetio
ne locatum. Reuolui autem po
stea croniam tpm. et de hīs
duobus fratribus scriptum legi
quia sub clodoneo ege francoru
hij vici sancti flozuerunt. Credo
tamen saluo meliori iudicio dig
ne quidem beatum theodolphu
pro signo et incorruptione vir
ginitatis in carne incorruptionis
gloriam etiam in corpore susce
pisse. Unde in libro sapiencie di
cit. Incorruptio facit p^{ri}m es
se deo. Iusticia enī ppetua est et
immortal. in iusticia etiā ē imoz
litas acq^{si}itio. Miabil⁹ de⁹ in
maiestate sua. q⁹ etiā puluerem
nrm ita glorificat i pñti vt dig
ne in eo future rēurrectōis glo
riam pleno pectore et fiducia
speare possim. **S**imilit plu
rima sanctoru innocentu corpa
sub herode passoru vidim⁹ i cor
rupta. Qñtū ergo et qre scōp
corpa vneāmur. beat⁹ aug⁹ in
libro de ciuitate dei declamat bi
cēs. Q⁹ vneāda sūt corpa de
functor scōp. Si enī pēna vestis
et anulus tāto carozā sūt filijs
q⁹to erga pētes maior affāis.
multo magis corpa beatoru qui
bus dignius atq; pfāus iōne
opus bonū vsus ē spūs sanctus;

certum est q⁹ q⁹ honorauerunt
et dilexerunt sanctos multa p
eos beneficia sunt experti. et de
hoc quidem exempla plurima.

Frater ordinis predicatorum
cui hoc accidit qd subiūgo nar
rauit michi numq⁹ se per ānos
plures aliqd dormiuisse. Jace
bat in infirmitia spiritu vir he
rente. mirē autem deditus serui
cio matris cristi. Dictis aut a
fratribus matutina nocte qua
dam vsq; ad laudes dñā nostra
cū igenti luie apparuit fū inhe
mo dicens. Ego mē cristi pō
na ordīs tui p^{ri}munire te veni.
qā i similitudinē habit⁹ tui dya
bolus vt mal⁹ fē adueit. h⁹ o⁹tra
hūc verbis huiusmodi te si g⁹bis.
Bndicat me deus p^{ri} q⁹ cūcta cre
auit ex nichilo. **B**ndicat me de
us filius. q⁹ hoiez pbitū repauit
ex sangne aprio. **B**ndicat me
deus spirit⁹ sanctus. cui⁹ me sal
uet pie consolacōis ifusio. nec
dñi senties p^{ri}tracte debilitatis
incomodū. **S**z ouementib; fēi
bus i vnū facies qd inspiābiē ti
bi et itegram rēpies sanitatē.
Hec dicens pietatis mē rēpēte
disparuit. **F**rater autem qui
per plures annos vix ad dor
miendū oculos clauserat. spaco
psalmozum qui in matutinau;
laudibus dicebantur p^{ri}tinua

obdormiuit. **E**xpatat autem in can-
tico benedictus dominus deus israel
vidit dyabolū in specie fratris in
habitu venientem quem paulatim cres-
cens domus fastigium attingebat.
Rec mora: verborum memor que a
matre pietatis didicerat cōfing-
uit se: et mox dehiscēte terra ho-
sti antiq̃ patuit ruina magna.
Paucis inde diebus que hec gesta
sunt evolutis de predicacōe fra-
tres undique conuerterunt: quibus lotis
et rasis dicitur frater debilis super ver-
ba patrone cordis inspicit: dixit.
Deus omnipotens priorum labo-
rum misericors retributor seruo-
rum tuorum sudores quos gratis
oculus intueas: respice nunc ad me
indignū famulū tuū ut me par-
ticipem digneris efficere eorum que
in istis sudoribus et laboribus famu-
li tui meruerunt. **H**ec dicens sor-
des loture fratrum in vno alueolo
congerens suo capiti supponit:
et sanitatem non solū capitis ve-
rū etiam totius corporis cum omni
integritate recepit. **H**ūc postea
ad laborem multorum paciētissi-
mū vidimus et in predicacōibus oti-
uius expeditū. **F**uit sacerdos
quidam vita et officio dignus que bea-
tum bartholomeū apostolū spe-
cialiter diligebat: et in sua solem-
nitate plures quam alio tempore paupes
recreabat. **A**ccidit autem in festo

ei celebrata missa demonem in
specie mulieris pulcherrime ho-
nesti habitus et decetis et etiam
stantem iueneret: quā salutata;
rogat ut secum ad prandium decli-
naret. **Q**ua annuente introducta
est: et ad mensam cum sacerdote te-
lesedit. **I**uxta solitū autem nullus
pauperum iuitas. **N**ō humerum
ergo beatus bartholomeus deu-
oti erga se presbiteri et frequētis
seruitutis: venit ad portam illi
in specie pauperis et medici. **Q**uo
clamante occurrit famulus do-
mus: ingressū negat: precipit post
prandium elemosinā expectare.
Qui apostolus benigno vultu:
bene inquit expecto: si iterum di-
cas domino tuo ut respondeat et
enūciat michi quod illud sit quod
in rebus mundi mirabilius sit vel ē
et tamē minus pedis spacio ter-
minat. **S**ubadens ergo famulus
venit ad dominum exposuit illi medici
hominis questionē. **C**ui cum sa-
cerdos respondere nō posset su-
surrexit ei mulier iuitata in au-
re: facies hominis est: que in tot
hominibus beneficiata consistit:
ut nulla sit similis alteri specie vel
natūra. **Q**uestionē ergo soluta;
remittit presbiter et cum solu-
tam laudasset apostolus: vabe-
inquit adhuc et quā ex parte mea
quod sit magis proprium hominis in rebus

nota

N

N

habitis. Regressus igitur suus quæ-
tis verba proposuit. **S**uper hoc etiam
nescio sacerdos mulier in aure
respondit. **P**ropriissimum ho-
minis in rebus habitus est pec-
catum. **S**olutionem ergo seruus
susceptam a domino refert ad por-
tam; quam cum iterum laudasset apo-
stolus: sapienter inquit due que-
stiones solute sunt. **A**dhuc addam
et tertiam et tunc quiescam. **V**a-
de et quæras a domino ex parte
mea: quot miliaribus via ab i-
feris extendatur. **R**egressus ser-
uus tertio verba proponit: et hoc
quod presbitero ignoranti mulier
in aure susurrat dicens. **H**oc ne-
mo melius nouit quam qui viam se-
pius eundo ad inferos mensurauit.
Hanc cum seruus susceptam a do-
mino suo responcionem exponeret
set ab portam. **B**ene inquit apo-
stolus respondit dominus tuus. **V**ade er-
go et dic illi. **E**t quis est ille qui viam
sepius ad inferos mensurauit nisi
nequissimus demon qui in specie muli-
eris prædatis teum leniter in au-
re susurrat: et te ad concubinum il-
lecturus eat: nisi ego bartholome-
us apostolus cui deuote seruisisti
te misericorditer preuenissem.
Nec mora: ubi hec seruus domino
suo nuntiavit statim ab oculis eius
demon euanuit: qui miræ stupens
a mensa surrexit et accersens ad por-

tam ut sui liberatorem cerneret
non inuenit. **Q**uatuor ecclesie
inter cathedrales ecclesias sancte
spirituali usui dignitatis et scabi so-
lent et dicuntur sancta romana eccle-
sia: sancta iherosolimitana: sancta
treuerensis: et sancta colonien-
sis: non ab re venerabiliter nuncupantur. **S**an-
tus enim dicitur qui sanguine fictus.
Fuit enim sancta romana ecclesia sang-
uine tincta præcipue apostolorum
petri et pauli et innumereabiliū
martirum aliorum. **S**ancta vero
iherosolimitana ecclesia ipsius
casti gloriosissimo sanguine dedi-
cat. **S**ancta vero treuerensis ecclia p-
trulatis martiris exceptis quod
beatus a principio fidei frequenter ex-
tat coronata: tabulisque totius
illa ciuitas pro christo legem mar-
tyrisata et occisa. **S**ancta vero
colonien-
sis ecclesia ab illo glorio-
so virginali collegio cuius nume-
rum solius dicitur scientia apprehen-
dit noscitur triumphata. **V**icique igitur
duodecim milia virginum et multa
milia virorum mulierum virginum
nobilium et ignobilium cum illis
ineuntium et rediuntium a roma
coniuncta et cum eis martyrisata
sunt: merito ex profluvio sang-
uinis sancta id est sanguine tin-
cta dicitur. **U**bi quidam ceriacus pa-
pa et multi episcopi reges et regine
quorum nomina cum corporibus lapidibus

inscripta inter tumulos sacrae
 virginum reperta sunt et leuata.
Hoc me in eam idcirco ut mira-
 culum quod dominus sum gratus au-
 biatur. **B**ruxella urbs nobi-
 lis est et magna brabantie. **I**n
 hac hospitale pauperum est pre-
 cipue caritatis et religione pre-
 clarum. in isto sororem quandam
 vidimus multo labore satagentem
 circa frequens ministerium. que
 graui infirmitate detenta rebus
 humanis exempta est. Cumque ab
 hora diei tercijsque ad vesperas
 mortua iacisset renixit subito
 et erexit se. Conuocatisque sorori-
 bus et omnibus que presentes erant
 dixit. Virginealem illum exerci-
 tum coloniensem viuens cotidie
 uenata sum et eacum precibus
 nunc a purgatorio liberata et ob
 hoc ad vitam redire impulsam
 ut omnibus earum digne memo-
 riam habentibus a futura morte
 earum orationibus suffragia nunc
 arem. dummodo de vita tales ere-
 ant quibus oratio valere possit.
In hoc testimonio reddo spiritum
 iterato. **N**ec mora. hec dixit et fe-
 cit. **N**arrauit in hijs gwyllhel-
 mus de askavilla brabantie prope
 bruxellam ad duo miliaria vir no-
 bilis et deuotus. qui cum ex terra terram
 positus in expeditione fuisset in-
 firmatus est usque ad mortem. et

penitus a medicis desperatus febre
 autem acutissima laborabat. **F**u-
 erat autem semper deuotus et sup-
 plex erga gloriosam virginem ma-
 trem. et ubi vidit nullum se ha-
 bere vel sperare remedium medi-
 corum ad patronam suam tamquam ad
 applicatorium diuine maiestatis
 fida mente conuersus est. et facta
 nocte media apparuit ei mater
 gloriosa et domina cuius precibus medi-
 caminis salutaris. quo punctum
 sub momento sanauit. et dixit
 ei. Ecce sanus factus es vitam tuam
 cum oportune poteris commutabis et
 ut desiderasti mee postmodum
 mancipaberis seruituti. **H**anc
 igitur post hoc facto intrauit
 phisicus et contra naturam sine vl-
 la cunctis inuenit hominem integra-
 liter sospitatum. **H**ic postmodum
 uxoris uinculo diuolenter de-
 tentus est. sed postea licenciatus
 ab illa die consilio nostro ad do-
 mum milicie theutonie hospitalis
 sancte marie cum magna deuotione
 transiit. **P**ost quem et alium
 quendam et filium eius milites in-
 trasse cognoui. quorum primus quatuor
 mense sui ingressus iuxta to-
 letum obiit. et eadem nocte in bra-
 bantiam alicui defunctus apparuit.
Secundoque apparuit. genus pene-
 tercioque peccata spiritum pro quo
 in purgatorio puniret ostendit.

Viduis modi ordinis fratres con-
mendabiles valde referunt. et fi-
deles terre sancte et in eis mili-
tes strennuos premere. **S**ed et ali-
ud de veneracione sanctoru deuotu
valde et stupendu audiui miracu-
lu ab hijs fratribus ordinis predica-
toru. qd personas p quas gestu
est cognouerunt. **I**n theutoie
partibz miles qdaz ad deponen-
dam herbam de prato aduocat
falcatores. **I**llis ergo falcantibz
in vigilia cuiusda sancti ubi res-
pertinu aduenit pervillas i die
cuius compulsiabatur. **E**t mox vnus
ab sociis falcatores desistamus
inqt ab ope quia iam vespere co-
pulsantur. **S**ed cum illi nollent ym-
mo magis verbis confunderet.
ipse mox opere derelicto iuit ab
vesperas. **T**ercio autem die ad
opus impfectum cum ceteris re-
diens. viditqz antecedentibz alijs
se solu falcare posterius oportere
re. **E**t ppter hoc ab omnibz est
derisus. patienter tñ ferens risus
omnium et cachinnos. ubi ma-
nu ad falcem posuit. an pendē-
tem in saculo geminis dragma-
mire et iuisse magnitudis aurea
mox iuenit. **C**urvatus ergo i ge-
nibz lacrimis dominu bndixit.
Quo clamante conuerunt socij
parent et miles pratorum dñs.
Vident diuinu miraculu scriptu

tamqz miles lant in numow ce-
patia leges. hec vt interpretari
potuim continebat. **M**an dei
me compegit. et in donum me re-
degit pauper. q non ifregit di-
em sancto celebrem. **H**anc drag-
mam vrox fere militis martha
erga pauperem emit. et multis
postea in rei geste probacione
ostendit. **I**n hollandie parti-
bus reliqe beate katherine vir-
ginis in hospitali quedam cele-
bres continentur. **H**as nunch
hospitalis ad diuersas ecclesi-
as conferebant. **E**t accidit vna
dierum vt in via posita fluxum
maris scdm solitum obuui sibi
venire viderent. **A**t quonia di-
uertere non poterat a fluxu tur-
bati sunt vsqz ad mortem. **T**uc
vnus confidentia plenam cap-
sa ubi erat relique fecit arailu
in arena et flexis genibus in
oracione et lacrimis intra circui-
lum adiutoriu katherine iuoca-
bat. **M**ira res. **V**eniens fluxus
arailu circuit eleuauit se mare
et spumans intumuit. itavt pa-
tulo desuper celo ascenderet ad
cubitos quadraginta. **I**n arailo
autem facto nec sola aque gutta
defluxit. **V**ici autem qui intra-
erant noue numero quoz vnum
vidim expectauerunt quisqz ma-
re reuerteret ab sinu suu na fm

poetam moderni tps. **E**t venit
et portat dira canebdis aquas.
Et tunc exeutes per totam terram
maudium miraculū post tñstū
iordanis cōsomis laudibz vulga
uerūt. **F**acta aut sunt hec āno
arater ab incarnatione domini.
M. cc. v. **T**estes geste rei fuerūt
et illi qui in nauigio positis in
arailo succurrere voluerunt.
Hec suffragia sanctorū qñtū ad
vivos. **A**d mortuos vero san
ctorū suffragia plurima referūt
de qbz nōnulla q sinevlla hesita
tōe cognouim⁹ referem⁹. **V**idi
quōdam canonicum cameraçē
ecclesie q se i religioſo cōtpraçē
si cenobio ad ordinem tñstulit
regularem. **H**ic cum beatū apo
stolū et euāgelistā iohannē i vi
ta feruentissime dilexisset post
mortem illius quidam canonicus
eius loco speciali inuisionē visū
est apparacōnem huiusmodi se vi
dere. **A**cceſſit idem apostol⁹ ad
gloriosam vginem matrē casti
rogans eam suppliciter et sic di
cens. **E**cce anima amici nrī torq
tur i penis. venias obsecro libe
res eā. q̄a et si in vita pfecte nō
vixit tamē vitā suam pro mag
na parte corripit. **N**ec mora.
annuit virgo vginī et ad purga
torīū descendentes animā libe
ratam adducunt. et secum testi

moniū perhibuit et finis q̄a ve
rum est testimoniū eius. **H**ic
me ergo pñtis temporis qd s̄b
multis tribulacōib⁹ duat. **S**an
cti in corpore quasi i puluere la
tent et dormiūt. et melle pro ci
bo vtunt⁹ qd estatis tpe aggra
rant. **T**emp⁹ estatis ē vita gra
cie in pñti in qua fideles quiqz
sanctis actibz meruerūt vt s̄m
apocalipsum o perā eoz sequūtur
eos et in medio tpe inter diem
future resurrectōis et mortem.
aīme eozum eternis epul⁹ pfici
antur. **S**i vero nec q̄ i presenti
pfecte purgate s̄ purgāde post
hanc vitam ab hoc seculo decel
serunt tunc viuoꝝ possunt suf
fragiis adiuari. **E**t hos dicere
possum⁹ cibos qbz aīe fidelū ex
ute a corpore audissimē me rectā
tur et hoc tamē si in vita bonis
operibz meruerūt. **F**rustra enī
cum diuite epulone guttā et cū
fatuis vginibz oleū flagitat alie
num q non dederūt h̄ p̄pium et
si nō ad totalē liberaçōnem suf
ficiens habuerūt. **Q**ūto autem
desiderio anhelant aīe in purga
torio vt amicos suffragiis adiu
uent maifesto miraculo qd i gal
lijs accidit demonstrabo. **E**rat
presbiter qdā admodū pauper
et tenuis s̄ deuotus valde erga
aīmas q i purgatorio torq̄bāt

adeo ut omnibus diebus nullo
excepto missam pro defunctis
fidelibus celebraret. Accusatus
ergo apud episcopum citatus est
et confessus veritatem simpliciter.
Compellebatur ut mandato stare
episcopi iuraret et fidei iussorem
poneret pro emenda. Iuravit
igitur presbiter sed angustabatur
ubi fidei iussorem acciperet qui pro
ipso responderet. Nec mora. oculi
episcopi compellentes sunt aperti.
et plus quam mille manuum in aere quasi
ad splendendum per presbitero vidit
extensas. Renovato presul attenti-
us presbitero dixit. Sufficiens
habetis qui splendebit pro te. Vade et de
beneplacito patris et meo misse officium
pro defunctis exerceas sicut prius.

 Septem autem modis suffragi-
orum iuvare animas in purgatorio li-
ber machabeorum primus ostendit
ubi symon septem pyramides cir-
ca sepulchrum parentum suorum et
secundum legem statuisse. Et possunt
summi hec septem pyramidarum
suffragia in universum. Fle. pete
ieiunia. vigilia. dona. redden. cele
bra. Fle. hoc est plura non sicut
cetera que spem non habent. sed secundum
ecclesiasticum in mortuum pro-
duc lacrimas id est in altum duc.
ad deum scilicet. Lacrime enim
temperant calorem ignis purga-
torij. Si autem lacrimas alias

imoderatas pro mortuo fleueris
inanes sunt. et nullum refugium
prestant. **M**atris relatione di-
bici quod narro. **A**uia mea filium
primogenitum habuit in dolo in
figmi et decore precipuum. quo
mortuo inconsolabiliter doluit.
nec forte sine presagio futuri
mali. Nam post illum alium ha-
buit qui pompa vanitatis ille-
ctus dilapidator paterne here-
ditatis prodigalissimus fuit. **M**a-
ter ergo ut deum est primogenitum inco-
solabiliter lamentante. apparuerunt
ei iuvenes in via quidam ut vi-
sum est ei cum ingenti gaudio
gaudentes. **C**uique memor filij eum in-
ter illos non esse vidit. et fletet
ecce post alios filium suum lento
gradu subsequentem agnovit.
Cui mater cum gravi clamore dixit.
Et quod est fili prope solus et non cum
alijs gaudentes retardat. **C**ui ille
in toga laterali magnum aque
pondus ostendens. **E**cce inquit
me lacrimas quas pro me inaniter
effudisti quantum pondere ab alio-
rum persecutione retardor. **A**d deum
ergo lacrimas commutab et in pretium
a sacrificij corporis per autem elemosinis
pauperum pro me corpium et
deutum effundas. et tunc libe-
rabor ab incommodo que nunc gravor.
Nota tamen lector dispensatione
divina vel ad consolationem vel

ab correctione mris se dixisse mortuum iuuenem iamque lacrimis a comitatu sobaliu retardatu. qm mentis qdem viuetum de fitoru anime adiuuari possunt. h proelus de imentis impedit. **S**ecundu defunctor suffragiu notat. vbi dicitur pete idest ora. **U**nde in secundo libro machabeorum dicitur. **S**ancta ergo et salubris est cogitacio orare pro defunctis vt a peccatis soluantur. **R**efertur ergo quiddam vnde istud lucidius pateat sub exemplo. **E**t tunc imperatore mortuo qdam cognata eius in monasterio virginu preerat q zelo castitomie circa subditas mire feruebat. **O**bseruans ergo die quadam fenestram locutorij summo mane quendam leniter pulsantem audiuit. qua aperta ecce ipator apparens matertate dixit. **D**efunctus ego sum in purgatorio penis excrucior. **D**icigas ergo nuncios ad diuersa et deuota cenobia et decies mille psalteria p me legi facias. **I**ta vt ad singulos psalmos accipiat decem ictuum disciplina et ab vnuquemq; versum abbat salutacio angelica. **A**ue maria et oracio dominica pater noster. psalmus vero de profundis quando accipitur disciplina dicitur. **T**alibus remedijs post mortem viues me

tui liberati. **E**t no q idem otto benignissim⁹ ipator ano prece denti mortem suam infinitam annonam tpe karstie diuers⁹ mōsterijs et pauperib; diuiseat largam manu. **R**ec mora. missis nūchs vt pcepit matertate negotium eius ab omnib; summa cum deuotione susceptum est et perfectu. **A**pparens ergo dicte matertate ad eundem locū fenestre quē diximus in auro tanta claritate circūdat⁹ est. vt nullo modo cerneret eū h audiuit. **G**ratias reddo tibi et p me misericordissimo dño gracias age qm iam a penis exempt⁹ sum et ad gloriam trāseo sempiternam. **R**ec miraris lector qm ab ill⁹ audiuit qm interfuerūt diutino languori eius et morti q omni die sacerdotibus cristi suum trabidit corp⁹ flagellandū et eius otacio tanta fuit vt ille cuius superius fecimus mentionē vix dign⁹ contra dus hylde semē⁹ episcop⁹ et staretur vix se posse credere q otto impator post tantam cōtriciōis penitentiā vel ab hora post mortē purgatoriū sustineret. **T**erciu defunctor suffragiu est ieiunium. **U**nde **dauid** ieiunauit vsq; ad sol occasū mortuo abner. et tu similiter super mortuum tuū quisq; feruorem vindicte dei

qui sol iusticie dicit sensus mi-
tigatum. In villa ppe louanium
opido brabancie iuuenis quidā
dissolutus et leuis languore de-
cubuit. Rogatu ergo matris lā-
bertus presbiter leprosorū vir
pius et deuotus et zelator max-
imus animatum venit ad iuue-
nem et eum ad confessionē pec-
catorum et penitentiā sebulus
iuitauit. quo mox in multa val-
de contritione confesso et nō mul-
to post mortuo mater pro eo cō-
tinuauit interpolare ieiunia et vi-
q; ab quīq; annos quasi itreme
diabilibus lacrimis pte lauit.
Ergo vt ipsum tempus expleū
est die quodam bñico dicit lam-
bert⁹ mortuus est et sepultus.
Sequēti aut quita fena p dñs
iuuēis mā feste apparuit matri
sue dicens. Ecce nūc mē kmia ad
illudorio tuo ad rēgem transeo de-
grauissimis penis quas ptuli p
peccatis et mecum dñs lamber-
tus presbiter qui me ad cōfessi-
onē et cognicionē peccatōrū meorū
salubriter prouocauit p quo et
alijs multis quos ad penitentiā
salutis adduxit multa mercede
cumulabit premiorum. Vide er-
go lector quāte mercedis sit do-
cere iscios viam salutis ostēdere
et ad cōfessionē et penitentiā trahe-
re peccatores. Nec hoc q; sine

grādi mercede negauerū. vñuen-
tes cōpati mortuis et eos qmodo
cumq; in oracionib; vel ieiunijs
adiuuare. ¶ Quartū suffragiū
de functorum est vigilia vel labor
alius in afflictione corporis tui.
Vnde libro regum scdo dicitur
q; repha filia haya cōcubina sa-
ul ab initio mensis strauit sibi ci-
licū super terram et non permi-
sit aues et bestias lacerare cor-
pora suspensorū et nec stillaret
aqua de celo super interfectos.
Quid p suspensos n̄ exercitate
in purgatorio anime designat.
has repha id est fidelis aīas iu-
uare debet vigilijs vel labore ab
initio mensis hoc est defect⁹ vi-
te in morientib; scdm q; i eccle-
siastico dicit. Sup mortū ploā
defect enī lux ei⁹. Has aues et
bestias id est terrene deōnes la-
cere nō finas bñm suppliciter
exorando. nec a labore cesses do-
nec still; aq de celo sup interfctos
et pietate diuina eas cōfidas et
cōsideras liberatas. Huius suffra-
gij exemplum in vita venerabi-
lis necnon et mirabilis castine
descripsimus. ludowicus comes
losensis nobilissimus iter theu-
tonicos erat vir sagax ingenio et
i armis exercitatus ac strenuus.
hic virginez casti castinam mi-
ro cōplectebat affā. Qui aut in

extremis ageret vitam. **rp̄**inam
ad se vocari fecit et in oclau se
cum sedentibus oib⁹ remanere.
Rec mora. comes v̄tute qua po
tuit erexit se ⁊ supplex ante pe
des **rp̄**ine toto corpore factus ei
oīa peccata sua cum maximis
lacrimis recitauit et hoc non p
indulgentia quam dare potuit.
s; vt magis ad orandū p se tali
piaulo moueret hoc fecit. mor
tuus ergo comes eidē **rp̄**ine ma
nifeste apparuit et se traditū ac
bissimis in purgatorio tormen
tis ostendit. Cui pia mulier nō
mobice turbata r̄ndit. Age nūc
et vade hinc. ⁊ s̄m diuinam mi
sericordiam penas p p̄tis ex
solue. Ego vero in meo pectore
exactura supplicia. dimidiā pur
gatorij tui partes ex capio. **D**ixit
itaq; gestis videres castinā m̄l
to post tēpe certis hōis s̄m q̄
aīa comitis alternis doloribus
torq̄bat. flāmeis vaporib⁹. in
terdum vero frigorū algoribus
cruciat. **L**ocū vero ī q̄bus comes
peccare v̄l insanijs fals⁹ gaudere
solebat. lacrimis irremediabili
b⁹ irrigabat. **L**ongo post tempo
re aū mortem suā ei ibez comes
apparuit ⁊ gratias agens ei ea
contemplante ad supna transi
uit. **Q**uintū pro aīabz suffra
gium est dare elemosinam. **V**n

in libro secūdo machabeoz dici
tur q̄ vir fortissim⁹ iudas colla
cōne facta. xij. milia dragmas
misit iherosolimā offerri ea ibi
pro peccatis mortuoz. **R**ec mi
rum cum in ecclesiastico dicit.
Sicut aqua extinguit ignem ita
elemosina extinguit p̄t̄m. **E**t ī
daniele dicit. **P**ctā tua elemo
sinis rebime. **S**up hoc suffra
gioz articulo in gestis sancti et
magni regis karoli legim⁹ qd
subiūgo. **E**idem regi miles qdā
in armis strennuus fūerat an
nis multis. **H**ic ad extrema p
duct⁹ ad se osobrinum suum cli
entem quem solum habebat su
p̄stitam eucavit dicens. **I**n cōi
tatu regis āmis iam p̄stita sex
aginta nichil in mundo p̄p̄i pos
sidens n̄ quod ad militiam per
tinebat. **E**t ecce solum equū op
timū habeo et ex hoc statu ocl
tamentū. **M**e ergo mortuo ven
des equum et pecuniā pro aīa
mea totaliter erogab. **P**ollic
tus est cliēs vt ei precepit auū
cul⁹. **M**ortuo ergo milite satel
les vidit equū validum et auda
cem et eum nec vendidit nec pe
cuniam pro eo soluit s; eum reti
nuit. statutū auunculi paruipen
des. **C**irca dimidiū vero anni tñs
actum spaciū aīa defuncti ap
paruit satelliti manifeste dicens.

Non curasti facere qđ pro aīma mea statueram liberanda et ideo medio tempore quo per elemosinas liberā debuerā passus sū graues penas. **S**ed ecce nūc tibi aū dedit operū ponderator omī potens et oēs ei⁹ assessores angeli esse iustum decnūt vt aīma mea ad requiem transeat et aīa tua penas excipiat qđ acturus adhuc fueram ī tormētis. **H**īs dictis repente disparuit et mortelles grauissimā infirmitate; incurēs qđ gesta erāt cōfessus ē sacerdoti et multo post mortuus penas qđ mīrebat exsoluit. **V**ide ergo lōr quāta peccati sit et delicti aīcoz ā patētū etarba ē negligere testamēta qbz h effectū haberēt acceleratē ab gloriā aut si nō habeāt a gloria differantur. **S**extum remediū defunctorū ē reddere si qđ iuste capuerūt. **T**este enī veridico augustino non dimittat peccatū nisi prius restituat ablatū. **E**t illud terribilissimū qđ dicitur in scripturis. **N**e qđ predaris. nōne et ipse p̄dabens. **H**uius ēgi exēpla plurima qz vnū familiarissime noui. **N**arrāte enī fr̄e cōdis p̄dicatoz hīs v̄bis audiui. **P**atre ait meo oītra omilitonē suū virū diuitem et potēte; iūmicias exercente fabrū habuit ī

vicino qđ equos suos et corū qui secum eānt multo tpe sufferebat. **P**ost hec faber cecidit in languorem et expensas per obliuionem vel incuriam nullus fabro soluit. **M**ortuus ē aut post annos fere triginta pater meus et apparuit manifeste per diē cuiusdam fidelissimo seruo suo gēns in manibz flāmācia ferramēta equoz dicens. **D**icas v̄rozi mee vt soluat tali homīni tale debitū quo sic v̄rozi. **P**ost hoc non multa dies effluerāt et ecce seruus ille cum amarissimis lacrimis venit ad me et quid vidisset exposuit. **C**ollacrimatus seruo ābo ad matrem igredimur. **A**udit illa quid actū sit abdit et lacrimas. **A**ccessit ad fabrū diutina tabe aīpe consumptū qđ ut si pater meus ei in aliq̄ moriens tenebat. **T**ūc ille cū lacrimis suspirans dixit. **N**eukmīa bñā ymmo etiā fere iūna marchā h affāis lōgo tedio īmonēdo postmodū icibi īmaginū lāg uorē et sic filui vsqz modō. **R**ec mora mē soluit pauperi itegū debitū et mox soluto isto cū aliis multis debitis et michi illa secreta narrauit ei pater me⁹ in hunc modum apparuit. **V**idebatur ei videre illum in balneo a summo capitis vsqz ad yma

LiberaCapitulū

pedū quasi recte lōga totaliter
inolutū. Qui ille dixit. Apprehē
de funē et soluas me. **M**ox illa
finium funis accipiens paula
tim ligatum exsoluit. et statū illi
us solucione gratulās et gratias
agens. Sic inq̃t prius fueram
obligat⁹ in pena q̃abusq; solue
res quo tenebar. **S**eptimum
et vltimū remediū defunctoz ē
celebratio missarū. Oblacō enī
corporis casti absoluit a debito
culpe et pene. Vñ ī egipto post
cōmestione et esū agni popul⁹
israhelitic⁹ liberabat⁹ et sanguis
agni paschal⁹ ī suplimianib; po
nebat⁹ cōtra āgelū vastatorē. et
serpēs encus ī palo erect⁹ est cō
tra morsus serpentū. **E**t psalmi
sta. Parasti in aspectu meo mē
sam aduersus eos q̃ tribulant
me. **B**eatus papa gregorius in
dyalogo scaphit quēdam fuisse
a purgatorio liberatū pro quo
xxx. dieb⁹ sacū corp⁹ casti ob
latum est in altari. **S**ed et frater
q̃dam ordinis predicatorū q̃ ter
ras et maria multa pegrinādo
pageauit. **N**arrauit in q̃ dup
diues et potēs valde supuacis
expens⁹ debet⁹ erat totus et glo
rie seculari. q̃ ad correctionis vi
am sedula predicatione cuiusdā
quersus conuocatis omnib; suis
dixit. **E**t revideo. **I**n vita quā

Secūbusliij

hacten⁹ dixi michi salus non ē
et vitam iustitiae et damnabili
ter iam expendi. **V**olo igitur ex
pens⁹ parcere minuere familiam
vi ablata restitui. et clemētis
redimere peccata q̃ feci. **E**t factū
ē sic. **H**oc vt viderunt sui detra
here ceperūt domino suo. **R**ec
propter hoc dup sapiens desti
tat ab inceptis. q̃ prius restitui
tis iniurijs. **L**arga manu cepit
erogare pauperib; ista ē capel
lanias maxime ad celebrādas
missas ī subsidū animarū q̃
ī purgatorio torq̃bant. **Q**uā
sedulo agent. vidit dyabolus et
inuidit. et nobiles illius contra
eum crudeliter istigauit. q̃ pa
ter cōiurantes regem quēdā cō
tra eum inimicicias exercētē h
imparem vicib⁹ adierunt. dixē
runtq; egi. diu iam contra dñm
nostrū ducem grauē animū ha
buisstis licet vob⁹ ad placitū non
successerit. **N**ūc igitur iuuenire
tps potēis oportū vñ te vin
bices ad optatū. **D**up enim so
lum clericorū cōsilijs debet⁹ seg
miter sua expendit et ipse et
nulli suozū nobilitū ipendit tñ
situm et honorem. pro quo faci
le vobis erat vt per nos contra
eū ī subsidū rest⁹ tot⁹ terre isti
us popul⁹ deuoluat. **R**ec moā.
vt audiuit rex letus efficitur.

Et habito consilio nuncios tñs mittit ab duce[m] occasiones caluas ingeminās. quomodo eum sepius per iuriam oppressisset. nunc vte se illi velle reddere talionem nisi se redderet et sua. et i hoc illi constitueret certum diē. **Hec** vt audiuit dux mandauit nobiles et proceres terre sue. et quid rex sibi mandauerit insinuat. Et illi quasi vno ore respondentes dixerunt. Vacten[us] nos vt seruos et fatuos reputasti solis mundi seductoribus clerici adhe[re]nti. nunc te inuent illi et consulant in aduersis. **Ti**bi autem nec succurrere volum[us] nec valemus. **Hec** vt vidit et audiuit dux vehementer expaui. Et mox se conferens ad castrum munitissimum solius dei auxiliū implorauit. **Medio** autē tempore cōdicti diei prospectāte duce per propugnacula cum quibusdam. vidit ingentem exercitum albatorū i equis albis clipeis cruce rubea cōsignatis eminus venientem. Et mox stupens dixit suis. Numq[ue] videtis illa q[ue] video. Et illi. nichil inq[ui]unt. Et mox omnes cū duce supplices preces dātes ad dñm viderūt innumerabiles exercitus albatorum. Tūc dux cum q[ui]busdā suis exiens curauit genua.

Qui obuius vn[us] ex multis milibus eleuauit eū dicens. **Re**uerentis fidelissime p[ri]ncipū venturi regis aduentū. **A**ffūt illi dīno iussu pati te inuare q[ui]s elem[en]tis et missatū suffragiis de purgatorio liberaſti. **M**edio autē tēpore cōdicti diei liberaſt et alij qui nobiscum i tuū adiutoriū sūt venturi. **E**t hoc dōc[em]nis illa turba alioz disparuit. dux vero reſus i castr[um] cū suis oib[us] bñdixit dñm. **A**d diē ergo tpe p[re]cedēte rex cū infinita multitudine suoz vel alioz nobilium q[ui] p[er]tra duce dñm suū totū terre populū adduxerāt q[ui] de victoria cert[um] adueit. et i planicie ap[er]ta castrū cum mira multitudine se diffudit. **V**enit et illi obuius dux nimirū alacri vultu et aīo iconcussus. **S**tatimq[ue] ubi castrum cum paucis exiuit. illi tanta et tam innumeābilis multitudo celestis exerat[ur] est cōſpecta. vt ex abisso caſtroz celestiu[m] multitudo regis q[ua]si turba mobit[ur] videre tur. **E**dyt vidit rex et oēs q[ui] se cū erat. validissimo pauore cōſuſi sūt. et adu[er]ſus ma[gn]a dei p[re]ſentis armis obuijs maib[us] i terra p[re]ſentati sūt et ad volūtate duce cū ipsa vita et reb[us] totaliter se dederūt. **R**ec moā. dux diuinā misericordiā i se cōgnoſcēs

cum omnibus misericordia fecit.
 et humilissimis conditionibus ordi-
 natis obseques pacis accepit. At
 ubi pax inter duces et reges om-
 nimoda conuenit. congregatio ce-
 lestis exercitus disparuit repente.
 Hinc denique factum est ut res
 in summa tranquillitate pacis gra-
 tias deo exercitus persoluerent et
 glorificarent in suis mirabilibus
 domini maiestatis et sic quique cum
 gaudio ad propria remeant. Et
 nos ualde de relatione di-
 diamus quedam defectum subito
 et ad purgatorium transiit. cuius-
 dam sanctissimi uiri precibus re-
 uocatum ab vitam. Hic tale quod
 visum et auditum in purgatorio
 referebat. Anima cuiusdam quem
 prius in vita cognouerat grauissi-
 me torquens. In medijs ergo ig-
 nibus subito exaltabunda clama-
 uit. Oya misericordissime deus
 nec in finem oblitus es mei. Cui
 anima positis in pena. Unde inquit
 tibi miserrima in tam horribilis
 supplicij exultatio. Et illa. meri-
 to inquit exultabunda et pudico
 quia michi scire a domino datum est
 in hoc instanti puerum natum. qui
 longo post futurus est presbiter
 in cuius missa prima quam cele-
 brabit ab hijs penis ad requiem
 euolabo. Sed et patre meum ut me
 adhuc puerum ab litterarum studiis

et vitam celibem prouocat. Sepi-
 us michi cum lacrimis et deuotione
 referentem audiui. Cum mare
 inquit transissem terram sanctam ihe-
 rosolimam visitare. ubi in mentem
 quem migrum uentum ubi spem
 multa uia sancti heremite domini
 seruiebant. Vni igitur eorum
 peccata confessus responsu accepi
 me de facili culpas meas per peni-
 tentiam non posse diluere. Sed
 si filium haberem et hunc ad litteras
 ponere fieret quod sanctus ydoneus
 casto potissime per hunc posse me
 iuuare. huius occasione filij in
 sculam ductus sum et datum. et spe-
 ro diuina suffragante gratia tam-
 per me et si minus ydoneum quam per
 alios quos publice in sermone
 vel secreta in consilio ad orandum pro
 illo inducere efficaciter potui ad-
 iutus sit multis modis. Michi
 quod castus testis sit quod si quando pro
 eo celebrare distulisset alias in-
 pedit ipse mihi apparebat in som-
 nis et manibus ostendit plagis plu-
 ribus vulneribus meum quod quere per
 filius non iuuare sincerum argue-
 bat. Sed in austria patris sicut
 per abbatisam quamdam piam
 religiosam audiui quodam sanctis-
 sime uite cisterciensis ordinis mon-
 chus fuit qui in missa celebrata pro
 mortuis ante praeparationem corpo-
 ris christi cum diceret agnus dei qui

tollis peccata mūdi dona eis re
 quem audiuit voces a remotis
 clamantium. **F**estinate festina
 te pacem capere quia iam mis
 sa propinquat ad finem. q̄ mor
 vt stabat corpus casti tenens
 in manibus fit raptus in spiritu
 et vidit innumerabilem aīma
 rum multitudinem festinantem
 ad pacem et alijs recedentibus
 alijs clamantibus percepta pa
 ce. festinate festinate q̄a iam mis
 sa propinquat ad finem. **S**ic mo
 nach⁹ stetit a prima fere hora
 diei vsq; ad horam nonam pre
 stolantibus alijs et mirantibus
 quid stans haberet immobilis.
Tandem ergo euerfus ad se fi
 niuit missam et precipiente ab
 bate auctis quid vidisset expo
 suit et post paucos dies ipemet
 monachus vitam finiuit. **V**is
 lector auditis quis saluo tamen
 meliori iudicio dubitare potue
 rit vt spiritu sancto comodius
 ordinante in ecclesia dei antiq̄
 tus ē constitutum vt in missa p
 fidelib⁹ mortuis nec par p̄cedē
 viuentib⁹ neq; deat h̄ requies
 cāt ī pace. **C**ompendiose quib⁹
 potui racōnib⁹ septem defūctorū
 suffragiis euolutis. gñaliter de
 statu triplici aīarū; que ex hoc
 seculo trāseūt visionem mirabi
 lem et indubitabilem referemus

Cum in brabantie ptib⁹ galli
 ce predicarem et vna diez dicta
 missa in centū aulas solum ita
 neis prestolaret. venit ad me
 homuncio rusticanus et pauper
 habitu et forma despect⁹ deu
 tissime petens vt eum audirē.
Annui. osebūt et dixit m̄. **A**nnus
 iam fere elapsus est cum ecce in
 domo mea ī nocte vigiliaz sanc
 te katherine super stramīa ia
 cēs audiui campanam vt m̄ vi
 debat istius ecclesie resonantē.
Surgens ergo vt pergerē ad
 ecclesiam vxor mea que ī lecto
 alio q̄sebat clamauit ad me
Quo vadis inquit. **E**t ego. ad
 matutinas vado quia pulsatus
 est. **E**t illa. **S**piritus inquit ne
 q̄ agit te quia in p̄mo somno
 adhuc est. **N**ichil aut̄ curans
 quid illa diceret vsq; ad atrū
 ecclesie p̄perauī. **E**t ecce occur
 rit m̄ sac̄dos quidam ignotus ve
 stibus sacris indutus stola per
 mobum crucis ī pectore redimi
 t⁹. qui dixit michi. **A**ppone cor
 ad ea que tibi mōstrauero. **E**t
 mox super atrium edito signo
 crucis surrexit populus tā⁹ vt
 eū vix spatium quīq; iugerū ca
 pere potuisset. **E**t eāt popul⁹ il
 le sup h⁹ qd̄ dici potest ā credi
 miseria miserandus nubes pei
 tus et per omnia seuis plagis

et cunctatis uoluntatibus laceat.
Nec mox. sacerdos ille iterato edi-
 to signo crucis disparuit plus
 et alius multo minor numero et
 horrore surrexit huius quidam pau-
 per et colore pallidus videbatur quasi
 multa macie et tunc confectus diffi-
 miles tamen persone secundum maiorem et
 minorem. Iterato post hec sacerdos
 signo crucis edito populus repe-
 te discessit. et surrexit populus
 paruus numero quem solus atrij
 spatium continere potuisset longe
 dissimilis clauitate et gloria om-
 nibus hominibus mundi quos unquam vi-
 dit. Grant autem vestimenta eorum
 sicut nix a sole irradiata et faci-
 es omnes splendore iocundiores. Et dix-
 it in sacerdos. discernisti trium po-
 pulorum dissimilitudines quas vidi-
 sti. Prima illa miseria gens si-
 ne ulla contritione discedens a se-
 culo eternaliter damnata est. Se-
 cundo apparentes cum contritione. sed
 non pacta penitentia mortui sunt
 et illi quidem adhuc penis grauif-
 simis detinentur. sed tandem pur-
 gati peruenient ad quietem. Terc-
 cia autem gens populus electus est
 qui pacta penitentia cum domino glo-
 riatur. Hoc dicto cum ipso popu-
 lo sacerdos disparuit et mox ad
 maturarum officium capana pul-
 sat. Ego autem auditis maturis
 et missa de die regressus sum do-

num et tribus mensibus elan-
 gui post istam terribilem visionem.
Peracta igitur narratione dilige-
 ter percurat sum quoniam esset
 homuncio talis et inueni eum ouer-
 sacomis huiusmodi. Circa octo iu-
 gera terre arabis habebat cum do-
 mo ex quibus sibi et suis victum
 necessarium sed tenuissimum ela-
 borans. pariter etiam pauperibus
 erogabat. tunc in et domaba ie-
 iunabat sine lineis sine calceis
 indiscretis temporibus iacebat
 pernoctabat frequenter in preci-
 bus nunquam super lectum aut culcitram
 recumbens. Quid plures. Talis
 erat homo qui in fidem in omnibus
 de hijs qui digne narrauerat faci-
 ebat. maxime cum in verbis eius
 et facie divina videre gratiam reuer-

De felicitate et gaudio sanctorum animarum. Capitulum liij.

Hate prout et quasi lon-
 go hyemis tedio fatiga-
 te extensis membris et
 al et exaustis exuijs multipli-
 ci exultatione in auras liberas spa-
 ciantur. Sic manifestissime post
 finem mundi resurrectionis glo-
 ria denotatur. Estas enim qua
 apes prodeunt tempus vltie re-
 surrectionis insinuat qui ille bo-
 norum anime post diutine prestolatio-
 nis tedii corporibus suis vni-

desiderant. Tunc scdm ppheta
per euigilacionem sonitus cla
goris et tube eruulhs carnis ex
cussis de puluere membra singu
la in locas debitas et motibus p
prijs redient ab compage alas
q; contemplacionis super lati
tudinem celi non i enigmate fi
cut nunc. s; per ipsam speciem
acutissime dilatabunt. Quod
ysayas ppheta in magna cordis
exultacoe declarat dicens. Tunc
videbis inquit et afflues et mi
rabitur et dilatabitur cor tuum.
In quo vero statu beatitudinis
honorum caro resurget. ppheta
job et caute nimium et plane de
scribit. Scio inquit q; redemptor
meus uiuit et in nouissimo die
de terra surrecturus et in carne
mea uidebo deu saluatorem me
um. que uisurus sum ego ipse et
oculi mei conspecturi sunt et no
alius. reposita est hec spes mea
in sinu meo. Quid e aut q; i
textu multiplex exultaco dicit
nisi qa sanctis i illa celesti pna
diuersor; erit occasio gaudior;.
Fideli eni seruo teste casto i fi
ne dices. Intram i gaudium dni
tui. Quid e aut intrare gaudiu.
nisi sicut piscem aqua super se
et infra et an et retro a dextris
et a sinistras occasione gaudij
et exultacionis habere. Gaudi

um ergo sancti intant in eo q; vi
dent ista sep. no plus. Primo
supra deum. subtus contra a vi
cta. Ante sacros cetus. retro pe
ricula luxus. Sanctos i dextris
dñatos parte sinistra. Igitur
primo supra deum sancti uidet
et de hoc spale gaudiu habebunt.
qa uidebunt eum tãq; solu dñm
sup se ad distinctione et euasione
malor; dñorũ quos oli in terra
perpessi sunt. Quod ysayas p
pheta gatulabũbus onbit. In
illa inqt die eternitatis itellige
in arcuabit omnis alacudo vi
corũ et exaltabit dominus solus.
et inde augmentũ gaudij scdm
iheronimũ. Ante cuius pedes i
quit horrendi eges nudato late
re palpitabunt. Et uõndum val
de est q; beatissimũ et felicissi
mum est uidere cristũ in patria.
si tam dulce petro fuit eũ uide
re in terra ut tua optar; h fieri
tabuaculaybi nichil habet nisi
misera. Verũtamen dulce et bo
nũ fuit faciem illius uidere que
esplenduit sicut sol adhuc i car
ne passibilem. s; dulcissimũ et
optimum erit uidere illum sup
celum clarissimum per blumita
tis gloriã immortalem. Nec
enim est vita eterna ut cognos
cant te solum deum et quem mi
sisti ihesu cristũ sicut ipse dicit.

Audui sup hoc q̄dam dig-
nissimū relacōe ab ore beate me-
morie berthe nobilissime mulie-
ris abbatisse mōsterij cisteraci.
q̄d iuxta insulā ī flandria recliā
toriū nūcupat. **H**ec cum adhuc
esset in aqua moial contigit
vt sanctissimā quādam ex soci-
ab; pro negocio quere; et in cō-
templacōe; diuini vult⁹ mptaz
ī āgulo ecclesie solitacōe inuēit.
Que vbi a facie illius velū icic
āspēcte dimouit vult⁹ ei⁹ om-
ni flamma radiācus choruscā-
uit. **Q**uius fulgore subito cōuen-
tis tēmentas repassa fere exai-
mis cecidit resupina. **Q**uid mi-
ra. **l**egim⁹ q̄ facies moysi splē-
dida facta sit ex illa enigmatica
collocacione diuina et ideo timē-
tes filij israhel ī tabnaculo diffu-
gerunt. **S**ed et illius memoā-
bil⁹ ade cuius supra fecim⁹ mēti-
onem postq̄ in visione casti-
nerat instar lucidissimi speculi
eius oculi mīatēūt. **S**ecūda
ocasio gaudiij erat videre subt⁹
contrauicta. hoc ē demones.
q̄ nos olim in diuersis tempta-
ciōib⁹ affligerunt. et hoc fuit
signatum ī libro iosue vbi q̄nq;
reges amorreorū q̄ affligerāt po-
pulū dei cōprehensi sunt et vin-
ctis manib⁹ et pedib⁹ ab omni
populo viliter calcati. **E**t hoc

signū est atq; figura q̄ aduersa-
rij nostri demones nullam post
illud exte me examini. s. iudiciū
potestatem temptandi habebūt
in sanctos. **E**t vide q̄nta ista oc-
casio gaudiij futura sit. **L**egim⁹
in vitaspatriū q̄ q̄dam stimula-
tus in seīnam tantum sensit ite-
rius libidinis icētiū vt digitis
manuū cōsumptis ad ignē exte-
rius lesionem nō sentit. **Q**uid
mira. **f**ortis ignis impēgit ad
fortem et iualuit. **I**ei aq̄ mate-
rial ignis extinguit s. tñ forti
animo ignis luxure trāphat.
Vidi fratrem ordinis p̄dicato-
rum q̄ de fratre adhuc viuentē
cōde narrauit q̄ dix. in centuo
libidinis ipugnat⁹ cum vincta se pe-
ne videret dyabolo tñsuersali. v-
ret⁹ sibi succabit et testiculos et
mox tñ mārio discrimine vir-
eualet. **N**ec hoc recito factū ap-
probans. s. demonū violēciam
multum mirans. **T**ercia occa-
sio gaudiij erat videre ante se sa-
ctos. **h**oc ē angelos q̄ ī mē-
sa casti an⁹ conspectum eius in
singul⁹ officiis deuotissime mī-
nistrabūt. **E**t in signum hui⁹ re-
gina saba ī libro regum tercio
dixisse legi⁹ salomōi. **B**eati s
ui tui et hī q̄ assistūt coram te
omni tpe. **G**audēbim⁹ tūc letis-
simis visionib⁹ angelorū q̄ viuē

tribus nobis in omni pfectu virtutis magnifice cōgaudebant. Et nos itaq; multiplicib; adiutorijs circumstantes oīra demones et diuersa pericula tuebantur nosq; frequēci? circūseptos sua pñcia solabant. Et vt hoc exēplo pateat euidentē qđ idē vtiſſima relatione didicim? cōfirmamus. Elizabeth de gramont apud niuellam in brabantie vgo deuotiſſima fuit. Nec aq; socia deuota et bona quā viuente; ab huc et magistē nūc duarū milium beghinarū prodere nolum? de niuella in lalons ab duo fēto miliaria ppeābāt. et cōtigīt eis in via qđ deuia sūt seute. Pauefacte ergo ppter filia pxiā flecte ceperūt. qbz flentib; vhemēter subito iuueis apparuit cōtā eis. Cāt aut iuueis vt nichivna earūde; narrauit crine calpo et croceo alba induit? tunica et albo paater collobio supdō. saluatis autē ill. ab eis quo pgerēt inquisiuit. Respondētib; eis. in lalons ire vellem? si viā scāz inqunt. Sao inq̄t me se qmim. Illo igit cū filēcio pcedente sequunt et ille. Nec fuit aliqua earū que aliqb loqui poterat pē nimio gaudio p stupore. At vbi pperantes viderūt villam subito in ictu oculi ductorē

iuuenē perbiderunt. Que mox prostrate in terram amare ceperunt flecte qđ ductorē tāto nichil amplius sunt locuti. Ad cor autem post lacrimas redeūtes deum magnifice cōlaudauerūt et sepius dulcē factum ab memoriā reducentes exinde spūali vita tali solacio pfecti. Cōsimile ppe duob; fratribus cōdinis predicatorum vt per fratē heinricū de colonia predicatione elegantissimum inter fratres i dubitabili relatione didicim?. Cōtigīt in partes galliarū ille cōbine nouiter incheato gđictib; duob; frēib; predicatorib; ieiuniorū tpe añ pascha cū iā istarū temp? p̄randū hōra nena et scā quererēt qđ fidelū eos ad refectionē reciper; in terra rara hoibus et ignota. subito affuit iuueis vir elegantis forme et habitus peregrini dicēs. Quid offeratis inter vos frēs mei. Illi aut verecūdatib; dicere qđ dipissēt ait eis. Nobice fidei de hoc in terris dubij q̄rebat qđ eos ad refectionē cāper; i terra rara hoib; et ignota. Xpo credite vntati qđ non hesitab; et i se cōfidelibus epromisit dicēs. p̄mū q̄nte regnū dei et hec oīa abiciantur vobis. Credidistis i hoc cristo vt temporalia ista p illo

dimitteretis et paupertate regnū
seculi querere et nunc de cristo
diffiditis utros sine refectōe di
mittat et non q̄i filios pascat.
Et hoc vob̄ signū. tñhibitis cā
pum istū et invalle quadā villā
paraulā iuemetis. illic itretis
ecclesiā iuitabit vos presbiter
affectu magno supueiet miles
q̄ vos violenter auferz sac̄doti.
Et cū vos deducet p̄sona loci q̄
alter patron⁹ dicat̄ maris pre
cibus optinebit vos a milite et
ambos inuitatores vestros mili
tem scilicet et presbiterz vobisā
largissimis ferat̄ repabit. **E**t
fidite ergo in deum et fr̄es ordi
nis vestri exēplo isto cōfidere fa
ciatis. **H**ec ut dixit repente dis
paruit. **I**lli aut̄ per ordinē ut
eis predixerat omnia repperēt
et reuētes pariter dicto fratre
heimrico de colonia et fratribus
q̄busdam alijs q̄ sibi cōgerant
retulerūt. **E**t nōndū q̄ non so
lū cast⁹ h̄ nob̄ i mensa ei⁹ āgeli
ministrabūt. **U**nde ipse cast⁹ su
os cōfortas dixit. **E**cce ego dis
pono vob̄ sicut disposuit michi
pater meus regnū ut edatis et
bibatis supra mensam meā in
regno meo. **Q**uarta occasio
gaudij erat videre et retro p̄ci
la luxus q̄ sup̄ sanctis dum ad
huc viuerēt in amore fuerunt.

Un̄ beatissim⁹ augustin⁹ i libro.
rip. de ciuitate dei dixit. **C**ū
bluuijs epugnam⁹ plena pax
non est q̄a illa que resistunt pi
culoso debellant̄ prelio. et illa q̄
victa sunt nōdū scuro triūphā
tur oas h̄ adhuc sollicito ī mū
tur impetio. **I**n illa ergo et sur
rectōis glōria dicere cōfidenter
poterim⁹. **I**aq̄us cōtat⁹ ē et nos
liberati sum⁹. **E**t ysayas. **I**n illa
m̄t die precipitabit dñs mor
tem in sempiternū. **Q**uinta
ocasio gaudij ē videre sanctos
in dextera q̄bz dicet̄ venite vos
benedicti patris mei. **M**agnum
enim erat gaudij habere societa
tem cū matre cristi patriarchis et
apostol⁹ quoz solaciam h̄ic au
bita memoria cor exultacōne iā
replet. **S**i ergo h̄ dici potest.
Ecce q̄ bonū. et. **U**bi tñ boni p
mixti sunt pessimis. q̄d erat ibi
ubi nullus deest bon⁹ null⁹ per
mixt⁹ malus. **Q**uid aut̄ super
hoc quidam nobilissimo gētili
tpe nostro domin⁹ omnipotens
ostendere dignat⁹ est refectim⁹.
Cū anno ab incarnacōe dñi. **M**.
cc. lx. deuotissim⁹ rex francorū
beat⁹ ludouicus cum fratre b⁹ su
is roberto cōite attrebaensiu.
et alonso cōite pictauesiu et ka
rolo cōite adē gauēsiu in sancte
terre subsidiū transfretaret et

damiatam ciuitatem egipti nobilissimam optineret; audiuit quod rex tartarorum matrem christianam habere et licet filius generalis esset castiane tamen fidei diligeret sectatores. **P**ater enim eius regem in die castianum occiderat et filiam eius ducebat uxorem. **S**perans ergo pius rex francie quod regem tartarorum tam matris aut auigratia mouere posset ad castiane fidei pietatem misit ad illum duos fratres minores per quos misit eidem capellam ex bisso instatentorij et omnia utensilia illius aurea quibus altari necessaria inferrentur cum alijs encensibus preciosis qui multas terras et maria pagantes venerunt ad illum et ab illo solemniter sunt recepti. **F**uerunt autem apud illum multo tempore sed in consuetudine regis nichil penitus profecerunt. **V**iderunt autem ibidem in operatu vitum nobilem regis scilicet consobrinum de quo talia forebantur. **C**um idem nobilis adhuc generalis febre acutissima laboraret et materia ad cerebrum ascenderet in finem captus et dormiens omnibus qui circa illum erant auferretur nudus et tribus diebus et tribus noctibus per heremum vastissimum aberrauit. **T**ercia igitur nocte digesta materia cretauit et ad se rediit opus me-

as qui in tenebris horrens solitudinem quod faceret quod severtaret nesciebat. **E**cceque post instans medius discissis tenebris vidit in montis cacumine ingens lumen. **R**epertans ergo manibus et pedibus ascendit in montem et ecce super omnes sol fulgorem regem ammirabilem vidit in throno aureo residentem et ab eius dexteram reginam in corporabili de core fulgentem. **V**idit mixtam seniores et iuvenes in thronis aureis assidentes nuntios ex omni parte vultibus fideiis rutilantes. **N**ec ut vidit generalis super id quod credi potest obstupuit. **N**ec mora. **V**idit ministrorum a rege missus eum vestibus nudum induit et ad regem duxit. **C**ui rex. **N**ichil ait in rebus humanis simile quid vidisti. **E**t ille. nichil inquit domine. **E**t rex ad eum. **E**go sum inquit christianorum deus rex et dominus sempiternus. **T**u autem reberbis ad populum tuum et persequere iueies in gentem vngaricam quam imixta est genti tue duos populi biteros christianos talis habitus et talis forme a quibus crebrius ad noxam fidei castiane. **N**ec ut audiuit generalis tenuit bonorum societate frustrari. **E**t mox ad eum rex. **I**mpossibile est inquit tales te remanere nobiscum. **S**ed si christianorum fidem susceperis

ut precepti societate ista iocundif
fima perfueris. **Hoc** dicto mi
les sedens in equo albo suscepit
illum et in exercitu tartarorum po
pulo mirante eduxit. fuitque apud
illum diebus tabus et post repen
te disparuit. **Robit** autem ut ius
sus erat presbiteros quesivit et
inuenit et eruditus ad fidem cum
multis militibus tartarorum sacrum
baptisma suscepit et christiane po
stmodum ac sancte uixit. **Vestes**
autem quas ut diximus nudus acce
perat precipui coloris atque molli
ciei. opus uero eorum plumarium
id est ex auri factum aduina pote
rat nec texturum. **h** super omne
artificium hominis diuina uir
te decoratum. **Dictum** igitur uirum
fratres missi a rege francie sepe
viderunt et postea reuersi in galliam
fribus rem gestam ut narrauimus
retulerunt et post ut ab eorum fra
tre precepti memorie et laus
commendauit. **De** hac societate
gloriosissimum patrem **augustinum** in libro de
ciuitate dei elegantissime dicit.
Hoc illa beata et gloriosa ciuitas in
se magnum habebit bonum quoniam
li superiori nullus inferior inuide
bit. **h** sicut nec in corpore uult
oculus esse quo digitus est nec
pes quo oculus cum membris utri
que contineat. carnis pacata con
gregatio. sic erit pacatissimo concors

die uinulo ei quod maius bonum ac
cepit obstrictus ut sufficiat huius
denum quod alio minus accepit. et
nolit amplius. **ubi** iosephus in bea
bis cum fratribus suis. **Sexta** et ul
tima occasio gaudij erat videre
benedictos a parte sinistra. quibus
salicet positus a sinistris ex di
cturus est. **Ita** maledicti in ignem
eternum. **De** hijs secundum prophetas
letabitur iustus cum uiderit uindictam.
Et ysaias in persona patris. **Ingre**di
entur supple sancti et uidentur
cadavera mortuorum quod preuati
ti sunt in me. usque ad saturationem
omnis carnis. **Mirari** autem nonnulli
solent simplicium quod sancti in ex
tremo iudicio paratum et amicorum
suorum uisa benedictione nullatenus
turbabuntur. **h** stultam hanc ad
miracionem omnis fidelis animus repu
tabit quod sanctos perpetua exul
tatione firmatos turbaturus dolo
re posse non abigit. **Si** enim a
perfecto quolibet in presentia requiritur
ut sine iusticie concursu in omni
bus uiuamus. quibus mirum si de san
cto iam glorificato credimus quod uiso
quolibet tristissimo in terrenis
non tristetur. **Sup** hoc autem
quod olim audierim a venerabili et
deo digno magistro **iohanni** quen
dam leobien. decano. **h** post mo
dum de omnibus regulis canoni
co cuius superius mentionem fecimus

ad instructionē legēdum referamus. **D**ixit enim michi qd hoc ipsum qd narrare itēdo ab ore beate marie de oignes supra modum miratus audiuit. **N**ec illa beatissima mulier cuius vitam venerabilis iacobus achonenfis quondam episcopus postea romane curie cardinalis discreto sermone conscripfit. **N**ec ergo animabus valde compatiens q in purgatorio torq̄bant super aīa q; matris sue defuncte sollicitabat in spū s hoc a carne vt iam patebit. **H**anc itaq; ppter elemosinas et honeste vite modū quo inter mūdānos ipsa q; mundana vixeat speābat qdem posse salua sic tamē quasi per ignē. **S**uper hoc tñ dubio cum ipsa timeret qā iudicia dñi abissus multa rogauit dñm vt eam certā reddere digret. **C**ūq; mltas in hoc lacrimas fūderet accidit die quadā vt ad missam in ecclesia iux̄ altare qñ ad pedes dñi manā sederet et ipsa horrore caussa videret ppe se spm̄ tenebrōsū astare. q mor̄ signocuius timore fugato audacter quis esset interrogat. **E**t spūs. **E**go sū iqt̄ mater tua. **C**ui illa. **Q**uō inqt̄ tibi est mater. **T**ūc illa male inqt̄. **N**ichil me tue iuuare potuerūt preces aī me q

dem damnatam perpetuo inferni claustra detineat. **N**ec filia elato gemitu heu inquit mater q causa damnationis tue. **A**u il la enutata inquit fui et vixi in hīs que per iniusta meremoria et vsuras acquisita fuerunt et cōscia michi mali non ablata restitui. **N**ō curui aut aduertit nolui qd contra deum i meo hospicio et in a subditis ageret. s tortuosas mundi vias ingressa idignum misera iudicau pro genitorū meorum vestigia declinare. **S**preui arguentem me super hīs et alijs malis meis. nec in vilo penitui et ideo instructuam vitam morte amittens a futura seculi vita deperij. **N**ec dicens mater repente disparuit. **A**ncilla vero casti confidēns p ordinē oib; etiam i mte dānata iustum dei iudicium benedixit nec fleuit amplius ppetue mortis traditam per quam carnis iicia sumpseāt. qā ratio intellāalis anime quam solus creauit omnipotēs iudici vniūsoū deo subdita concordabat. **I**ste ergo apes future bñtūdis sūt q sex tuplici exultacōe supius iferius a terius posterius a dextas etiā et a sinistras dñi sui gaudiū itroibūt et sic i auras liberas spaciabūt. **N**ec sūt illa q vxāt apes

supple ī pñti vita Et pñt h̄ diū
se temptacōes et ludificacōes de
monum assignari. Non enim
sempernum modum decipiedi
hoīes habent demonia. Sed q̄a
mēoria sagacitate et īgenio pre
omnib⁹ mōlib⁹ pollent defa
cili videre pñt q̄s mod⁹ sit in
decipiendo habilior. Sunt autē
quinq; modi fm q̄ in textu ofi
derari potest.

**De temptacōne dyaboli tñs
figurantis se in angelum lucis.**
Capitulū. liij.

Fundines et alie aues
depopulantur easdem.
Per iūdines et alias
aues illi q̄ de; demones designā
tur q̄ se transfigurant in āgelū
lucis vt q̄ alias essent hōibus
horrori pariter et timori specie
bñtūdinis et deitatis assumpta
in nullo suspecti simplicibus ha
beantur. Quēadmodū autē tñs
figurant se in angelum lucis: q̄a
hoc frequenter legi narracōez
in hac parte suspēdo. referamq;
quiddam auctis inauditum q̄
superbissime ipsa diuinissima
ac angel⁹ reuerentissima sacmē
ta dyabol⁹ ausus sit simulare.
Non tñ lectorem tēdeat si facta
mirabilissima ac terribilia refe
ram que n̄e p̄secucōnis articu
lum precesserūt. **¶** Ne in epis

copatu cameracē. in brabācie
partibus tūc manente cum in il
la domīcie passiomis sexta fe
cia añ pascha cōfessionem audi
ens ī ecclesia rehdem adueit
puer āncorum fere. xv. m̄ cum do
lore mirabili p̄bēs añ pedes
q̄ dixit. Misere m̄ dñe misere
q̄a m̄ teralile q̄d accidit in ista
die. Obstupefactus ergo q̄d tā
horrend⁹ tali puero contigisset
hortabar etia; ipsum cum lacti
misvt audacter edicere; q̄d hoc
esset. Deu inq̄t dñe sedebam ī
campo cum socijs iux oves inci
bi hastulaz ad sagittam facien
dam et ecce hastula sine vello mō
vulnere v̄l lesione sanguine tin
cta est et respersa. Hoc cū audis
sem mirat⁹ sū et gauisus q̄ pue
ro nichil q̄i⁹ accidisset. esse tñ
futura signum īfortunij mori ab
uera. Confortatum ergo āmoī
tum et absolutū puerum dereliq̄.
Rec vix dierum septem spaciū
it recessit tum ecce mater fami
lias eiusdem pueri puerum nū
ciat grauit̄ infirmum et meuz
aduentū cum lacrimis postula
re. Rec mox surrexi et veni ad
puerum cōfessus est peccatum ī
tali etate grauiissimum quod ei
fecit sexta post diem pasche cō
tingeat. et adiūxit hui⁹ inq̄t scē
leas hōerere cōtabui et statim

elanguis. Nocte ergo media cū
solus iacere ī laūlo michi visus
sum moxi et ecce viri turpissimi
meam aīam rapientes pervallē
fumo teterrimam et longissimā
portauerūt. et putrū altissimum
flammeis coloribus estuantem
quasi molam glaciē frigentes;
in ignibus proiecerunt. Nota
lector miābilem oparacōe; a ta
li puero ut in xps testis sit eti
tātā. Cūq; ibide; mias incēdēs
cruccaret ecce vocem audiri qñ
diceret. Partas puero parca
tis etati subito ereptus sū et ēsti
tut? vite oculos autē statū apies
vidi mirē pulchritudis dominā
astātem in et dicētem. Ne tēas
fili carē doluisti et mīam osequis
At nūc cum ēcessero dyabolus
vīet ī specie sacdotis ne crebas
hū manda illū cui cōfessus es an
pascha. Hec dicens disparuit et
subito astitit in quasi vir ēuerē
bus in specie sacerdotis alba in
dutus et casula et velut nix can
dida pīxide pferens sacramē
ta. Ne ergo ab cōfessionem et
sacramentorum sumptōnem re
fidens hortabatur. cui cum signo
crucis diuicius eluctaret et ille
nichilominus a remotis tamen
ficta ingeret; sacramenta tūc
post longum agonem beatā ma
riam virginem inuocaui et mox

seductor ille disparuit et me pe
tēte mater familias vos māda
uit. Hec ut audui supra mobū
miāus sum et audaciam et pīp
cionem dyaboli qui fictione sua
temere temptauit vniūsa sacra
mēta. Credo gō et cert? sū qā pu
er n̄ fuisset a glorioza casti ma
tre et vgie premunit? acceperet
quidē figmenta dyaboli et p hec
ab minus contaminatum corp?
possidens introisset. Glorifica
ui ergo dñm et multipliciter bñ
dixi qā tali puero intelligenā
et cōstāciā dedit et per eū et in eo
sue benignitatis et admiracōis
opa ostēmauit. Iussi gō mox p
rochianū ei? pībit? accersiri
et cū sacmētis salutarib? pīmuni
ri. sicq; bie tēcia ab hac vita mī
guit et cōsumat? in breui tpa pi
culosa cōpleuit. Potest et ali
ud tēptacōnū gen? pīubiniū qñ
stercore tobias cecatus vel alia
rum auium veracio designare
ut subviciūm specie viduorum
mēbris inuoluamur. Verbi cau
sa. Captat quis diuicias fieri et cō
gregare diuicias ut in fine con
struat vberius testamentū; fa
ciatq; heredes; castum qui copi
arum suarum derelict? vī dños
terre vī pntes ā clientulos su
os vī raptōres quoslibet neqñi
mos possessores. Hec maxie ī

clericis vidim⁹ quoz cum bona pauperū esse deberēt et que eis omni die supfluit non ī maribus vel in archa s; ibigo ori famelici et ventrib; esurentiū debent libeāliter erogare. ¶ **A**u diuim⁹ de venerabili gwilhelmo nato aluerme pisenfi episcopo cui cum nūciaretur q; canoicis ecclesie pisenf; itestat⁹ decessisset et ipse de iure canonico ī tribus milib; marcharū succedere deberet eidem complohis maib; rēdit. Absit hoc a me. s; heu mi sero pecunia sua seā sit ī perditionem. Et hec dicens precepit pecuniam in vsus pauperū erogari. bñ et digne dixit et fecit.

Quod dyabol⁹ facilius temptat de
ditos vicio gula. ¶ **Capitulum. lvi.**

Insidiant⁹ et hñs supple apib; aquantib; cane. Hoc ē ad aquā bibentib;. Null⁹ enī decipiendi efficacia dyabolo locus est q; cum fideles super cibos et pot⁹ imoderatus se effūdūt et tūc ad verborū inepcias protracti facilius non solū iania s; etiam ab aphana delirāmēta proceunt. **Vic iob** timens filiis suis vscantib; et bibentib; vinū mittebat et sanctificabat eos offerebatq; holocau

sta p singulos ne forte inq̄t bñ bixerit. idest maledixerit domino in cordib; suis. Et hoc idez naturaliter prodere et si ḡre videatur in ebriof; lingue titubantis lubricatas post nimie potacois excessum. Quid aut hñc gestū sit cōgrue et oportunitate videamus. ¶ **I**ngluuiei iuramentis et maledictionibus in loquendo gallia pre ceteris fere terris studet auidiis. In hac vt a fratre ordinis predicatorū audiui accidit qd subiūgo. Debebant qdam viri honesti quātū ab se aulum in taberna et bibeāt. Et cum icaluissent mero ceperūt conferre de diuers; adiunctis et inuictus est fmo qd futurum sit post hāc vitam. Tunc vnus vanissime inq̄t a clericis istis decipimur q; dicūt aīas sine corporib; viuere post ruinam. Hoc dicto in risum omnib; ciuitatis adueit homo statuā fortis et magnus et residens cum ill⁹ vinū postulabat. bibit. q̄nt q̄s sit sermo iter eos. De aīab; inq̄t ille q; supra. Si q̄s est; q; meā vll; emere foro optimo dare eam et de precio eius in cōi oib; ad bibendum. Tunc cachinantib; ille q; supueneāt. talem inq̄t mercatorem quero. Parat⁹ sum eā emere. bicito quanti dabis. Et ille

elato vultu. tanta inq̃t. **M**ox cō
uenientibus eis in precio soluit
emptor statim pecuniā & letatib;
omnib⁹ biberūt pleno calice nō
curante ab primū illo q̃ animā
vendidisset. **V**espere autē facto
tempus est inq̃t emptor vt q̃sq;
nēm ad appa reūtat. vos tñ añ
q̃ separemur date iudiciū. si q̃s
equū emerit capista vīculo alli
gatū. nūquid cū eq̃ in ius emen
tis cedit et capistā. **Q**ui oēs pi
ter responderūt vtiq; cederet.
Nec mora. venditorē q̃stionis
et r̃spōsionis horrore tremēz
emptor cū aīa et corpore vidēti
b⁹ oib⁹ sursum leuauit in aem & se
cū vt certū ē ad inferna p̃trax
it. **D**yabolus enī eāt in hoīs spe
cie. **Q**uis enī alius se aīatū di
ceret m̃catorē n̄ ille in cui⁹ figurā
oli ad abrahā dictum est. da
michi animas. cetera tolle tibi.

**De demonibus aerem perur
banab⁹. Capi. lvi.**

Quē p̃sequūt eas et in
pugnāt eas odio natuā
li. **V**espaciū q̃ gñi tāū
vermīū species adiūgūt. blacte
scabones atq; stupefactos. & hīs
q̃uorū demoniorū species figurā
tur. **V**espe q̃ ira cūde sūt & hoīs
acutissime pūgūt st̃cepētūq; tu
bali p̃ aera currūt deōnes illos

hīgnē. q̃a vltione p̃mittente di
uina tempestatib⁹ aens & toni
truis se imiscant. & i hīs terret
homines & amnificāt & cadūt.
Et de hīs tab⁹ exempla pona
mus. **I**n theutonia circa anū
dñi. **M**. cc. lvi. t̃tos ventorum
chorusacōnū tonitruoz & grādi
nū fragores iualescere vidē m⁹
vt homines p̃ ciuitate q̃i amē
tas incedēt et imnere biē iudi
cij formidaret. **C**irca t̃ruetū vi
neas demolitas p̃it⁹ hluas et
arbores antiq̃ssimas funditis
euerlas insperimus & exallosz
edificiorū fastigia corruisse. **S**u
erunt qui dicerent demones se
vibisse quasi bestias diuersas
in aere sibi inuicem exvntis cō
trarijs occurrasse. **H**oc de ter
rozibus. **I**n prouincia puīce
apud lemonias t̃pe etatis n̄re
p̃noze frat̃z predicatorū clusē
ciuitatis narrante didicim⁹ tā
te magnitudis grandines cec
dissime vt in vrbib⁹ villis atq; cā
pestib⁹ tecta frangerent. de o
lirenē vīnee. fruges rebigeren
tur i paleas. hoīs extra tecta.
volucres in aguis & pecora nece
rentur. **Q**ualiter hīs se imiscu
erūt sathanas breuiter audia
m⁹. **V**ineaz cistos sub tugurio
in campestibus imminentibus
tēpestatib⁹ latitabat & auduit

clamantium voces in aere. **C**ave
caue: et alius rñdebat. **Q**uid ca
uebo: et primus. **V**ineam petri
richardi ne leseris. **S**opita er
go postmodum tempestate sola
vineam petri richardi in unis ē
reperita a lesuā. **E**āt aut petrus
richardus sic enim binomius di
cebat vsuāus pessim⁹ et obnox
ius multis mal⁹. **E**x quo cōsibe
randum est qd in cōitatu spūum
nephandorū aīcos ymmo potius
īmicos vt sanius loquar demo
nes habuisset q̄ ei bona sua et si
ad vite solaciū tñ ad perpetue
dānaciōis amulū cōseruasset et
hoc qñtum ad dāna. **A**d occisio
nez vero hominū qualiter pmit
tente deo cooanē demones au
diam⁹. **I**n marchia flandrie
atq; babancievilla populosissi
ma est sita in qua dedicatio cele
bra tam multos ad spectaculū tur
erat et ad lusum. **I**nter quos vt
a magistro gwillhelmo bono et
lāto presbitero et de eis dē p̄tib;
nato perreppim⁹. q̄baz tubicina
erat q̄ corizantes iuvenes et pu
ellas saltaciōib⁹ et gestiulaciōi
bus suis ad carmina obscena et
turpia cōtabat. **H**ic celo nubi
b⁹ circa vespens obscurato q̄z ab
pp̄a redieēt. solo aut tubicine
nondum lufibus sacato per vi
am ab solita remeante et canēte

tibia ac saltante et posterozum
somitibus turpiter isonate duo
pueri pastores vbi coruscaciones
et tonitrua imminere viderūt ad
dumeta fugerūt et eis videntibus
in tubianem fulmē cecidit
et extinxit et ei⁹ brachiū amputa
uit. **N**ec mora viderūt qd duo
nigerrami canes ex insperato ve
nerunt. et inter se pendulum ex
tincti brachiū deportarunt et
cadaver mortui ad pp̄a detule
runt. **M**ane aut dicēte presbi
tero q̄a in atrio fidelium sepeli
end⁹ non esset quē in ludis tur
pibus tā notabiliter tonitruū oc
cidisset. **I**nderunt aīa. et si exti
ct⁹ tonitruo tñ ad dedicaciōez
ecclesie pegrinus cum alijs oc
curisset. **P**ermisit ergo pres
biter et si dolens vt ī atrio sit se
pultus. **E**t vide cōtudinē omni
iudicij. **M**ane facto sepulchrū
patens inuentū ē et locus in
quo iacuerat vacuus et eiectus.
Cadaver vero vt optie credi po
test sicut et eius brachiū a demo
nib⁹ asportatum. **N**ō ergo le
ctor q̄a tali vindicta digni sunt
et si eos parcēte deo tales casus
semp non puniant q̄ turpibus
ludis et cantibus sacra fidelium
atria et ecclesiam inhonorant.
Secūda sp̄cies vesp̄arum est
blacta. de q̄bus liber in natura

rectū dicit q̄ lucifuga ē et ī tene-
bris ambulat. **H**oc uerme demo-
nia figūtur q̄ nocte hominibus
apparent in somnis et eos visio-
nibz fantasmatias polluūt et il-
lubūt. **D**e hoc quiddā abiaulo
sū me legisse memini. ¶ Cum q̄-
dam mōchus ad obsessum ener-
guminū accessisset circūstantē
populo multo eū cū iratiōe mor-
baci demoniū inclamauit. **E**ya
frater eya nūq̄d pulchrā tibi in
hac nocte mulierē in somnis ad-
buxi. **Q**uipe ut post cōfusiōnē
monachus ētulit ī somnis polu-
tus fuerat illa nocte et non con-
fessus fuit. **S**ed et in nocte q̄daz
demonia v̄tutem nocēdi et appa-
rēdi accipiūt quā lucēte die ha-
bere nō p̄nt. et hoc ad fidē fide-
lium roborandā. facilius enī ho-
mo nocte q̄ die terret. **N**ichil
enī dyabolus sicut dicit beatus
aug⁹. vel nocte vel die potest nō
p̄missus. **E**t vide q̄ pulchro et
euidenti exemplo. ¶ **V**idim⁹ in
villa niuelle v̄ginem deo dignā
de quauassime narrabat. **M**or-
tuis parentibz in demo f̄ris mi-
litis ēlicita est p̄ cisteraciē. ordi-
ne diu laborans nec ad effectū
perbuere valens fortiter ī ani-
mo statuit scdm posse suū etiā
in seculo ordinem obseruare. **I**n-
cessit ergo sine lineis. obserua-

uit ieiunia silentiū tenuit. caru-
it caribz. hora matutinaq̄ sur-
rexit. ecclesiam intrauit. horas
regulares exsoluit. **C**ontigit au-
tem ut ea ignorante mortuū ci-
uisdam defuncti corpus vespere
ad ecclesiam deferretur et solum
in feretro ēlinquere. **S**urgēs
ergo media nocte v̄go quā dixi-
mus intrauit ecclesiam. inuēit
q̄dem mortuum s̄ parū ā nichil
timuit. relesbit. horas incepit.
Hoc ut vidit dyabolus inuidit
et corpus mortuum intrans locu-
lum p̄mo mouit. **V**irgo igitur
cōsignās se cōstanter ait et incla-
mat dyabelo. q̄sece miserrime
q̄sece quia nichil potius cōtra
me. **E**t mox dyabel⁹ surgēs aq̄
corpore. vere inq̄t nūc potius cō-
tra te et meas iniurias a te pas-
sas frequēter v̄dicabo. **H**oc ut
illavidit īpterno corde baculū
cū h̄ra cruce ābab⁹ maibz apu-
it et ī capite mortuū ferēs ad ter-
ram p̄ieat et sic fidei audacia
demonem effugauit. **D**iu ergo
virgo casti cū magna āgustia
laborauit ut cadauer deiectū in
feretro relocaret s̄ frustra q̄a
non potuit. **V**eniens autē ma-
ne presbiter cum custode miāf
deiectum corpus et vulneratū in
capite q̄at quibz actū sit. **F**atef
v̄go cū lacrimis rogat obnixius

Eleuari corp⁹. **R**egat ille dicēs
 visurū potius populum et p ge
 stam rem excitabū in laudē xpī.
Mox turbata vgo vbi presbiter
 cum inuidiabilē et inexorabilē vi
 dit vanā nimis gloriā et erubescē
 centiā et formidans domū fr̄is
 cognatōnem et patriā dereliquit
 et nūq̄ ad eam postea rediit. **E**
 usq; ad mortem ī muella pman
 sit. **T**ercia species vesparum
 sūt scabones et vt dicit liber de
naturā rerū. scabonū fet⁹ ineq̄l
 et barbarus est. alius in aq̄ na
 tat alius sup terrā repit ali⁹ in
 terra manz atq; alius ī aera vo
 lat et in hīs omnib⁹ multiplici
 tas demonū opatur. **S**ūt enim
 demones q̄ in aq̄s manēt et hos
 poete neptunos vocant. **A**lij sup
 terram et hos iūbos. **A**lij in ter
 ra fiunt in spelūcis mōaum. **A**lij
 in filiis et hos duſios vocat au
 gustin⁹. **A**lij ī aera et hos spūa
 lia neq̄ae in celestib⁹ apostol⁹
 vocat. **D**e hīs q̄tuor ī suis locis
 habēt dñiū pmittēte tñ illo q̄
 omnia ī numero pōdere et mēsuā
 dispōit. **N**ō ū singulariter nep
 tunus ponit̄ ab aristotile licet
 neptūos pluraliter h̄ pōm⁹. **D**e
 neptūoz factis r̄diuolosa et mag
 na mirabilia referūt et certa fi
 des est q̄ frequēter audiūt ab
 hominib⁹ et vident̄. rari⁹ tamē

nostis temporib⁹ postq̄ fides
 cepit enucleatius predicari.

Rarrauit michi vir bon⁹ et
 sanctus et sacerdos et frater or
 dinis predicatorū nobilissima
 duam pro sapia et iūbus de ge
 nibus comanoz. **H**ic ab fide cri
 sti cōuersus fuit illo tpe quo gēs
 ipsa comana percussa effugata
 est a populo tartarorū. **H**ic pu
 er adhuc gētil⁹ vt a ferebat m̄
 annorū fere septem cū sororib⁹
 suis et puell⁹ alijs in r̄pa flumi
 nis iocabat̄ et subito inter ludē
 dum de aqua egressus q̄ vir te
 terimus et pilosus ludēs iua
 sit dicēs. q̄d me inq̄natis o pu
 er. **S**unctis ergo fugiētib⁹ di
 ctum puerū fugam ceteris tar
 tarem facientes in d̄rso claua
 paussit et mox occidit et regres
 sus in aquā saltauit. **S**orores
 autem mortuum puerū rapien
 tes ad tabernaculū detulerunt
 nondum enim comani de mib⁹
 utebant̄. **A**ggregatis ergo pa
 rentib⁹ fit pro puero planctus.
 h̄ ante mediam noctē cum m̄
 ta suorum leticia mortuo restitu
 ta est vita. **E**t de fidenus fuit
 postea patuit q̄ ex tunc in pue
 ro salutis opus diuine predesti
 nationis benignitas causaba
 tur. **A**liud michi idē optam⁹
 frater licet ad rem nō ptineat

quā nunc habem⁹ in manibus
narravit quā ad edificatōem le
gēum breuiter enarrabo. Ipse
adolescens⁹ baptizat⁹ & a pri
ore ordinis predicatorum in vi
garia receptus ad ordinē in ha
bitu seculari in scolam batus ē.
Recceptū est autem illi vt nich
il fiat frater sine licētia ageret
prelator⁹ hoc qđ et si i plurib⁹
obseruauerat contigit tñ vt lo
taci sue tunicā vterem sine licē
tia daret. **P**ost hoc autem ce
pit gūiter infirmari & acuta febr
ciās sine cōfessione sine viatico
vt ei videbat⁹ ad extrema pdu
ctus est. **R**ec mora. vbi deōnes
eū tape voluerūt affuit āgelus
cū miro nitore pēnatū dicens.
Fili ne timeas. michael āgelus
ego sū. te contra demones defen
sabo. **S**ecedētib⁹ ergo ceteris
vnus demonū auillatōe aliis
cadente animā tape conabatur.
quem graui michael aiabūtiōe
corapiēs effugauit. **R**ec mora.
animā ab paradisi ianuā introduce
re voluit. hūie grādeu⁹ & magne
auctoritatis resistere nīlus est di
cens. **A**nimā michael ab corp⁹
reducas. & cū alijs peccatis pē
cipue inobediēciā coragat. **S**ta
tū vt anima reducta ē ad corp⁹
adolescēs cetero sudore pīsum
se inuenit & oculos apertēs pri

orem an se sedētē vidit. **C**ui mox
confessus quid vidisset exposu
it. hinc post studia lītiū opor
tune fratē indutū et i sacerdo
tem promotū vidim⁹. sue gen
ti postea fidem exponens coma
nozum populū nō modicū bap
tizauit. **V**inc de iacobis & moni
bus sequitur. **I**n iacobis demones
cōpssisse feminas quasdam. ali
as venereis cōfabulacionib⁹ ab
cōabitam allexisse in confessio
ne plures audiui⁹. quatum
vnā virginem in religioso ha
bitu vidi. que cum primo dice
ret nūq̃ se in cōabitū consen
sisse plurimū admiratus sum
q̃ iudicio hoc potuisset i aīa nō
cōsentiente cōmpotēs pmississe.
Credere g⁹ illi nullo modo vōlē
horaficis iuramentis vrgēz con
testat⁹. & tādē ab ea violentē ex
torh & cum maximis lacrimis et
erubescencia se primo mente q̃
carne corruptam. **E**t vide q̃ oc
cultū et mirabile iudiciū equi
tatis. **I**lla vtiq; cū postea quasi
doleret ab mortem & cōfiteretur
cum lacrimis. omīno nulla arte
vel studio ab inuito potuit deō
ne liberata ita vt nulla ei vale
ret crucis signacio. non aqua
benedicta non ipsa corporis ca
sti etiam ipsis angelis terrifica
lacrimēta donec post ānos oracōe

et ieiunio pie luit gardis demon-
inibus totaliter figaretur. Et
nos q̄dem credim⁹ et fatemur sal-
uo cum iudicio sentencie melio-
ris q̄ postq̄ de pctō suo amare
flevit et doluit poa⁹ ei subitus
pena culpe q̄ culpa fuit. ¶ De
hac eadem muliere repata vene-
rabil' et deo digna monialis de
valle ducis in brabācia castina
nomine michi narrauit q̄a cum
illa i vigilia penthecostes nega-
ret se cum lacrimis suscipe sac-
mēta eo q̄ a demone ipso tū⁹
reparetur dixit ad eam in mag-
na compassione castina. Vade
q̄esce searius eas corpori omu-
natura dominico. ego autē i me
recipio penam tuam. Recessit
illa gaudens dormiuit in pace
cum alijs ad oracōnem de nocte
surrexit. Marie cum omni tran-
q̄llitate sacramēta suscepit. Cas-
tina quasi nichil pōderans q̄
in se penam repate suscepēat vel
pere dormitum iuit. Nec mox
cum se sopori dedisset audit pre-
ter solitum in stramento cubilis
sui quasi p̄cellum cōmouentē
se et inq̄etus agitantem. Surre-
xit illa in nullo suspicata dya-
bolum colo quem habebat ad le-
ctum fugare nitē quicq̄d esset
flectūbit illa itē itē itēq̄
h̄ pauidi⁹ molestata surrexit.

et cum hoc plures attemptass⁹
manifeste tandem sensit et vidit
euerf stram inibus q̄ demonia
ce prauitatis reparetur neq̄as.
Dimisit ergo lectus tota nocte
permanfit in somnis et cum ora-
re vellet demonis succutiebaf
insultu. Quid plura dixit et ve-
re credidi q̄ numq̄ ante tāta et
talīa pertuliss⁹. Mane facto cum
predicta mulier cōitata fuiss⁹.
Castina ad eam veniens renun-
cio inq̄t renuncio pene tue. Dix-
tine vite discamine violentiam
crudelissimī t̄ptatoris euasi.
¶ In quibus generare beda in hi-
storijs britenū et multe alie
scripture testantur. Qua autez
racōne hoc fieri potest nō video
nisi hac sola q̄ vitale semen effu-
sum mox i vas muliebre cum be-
bita temperantie qualitate t̄as
fidāt. sed sic generare proprie
in cubum non dicim⁹. Infinitas
tamen racōnes latere humanis
ingenijs in rerum secreto natu-
re plenissime ostemur et paucis-
simas respectie hoīm sensib⁹ ap-
pare. ¶ Vñ de dusijs vñ duficim⁹
b⁹ que ē tertia spēs demonū seq̄-
tur. Dusioz demonum opa mul-
ta percēpinus et hī sunt q̄bus
gentiles lucos plantatos atqui-
t⁹ consecrabant. Vñs et adhuc
p̄u he gētales filuas estimant

coſectas et eas inadere non au-
dentes numq̃ ingrediuntur eas
dem niſi cum eis dijs ſuis volue-
runt immolare. **Hij** ſunt etiā de-
mones de quibus glorioſiſſim⁹
auguſtin⁹ in libro de ciuitate dei
euidentiſſime ſcabit. qui homi-
num viuentium corpora vt dya-
ne ſubito ex hominib⁹ rapiebāt
et cum ea deluſi homines in ali-
as religiones delata vibiffent
que apud ſe mortua eſtimabāt
illa iam imōlia facta cēdebāt
et in deorum numero computa-
bant. **Sic** ⁊ nos temporib⁹ mo-
dernorum etiam frequenter au-
diuimus quaſi in agone mortis
poſitas mulieres ſubito rapi.
⁊ earū loco a demonib⁹ figmēta
deponi et ipa figmēta ſimilima
raptis corporib⁹ quaſi mortua ſe-
peliri. viſas vero feminas ⁊ in-
ter homines conuſatas. **Quōd**
magi i egipto coram pharaone
virgas ſuas i dracones pūtrēt.
ranas fecerūt et aq̃s fluminis
in ſanguinē mutauerūt. **Vt** au-
tem dicit veridicus auguſtin⁹ p
mūdū demones diſcurrētes oc-
ulta ſeīa deſeēt. per que ſubito
talīa figmenta procedunt. **Et**
vtq⁹ illa que magi in egipto fe-
cerunt vtpote dracones ranas
et ſanguinem. vera ſigna fuerūt.
et hoc non fallaciter lic⁹ nequī

ter ſuāciter oſtendeēt. **Quid**
ergo aiſpat⁹ ſi quis dixerit q⁹
demonēs ſubito figmentū hūa-
no corp⁹ ſimilimū faciant et
pro ſublato corp⁹ ponant.
Quis enī dubitet demones i ge-
nio ſagaci⁹ callem q̃ homines
in infirmitate cui⁹ ſubet iudica-
re poſſint ⁊ ſacili conualeſcen-
cia hoīis vel de morte ⁊ ſcōm
hoc ſi conualeſcere deb⁹ poteſt
eū ⁊ ad aliena trāſſerre. **Et** hec
quidem ſi demones poſſunt. ad
t⁹s tīm pūt. et nō illud diu du-
rabile figmētū ſimilimū corp⁹
poteſt efficē ⁊ corp⁹ uiſibile fa-
cere qd ſupponūt. **Si** enī p adū-
ctiōnē lapidis eſt elami vſ p mi-
grētatiōes i cātiōes aliq̃s iui-
ſibil⁹ hoīb⁹ ⁊ bbi poteſt. q̃ nō
pocuiſſet epe ⁊ i genio de ſcōm. **In**
ptib⁹ theutoie pleniffima ſcōm
predicatorum ⁊ minorū atteſta-
cōe pcepi puellam nobiliſſimā
eſſe filiā coītis de ſwanēborch
in clauſtro moīaliū enutritā.
q̃ per aliq̃s horas a demonibus
nocte rapitur. ⁊ in ipſo raptu i-
uiſibil⁹ et incoīrectabil⁹ opreſ-
batur. **Et** hec cū qdā fē ei⁹ carnal⁹
de orbīe ſcōm minorum experiri
cēraus voluiſſet accepit dām
puellā ſororē ſuā i gremio ⁊ bra-
chijs eam fortiffime ſtrepit ⁊
tenuit et tamen veniente hora

captus de manib⁹ tenentis iuili-
biliter et incōtrectabiliter tolle-
bat. **H**oc exēplū magister al-
tert⁹ frater ordinis predicator⁹
theologus in disputatione pisi-
us adduxit cum coram episcopo
presenti. predicta questio de rap-
tu mulierū taliū moueret. sicut
ab ill⁹ fide plena pcepim⁹ q̄ in
disputacōne fuerūt. **M**entē vero
tñslati hoīs q̄liter demones ali-
enent videte nō possū. n̄ eo mo-
do quo homines per inergiam
opacōez et mentis īsaniam vt q̄
hiant a me eis penit⁹ non aduer-
tant efficiūt amētes. **C**um vero
volūtate diuina vel hominū diligē-
cia ita capti a demonib⁹ hoīb⁹
restituūt et mētē nūq̄ tñ sic re-
stituūt in integrū sanitati quī
semper eorū cor suspēsum sit et
pronū ad reditum. sicut illi q̄ se-
mel amenciā passi sūt facillima
occasione ad amēciā relabunt⁹.
Quādam referūt q̄ viderunt fa-
cies sic raptarū que pallida sup-
macie ⁊ liuida ⁊ oculi magis in-
stabiles q̄ in nō raptis. **C**ui
tena brabantie villa est solēnis
et nota. **I**n hac quādam iuuenis
puellam vginem adamauit. **C**ū
q; pro eius nupcijs illius parē-
tib⁹ loq̄ret⁹ et illi tēnuerent pu-
ella medio tpe iacit i acutam.
qua īgnuescente mori omnib⁹

visa ē. **L**uctu ergo facto cāpane
q̄i pro mortua pulsate sūt. **R**ec-
mora. iuuenis amator puelle de
villa eadē in crepusculo noctis
pgebat ad aliam et cum per du-
meta tñsiret audiuit vocem q̄si
femine lamentantis. **S**ollicit⁹
ergo discurrēs et querēs audi-
tam inueit puellā quā mortuā
estimabat. **C**ui et dixit. **M**ortu-
am te plangunt tui et h̄ vnde ve-
nisti. **E**t ecce ait. **V**ie ante me
vabit q̄ deducit me. **S**tupefact⁹
ad hoc iuuenis cum neinē aliū
n̄ solā puellam videt; audacter
rapit et in demum extra villam
ptinus occultauit. **V**inc regres-
sus ad villam amicus suis loq̄t⁹.
Ingredis ab patrem puelle cum
amicis sedentem ad finis. **Q**uit
si sibi suā filiam daret quā qua-
si mortuam plangebatur. **C**ui pa-
ter ammirat⁹ respondit. **R**um
q̄d pro deo michi es vt mortuā
suscites et accipias in vxorem.
Et iuuenis. tantum ait libens
spondeas vt filiā tuā habeā in vx-
orē si viuā reddidero et sanam.
Cui pater consentiens dictū co-
rā oībus confirmavit. **M**ox iue-
nis eleuato lintheo quo coopta
putabatur figmentum mirabi-
le q̄le a nullo hoīm fieri potuit
iuenerūt. **D**icit aut ab hīs q̄
figmenta huiusmodi dyabolica

inspexerunt ea esse interi⁹ pu-
tato lingno similia lemi exten-
sus pellucida superducta. **V**ic re-
ducta puella est ⁊ p̄i ēobita. Sa-
naq; post dies aliq̄t dictū huius-
nem maritum accepit ⁊ vsq; ad
tempora nostra incolumis pdu-
xit. **S**imili p̄e modo cum
q̄dam in cōfinio Flandrie sorore
languida ⁊ mortuam putatam
sub eadē die anteq̄ sepeleretur
figmentū iter arūdineta iux̄ ma-
ris litora repperisset ⁊ reduxit eā
ad pp̄a ⁊ ingressus domum ubi
ab amicis q̄si mortua plāgebat
discooperitū figmentū; extracto
gladio i fusta cecidit horrenti-
b⁹ cūctis ⁊ clamātib⁹ aut i fun⁹
sororis tāta crudelitate seuerz.
Et mox subadēs. **S**tudel iqt vi-
deor in sorore. **N**ō est illud sor-
tis corp⁹. sed figmentum et illu-
sio demonū. **E**t hec dicēs secum
cunctos abduxit ⁊ duxit ad do-
mū pp̄a; ⁊ eis sorore ēductā oñ-
dit. ⁊ hec vsq; ad t̄p̄a n̄a p̄mā-
fit. **Q**uis nō obstupescat in cā
videlic; inexplicabile; casū rerū
ordinem ⁊ eodē nature sup̄ id
q̄d estia potent variari. **E**go
q̄dē talia fieri p̄mittēre occulto
dei iudicio p̄ opacōez demonum
nec īficio nec cōfremo. **S**ed q̄a
obiectibus talia ⁊ verissima af-
fectione firmātib⁹ subterfugere

diffimulacōne nō potui. ista m̄
narrata et inculcata cōscopi et
alijs discutienda reliq̄. **E**t tunc
tū disputantem et determinan-
tem super premissis l̄tationem
aliquē ⁊ magis exp̄tum optatē
audire q̄ de h̄is pp̄io ingenio
temere diffimire. **I**nterrogavi
super h⁹ sup̄dictū magistrū alb-
tum s̄ ille diffimulauit et nolu-
it aliq̄b diffimire. **Q**uō etiā
in mōtib⁹ idē demones dū h̄ ha-
bitare dicant et seducere ac de-
metare deceptos manifeste mō-
strabo. **A**nno ab incarnacōe dñi
M.cc. xxxi. predicante in theu-
tonia magistro cōrado cōtra he-
reticos ⁊ ab eis dē felici morte p-
empto. **H**eretic⁹ q̄dā vt p̄ f̄rem
cōradū puincialem frat̄z predi-
catorū per theutoniā añ multos
annos suscipi seduct⁹ a demoni-
b⁹ f̄ez; quēdā ordinis predica-
torū ad h̄sim inuitabat. **Q**uem
cū viderz īstantissime ēmitentē
dixit frater. **P**ertinax valde es
in fide tua. nec tū de hac n̄ per-
scripta q̄dā aliq̄b cā⁹ īspexisti.
Credere aut̄ si viles dñs meīs
xp̄m tibi ⁊ m̄ez ei⁹ ac sanctos
oculata fide mōstrat. **M**ox ille
illusionē dēonū suspicat⁹ volens
tādē probare q̄d esset. nō imme-
rito inquit tibi tunc crederem si
promissa dūceres ad effectum.

Gaius hereticus diem suū stauit. **F**rater vero pipidem cum sacramēto corporis p̄ clam secum sub cappa portauit. **D**uxit ergo frēm heretic⁹ in specu cuiusdam montis in āplū valde palatium qđ clauitate miābili relucebat. **N**ec moā. vt in inferiori parte palachj peruenerunt. viderunt thronos positos quasi ex auro purissimo. **I**n qbus rex fulgore ⁊ chorusco circūdatus ⁊ lux eius regina sereno vultu pulcherrima et ex vtriq; parte sedilia ī qbz seniores quasi patriarche velut apostoli astante permaxia multitudine āgelorū. et hī oēs luce sidera choruscantes vt nichil minus qđ demones putarentur. **H**os mox vt vidit hereticus cadens ī faciem adomuit. **D**icit aut frater immotus stetit. hī cāto spectaculo vehementer obstupuit et mox ad eum conuersus hereticus. quare inq̄t filium dei intuens non adoras. **P**ronus accedēs ad ora quem vides ⁊ ab ore ei⁹ fidei nostre secreta suscipies. **T**unc frater accedēs protinus attraxit pipidē ⁊ obtulit regine in solio residenti dicēs. **S**i regina es mater p̄ ecce fili⁹ tuus quem si suscepis te velut matrem dei recognoscā. **C**um hac protin⁹ voce totū illud fan-

castium euanescat ⁊ ad nichilato fulgore tante tenebre densuerunt. vt vix frater cum ductore suo ab montis epīū regredi potuerunt. **C**onuersus ergo hereticus ad fidem redit ⁊ miras de monis astuciam stupefactus expauit. **D**e quarta spē demonum dicemus. quos apostolus spūalia neq̄ae in celestibus vocat. **E**t nota qđ dicit spūalia neq̄ae ad distincōnem demonū aliorum qui se corporalibus apparicōib⁹ frequēter imiscēt. **I**sti vero spūtualiter magis et nequiter atq; subtilius ī dāpēcōnem ⁊ dānacōnem hominum debachant. **I**lli enim simplices ⁊ ydōtas decipiunt. per istorū vero nequissima ⁊ astutissima tēptamēta etia; hoīes p̄fectissimi cadūt. **I**lli iterd⁹ tēptate cessant isti nūq̄. **C**ōtra hos petr⁹ apostol⁹ oracōnibus p̄cipit iuigilare fideles. q̄a abūsarius vester dyabolus tūq; sēo rugiēs cūit q̄rens quē deuoret cui resistite fortes ī fide id est per opa fidei resistam⁹. **C**ircuite autē dyabolus dicit vt si supare non possit ī vno. vexet te tñ vt succumbas in alio. vel si ab horam ei in tēptacōne cōstis. nichilomin⁹ tamen ingēiare. qđ semel vlt plures spreueris non vexet.

Hic fit q' qñq; multo tpe chste
tē hoiez tēptat. quē tandē victū
tedio virtutis statim eneruat.
Hic quoddam accidit qd sine
ylla hesitacōis dubietate agno
ui. **E**āt puella quebam ī bra
bācie partib' iter p'eres gnōsa
q' ī amorē cuiusdā iuuenis per
multos ānos mirē demonū sti
mulabat insultu. **N**ec cum m̄
frequentē aī multis lacrimis ī cō
fessione dyabolicas īfīdias api
ret cōsuluit sūmope cauer; ne
nuā ā vbo iuueni tēptacōnis oc
casio preberet. **E**t paruit illa di
ligēter vt monui. **C**ūq; adeo g
uiter tēptaret vt sompni et abi
pderet appetitū accidit nocte q'
dā vt tāto demonū agitaretur in
pulsu q' supueiente auroa sue
gere cogitaret; et clam adire iuue
nem q' in viāo manebat. **N**ec
mora. vbi surgens oculos apu
it vidit castū qī plagis recētā
b' caudipū leni smōe dicētem
sibi lingua patra. **M**oi. do is.
amcz. ie. sul. tres. viās. libōs.
lidons. et li. tres. gens. **Q**uod
nos latīe coloratis verb' exponi
m'. **N**e diligas qui sum formo
sus bon' dulcis gnōsus. vn' vñs
dilige formosū dulcē q' bonum
gnōsū. **D**ecvt dixit epente dis
paruit et puellam in omī pace et
gaudio et graciay actione ab omī

tēptacōne liberrimā derelīq't.
Bene et verba de se cast' asse
ruit. diligend' est enī p' omni
b' q'a speciosus forma p' filijs
hoīm et sicut splend' et glōrie et
figuā substācie p'is. **C**ontra de
hoīe dicit. **O**mnis caro fenū.
Diligend' est q'a bonus a quo
ōne bonū. **C**ōtra de hoīb' nemo
enī bon' n' solus de'. **D**iligēd'
ē etiā q'a dulcis. **M**iser corbia ei ei' su
p' oīa opa ei'. **C**ōtra de hoīe sa
lomon q'at. neq's callo qd cre
atum est. q' tñ est lucna corpis
n'ri. **D**iligēd' ē etiā q'a gnōsus
quē pater de' cōstituit heredem
vniūsoy per quē fecit et secula.
Cōtra de hoīb' dicit malachias
Nūquid non p' vn' oīm n'rm
quare despiciat vnusq'sq; propi
num suum. **M**erito ergo puella
iuuenem diligēti castus p' hec
verba conclusit. et se potius dili
gendum formosum bonum dul
cē gnōsū cōprobauit. **S**imili
ppe modo quidā militi ad aster
ciē. ordinem t'āseunt castus
in visione conclusit. **N**am cum
ille grauissime a dyabolo ad ex
itum tēptaret et de nocte ī noctē
meditaret apostatare p' fugam
semel parato ad exitum et quasi
commobiozem horam noctis in
lūilo prestolāti et semiuigilāti

case? apparuit i forma psonat
fimi vici et ai ab illo q̄retet q̄b
fic iacēs haberet mali. R̄ndit il
le. dolorem cordis habeo et mag
nū defectū debilitatis i mēbris.
Qui dñs gressū panē ordeaceū
offerens dixit. Surge et come
de panē istū. Quē ille turbat?
intuitus. quō inq̄t panē istum
grossum comedere q̄ panē mo
nasterij simulagineū māducare
nō possū. Tūc domin⁹ detecto
latere vulnei pectoris sangne
et sanie pfluente ordeaceū pa
nem admouit et tali pro fluuio
madefactum iūb; comedere lan
guescēz. **N**ox ille cum horrore
mēbris dissiliēs. heu inq̄t dñe
quō taliter pollutū comedere
quē i pollutū causabā. Et dñs
q̄i minaci vultu inuēs refutāt.
oportet iq̄t v. gustu saltē atēp
tes q̄b sapiat panis iste. Cūq;
ille diffugiū nō haberet et suscep
tum panem tremebūdus sūmis
vix labijs attigisset sensit i pa
ne sup oē; suauitate; dulcedinē
mirabilē. quē hyanti q̄dē ore cō
trectans totū subito cū miā aui
bitate comedit. **N**ec mora. bño
disparente temptat⁹ ille ab se re
uersus ē et q̄b vidisset et sensisset
hinc eo corde retractās ab omni
dolore mētis et carnis tēptacōe
qualuit et in magna t̄q̄llitate

spliat⁹ vsq; i finem vite pmāsit.
Quid mir⁹. Ordeaceus panis
austeri orbis mellea cristi late
us pfusione līme⁹ est. **S** et hec
gen⁹ demonioz cū aliter de apē
hoies qñq; nō possūt demōstra
ciones in aere faciūt q̄b⁹ simpli
ciū corda in amīcōez isolitā ex
citati potestātē facienciū talia
venerūt et q̄i sup omne mīāu
lū qd a sanctis in terra fieri vi
dem⁹ sicut v̄aciter fit i diūsa
te morborū illa spūalia neq̄cie
qd est in aere amōsitate gaudē
tes attollāt. **I**n hīs r̄ndēdū est
et oculata fide mōstribū q̄ licet
taliam fieri videant in re tñ nul
la p̄sūs sūt. sicut nec vlla q̄
similimaveris et subsistentib⁹
ectus i speculo continēt cū n̄
la tamen existēcia vel veritate
subsistant. s; speculo mox obie
cto sublato obiecti similitudo s; b
trahitur in vidente. **Q**uid autē
hinc sub v̄rissīma attestaciōe
contaget audiamus. **F**ratrē
heimann theutonium quōdā
lectorem fratrum predicatorū
in colonia vitum in omni scien
cia cum sanctitate aspiciam de
q̄ superius fecim⁹ mēcōez attes
tātib; fr̄ibus nar̄tatem audiui.
Qum qdā fē nobis gñe et reb⁹
pollens de britannie ptibus or
dinem p̄dicat⁹ intrasset apud

lugdunū gallie cum fratrib⁹ morabatur. Appropinquāte tempore p̄fessionis sue petiuit a priore suo rebire ab terrā suam: vt disponeret de rebus suis. Et annuit prior cum eoq; iter arripuit. Cumq; remissent in desertis britannie viderunt stupendum miraculum. Et prior quib⁹ est illud: et frater illum ducens ad fontem lucidissimum super quē lapis instar altaris in columnis marmoreis locabatur aqua p̄tinuus superfluit. Nec mora: et tenebrato celo ceperunt nubes concurrete mugire tonitrua ymbres ruere fulgura choruscare: statiq; tanta inundatio facta est vt circa locum ad leucam vnam tota terra obtui videretur. Quod vt vidit prior est miratus et hoc audiente dicto fratre heinrico magistro orbis beate memorie fratris iohāni episcopo et alijs pluribus enarrauit. Hoc idē audiui a patre meo annos pl⁹ q̄ illi in partib⁹ sub rege richardo anglie militauit. Nec aū dict⁹ frater heinricus m̄ et multis alijs recaret quēsiuit cum ista fieri potuissent et rēdit qd sic arte magica ignota modo hominib⁹ et ministerio demonum qui ad tempestatem et pluuias aera possunt impellere et concitare aū v

lūt occulto tamen dei iudicio p̄mittente. ¶ Eundem fratrem heinricum et istud valde mirabile narrantem audiui. Coexistēte priore p̄uinciali fratrū p̄bicatorum in partib⁹ transmarinis accidit vt in accensensem ciuitatem gracia visitandi fratres scdm ordinem aduenisset. Facta autem cēna vno vespere scdm morem suum conuētū totū vt collacōnem eis faceret extra claustra ābitū quōiuit. Est aut locus p̄pe mare ad partem occidentuā ciuitatis. Cōscedentib⁹ igitur cunctis super mare p̄pelit⁹ nebula cōscendebat q̄ post paululū abnūllata apparuit super mare mons altus et diffusus et super montem structura in modum castri nutorum ābitu turribus ac palacijs decantissima disposicōne mirabilis et ab ipso castro vsq; ad litus pons ingēs cum multa diffusione protēsus per quem et equites et pedites binerh scematis atq; figure ascendere et descendere videbantur. Cum igitur frēs aliq̄ diu tali spectaculo mimitū attēntē tenerentur dixit fratrib⁹ dñs p̄uincial⁹ fr̄ heinric⁹. Surgam⁹ fratres eam⁹ ab oracōez illudit enim dyabolus ocul⁹ nostros vt curiositate nos tēat et a dei ope

torpeam⁹. **S**ecedentibus fūb⁹
aliq̄ curiositate ducti vsq; ī finē
euent⁹ immobiles pmāseēt. vībe
runtq; instāte nocte vt p̄us ma
ris vndas nebula sup̄sp̄rgi et
post modicum nebula dispergē
te nullam illius structure sub̄s
tentiā op̄are. **V**ox similia vi
deri atq̄tus in āglie p̄tib⁹ dice
bant. s; p̄dicatōe veritatis fig
menta nūc credim⁹ annullari.
Sive igit̄ dormiat siue vigilet
siue studeat siue ābul⁹ q̄s fidel⁹
fm̄ **Theronimū** semp̄ maū pin
gat caucē dñi q̄ c̄tra demones
est tocus v̄tutis īsigne. **D**ormi
entes enī ac si vigilarēt non so
lū in aīa s; etiā in corporib⁹ ver
ant. ⁊ eos surgere ābulare ⁊ lo
q̄ faciūt ⁊ ad facinorosa sepius
p̄uocāt et īpellūt. **H**abui in
scōl̄ socium q̄ me vidēte et audi
ente nō solū facta s; ⁊ dicta lē
nesq; de die receptas dormiens
ēctabat qd̄ vt cert⁹ fui vigilās
nullaten⁹ potuisset. **H**uius rei
sūt exēpla pluima. **D**e vigi
lātē w̄o w̄neābil⁹ bonifaci⁹ quō
dā lausonēf ep̄us me audiente
tale qd̄ narrauit. **E**āt in villa q̄
dam cec⁹ qdā q̄ vacas toci⁹ vil
le in pascuis custodiebat. repel
lebat a frugib⁹ ⁊ ab certa loca
pascuis v̄teriora ducebat et qd̄
maioris eāt p̄digij colores ⁊ sta

tum singularū vacarū specialit̄
dēnebat. **V**erbi gr̄a vt si vac
cam tal⁹ coloris ab hoīe petuif
les sine difficultate vacā talez
tibi ap̄phēlam ī corrib⁹ obtulif
set. **A**d lēcū aut̄ cū q̄dam ep̄us
adueisset et de cōo audisset ta
lia et p̄basset q̄ fuit ab illo si
confirmatōis sac̄mentū ab ep̄is
cōpo suscepisset. **A**t ille non in
q̄t. **N**ec mora ep̄us cōfessū cō
firmavit cōm⁹ ⁊ mox ab eorū
carū discrecio est sublata qm̄ de
monum ope et ministerio hoc
fiebāt. **I**n studēte aut̄ qd̄ fa
ctū sit a fr̄e ⁊ dñs p̄dicatōrū
hec audiui. **S**tater qdā post
matutinas residere ī cella voluit
vt studerz ⁊ mox vt oculos ob
iecit libro dormitabat. **C**ūq; se
pius reluctaret nec p̄ualeret
ī paciens dixit sibi. **Q**uid ē q̄
c̄tra solitum tibi p̄ualet somp
n⁹. **E**t mox dyabolus ad eum.
Nōdum clausē sūt portē. **E**t il
le quō iqt̄ claudēt. **E**t demō.
Avertit̄ vsq; ad pect⁹ ab aure
vsq; ad aurem. **E**t nō lēz q̄ in
hoc crucis misterīū demonstra
uit. **S**imili ap̄e modo magi
ster albertus theologus fr̄ ordi
nis p̄dicatōrū narrauit m̄ q̄ pa
trius illi demon in sp̄e aris dāz
fr̄is apparuit vt eum a studio ē
uocaret sed mox crucis virtute

discessit. ¶ **Q**uid autē de ambulatione factū sit audiamus. ¶ **N**arrauit michi frater ordinis predicatorum qd in itinere positus ī specie socij sui q̄ retro se a via parum declinans remā seāt dyabolum vidit precedere et cum illum socum crederet et eum assequi vellet nec posset tādē cum villam ingrederetur et ille nō compaterz solūq; viderz se mire turbat⁹ est qui vāt⁹ hī ne socio itare domū celsedit merens. ¶ **N**ec diu post socius eius et ipse turbat⁹ intrauit villā et inuenit anxie residentem qui p̄ amiracione signantes se et quid actum sit conferentes ambos se illusos a demone reppererunt. ¶ **C**aveant ergo fratres predicatorēs et minores ne sancte et excellentissime institutionis regulā excedentes socum non n̄ expectatum a visu precedere vel subleq̄ paciantur q̄a cert⁹ sū qd ista et multa maiora horū p̄cula de sociorū momentanea diuisione frequēcius euenerūt. ¶ **R**eq; enī nescius futurorū p̄culorū atq; malorū crist⁹ salutis princeps hūane expertatyl esse potuit qui combinatorie discipulos ordinauit experti sunt multa. ¶ **E**st et aliud nocendi genus. ¶ **E**st frater ordinis predicatorū michi con

sanguinitate cōiunctus cui hoc accidit qd subiungo. ¶ **I**acebat vno mane ī dormitorio vigilās ante pramam et ecce videt deō nem in specie pulcherrime mulieris in dormitorium venientem et turbata grauiter cepit qd mulier illic et hoc illa hora intrare permissa fuisset. demonem hāc esse minime suspicat⁹. ¶ **R**ec mora progrebiens mulier se iuxta fratrem in lecto quasi a visu icā do illum alliciens collocauit qui statim horrens et signare se volens nec valens dorsum tandem ad parietem ponens et pedibus latus illius conatūens auz pugno eius faciem percutere voluisset os demon late diffusū aperuit et a lecto detrusus repente disparuit. ¶ **T**antus autem colluctancū f̄ris ipsius et demōis strepitus fuit vt a f̄re ī primo lecto quiescente et stupēte clausus audiretur. ¶ **C**lamare autē frater passus violēciam demōis cū voluisset vt nū narrauit non potuit h̄ t̄m q̄h mut⁹ irrugit. ¶ **E**t mirralde q̄ p̄ute q̄ arte demon hoc potuit et hoc maxie cōtra iuuenē q̄ dei grā plen⁹ fuit. ¶ **S**z hec q̄stio cia⁹ soluit h̄ de lupis beati abrosij sententia ī examerō videat⁹. ¶ **D**omo quē lup⁹ prius vidz atcescat et anticipat⁹

obutu nocētiā lic; clamādi vo
lūtatem habeat. nō habet tū vo
cis mīsteriū. despiatq; eū tāq̃
victor vici ablatē. Et ratio na
tural. lup⁹ rabijs oculorū suorū
imissis hoī ei⁹ spūs visibiles de
siccant in istanti. q̃bz delicatias
siccat arēre et sic rucus effi
citur istumētō vici obligacius
impedito. Si ergo lupoz natūā
talem violēciā p solū dūiū ha
bere pbat/ qñ potius natūā de
monū q̃ multo subtilior sagacior
et potēti⁹ ē vtp̃a sua mali
cie vici oblig; i hoīe visūq; pa
riter vel audiū. Et nū simile
q̃b accidit p qd etiā ista pbat.
Accerit⁹ ad opescēdas imici
cias q̃ iter duos frēs carnales
guissime vlabant/ cū fratre eoz
sac̃dote preclaro iter accipui.
Vbi ergo sacra nocte aūvigiliā
pasche i cenaculo iacebam⁹ spa
cio tū miliariū ā q̃tuor aū diē
euigilaui/ et hortabart sac̃dos
descedēs i seculū ignē i candelā
deferret qua inspecto libro ma
tutinatū officium cantaremus.
Paruit ille/ et cū candelā accē
dere debuisset tāto tremore con
cussus ē vt sine igne recurreret
dicēs. Ignem ab p̃is nō habeo
expectare vici diei lucē oportet;
sic ille vitauit mendaciū et pūh
lamimitatis suē recūdiā nō de

cepit. Annui mox vbi illius/ q̃a
suscitare quēpiam illa hora de fa
milia nō decebat. Ergo vbi eb
dormiūmus non euigilaui vsq;
ad ortum sol. Exstat⁹ igitur et
dolēs tā diu dormiuisse/ surgēs
i lecto confedi. Apertis aut oai
lis ad fenestram vidi quasi sociū
meū caluo capite nudato ingui
ne et asinino vultu vult ab vici
nam faciendam demonem stan
tem. Indignat⁹ ergo socio meo
vehemēter cū eum incēpare vel
lem nō possem ablata voce/ au
diui mox stertentem sociū/ q̃
cum stupore surgēte dixi vides.
Ecce iuxta me ad fenestram i spe
cie tua cū quanta inordinacōne
stat dyabolus et me cōtra te cō
mouit. Nec dicēs vidi q̃ malig
nus ille per fenestram quasi fu
mus euauit. Dictis autem ma
tutinis festinauimus ad locū vbi
vōti pariter fueram⁹. Nec mo
ta vbi sequenti die pasche cele
brauim⁹ predicaui⁹ et amebi⁹/
cū me vicino diuo i pomerio ab
sopnū meridiana deposuissē et
oculos clausissem vt dormirem/
audiui emī⁹ iuxta me q̃i susur
rantes aliq̃s submisit tū. Nec es
aut et cogitans ne forte aliq̃ te
expectet vt eis satisfacere ape
rui oculos et surrexi/ et ne in vi
dens reclinaui et clausi oculos.

Statimq; audies altius ia et eui
bencius murmurantes surrexi
nec ullu vidi. h nec tuc aliquid
de neqcia demonum suspicatus
tercio me deposui. **N**ec itersti
cum aliqd clausis oculis inter
cessit cum manifeste vocem au
diem in hec verba. **E**cce inquit
cum quanta superbia viliis iste
nos facit dormiens expectare.
Ad hec igit cu mor apertis ocu
lis surrexissem nec aliquem inue
nissem conieci pauldubio demo
num iniquitatem qui me et tur
bare voluerunt et indicium futu
re nequicie demonstrare. **Q**uar
ta autem fecit sequenti ieiunia octa
uam pasche conuenerunt amica
fratru illozum quos ad pacem
reducere debebam. et inter age
bum tanta inter se freres discordia
sunt comoti vt in eode loco vbi
ate demones audieram murmur
antes nisi maria pentu et aico
rum violencia restitisset se iuice
instictu deonu validissime permis
sent. **V**icim? tu dei gracia nequi
ciam demonu et pacem reforma
uim? iter fratres. **P**ropter hoc
igitur duo confideam possut in
te gesta qua retuli q penitencia
demonis que primovidi vox mi
ablata est ne clamat? secundo aut
cum plures eoru ter audissem vi
sus michi ablat? est ne videret.

Vide ergo lector quantas et qles
nocendi artes dyabol? attēpt?
et q solliciti esse hoiez adusus
illu semp oporteat nec fangi vl
lis iurijs nec allici bladiinis.

Anno pnte. **M**. scz. cc. lviij. **J**
ape citate colonie agrippina in
villa q oppidu egis vocatur qba
solēni die igēs chorea deonu in
habitu alboru mōchoz i planicie
campi visa ē uicibus altisomis
et pubians et exultans. **E**gre
gatis igit cum sacdote suo ho
bus ville cu ad choreā accēdere
voluissent demones scdm q
hois appropinqbant choreā do
procedebant ab fluuiū qabusq;
se total illa malignaciū turba i
fluuiū adnullauit. **E**t hic q; ne
qcia deonu ostēda ē q q; ab
exēplū spiritualiū virozum ad
ludum nephariū chorezancium
hoim simplicitatez iducere volu
erūt. **V**ide et hic spūalia mie
neqcie in celestibz. **E**t memo
re iordan? fē et magister et bis
predicatoz gracia visitadi frēs
romā ueneāt qui accepta bene
dictione in domo frat? a fribus
legit missam. itruit postea in
hemariā videre languentes et
inueit frēs ouersū q; sane men
tis esset tamē diligētissime ope
ditū. **Q**uerat g° mgē ab illo cō
pebito causā. rñbz ille alienatū

se fuisse hactenus in aduētu ei⁹
integre restitutum. **C**redidit magē
spiritui neque acius q̄ decebat
et opeditū solui precepit. **N**ec
mori felix p̄p̄ **honorius** subito
aduētu ei⁹ mābat eū facta de
mīcone post prādiū itare ai
ciā. facturū clero f̄monē. **V**inc
postea venit ab prādiū mābat
vīte f̄ cōfusus q̄ fuerat cōpebi
t⁹. accubuit ille sensate se habu
it. **E**t ubi facto prādio et dictis
grachi magistro strātū est ab
pausandum venit demoīac⁹ ille
et accepto mīorio gutt⁹ magistra
dormientis iacit h̄ non ex toto
nūdum cō loco vulnere dato.
Qui subito lesus euigilans ma
nū obiecit mīorio et duob⁹ aut
trib⁹ digitis vsq⁹ ad emulacō
nē vt credebat lesionē accepit.
Exprobrat⁹ ergo i tumultu toto
aduētu accurrūt fratres mīstrū
q̄h̄ seminecem inueiunt et elato
fletu cum clamorib⁹ eiulabāt.
Tūc p̄p̄ dom⁹ ipato filēcio p̄ce
pit ne res i scandalū ordīs dif
fūderet et ne iūteret ab emulis
seculantib⁹ celaret. **V**enit ergo
hora predicandi et p̄ior fratru
vice magistra predicatur⁹ access
sit. **A**t ubi themate prelibato p̄
se q̄ f̄monē debuit subito resolu
tus in fletū cum clamore valido
mugitū emisit. **A**ttēns aut oī

et cardinalib⁹ q̄dā felicissimus
familiarissimus ordīni p̄p̄e tra
hit ad p̄p̄ q̄nt q̄d cause sit. **S**a
tet. **N**ec moā abo igredūnt ad
papā aperiūt infortunū cōcla
mat ab plāctū papa dicēs **R**eu
dñe de⁹ q̄d actū ē. hodie mag⁹ co
lūna ecclē cecidit. **Q**uid pluā.
Accēdūt arurgia p̄spiciunt p̄
tractāt vulnere. dñū potius q̄
hūanū suadet adiutoriū cū omī
p̄cū istancia postulādū. **T**er
cia aut die huius ifortunij illu
cescēt inuit magister adolescē
ti nouicio vt sibi altare preparz
in occulto. **S**tupefact⁹ igit nec
mītrū iuuenis p̄p̄i indicat q̄d si
bi precipit. q̄ q̄h̄ raptus stupo
re nimio avertit ad magist⁹ q̄nt
si delirz an falsū sit q̄ missā in
supmo vite p̄culovelit celebra
re. **M**agister ergo ituit⁹ p̄p̄em
aūf ocul⁹ innuit vt recedat. **Q**uo
parente et exspectante tam ḡadis
euent⁹ surrexit magister vt po
tuit sacris vestib⁹ se induit. cele
brauit et sumpto corpore vni
fici sacramenta vulnera manus
et gutturus seūde ablucōnis in
calice liquore p̄fundit et sic in in
tegrū sospitat⁹ eadem die i āmi
cōez oīm q̄ se sciuerūt i chisto
no corā papa et cardinalibus
et oī clero gloriofissime predi
cauit. **V**inc postea fcm̄ ēvt ipe

papa et fratres in curia deuotissimi
erga predicatorum ordinem eum icon
suetis auctoritatibus et privilegiis
exaltarent. **U**n successor ipsius
pape honoris beatus papa grego
rius fuit iohannes dicto de argen
tina quondam bolnensis episcopo ma
gistro ordinis predicatorum facto cum
magna deuotione dixit. **N**e tibi
karissime quod pro inde papam
ordinis constituto ligum aut tuarum
ponarum pro malleo. ut secundum omnia pri
uilegia que ordini tuo expedit.
vel privilegia que alijs etiam re
ligiosis quibuslibet usque in presentem con
cessa sunt privilegia scribi faci
as et bullato. **N**ec mora. magi
ster et qui cum eo erant fratres omnibus
registras apostolicorum inspectis
omnia privilegia que sibi commoda
et utilia pro confirmatione ordinis
essent vel fore possent consensu
cardinalium et curie bullata et
super scriptis in signum so
lemniter acceperunt. **V**inc ab
beate memorie iordanum rebea
m et quid fecerit vel de eo sit fa
ctum videamus. **A**gitur ibi dies
venit quo accepta licencia a car
dinalibus episcopo curiam debuit
a domino papa iuratus contra con
suetudinem nunquam visam ab mensa
eius in modum lune corniculatam
sedere compulsus est et post pran
tium sic dimissus. **E**t vide quid

actum sit. **E**rat romam ad sep
tere miliaria noctis tenebris de
prehensus hospicium cum suis a
lacerat. et ville quesuit et non ac
cepit. **S**ed cum receptus fuisset a
paupere et pro penuria recipien
tis incenatus vespere remansit
sed dixit cum ingenti gaudio fra
tribus quod secum erat. **U**n dicitur pres
biter ille qui nobis negauit hospi
cium quia michi gloriam abstulit
quod hodie cum summo orbis ponti
fice in una mensa confedit. **V**ic p
alpiu iuga non longe a motis pe
de dignissus acuta febrem gra
uissimam labore itineris fatiga
tur iacuit. **E**t vide lector quod cal
lide et huic insidiatus est dyabo
lus sancto viro. **E**pus civitatis ab
qua declinauit ut audiret tanti
preis aduentu hospicio recepit in
fremum et violenter in apertis suis se
cretis thalamum et in lectum proprium
collocavit. **V**abuit autem magi
ster secum portem sui ordinis viz dis
cretum laicum valde et primum in mori
bus probatum et philosophum qui magister
sacre theologie etiam in iherosolymis
dignissimum dixit. **P**ortet ut ma
gister eximias te et michi
his obediens et subiectus. **Q**ui magi
ster humiliter. **F**iat inquit. **E**t
ergo contra consuetudinem ordinis sua
uiter in plurimis statutis confirmata.
Primo enim ut vidimus in lectis

plumeis iacere factu bz non licebat. **S**ed q̄a in multis locis et terris maxie apud paupes palearū copia vel stramēta non sūt. statutum est vt hanc sternere f̄b⁹ iacere licet. Nocte igitur magistro solo in thalamo q̄escēti apparuit dyabolus tñsfiguratus in angelū lucis dicēns. Estne magister iste iordanus q̄ fama celebris et v̄tute p̄t̄a t̄a predicator ordīs clarescat. Dubitāe potētiā n̄ ante longo tpe te nouissem. **Q**uod v̄l et ipubens factus es q̄ q̄si dñator terre i lecto plumeo et senas req̄escis. **M**iser q̄le exēplū ordīni tuo et factu bz relinqs. **E**t non est tui deus oblit⁹ in finē q̄ ad redarguendū te misit me. **E**t tu igitur surge et terre supplex inuincas. **R**ec mox dyabolo disparente territus magister in terram corruit et sic iacens mane a dicto p̄ore et f̄b⁹ iuenit. quē p̄or valde seuerē corripuit et p̄ obedientiā in locū iacere coegit. **S**equēti autē nocte sathan iterum aubaciā durius q̄ prius sibi iobediētem redarguit et magistro ad terrā descēdere mox precepit. quē cū de mane prior iterum inuenisset ad terrā grauiter indignat⁹ dixit. **H**icor vestram non tantū vt ita dicā stulticiā immo p̄orsus i

saniam q̄ in periculū non solum corporis s̄ etiā aie contra obediētiā hoc facere voluistis. **E**t ego testor altissimū q̄ nollē p̄ toto mūdo ita grauiter et ita deum et ordīez excessisse. et hec dicēs flere cepit vberame. qd vt vidit olacramat⁹ et magister et procidens ad eius pedes cōfessus ē q̄lit ei vt ab eo verius cerneret tñsfigurāt⁹ lucis angelum dyabol⁹ illuissit. **T**ūc p̄or admiat⁹ mitigat⁹ est valde. et p̄cepit vt lectū ascēderet et tps creatū expectaret. **E**nt autē debilitatus valde et induata matena vix habebat spirit⁹ ad pausandū. **T**ercia autē nocte non destitit neq̄ dyabolus t̄plicare v̄sa mā. et vix mox ad increpandum verba composuit. preleuit eū vix beatus et dixit. **O** neq̄ssime humani generis infimice quomodo simplicitatem meam quasi perzelum qualēcūq̄ ad ordinem illudere voluisti. **E**t ego q̄dem n̄ hoc omnipotētis dei dispēlatio p̄misisset sapiētius aduertissē q̄ melior est obedientia q̄ stultoz victimē et q̄ quasi gen⁹ arcolandi est nolle acq̄lescere. s̄ et hic n̄ miserie accessit gloria. tibi autē cōfusio sempiterna. **E**t statū hīs dñs i facie v̄mbra cū expuit disparentis. **M**agister

aut postquam cum alacritate spiritus
 et sine perturbatione quie-
 uit circa diem septimum optime
 cretauit. qui infra paucos dies
 ab egitudine recreatus integer
 rime conualuit. **Q**uid autem si
 bi in ipsa sua infirmitate contige-
 rit ad exemplum posteris affu-
 turum fratribus enarrauit. **H**ic
 et aliud per illusionem demonis in
 bonomia contigit. Celebravit idem
 beatus vir missam die quadam ut
 solebat fere cotidie in secreto. In-
 fit autem tam mirifica odoris fra-
 grantia in susceptione diuini sa-
 cramenti ut nulli esse posset du-
 bium hanc non esse nisi a deo nisi for-
 sitam alicui qui discretior spiritui
 tuum habuisset. **D**e miris odoris
 ferum per longum tempus habebat
 et manus ita ut vix ei cibis sa-
 perior sumptus. palato tamen
 cordis interiorius discernerebat quia
 odor ille recreacionis spiritui non
 prestabat. **A**bijt ergo dominum de pre-
 ca quid sibi vellet odor ille resp-
 sus in uanum. et euolutum est ei
 quia demonis arte sit gestum et
 crucis signaculo mox cessauit.
Eodem tempore cum idem magister
 iordanus multos laicos clericos
 ad ordinem conuocasset et in bonomia
 receperet et multa ex eis grauif-
 simis demonum impulsibus temp-
 tarentur. et per hoc magister mi-

ra oracionum instantia repug-
 naret. una dierum demon libe-
 ra voce locutus est ei. **F**acias in-
 quit fratres tuos cessare a pre-
 dicatione et confessionibus ho-
 minum audiendis. et ego cessare
 faciam socios meos ab omnimo-
 da temptatione fratrum et lucta-
 tionis. **C**onfessus mox magister ad tem-
 pus et effectum moris obsecutus est
 sponsonis. **N**ec multi post hoc
 dies effluerant cum magistro
 oranti dictum est ita. **Q**uid est
 quod facere uoluit. ut mites pa-
 ctum cum morte. **O**rat fratres
 pro tempore et per tempore studeant proxi-
 morum instructionibus et salutem et
 paulo dubio pure et vigilantis in-
 stantia temptationes demonum
 repellent. **N**ec mora. ubi hoc
 magister in capitulo fratribus indica-
 uit et illi mandatum ei. **M**iro spiritus
 feruore expleat. ut de omnium
 eneruata et frons in cor omnes mi-
 ra alacritate mentis ab cibis
 temptationibus queuerit. **E**t hinc
 nota lector quod in hoc articulo di-
 cat gloriosissimus augustinus. **O**racio-
 nibus mudamur locis. instruimur
 utriusque aut bonum est si vacat. si ve-
 ro non melius est orare quam legere. **I**n locis
 nobis agnoscamus quod agere debeamus.
 in orationibus percipimus quod saluta-
 riter postulamus. **O**rationibus
 nutrimus animam. locutionibus excitamus.

Nouit semp oſo ſine lōe pſice
re h lōe ſine oracōne maſſime.
Nū ſiſcermi potēſt de ſacili qñ
ta ſit pīuli ⁊ laboris pacum vel
nichil orare ⁊ ſemp legere ⁊ nū
q̄ ab ſapidam ſcām pueire.

Vidi ⁊ caſſime erpt ſū ſicut
auditor eius p mulā tpus q̄ re
netabil ille fē orōis predicator
magiſter iordanus ſup⁹ ſe
cim⁹ mēſonem multis annis ſe
re cotidie cū tñ i cathedra theo
logiā leger; tñ de die et nocte
oracōnib; iūtebat vt pſalteriū
dauitum leger; et interdū di
ctis hōis ⁊ lectōnib; ⁊ diſputa
cōnib; terminatis cōtemplacōni
ſine ⁊ meditacōnib; inſubaret.
Quid miri ergo ſi tal' homo in
ſcētia pſecerit q̄ tā ſancte tam
integre i vīuce pſecit. **C**ertū ē
ergo vt i pcedētib; dcm ē oſo
nū iſtāta vīute; demonū ener
uari. et nō tñ ſtudiū ſcripture
vīuetiā oīs vīutis grā; per ora
cōnis vigilantia augmētā et
in robur perſeuerātie cōſuati.

De ipſo aut pie memoriē et
vere ſancto viro magiſtro orōi
nis predicatorū ſancto iordano
q̄d ad peticōe; ſrat; in pſa po
ſuerū iudicē. **G**aude felix theu
toia tps iſtat leticie. quōdā v
t⁹ glōrie ſuegit virore grāe. **N**o
re miſericordie ſpondēs in abū

bācia ſi vas ſit capax venie. **N**i
uū cōſentem edibit fons aq̄s ide
ficiens. q̄ patens ide; inibit ri
uus ide ſaturans quem bibens
ager ſitēs fructū cētū reddi
bit. **T**riplo cētū faciēs pē ior
dan⁹ effluit. vt tuus fōte grā
quē nūq̄ q̄s iminuit bibēs ex i
digēcia. h ſtat miſericordia ple
n⁹ q̄ pſſos doluit bira mundi
miſeria. **A**llepit ore melleo mul
tos vt caſto viuerēt ſpato cul
tu phaleteo cultū cordi; iueat.
et vbarite ſparget ore flāmā
tes igneo ſagus peccati pelle
nt. **S**actus orbat⁹ caulo ſabro
lumen reſtituit. et fame pſſo
populo mulaplicatū prēbuit pa
nē turbe dū eguit. xpm ſequēs
imaculo p quē hoc mun⁹ habu
it. **P**rece ſancti cōperat vroz
vīa bohēmie ple; ſcō dōueāt ob
ſpem maioris grāe. **S**z ab oſia
ſpē neſcivit q̄d cōmiſcāt ſancti
pſis auſtodie. **P**eractis hōis
plurib; vīa memor efficit. icla
mat ſcām precib; ⁊ in fletū reſol
uit. **N**ec moā vite reddiē puer
datis vagitib; ⁊ ſic iordan⁹ di
cit. **S**athā ſanctum aggredīē
temptat modis mīſſis. edoz
ſuſcit⁹ ſpargit dū ſactus iſtat
miſticis. h nō val; araficis diu
dolus dū pdiē in prece vīa ſup
plicis. **V**ic terā ſanctam adijt

fratres illic iuifere. h. cum mare
rediit mergendo cepit psallere cri
stum benedicere. sicq; celum su
bigit ut signis daret credere. **N**ec
mox. mox incanduit columna lu
cis maxima que dum de celo mi
cuit membra lustrans sanctissi
ma. in quo transisset anima vi
bentes scire voluit in re manife
stissima. **A**diecto sancto littori
celi lampas emicuit. que ter su
perstans finit. quarto q; espila
duit. in hunc quem seculi habuit
et sic reversu celeri rapti nube
non patuit. **C**orpus fragrans mi
rifice curatur a fidelibus. a grecis
dantur unice latamis et gentilibus
laudes casto cum fletibus et sic
verum magnifice sub tribus patet
testibus. **V**inc in achondilicia
feret per magnificam. recipitur cum
gloria sit mox signo mirifice.
saluat palatium. sicq; virtutum gra
tia apparet magnificus. **A**ntiquum
tunc prodigia imbat novum recipit
prece sancti demonia victa clamant
et fugiunt et surdi sonos audiant.
claudos soluit leticia ceteri lumine
recipiunt. **N**ec prius tam eximij se
quimur nos vestigia. ut digni pa
tras filij prius ditemur gratia. sicq;
seculi in gloria sortes spectantes pre
mij ducamur ad celestia amen.
Hic vir beate memorie natione
theutonicus de westphalia natus

est qui magis prebitus gratia ordinis pre
dicatorum prebitus multis annis.
Fratre quodam ordinis predica
torum electus et bonus arnoldus no
mine ex patribus treuerensibus natus
et prius fuit in oppido wiburgensi
dictum beatum virum magistrum iorda
num ut ipsemet retulit in statu
defunctum vidit inter choros an
gelorum apostolorum et prophetarum ma
nibus angelorum ferri. et hoc quidem
ut ipse audiuit beatus luytgardus
aque mortalis de magistro ior
dano in spiritu rapti vidit. **E**t qui
de licet parum digrediar a tempore tunc
de supradicto fratre arnoldo prius wib
burgensi visionem pulcherrimam
enarrabo. **R**etulit in fide pius et
bonus qui hoc ipsum ab illius ore
percepit quod annis paucissimis
ante mortem desiderium magnum ha
buerat ut super statu suo cui ut
proprium est bonarum mentium non
modice metuebat a domino solari.
Acadit ergo ut seivigilanti do
minus in visibus prius in forma specio
sa per filios hominum gloriosissimus
appareret. quem ut statim in primo in
tuitu cognovit cogitare cepit.
Vtinam in omnibus dominus me esse
cum saluabis in libro vite scriptum.
Et mox dominus in pectore suo libro vi
te demonstrans ei cognationem respondit.
Ecce inquit liber reuolue eum et
nomen tuum ascriptum iueies.

Et mox gaudio cordis exiliens
 venit librum et leges legis aureis
 scriptum vidit et in eo repperit
 nomen suum et merito quidem in li-
 bro vite pectoris christi se scriptum
 vidit. quia vita preclara et opere
 bona vite castum in pectore gerebat
 et ore per quod deo et hominibus ama-
 bilis apparebat. Ipse enim assuetus
 in locum a domino vngarie fratres
 sui in wiborch nullum alium pri-
 orem eligere voluerunt donec
 eis redditus remaneret. Cui suc-
 cessit magister raymundus vir lau-
 tus valde qui in utroque iure
 repperat ecclesiasticum scilicet et civili.
 Hinc successit et venerabilis iohannes
 de theutonia natus qui multo
 tempore natus domini pape in ro-
 ma eius solus episcopus ecclesie
 preerat. Et cum haberet in episco-
 patu plus quam octo milia marcarum
 in redditibus quasi nichil tamen in usus
 proprios expendebat. sed omnia pau-
 peribus erogabat. Nec solum quod
 equum habuit sed asellum qui libros
 et episcopales insulas deponebat.
 ipse vero pedes cum fatigatus in-
 cedebat. Hic postmodum absolu-
 tus ab episcopatu electus est in ma-
 gistrum ordinis predicatorum et hijs
 prefuit multis annis. De hoc ve-
 nerabili viro certissima relatio
 precepimus quod ei puero existenti ad
 huc in etate annorum primo pre-

dicatorum qui nondum erat tunc et quod
 episcopus futurus esset et omnis sta-
 tus vite sue a domino reuelatus sit
 et ostensus. Multa quoque facta ab
 eo mirabilia referuntur ex quibus
 unum breuiter enarrabo. ¶ Venit
 in romanie partibus tunc magister
 intrauit hospiciu pauperum sacdo-
 tis. deambulauit super scriptum itinerem
 fatigatus et dum amplius cogitaret
 vnum pauperum hospiciu aliquod ob-
 uenit. cum se cum fratribus et haeret fa-
 tigatus. venit adis quam cornicu-
 la dicimus et de summo aere eius
 pedibus aduolauit. quia pedes ma-
 gistra frequenter restro contigit
 iterum ad aera reuolauit. Quovi-
 so magister surgens inconsuete mag-
 nitudo spissitudinis et latitudinis
 numisma argenteum quod cornicu-
 la ad pedes magistri posuerat
 mox iueit. aduocans sacerdotem
 munus cornicale iussit accipere
 et necessaria fratribus ministrare.
¶ Hunc autem episcopatu a iuuentute
 cognoui nec unquam aduertere po-
 tui minus eius deuotum tunc minus
 quod sollicitum de propria vel salu-
 te aliena. quod postea cum episcopus
 vel magister ordinis extitisset.
¶ Obijt autem in maximo feruore
 spiritus apud argentinam urbem
 theutonie. Ad cuius tumulum cre-
 bra miracula facta narrantur. Ele-
 uatum est autem corpus mirabile a

domino maguntinēsi archiepiscopo et electo argentinenſi anno ab incarnatione domini. **M**. cc. lxxvi. In eius elevatione fratribus predicatorum ab generali capitulo aggregatis illustris regina vngarie manebat per litteras solenne miraculū quod subiūgo.

Filius suus primogenitus congregato exercitu magno dimicare voluit contra patrem pro quo regina mater nimis grauissime turbata tota nocte precēdēti quam sequenti die futuram congressio putabat. in oratione se et lacrimis dedit. tam pro filio quam pro viro rege sollicita. **F**iducialius tamen ad magistrum iohannem oratione directa quem multum in vita dilexerat et fratrem quēdam eiusdem ordinis quem iam defunctum confessorē habuerat ab eo eidem regie seminuigilanti apparuerunt. **Q**ui magister iohannes sereno vultu perdidit inquit quoniam in nostris orationibus mediante clemētia dei fiduciam habuisti. ecce predico tibi quoniam hodie antequam comedas nuncius dicet tibi quod pacifici erunt pater et filius in bonū omnibus ordinatus. **M**andauit et alia dicta illustris regina quod eodem anno per meritum beati episcopi et magistri iohannis suscitatus et mortuus fuisset filius et alia in

finita miracula claudere ceceperat suorum obsessorum a demombus et aliarum infirmitatum per eius meritum conuallisset. **Q**uic successit uenerabilis humbertus vir grācius et spectabilis grācie de burgundie patribus natus. qui gratia predicationis in grāmis locorum fratrum antequam in magistrum perficeretur emicauit. **H**inc postmodum in tussie partibus provinciarum fratrum predicationum factus adeo remaneat ut gratius et carus fuerit cum plures cardinales in papam eligerent eo tempore quo dictus innocentius quartus est in apostolicum assumptus. qui postea provinciarum francie factus magister totius ordinis effectus. **A**t quoniam non inutiliter licet longe a matre digressi sumus spiritalem nequiciam demonum persequimur.

Est et aliud fallendi genus demonum ut homines fallantur spacio peccati vel vite per luxuriam promissam. **U**n tamen fuit ordinis predicatorum quoddam valde mirabile recitauit. **E**rat quidam nobilis in westphalie partibus vir armis strenuus et potentis iter suos. **H**inc nocte quodam per suam terribilem transiēs audiuit vocem mulieris qui inuicem cantabat. **E**t dixit suis. **E**stne quis vestrum qui mecum uadat mulierem videre cantantem. **O**mnibus

Nota

i

disſimulātibz et phibentibz illū
prexit ſolus et inueit ſtātem ſb
arboze quaſi nigā moialē ex tē
his i celū maibz cātantez. **Quā**
cū iterrogaffet ille qđ agēt. rñ
dit. **H** laudo deū meū. Et dēs au
tem ille aliqūe ſcōrū eſſe. roga
uit eam dicēs. **D**ic m̄ obſecro
qđ futurū ē m̄. **E**t illa. **M**ulta
inqt mala feciſti et adhuc faci
es. deuictis inimicis tuis crucem
tñſmarinā ſuſcipies tñſfreta b.
et i xpi ſuicio morieris. **A**d hec
verba gauſus ille reſeſſit. et vt
illi predictū ē facta cede ho inū
inimicos deuicat. **Q**ui cū preſto
lareſ crucis ſigōez vt tñſfreta
reſ. icidit i acutiſſimā febrē. **R**o
gantibz ergo et oſulentibz phi
ſicis et amicis vt oſtēteſ pccā
et peiterz cōmuniretqz ſe eccle
ſiaſticis ſacramētis qā ei pialū
imminere videretur. noluit ille
nullomodo ſe reputās moriturū.
Cūqz ſup hoc phiſici miratētur.
fratē illius carnalē magne ido
lis clercū mādauerūt. **C**ui fra
teris periculū intīmantēs ſuper
ſalutē anime illius ad monen
dum iſtancus oſulebāt. **M**ox
ad fratrem igreſſus clercus. ar
guit periculofius infirmātem.
Qui miles ait. et tu vt aliq ſtul
tus iſtas michi qđ optime ſcio
qđ neqđ moriar. **C**ui clercus cū

lactimis dixit. **E**t vnde hoc ha
bes frater kariffime. **E**t ille tā
dēs. **S**ic et ſic dictū eſt m̄ qđ cru
cem accepturū ſim. et i tñ ſcōz
moriturū i caſti ſuicio. **A**d hec
yba fē eius tactū dolore cordis
intūſeaus. vix inqt frater kar
iffime. ille atiquis hoſtis dyabo
lus tuo nūc iſidiaſ calcaneo. qđ
mēbacio ſuo te nūc nūc deape
moriturū. **A**ge ergo ſalutis cau
ſam et peitere. et iſpleas qđ roga
ris. **N**ec mora. de ambēs petit
aduōci preſbiterū poſtulat vī
am camina oſtēte. ſtatuit teſta
mentū recipit corp⁹ caſti iungi
tur exalat ſpiritu. et ſicut credi
mus ab inſidijs deōnū liberat.
Nec diu poſtea deſicti fē clerc
us. boitatē criſti in frē mortuo
ri cognosces p̄dicatoz ordiem in
tñas multa oſtācia ſeculū de reli
qt. **C**irca finē libri vidēdy ē. qđ
et qđ. vbi et vñ potestas deōnū
qđ nō ſolū gentilibz aut falſ vel
perūſis caſtianiſ vrūettam et
bonis ad vrandū eos illabi vi
deant. **E**t reſpondemus qđ illa
eſt i mal⁹ cor̄p̄cio. vñ iudicta.
in bonis vero p̄bacio purgācia.
Qual⁹ aut hec ſit vel q̄liter hec
ſit breuiter videatur qā p̄mer
giā opacōez. **N**ulli vero habea
tur dubiū quī i corpore nō i aīa.
ſolus enī deus nō creatura per

inhabitantē g̃tiam illabiē aīa
bus. **N**ū aut potestas demonū
sit planissimū q̃ ex deo. Et q̃dē
excessus q̃nq; hoīm per bonos
siue malos angelos puniuntur.
Per bonos vt in saul. **V**inc
nup ad designandū meritum de
uotissimi regis francie ludowyci
q̃ddam accidit q̃d subiungo ill
m̃ eicitantibus q̃ viderūt. q̃ gra
tum deo ipius regis francie exē
plū altissime hūilitatis existat
rex omnium cast⁹ tam euidentia
mīaculo demōstrauit. **C**omes
gelae otto auresorem cū lēis pa
trius miserat auresu p̃pero redi
tuz. quē redeuntem comes otto
interrogās q̃siuit si regem fran
cie ludowycum vidisset. **A**t ille
vie more subfannātis contorūt
collum. **V**bi iqt̃ vidi illū mīsez
papillardum regem caputū ha
bentem capitis super scapulas.
hec dicēs faciem cōtorūt ex ad
ūso et sic facies contorta reman
sit. **E**rubescat theologice cathe
dre vilis ille presūptor q̃ p̃bica
uit ipsū de q̃ scapsum⁹ egem nō
debere vt cōib⁹ vestibus. s̃ semp
purpuratum incedere nec plures
missas audire q̃ vnā. **M**ortalit̃
aut peccare dicebat fr̃es prebi
catores intelligens omnes illos
q̃ predictū regē inducerent ad
huiusmōi deuotionis et hūilita

tis exēpla. **A**in⁹ sane ymmo v
lut isamissim⁹ intellexit q̃ salu
tis n̄e p̃ncps ihesus ex opaci
one culpauit illos q̃ in domb⁹
regū mollibus vestiūt. cū nobi
lissimus ille baptista iohes ex
p̃l cameloz imbutus zona pelli
cā angere. **M**oderatores orb
et reges frequēter vidim⁹ cōis
pāni lanei vestib⁹ vt. **N**on n̄ ca
melini coloris vestib⁹ auus ip̃i
us egis gloriofissim⁹ philippus
rex idiscretis t̃pib⁹ anni vt̃ ba
tur. **L**udowici aut filiū eius eq̃
regem gloriofū et bonum istius
egis ludowyci patrem nūq̃ vi
disse me memini purpuratum.
Karolus ille magn⁹ postq̃ in
roma coronatus est imperator
nūq̃ postea voluit vt de eo scri
bitur infula pōposi habitus in
signia. **Q**uantū illi prebicto de
uotissimo regi francie ludewico
total vniūsal ecclesia teneatur
neminez posse arbitror estima
re q̃ sane videre voluerit quāta
aīaz iactūā fuisset si illa intole
rabīl superbia de qua superius
in controuersia clericoz parisi
us compendioso scilo digessim⁹
in destructionē duoz ordinum
fratrum scilicet predicatorum
atq; minor processuz aliq̃ten⁹
habuisset. **E**git enī dñs rex p
scripcionib⁹ iniquū egit et l̃is

apud papam beatissimum alexan-
dru et fratres eius cardiales qui tunc
omnes gratia dei et sua misericordia et mere
negotio fauorabiles extiterunt ut
finem haberet malitia et in suavi-
gore iustitia et innocentia tueretur.
Testor deum testor sanctos te-
stor et fideles omnes quod nunquam aliquis
regum nunquam aliquis principum tam ne-
cessario quantum ad salutem et pa-
cem fidelium pertinet ecclesiarum do-
tauit muneribus et rebus honoribus
exaltauit. **Q**uid enim christo in
diuiciis. quod illi et honoribus mun-
di vel in hominibus principum. **D**ixit
ut veritas et vere dixit. **R**egnum
meum non est hic. **A**plausum enim
pilati quasi de gente sua et ponti-
ficibus non curauit. sed constanter per-
stetit pro populo mori accele-
rans passionem qua in supernis ef-
ficaret regnum quod habet non finem. **A**ge
ergo nunc superno regi salutis tui
principi casto. **A**ge inquam ecclesia
age tu precipue predicator et mi-
nor. **A**gamus et omnes solemnitatem
gratias que talem istis temporibus regem
dedit qui in fortis manu teneat reg-
num tuum et nichilominus pacis ci-
uitatis humilitatis exempla pre-
beat vniuersis. **E**que enim gladius in
aeribus aptus est et tunc nudus exoritur
et cum retracta manu occultatur in va-
ginam. **V**idi in brebancie partibus
in monasterio cisterciensi moni-

alem quendam religiosam valde
et vita puram. quam cum visitarem et
eam ut poteram consolaretur subito
demon pessimus qui in ea latebat
per hominibus salutis ferre non va-
lens cepit latrare ut canis et hy-
anti ore ac collo contorto eiusque
lumbis blasphemare. **C**ui dixi.
Miserissime qui in dei laudibus
cum bonis angelis insistere nolu-
isti nunc canem latratum et bestias
imitaris. **V**idi et aliam in eadem
terra mulierem diuitem et bene-
stam possessam a domino. quam cum
rogante presbitero religioso vi-
sitarem. iuicem eam a uxore ne
demonis quiescerem et sensate lo-
quentem ut sanam. **T**unc occul-
te nullo aduertente versus canticum mo-
ysi in deuteronomio secundum quod a sancto
quodam viro audieram tercio repe-
turi ad prouocandum de memini in obse-
sa. **D**eum qui te genuit dereliquisti
et oblitus es domini creatoris tui.
Nec mox mulier pallere cepit
labijs atque vultu et buene in col-
lo eius ad gressum pollicis in-
iumentum. **T**unc ego quare in
quo pessime uxore feminam pre-
supsisti. **M**ox tuo inquit viro suo
compassa in subsidium anime illi con-
tulit quicquid boni fecerat in hac
vita. et ex hoc nacta occasione
vas vacuum mori itauit. **C**ui ego.
metus miserissime. ex hoc enim

quod dedit mediāte caritate cumu-
latum est bonum eius. Et ille cum
cachinno mendax inquit sum
nec mirū si mentior. **Mox** ego
Estne illa tam pulchra ut dicere
celestis pētia quā pōdidisti. Et
respōdit. **Iu** infimū pulchri-
or quā dicatur. Et ego. velleſne
redire ad illam si posses. Et il-
le. vellem inquit ut possem vsq;
i diē iudicii oīa excogitata ſup-
plicia ſuſtinē. **Qui** dixi. Et ego
promitto tibi in periculum ſalu-
tis mee promiſſe ſi mendax in-
ueniat. illam perditam glōri-
am recuperare te poſſe ſi tantū
hec dixeris. **Domine** deus pec-
caui ignoſce michi. Et mox ille
contorto collo exclamat hōrifi-
ce domine domine. **Cūq;** hoc ſe-
pius cum clamore valido perſo-
nar; nec vltima i vobis proceder;
Impoſſibile enī ſciebam illi ut
deum ſuum dñm recognoſceret
et ſe ſateretur peccaſſe atq; ſibi
precaretur ignoſci. tandem ſub-
iunxit. **Dñe** deus margarete ſic
enī obſeſſa mulier vocabat.
deū recognoſcere dñm ſuum in-
dignatus. **Tunc** ego. o iſeliſſi-
me omnium creaturā ſupbia
eliſit te et de celo depulit. te redi-
te ierpiabilis ſuperbia nō per-
mittit. **Nec** mora. conſuſus ob-
mutuit et poſt paucos dies non

tamē tunc ſeīnam de reliquit. **Au-**
di et de alio obſeſſo mirum dei
iudiciū. **Erāt** circa cameā cum
civitatem quādam hereticus aſtu-
tus valde qui metuens iquiri et
oburi a fratribus pōdicatorib;
q i bā citate eo tpe plurimos
oburebāt ſignit ſe arreptū a de-
mone. et ob hoc ad ſcām aycha-
rium in aſpria obſeſſos curare
potentem ligat; ab inimicis vel
amicis deduct; ē ut in eo non
hereſim appalātā ſi ſuā puta-
rent. **Et** ut audiuit qdā cleric;
obſeſſus a demone et ligat; q
eligius boogus ſic enī vocabat
tur ligatus ponereſ in locum.
ſubſequenti nocte idem obſeſſ;
clericus diuino nutu ſolut; eſt.
et aggregans mattas et ſtrami-
na atq; eccleſie ſcampna ſuper
ligatum hereticum cumulauit.
Iudum aut et ſuam credēs ille
biſſimulat quoabufq; clericus
ignem de lampade ſumens obu-
rere hereticum cepit. et tunc he-
retic; clamauit. **Ad** cuius voces
expergeſ facti aſtodes cū ignem
extinguere nitrēſ cleric; arrep-
to gladio quē caſu iuxta lectū
inuenit cēs violenter abegit et
hereticum in ignem combuſſit.
Nec mora. diuino exacto iudi-
cio cleric; a demōe libeāt; et ple-
ne ſoſpes apparuit. **At** nūc qm

fallacias demonū ex mag̃ pat
te detrim⁹ per q̃s vran apes
fidelīū cōsuevūt hinc operi no
stro finem imponimus. **l**ectores
libri hui⁹ attēctus flagitantes
ne dās detrahāt min⁹ q̃ deuit
bñ dictis. s̃ i cōplū vñtis tra
hāt quicq̃d iuenerūt bñ dictum.
Peto autem suppliciter ab hīs
marie q̃z man⁹ xpi sang̃ne cōse
crate sūt i altari q̃ten⁹ p me spe
cialiter ⁊ p cūctis fidelīū aīab⁹
vnā missam celebrēt. l̃ si sacer
dos nō ē celebrari faciat lōr li
bri. **E**t rogo vt si aliq̃d i hoc la
bore vñ alijs vñq̃ meruerit illū
tāq̃ me p̃cipē faciat ih̃s xpus
dñs n̄r q̃ cū p̃re et sp̃itu scō vi
uit ⁊ regnat deus p cūnia seculi
seculorū **A**men. * * *

ExPLICIT liber apū q̃ dicit bonū
vniūsale quia de p̃elatis et sub
bīs tractat de quo fit deus bñ
dictus i secula **A**men.

